

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA V OSTRAVĚ

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra romanistiky – oddělení španělštiny

**GEOGRAFIE CESTOVNÍHO RUCHU PRO
ROMANISTY SE ZAMĚŘENÍM NA
FRANKOFONNÍ A HISPANOFONNÍ ZEMĚ**

Kornélia Machová

Ostrava 2015

Tento projekt je řešen v rámci Institucionálního rozvojového programu na rok 2014.

Recenzovali:

Doc. RNDr. Jan Havrlant, CSc. – PřF OU v Ostravě

Doc.PaedDr. Peter Čuka, Ph.D. – OPF SU OPAVA

Jazykové konzultace textu:

Mgr. Irena Fialová, Ph.D.

Technické zpracování textu a multimédií

Bc. Michaela Machová

Vydala: Ostravská univerzita v Ostravě

Dvořákova 7

701 03 Ostrava

Studijní materiál pro předměty:

KRS/GECR Geografie cestovního ruchu

KRS/KAGEC Geografie cestovního ruchu

KRS/KGECR Geografie cestovního ruchu

© Mgr. Kornélia Machová, 2015

© Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta 2015

ISBN 978-80-7464-753-6

OBSAH

Úvod.....	8
1. Geografie cestovního ruchu.....	10
1.1 Geografie cestovního ruchu.	
Definice.....	110
1.1.1 Vznik a vývoj geografie cestovního ruchu	12
1.1.2 Geografie cestovního ruchu v naší zemi (od 1950 – až po současnost)	14
1.2 Předpoklady CR.....	16
1.2.1 Lokalizační předpoklady	17
1.2.1.1 Přírodní předpoklady	18
1.2.1.2 Společenské předpoklady	19
1.2.2 Realizační faktory.....	20
1.2.3 Selektivní faktory	21
1.2.3.1 Objektivní předpoklady	21
1.2.3.2 Subjektivní předpoklady.....	23
2. Česká republika. Historie vývoje cestovního ruchu v České republice.	
Turistické regiony, oblasti a Euroregiony v ČR	24
2.1 Historie vývoje cestovního ruchu v České republice	26
2.1.1 Období do roku 1918	26
2.2 Současný CR v České republice	28
2.2.1 Období po roce 1990.....	28
2.3 Priority dalšího rozvoje cestovního ruchu.....	30
2.3.1 Koncepce státní politiky cestovního ruchu České republiky.....	30
2.3.1.1 Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014 – 2020.....	33
2.4 Turistické regiony, oblasti a Euroregiony v ČR	37
2.4.1 Členění ČR v oblasti cestovního ruchu	37
2.4.2 Euroregiony.....	40
2.4.2.1 Definice, cíle vytváření euroregionů, vznik euroregionů v ČR.....	40
2.4.2.2 Aktivity euroregionů.....	42
2.4.2.3 Organizační struktura	43
3. Mezinárodní organizace cestovního ruchu. Veletřhy CR. Druhy a formy cestovního ruchu.....	45
3.1 Mezinárodní organizace cestovního ruchu.....	46
3.1.1 Mezinárodní organizace CR v Evropské unii, ve světě a v Evropě	46
3.2 Veletřhy CR	49
3.2.1 Stručná charakteristika výstav a veletrhů	50
3.2.2 Výstavy a veletrhy CR konané každoročně v ČR	51
3.3 Druhy a formy cestovního ruchu	54
3.3.1 Klasifikace – formy a druhy cestovního ruchu	54
4. Služby cestovního ruchu.....	60
4.1 Charakteristika, klasifikace a podstata služeb CR	61
4.1.1 Infrastruktura, služby	61
4.1.2 Infrastruktura cestovního ruchu.....	61
4.1.3 Služby cestovního ruchu. Podstata a zvláštnosti služeb cestovního ruchu	62
4.1.4 Klasifikace služeb	63
4.2 Základní služby	64
4.2.1 Ubytovací služby	66
4.2.2 Oficiální jednotné klasifikace	67
4.2.3 Kategorizace ubytovacích a stravovacích zařízení v České republice	68
4.2.4 Služby v ubytovacím středisku	69

4.3. Stravovací služby	71
4.3.1 Stravovací služby	71
4.3.2 Stravovací zařízení	73
4.3.3 Kategorizace a klasifikace hostinských zařízení	73
4.3.4 Formy a druhy stravování v cestovním ruchu	74
4.4. Dopravní služby	76
4.4.1 Dopravní služby – funkce	76
4.4.2 Dopravní služby a jejich dělení.....	78
5. Belgie, Andorra, Monako	82
5.1 Belgie	85
5.1.1 Základní informace o teritoriu.....	86
5.1.2 Belgie a její předpoklady pro CR.....	89
5.1.3 Belgie. Výjezdový cestovní ruch.....	93
5.2 Andorra.....	97
5.2.1 Základní informace o teritoriu.....	97
5.2.2 Andorra a její předpoklady pro CR	102
5.3 Monako	116
5.3.1 Základní informace o teritoriu	116
5.3.2 Monako a její předpoklady pro CR.....	120
6. Francie	129
6.1 Základní informace o teritoriu	130
6.2 Francie a její předpoklady pro CR	132
6.2.1 Přírodní lokalizační předpoklady CR.....	132
6.2.1.1 Rekreační CR	135
6.2.1.2 Lázeňský CR	136
6.2.1.3 Sportovně-turistický CR	137
6.2.2 Společenské lokalizační předpoklady CR.....	139
6.2.2.1 Kulturně-historické památky Paříže a dalších francouzských měst	140
6.3 Selektivní předpoklady	142
6.3.1 Ekonomická charakteristika země a aktuální ekonomické trendy.....	142
6.3.1.2 Aktuální trendy v oblasti cestovního ruchu.....	143
6.3.2 Pozice České republiky na trhu cestovního ruchu ve srovnání s ostatními trhy.....	145
6.4 Realizační předpoklady.....	146
6.4.1 Infrastruktura.....	146
7. Španělsko	150
7.1 Základní informace o teritoriu	151
7.2 Španělsko a jeho předpoklady pro CR.....	154
7.2.1 Přírodní lokalizační předpoklady CR.....	155
7.2.2 Společenské lokalizační předpoklady CR.....	158
7.3 Selektivní předpoklady	159
7.3.1 Aktuální trendy v oblasti cestovního ruchu.....	160
7.3.2 Pozice České republiky na trhu cestovního ruchu ve srovnání s ostatními trhy.....	160
7.4 Realizační předpoklady.....	161
8. Latinská Amerika. Mexiko	166
8.1 Základní členění – vymezení pojmů.....	167
8.1.1. Region Amerika z hlediska geografie cestovního ruchu	169
8.2 Severní Amerika – Mexiko.....	169
8.2.1 Základní údaje o teritoriu	169
8.2.2 Lokalizační předpoklady.....	170
8.2.2.1 Přírodní předpoklady.....	170

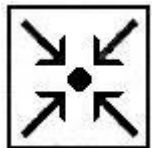
8.2.2.2 Památky přírodního dědictví UNESCO.....	175
8.2.2.2 Společenské lokalizační předpoklady.....	177
8.3. Selektivní předpoklady turismu	179
8.4 Realizační předpoklady cestovního ruchu.....	180
9. Střední Amerika	185
9.1 Základní informace o teritoriu.....	186
9.2 Selektivní předpoklady.....	189
9.2.1 Obyvatelstvo. Etnické složení.....	189
9.2.2 Stručná charakteristika hospodářství střeđoamerických států.....	190
9.3 Přírodní lokalizační předpoklady CR.....	192
9.4 Lokalizační předpoklady CR.....	192
9.4.1 Kostarika.....	192
9.4.2 Guatemala.....	194
9.4.3 Salvador.....	195
9.4.4 Nikaragua.....	196
9.4.5 Honduras.....	197
10. Karibik.....	201
10.1 Oblast Karibiku jeho předpoklady pro CR.....	202
10.1.1 Lokalizační předpoklady	202
10.2. Základní údaje o teritoriu některých zemí Karibiku.....	203
10.2.1 Dominikánská republika (República Dominicana).....	203
10.2.2 Portoriko (Puerto Rico).....	203
10.2.3 Martinik (Martinique).....	205
10.3 Martinik (Martinique).....	205
10.3.1 Základní údaje	205
10.3.2 Lokalizační faktory rozvoje cestovního ruchu v departementu Martinik.....	205
10.3.2.1 Lokalizační přírodní předpoklady.....	205
10.3.2.2 Lokalizační kulturně-historické předpoklady	206
10.3.3 Selektivní předpoklady rozvoje cestovního ruchu.....	206
10.3.4 Realizační faktory rozvoje cestovního ruchu v departementu Martinik.....	207
10.4 Guadeloupe	209
10.4.1 Základní údaje	209
10.4.2 Přírodní lokalizační předpoklady.....	210
10.4.3 Selektivní předpoklady rozvoje cestovního ruchu.....	213
11. Kuba (República de Cuba)	217
11.1 Základní údaje o teritoriu.....	218
11.2 Selektivní předpoklady cestovního ruchu.....	219
11.3 Realizační předpoklady cestovního ruchu.....	224
11.4 Lokalizační předpoklady turismu.....	226
11.4.1 Přírodní lokalizační předpoklady CR.....	226
11.4.1.1 Přírodní dědictví na Seznamu UNESCO a Biosférické rezervace UNESCO.....	228
11.4.2 Společenské lokalizační předpoklady CR.....	231
12. Jižní Amerika I.....	240
12.1 Jižní Amerika a její předpoklady pro CR.....	241
12.1.1 Lokalizační předpoklady CR.....	241
12.1.1.1 Přírodní lokalizační předpoklady.....	241
12.2 Základní formy cestovního ruchu v Jižní Americe.....	257
12.2.1 Plážový cestovní ruch.....	257
12.2.2 Ekoturismus, sportovně-turistický cestovní ruch a dobrodružný cestovní ruch.....	260

12.3 Nejreprezentativnější příklady přírodního potenciálu Jižní Ameriky na Seznamu UNESCO.....	261
12.4 Společenské lokalizační předpoklady CR v Latinské Americe.....	267
12.4.1 Ukázky hmotného a nehmotného kulturního dědictví UNESCO.....	269
12.4.1.1 Nejnavštěvovanější památky předkolumbovské kultury.....	269
12.4.1.2 Památky nehmotného kulturního dědictví UNESCO.....	276
13. Jižní Amerika II.....	277
13.1 Selektivní a realizační předpoklady cestovního ruchu.....	277
13.1.1 Obyvatelstvo Jižní Ameriky.....	278
13.1.2 Základní informace o teritoriu	281
13.2 Zámořské území Evropské unie - Francouzská Guyana.....	286

Vysvětlivky k používaným symbolům

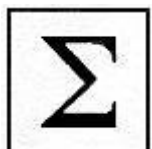
Průvodce studiem – vstup autora do textu, specifický způsob, kterým se studentem komunikuje, povzbuzuje jej, doplňuje text o další informace.

Příklad – objasnění nebo konkretizování problematiky na příkladu ze života, z praxe, ze společenské reality apod.

K zapamatování

Shrnutí – shrnutí předcházející látky, shrnutí kapitoly.

Literatura – použitá ve studijním materiálu, pro doplnění a rozšíření poznatků.

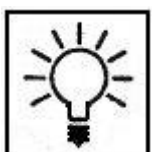
Kontrolní otázky a úkoly – prověřují, do jaké míry studující text a problematiku pochopil, zapamatoval si podstatné a důležité informace a zda je dokáže aplikovat při řešení problémů.

Úkoly k textu – je potřeba je splnit neprodleně, neboť pomáhají k dobrému zvládnutí následující látky.

Korespondenční úkoly – při jejich plnění postupuje studující podle pokynů s notnou dávkou vlastní iniciativy. Úkoly se průběžně evidují a hodnotí v průběhu celého kurzu.

Otázky k zamyšlení

Část pro zájemce – přináší látku a úkoly rozšiřující úroveň základního kurzu. Pasáže i úkoly jsou dobrovolné.

Úvod

Vážené studentky, vážení studenti,

vytvoření studijního materiálu (při absenci skripta do předmětu Geografie cestovního ruchu přímo určeného studentům romanistiky), je reakcí na aktuální potřebu publikace, která poskytne důležité informace o problematice cestovního ruchu (dále CR), především z hlediska podmínek, předpokladů rozvoje, potenciálu cestovního ruchu ve vybrané destinaci (v ČR, Španělsku, Latinské Americe, ve Francii a vybraných frankofonních zemích). Socioekonomické faktory jednotlivých zemí s vazbou na CR, ekonomický význam a přínos mezinárodního CR, konkrétní produkty cestovního ruchu jednotlivých hispanofonních a frankofonních zemí a další témata jsou podrobněji studována v předmětech (vyučovaných ve francouzštině/španělštině) zaměřených na výuku odborného jazyka (hospodářské francouzštiny a španělštiny, cestovního ruchu v ČR, Španělsku, Latinské Americe, ve Francii a frankofonních zemích).

Znalosti získané studiem nového studijního materiálu multimediálního charakteru přispějí k prohloubení a zdokonalení profesní přípravy zejména studentů jednooborového studia v prezenční i kombinované formě: Španělština/Francouzština ve sféře podnikání (poslouží i zájemcům z kteréhokoliv jiného oboru).

Studijní materiál (opora) se dělí na části, kapitoly, které odpovídají logickému dělení studované látky. Vzhledem k rozsahu učiva jsou kapitoly rozděleny na podkapitoly. Každá kapitola obsahuje základní učivo, které doplňují důležité pojmy (K zapamatování), objasnění nebo konkretizování problematiky na příkladu z praxe (Příklad), látku a úkoly rozšiřující základní učivo (Část pro zájemce) a Shrnutí předcházející látky podkapitoly nebo celé kapitoly (Shrnutí).

Po prostudování těchto částí se pokuste formulovat jednotlivé termíny, pojmy a odpovědět na otázky v závěru každé kapitoly (Kontrolní otázky a úkoly). Ověříte si, do jaké míry jste pochopili text, zapamatovali si podstatné a důležité informace a zda je dokážete aplikovat při řešení problémů. Také několik testů v multimediální části slouží k ověření, zda jste danou problematiku pochopili. Úkoly k samostudiu (Úkoly k textu) jsou určeny k procvičení nabytých znalostí a dovedností a rovněž pomáhají k dobrému zvládnutí následující látky. Za celý semestr zpracujete a odevzdáte 2 korespondenční úkoly.

Náš studijní materiál je rozdělený do 13 kapitol a 3 tematických okruhů. První kapitoly podávají nezbytný teoretický úvod do problematiky cestovního ruchu, se zaměřením na význam CR jako společenského fenoménu současné doby, seznamují s faktory, předpoklady a podmínkami jeho rozvoje, koncepcemi státní politiky cestovního ruchu v ČR.

V dalších kapitolách je pozornost věnována terminologii, objasnění jevů a používaných pojmů nebo klasifikaci CR, přehledu o některých technikách služeb CR, seznámení s typologií CR, s charakteristikou, kategorizací a klasifikací ubytovacích služeb a stravovacích zařízení v ČR a zahraničí.

Třetí tematický okruh podává geografický přehled o podmínkách rozvoje CR ve frankofonních a hispanofonních zemích a ve dvou nejvýznamnějších turistických regionech Evropy i světa – Francie a Španělska. Seznamuje se specifiky CR, lokalizačními, realizačními a selektivními předpoklady CR. Přírodní, kulturně-historické, společenské, sportovně-rekreační a další atraktivity CR ve významných turistických regionech těchto zemí jsou prezentovány na konkrétních příkladech.

V multimedialní části studijního textu najdete prezentace v PowerPointu k některým kapitolám a studovaným tématům. V příloze jsou také odkazy na video nahrávky týkající se španělsky a francouzsky mluvících zemí.

Hodně zdaru při studiu přeje autorka.

---

1. Geografie cestovního ruchu

V této kapitole se dozvíte:

- o pojetí a obsahu geografie turismu
- o vymezení selektivních, lokalizačních a realizačních předpokladů turismu
- o základních etapách vývoje cestovního ruchu v České republice

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit, které předpoklady cestovního ruchu jsou nejdůležitější
- objasnit, proč jsou tyto předpoklady pro cestovní ruch důležité
- charakterizovat jednotlivé etapy vývoje cestovního ruchu

Klíčová slova kapitoly: geografie cestovního ruchu, vývoj geografie cestovního ruchu, osobnosti, předpoklady cestovního ruchu, vývoj cestovního ruchu v ČR.

Průvodce studiem

První kapitola je rozdělena do dvou podkapitol.

První podkapitola se zabývá vznikem a vývojem geografie cestovního ruchu, jejím pojetím, obsahem a vymezením důležitých pojmů z této oblasti.

Představí vám jak zakladatele, tak i významné odborníky v oblasti geografie cestovního ruchu u nás i v Evropě. Seznámí vás se současnými tématy jejich výzkumu.

Podkapitola 1.2 Předpoklady CR se zabývá vymezením selektivních, lokalizačních a realizačních předpokladů CR, na základě kterých budou jednotlivé regiony, subregiony i země v dalších kapitolách charakterizovány.

Čas potřebný k prostudování učiva kapitoly jsou 2 hodiny.

1.1 Geografie cestovního ruchu. Definice.

V úvodu podkapitoly si vyjasníme pojetí a obsah geografie cestovního ruchu.

Geografie cestovního ruchu je obor zabývající se studiem zákonitostí prostorových aspektů interakce mezi cestovním ruchem a rekreací na straně jedné a krajinou na straně druhé. Dále zákonitostmi a faktickým rozmístěním cestovního ruchu v oblastech různé hierarchie, studiem činitelů rozvoje cestovního ruchu – životní úrovní, urbanizací, životním prostředím, infrastrukturou apod. (Peter Mariot, 1983). Provádí analýzu vlivu cestovního ruchu na změny ve struktuře a rozmístění hospodářství v oblasti jeho realizace, vyhodnocuje oblasti z hlediska možných

---

a vhodných forem cestovního ruchu s ohledem na přírodní, kulturní, společenské podmínky, ochranu životního prostředí, hospodářský rozvoj.

Využívá také poznatky z dalších vědních disciplín – ekologie, demografie, urbanismu, sociologie, ekonomiky CR, statistiky CR atd. (*Výkladový slovník cestovního ruchu* – Zelenka, Pásková 2002, s. 101).

V této opoře budeme používat termíny cestovní ruch a turismus jako synonyma, protože se v odborné literatuře oba termíny synonymně používají.

K zapamatování

Shrňme si v následujících bodech nejdůležitější problémy, kterými se zabývá geografie cestovního ruchu.

1. Vyhodnocováním faktorů cestovního ruchu obecně i v konkrétních podmínkách.
2. Analýzou cestovního ruchu jako specifické formy migrace obyvatelstva.
3. Vlivem cestovního ruchu na změny ve struktuře a rozmístění hospodářství.
4. Vyhodnocováním oblastí pro různé formy cestovního ruchu.

1.1.1 Vznik a vývoj geografie cestovního ruchu

Další část textu je zaměřena na vznik a vývoj geografie CR, zakladatele a významné odborníky tohoto oboru u nás i v Evropě a některá současná témata jejich výzkumu.

Geografie turismu¹ je jednou z nejmladších disciplín geografie. Její vědecké základy se začínají rýsovat ve 30. letech minulého století, kdy byly rozpracovány zejména definice pojmů a vymezeny sféry výzkumu geografických problémů.

Ačkoliv se geografie CR jako vědní disciplína začala formovat relativně nedávno, prošla jistým vývojem, který lze rozčlenit do několika období. Období od 1. poloviny 19. století až do roku 1918 je považováno za tzv. předvědecké období, v dalších letech do roku 1945 byly položeny základy systematického zkoumání geografických problémů cestovního ruchu a začala se vyvíjet i statistika CR. Období od roku 1945 až do roku 1960 je obdobím vědeckého výzkumu a vytyčením hlavních směrů dalšího rozvoje. V těchto letech se rozvíjí také regionální geografie cestovního ruchu. Sociologickým obdobím se označují léta 1960 – 1970. Následuje období exaktních metod a vědecké kritiky, které se datuje do roku 1985. Po tomto roce se geografie CR věnuje ekonomickým a ekologickým problémům a rovněž komplexnímu výzkumu.

První a druhá epocha je spojena s prvními pracemi o problematice CR. Ty vznikaly především v zemích, kde existovaly přírodní předpoklady pro rozvoj CR, tedy

---

v Evropě, zejména v alpských zemích – v Rakousku, Švýcarsku a ve Francii. Druhým předpokladem vzniku teoretické báze bylo, aby i samotní aktéři cestovního ruchu, tedy místní obyvatelé, měli zájem se CR účastnit. Tak tomu bylo např. ve Velké Británii, Francii, USA či Německu. Jedna z nejstarších studií o geografii cestovního ruchu vznikla mimo Evropu, v USA a její autorem je K. C. MacMurray (1930).

Zvláštní význam pro rozvoj geografie cestovního ruchu mají práce A. Grünthala (1934) a Hanse Posera (1939), jejichž mnohé závěry mají i dnes všeobecnou platnost. A. Grünthal se věnoval hlavním úkolům geografie CR (*Geographie des Fremdenverkehrs*, 1934), které spatřoval v určení rozšíření cestovního ruchu na zemském povrchu, jeho podmíněnosti vzhledem k přírodním podmínkám a specifikaci jeho zpětného působení na krajinu. Připisoval rovněž velký význam zpracování kartografie, přičemž k němu bylo nutné přistupovat, podle Grünthala [...], z čistě geografického a nikoli sociologického hlediska, pokud jde o typologii turistické lokalizace.²

Dalším významným geografem, který definoval cestovní ruch z hlediska geografických aspektů, byl Hans Poser. Jeho definice cestovního ruchu v podstatě vystihuje CR a více než tři desetiletí ji akceptovala většina autorů geografických výzkumů. Podle Posera je cestovní ruch:

„Lokální nebo územní nahromadění cizinců s přechodným pobytem, které podmiňuje vznik vzájemných vztahů mezi cizinci na jedné straně a domácím obyvatelstvem, městem a jeho územím na straně druhé.“³

Znamé je jeho dílo *Geografická studia o cestovním ruchu v Krkonoších. Příspěvek k zeměpisnému rozboru CR. Pojednání Vědecké společnosti v Göttingenu. Matematicko-fyzikální oddělení. Třetí řada, sešit 20.* (Berlin: Weidmann).⁴

Hans Poser rovněž zkoumal činitele podílející se na formování oblastí cestovního ruchu, a to zejména rozdíly v charakteru krajiny navštěvovaného místa a místa trvalého pobytu návštěvníka, polohu navštěvovaného místa, vzdálenosti a možnosti

² Z knihy *La Evolución Internacional de la Geografía Del Ocio*. Dostupné z https://books.google.es/books?id=dhktxFroYwEC&dq=A.+Gr%C3%BCnthal+,+turismo&hl=cs&source=gbs_navlinks_s [20.12.2014]. Překlad autorky.

³ Z knihy *La Evolución Internacional de la Geografía Del Ocio*. Dostupné z https://books.google.es/books?id=dhktxFroYwEC&dq=A.+Gr%C3%BCnthal+,+turismo&hl=cs&source=gbs_navlinks_s [20.12.2014]. Překlad autorky.

⁴(Pozn. z němčiny název přeložila autorka)

---

dopravního spojení s průmyslovými a obytnými centry nebo počet, hustotu, věkovou a sociální strukturu obyvatelstva v okolí navštěvovaného místa. Zajímal se také o další faktory, jakými jsou např. majetkové poměry a výše příjmů obyvatel, psychologické podněty obyvatel, propagace nebo vliv politických hranic.

Poser poukazyval také na nedostatečnou pozornost, kterou věnuje věda fenoménu turismu, a požadoval, aby se vymezily koncepce turismu, středisek cestovního ruchu a prostorové aspekty turismu z hlediska geografie.

Koncem třicátých let se uskutečnil intenzivní geografický výzkum cestovního ruchu v Polsku. Zakladatelem polské školy geografie cestovního ruchu je Stanisław Marian Leszczycki.⁵

Kvůli 2. světové válce, obdobně jako v jiných vědních oborech, byly i geografické výzkumy v CR přerušeny. Od roku 1945 se geografickým výzkumem CR zabývají ve větší míře francouzští geografové, např. Pierre Defert. V poválečném období se geografie CR stala disciplínou vyučovanou na univerzitách, např. v Itálii, Velké Británii, Švédsku a Švýcarsku a mimo Evropu, např. v USA.

Ze zemí tehdejšího východního bloku můžeme uvést rozvoj geografie CR v bývalém Sovětském svazu nebo také v již zmíněném Polsku. Geografové J. Warszyńska a A. Jackowski vypracovali souborné dílo věnované geografii cestovního ruchu.⁶

1.1.2 Geografie cestovního ruchu v naší zemi (od 1950 – až po současnost)

V 60. letech začínají vznikat první příspěvky, jejichž předmětem je geografie cestovního ruchu. Mezi prvními autory je V. Häufler (1955). Ve své publikaci se zabývá horskými oblastmi Československa.

Důležitou osobností, která značnou měrou přispěla k rozvoji vědeckého bádání a výzkumu geografických problémů, byla Stanislava Šprincová. Patřila mezi poválečné průkopníky tohoto oboru v Československu. Zkoumanou oblastí jejího vědeckého zájmu byla geografie cestovního ruchu a rekreace. Zabývala se fenoménem druhého bydlení, horskou a podhorskou rekreací v oblasti Jeseníků a rekreačním zázemím Olomouce.⁷ Velmi přínosné bylo její hodnocení problematiky zaměření a úkolů geografie cestovního ruchu v ČSSR v 50. až 70. letech, podobně

---

⁵ Leszczycki Stanisław Marian, *8.5.1907 – †1996, polský geograf, profesor univerzity ve Varšavě, člen Polské akademie věd (1952), doctor honoris causa UK (1970). Zabýval se hospodářskou geografii i metodikou geografie.

⁶ www3.ekf.tuke.sk/.../Cestovny%20ruch/Geografia%20a%20cestovny%20... [20.12.2014].

⁷ Jubileum doc. Stanislavy Šprincové. Dostupné z <http://zpravodajstvi.olomouc.cz/view.php?cislocianku=2004081903> [20.12.2014].

i hodnocení světové geografie cestovního ruchu, respektive studium metod výzkumu v geografii cestovního ruchu.

Významný teoreticko-metodologický přínos měly také práce Václava Gardavského k problematice geografického výzkumu druhého bydlení a k výzkumným tématům geografie rekreace.

Odborníkem na rekreační zázemí ostravské aglomerace byl Miroslav Havrlant. Přinesl do geografické literatury aktuální téma problematiky a souvislostí životního prostředí a cestovního ruchu na příkladu ostravské průmyslové aglomerace.⁸

V našich zemích se za průkopnické dílo považuje první souborná práce o geografii cestovního ruchu slovenského geografa Petera Mariota (1983), která poskytuje ucelený pohled na předmět geografie cestovního ruchu. Na základě svých geografických výzkumů definoval v pozdějším období Peter Mariot cestovní ruch takto:

„[...] společenská aktivita, která podmiňuje přemísťování obyvatelstva do částí krajinné sféry, charakterizovaných interakcemi krajinných prvků, schopnými vyvolat dočasnou změnu místa pobytu.“⁹ (Peter Mariot: 1983:14).

V 70. letech publikoval Mariot geografický koncept studia lokalizačních, selektivních a realizačních předpokladů cestovního ruchu jako základní prostorový model cestovního ruchu. Tento přístup měl poté významný vliv na celou generaci českých geografů.¹⁰

Podle Vystoupila a Kunce v příspěvku *Geografický výzkum cestovního ruchu a rekreace v ČR*, vývoj geografických výzkumů CR měl a má v České republice podobné rysy jako ve světě, i když výzkum je méně rozsáhlý a komplexní. Méně se věnuje například problematice geografických aspektů mezinárodního cestovního ruchu, problematice CR v rozvojových zemích, udržitelnému cestovnímu ruchu apod. Velmi přínosné je studium otázek krátkodobé rekreace a druhého bydlení, hodnocení lokalizačních faktorů v CR, prostorové analýzy, otázky regionalizace a rajonizace cestovního ruchu a mnoho dalších důležitých témat.¹¹

---

⁸ Vystoupil, J., Kunc, J. *Geographia Moravica* 1 (2009), str. 103–104. Dostupné z http://geography.upol.cz/soubory/vyzkum/gm/gm-1/Geographia_Moravica_1_Vystoupil-Kunc.pdf [20.12.2014].

⁹ Mariot, M. (1983) *Geografia cestovního ruchu*. Bratislava: Veda, s. 14.

¹⁰ Vystoupil, J., Kunc, J. *Geographia Moravica* 1 (2009), str. 103–104. Dostupné z http://geography.upol.cz/soubory/vyzkum/gm/gm-1/Geographia_Moravica_1_Vystoupil-Kunc.pdf [20.12.2014].

¹¹ Vystoupil, J., Kunc, J. *Geographia Moravica* 1 (2009), str. 103–104. Dostupné z http://geography.upol.cz/soubory/vyzkum/gm/gm-1/Geographia_Moravica_1_Vystoupil-Kunc.pdf [20.12.2014].

Shrnutí

Geografie CR je obor zabývající se:

- studiem zákonitostí prostorových vztahů mezi cestovním ruchem a rekreací na straně jedné a krajinnou sférou na straně druhé;
- studiem lokalizačních, selektivních a realizačních faktorů; a podmínek rozvoje cestovního ruchu;
- analýzou vlivu cestovního ruchu na geografické prostředí.

Současná témata geografie cestovního ruchu v ČR

- Druhé bydlení
- Lokalizační faktory
- Prostorová analýza
- Únosná kapacita a udržitelný turismus
- Regionalizace CR

Kontrolní otázky a úkoly

1. Vymenujte jednotlivá období ve vývoji geografie CR jako vědní disciplíny a stručně je charakterizujte.
2. Vysvětlete, proč považujeme geografii cestovního ruchu

za interdisciplinární, hraniční a syntetickou vědní disciplínu.

1.2 Předpoklady CR

Tato podkapitola je teoretickým podkladem pro studium nejdůležitějších předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu. Seznámíte se se všemi faktory, činiteli a aspekty, které mají vliv na vývoj, lokalizaci a úroveň CR a to jak stávající, tak i budoucí. Do jaké míry jsou tyto předpoklady rozhodující, jak ovlivňují CR v dané zemi, oblasti či lokalitě, si ověříte na konkrétních příkladech vybraných francouzsky a španělsky mluvících zemí, kterým se budeme věnovat v dalších kapitolách výukového materiálu. Nejprve se věnujme předpokladům cestovního ruchu, které jsou souhrnem přírodních a antropogenních aspektů včetně jejich mnohoúrovňových vazeb.

Funkčně-chorologické členění¹² (Peter Mariot, 1983):

1. Lokalizační – a) přírodní

b) kulturně-historické

2. Realizační – a) komunikační

¹² Prvky tohoto modelu jsou tři skupiny předpokladů cestovního ruchu, které sehrávají při jeho vzniku odlišnou funkci, mají odlišné prostorové rozmístění a specifickou orientaci vazeb na své okolí. Klasifikace cestovního ruchu geography.upol.cz/soubory/lide/klapka/GESL/CR-pr-4x.ppt [30.12.2014].

b) materiálně-technické

3. Selektivní – a) politické

b) demografické

c) administrativní

d) urbanizační

e) sociologické

f) personální

g) ekologické

V tomto výukovém materiálu užíváme pojmy *předpoklady* a *faktory* synonymně.

1.2.1 Lokalizační předpoklady

Lokalizační faktory

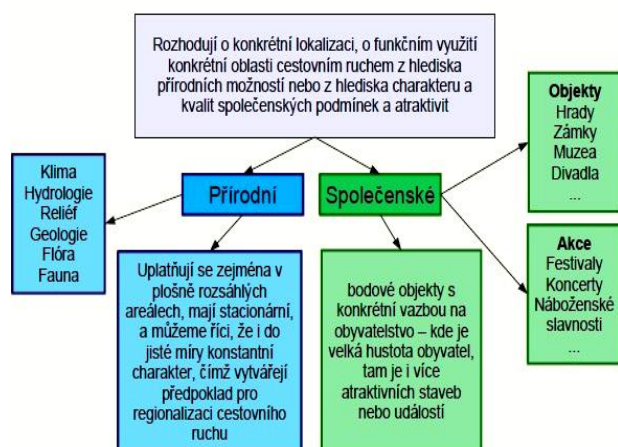

Schéma lokalizačních faktorů¹³

Lokalizační předpoklady cestovního ruchu zahrnují obvykle (podle P. Mariota) přírodní předpoklady (reliéf, struktura a přírodní atraktivity krajiny, klima, vodstvo, flóra, fauna, kvalita vzduchu) a kulturně-historické předpoklady (lidmi vytvořené atraktivity, lidové tradice, folklór a umění, struktura institucí státní a místní správy a samosprávy). (*Výkladový slovník cestovního ruchu*, Zelenka, Pásková, 2002, s. 174).

Pozn.: Jiní autoři používají místo kulturně-historických předpokladů společenské.

Jak vyplývá ze schématu, lokalizační předpoklady cestovního ruchu svou širokou škálou faktorů významně ovlivňují CR a jsou rozhodující pro funkční využití konkrétní oblasti cestovním ruchem jak z hlediska přírodních možností, tak z hlediska charakteru a kvality společenských a kulturně-historických podmínek a atraktivit.

¹³http://gis.zcu.cz/studium/dbg2/Materialy/19_Geografie_cestovniho_ruchu.pdf [23.12.2014].

Jsou určujícím faktorem rozvoje CR v dané oblasti či lokalitě a současně kladně, nebo záporně ovlivní jeho další rozvoj.

Lokalizační předpoklady CR dělíme na přírodní (klíma, vodstvo, reliéf, fauna a flora) a společenské, které mají většinou charakter stálých objektů (kulturně-historické památky – hrady, zámky) nebo se jedná o jednorázové kulturní, zábavní a sportovní akce, jakými jsou např. festivaly, koncerty apod.

1.2.1.1 Přírodní předpoklady

Přírodní podmínky jsou rozhodujícími lokalizačními faktory většiny aktivit cestovního ruchu a rekreace, zejména jeho pobytových forem.

Je možné konstatovat, že přístupy k hodnocení přírodních podmínek se až na menší rozdíly shodují. Někteří autoři zdůrazňují hodnocení dílčích složek přírodního potenciálu. Podle výzkumů v oblasti přírodních podmínek CR se také ukazuje, že existuje obecná shoda v hodnocení struktury činitelů ovlivňujících přírodní potenciál území. Například Mariot a další považují za základní přírodní předpoklady reliéf území, klimatické, hydrologické a biogeografické podmínky.

Přírodní činitele charakterizuje jejich relativně neměnný charakter. Mezi přírodní faktory patří klíma (podnebí), hydrologické poměry, reliéf, geologie, flora a fauna.

a) Klimatické poměry

K faktorům ovlivňujícím klíma patří např. zeměpisná šířka, georeliéf nebo nadmořská výška. Klimatické poměry mají velký vliv na realizaci a rozmístění CR. Některé prvky, jako např. teplota, množství srážek a jejich rozložení, délka slunečního svitu nebo vlhkost vzduchu jsou základním předpokladem pro některé druhy CR, například pro plážovou turistiku.

b) Vodstvo – podzemní i povrchové vody jsou vedle klímatu nejdůležitějším faktorem, hlavně z hlediska těch druhů CR, které staví svou existenci právě na tomto přírodním činiteli.

Nejdůležitější povrchovou vodou je moře. K povrchovým vodám patří jezera, umělé vodní plochy, řeky a rybníky, které ve srovnání s mořem představují pro CR menší význam a jsou z pohledu CR většinou vhodné ke krátkodobým formám CR. Atraktivita mnohých vodních toků je umocněna dalšími přírodními zvláštnostmi, např. kaňony, vodopády apod.

Podzemní vody jsou z pohledu CR významné ve formě minerálních nebo termálních pramenů a jsou základním předpokladem pro vznik lázní. Kromě vyvěrání pramenů jsou z podzemních vod pro CR velmi zajímavé i gejzíry.

c) Dalším faktorem je reliéf. Z hlediska CR jsou hory a ledovce velmi důležité pro vysokohorskou turistiku, alpinismus, pro využití pro sportovní cestovní ruch (vysokohorská střediska letní turistiky a zimních sportů) nebo také pro ekoturismus. Z reliéfu je nutno vyzvednout jeho nejatraktivnější formy, jakými jsou pískovcová nebo skalní města, menhiry a dolmeny, sopky a krasové jevy.

d) Flora a fauna jsou nedílnou součástí přírody. Některé druhy jsou endemické (ohrožené), a tudíž přísně chráněné. Právě ty nejvzácnější druhy jsou lákadlem pro turisty, protože kromě botanických a zoologických zahrad je mohou spatřit v některých lokalitách i ve volné přírodě. Nezapomeňme na velmi významnou složku CR, kterou jsou návštěvy rezervací, národních parků a chráněných oblastí.

Zvířata můžeme vidět i v safari parku, je to v evropských a českých poměrech vlastně jistý druh zoologické zahrady, slouží spíše jako komerční turistická atrakce.

1.2.1.2 Společenské předpoklady

Obdobně jako přírodní předpoklady cestovního ruchu mají i společenské neboli kulturně-historické předpoklady svá specifika.

Základním specifikem kulturně-historického potenciálu je, že byl, na rozdíl od přírodních předpokladů, vytvořen zásahem člověka do krajiny. Další odlišnost spočívá v charakteru rozmístění kulturně-historického potenciálu. Vzhledem ke skutečnosti, že kulturně-historický potenciál je značně rozsáhlý a různorodý, obvykle se jednotlivé atraktivity, které mají společné nebo shodné znaky, shlukují do skupin. Někteří autoři vymezují společenské atraktivity na tři podskupiny, a to kulturně-historické památky, kulturní zařízení a kulturní akce. Do zvláštní skupiny pak řadí sportovní, zábavní a podobná zařízení a podniky. Další možné členění je na kulturně-historické památky, kulturní zařízení a kulturní akce, přičemž tato skupina zahrnuje všechny společenské akce, a to jak sportovního, tak kulturního zaměření.

Toto dělení je běžnější, proto ho použijeme i v našem textu.

Kulturně-historické památky jsou v rámci lokalizačních společenských čili kulturně-historických předpokladů nejdůležitější a v motivaci účastníků cestovního ruchu jsou na předních pozicích. Jsou významné jak z hlediska domácího, tak mezinárodního CR. Cílem všech druhů CR založených na navštívení kulturně-historických památek, je seznámit návštěvníky s historií, architekturou, uměním a kulturou konkrétních území. Jejich obvyklé dělení je na architektonické památky, památky technické, národně-historické a památky lidové architektury.

Kulturní zařízení a kulturní akce se liší od kulturně-historických památek několika znaky. Prvním znakem je, že se většinou jedná o jednorázové akce kulturní, zábavní a sportovní, jakými jsou např. festivaly, koncerty, dále ze sportovních akcí jsou to mistrovství (Evropy, světa) v nějakém sportu. Ze zábavních uveďme např. Matějskou pouť. Mnohé z nich jsou komplementární povahy, jsou součástí aktivit jiné památky. Z podstaty akce vyplývá i jejich forma a četnost realizace – mají buď sezónní charakter nebo se jedná o jednorázové akce.

Existují i zařízení, která nejsou doplňkem jiných památek. Jsou samostatná, mají své stálé a pevně zakotvené postavení v rámci kulturního CR. Jsou to především muzea a galerie, další zařízení realizující kulturní akce, tedy divadla, operní scény nebo církevní památky. Specifické postavení v komplexu zařízení mají stadiony a sportovní haly, které slouží pro sportovní a zábavní akce. Kromě běžně připravovaných aktivit, přilákají velké množství turistů akce národního a mezinárodního významu jako jsou mistrovství, olympijské hry atd. Do této kategorie zahrnujeme i zábavní akce typu tradičních karnevalů, býčích zápasů a různá folklórní a historická představení. V posledních desetiletích získávají stále více návštěvníků zábavní a tematické parky. Posláním tematických parků je poskytnout kromě rekreační a zábavní atrakce i jisté poučení, některé tematické parky dokonce tvrdí, že chtějí zábavnou formou i vzdělávat (příkladem tohoto přístupu jsou španělské tematické parky). Součástí zábavních a tematických parků je i pestrá nabídka dalších služeb, hlavně stravovacích, průvodcovských, nákupních, eventuálně ubytovacích.

Na závěr tématu o přírodních a společenských lokalizačních faktorech je nutné zdůraznit to, co je pro rozvoj CR v jednotlivých zemích nejvýznamnější: přírodní a kulturně-historické dědictví mezinárodního a celosvětového významu. Na základě *Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví* (1972), byl vytvořen *Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO*. S konkrétními příklady přírodního a kulturně-historického dědictví se seznámíte v dalších kapitolách (Francie, Belgie, Španělsko, země Latinské Ameriky).

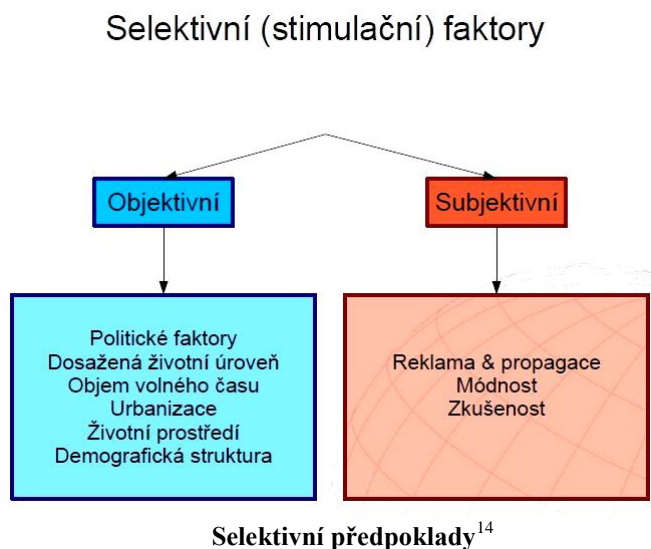
1.2.2 Realizační faktory

Realizační předpoklady se dělí na komunikační a materiálně-technické.

Realizační faktory mají klíčové postavení pro konečnou fázi uskutečňování cestovního ruchu, protože díky dopravním prostředkům je možné dostat se do dané oblasti a využít ubytovacích, stravovacích a jiných služeb.

Dopravní dostupnost je důležitým faktorem ovlivňujícím kvalitu života v daném regionu a má rovněž vliv na rozvoj cestovního ruchu. Doprava je tedy jedním z nejdůležitějších realizačních předpokladů turismu.

1.2.3 Selektivní faktory

1.2.3.1 Objektivní předpoklady

A. Politické faktory

Obecně platí, že cestovní ruch úzce souvisí s mírovým uspořádáním světa, válečnými konflikty, vnitropolitickou situací uvnitř jednotlivých zemí, charakterem jejich politického systému, s jejich stabilitou apod. V rámci politicko-administrativního rozdělení, mají značný vliv na územní uspořádání mezinárodního turismu státní hranice. Můžeme konstatovat, že jistá omezení pro CR vznikají tedy kvůli nim. Pro rozvoj CR může být brzdou i směnitelnost měny, např. nevýhodný kurz na výměnu valut atd.

Příklad

Příklady působení politiky na cestovní ruch najdeme ve světě hned několik. V současné době jsou to např. Severní Korea (Korejská lidově demokratická republika, zkracováno jako KLLDR), částečně i Kuba, Afghánistán, některé africké země apod. Podávání relevantních informací o specifikách, bezpečnostní situaci, doporučení turistům a důležitá sdělování aktuálních podmínek vstupu a pobytu na území cizího státu jsou v kompetenci příslušného zastupitelského úřadu daného státu. Potřebné informace je možné najít i na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí České republiky (dále MZV ČR). V případě zemí, o kterých náš výukový materiál

¹⁴file:///G:/Geografie%20cestovniho%20ruchu%20prednask.pdf [23.12.2014].

---

pojednávám, tedy Francie, Belgie, Španělska, zemí Latinské Ameriky naleznete příslušné informace na webové stránce Velvyslanectví ČR v daném státě.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Vyhledejte na webové stránce MZV ČR aktuální informace o bezpečnostní situaci.
2. Jaká doporučení dávají turistům do těchto 3 zemí Latinské Ameriky.
3. Vyhledejte informace o dvou státech, do nichž MZV ČR dlouhodobě nedoporučuje vycestovat z důvodu zvýšeného bezpečnostního rizika.

B. Ekonomické faktory

Mezi klíčové faktory ekonomického charakteru podněcující rozvoj turismu patří dosažená životní úroveň obyvatelstva a s ní související fond volného času. V praxi to znamená, že finančně lépe situované vrstvy zpravidla vyhledávají dražší a vzdálenější destinace ČR. Naopak, lidé z nižších příjmových skupin preferují bližší destinace s levnějšími službami. Pokud jde o objem fondu volného času, i tento aspekt ovlivňuje CR, protože délka pracovní doby a dovolených souvisí s možnostmi výběru destinace i délkou pobytu.

C. Faktory urbanizace a životního prostředí jsou ve 20. století spojeny s desetinásobným nárůstem počtu obyvatel ve městech. Městské aglomerace jsou na jedné straně zdrojem vyšší příjmové skupiny, na straně druhé jsou obrovskou zátěží pro životní prostředí. Znehodnocené životní prostředí nutí obyvatele měst, ale i ostatních oblastí s poškozeným životním prostředím vyhledávat často ty formy CR, které jsou spojeny s přírodou, s léčebně-relaxačními pobyty apod.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Uveďte příklady forem CR, které jsou vhodné k regeneraci psychických a fyzických sil.

D. Demografická struktura obyvatelstva

Posledním ze skupiny objektivních faktorů je demografická struktura obyvatelstva. Patří sem série různých činitelů, které mají vliv na rozvoj CR. Mezi nimi hrají důležitou roli mentalita, zvyky, vzdělanost, věkové složení, porodnost, úmrtnost, charakter osídlení a další skutečnosti. Demografické výzkumy jsou zaměřené na účast obyvatel na CR z různých hledisek: jsou jimi věk, pohlaví, zaměstnání, vzdělání obyvatel, zda jsou vlastníky druhého bydlení (chaty, chalupy apod.) či dopravního prostředku.

Z teoretického hlediska se zabýval vlivem demografických činitelů na CR již zmíněný geograf Peter Mariot. Vypracoval stupnici, která nese jeho jméno a vykazuje *Determinaci vlivu demografických struktur na cestovní ruch. Mariotova stupnice.*¹⁵

1.2.3.2 Subjektivní předpoklady

Subjektivní předpoklady tvoří hlavně psychologické pohnutky, ale jsou i další, které mají vliv na rozhodování jednotlivce nebo skupiny obyvatel, zda se budou na CR podílet a jakou si vyberou destinaci.

Otázky k zamyšlení

Jak vy osobně vnímáte význam psychologických pohnutek, vlastních zkušeností, referencí od přátel apod. pro výběr destinace, lokality? Rozhodujete se vy nebo vaše rodina o místě a způsobu trávení dovolené i na základě reklamy, módnosti destinace, nebo máte zcela odlišná kritéria? Jaká?

Shrnutí kapitoly

1. Peter Mariot dělí předpoklady CR na lokalizační, selektivní a realizační.

2. Selektivní faktory se dělí se na:

- objektivní (např. vnitropolitická situace, ekonomické předpoklady, demografické skutečnosti, kvalita životního prostředí),
- subjektivní (např. módnost, vliv reklamy a propagace, vlastní zážitky).

Selektivní předpoklady turismu vyjadřují způsobnost dané oblasti nebo země podílet se na turismu aktivně i pasivně, přijímat účastníky turismu a zároveň se jimi stávat.

3. Lokalizační předpoklady turismu umožňují umístění aktivit turismu do určité oblasti či lokality. Jejich příznivé hodnoty určují místo, kde se turismus může rozvíjet.

4. Realizační předpoklady turismu umožňují uskutečnit nároky účastníků turismu v oblastech s příznivými lokalizačními předpoklady.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Vymezte selektivní předpoklady turismu a uveďte konkrétní příklady.

2. Objasněte, v čem spatřujete význam lokalizačních předpokladů ve vztahu k rozmístění turismu.

3. Stanovte, v čem spočívá rozhodující funkce realizačních předpokladů pro rozvoj a rozmístění turismu.

4. Zhodnot'te možnosti CR ve vašem okolí (městě). Posud'te území podle lokalizačních a realizačních předpokladů.

¹⁵ multiedu.tul.cz/~katerina.sugarova/.../GCE.../Objektivni_faktory.pptx [5.12.2014].

Literatura

ČERBA, Otakar. *Geografie cestovního ruchu*. Schémata selektivních a lokalizačních faktorů. Dostupné z

http://gis.zcu.cz/studium/dbg2/Materialy/19_Geografie_cestovniho_ruchu.pdf
[20.12.2014].

GOMÉZ, Alberto Luis (1987). *La Evolución Internacional de la Geografía Del Ocio*. Universitat de Barcelona. Barcelona. Dostupné z

https://books.google.es/books?id=dhktxFroYwEC&dq=A.+Gr%C3%BCnthal+,+turismo&hl=cs&source=gbs_navlinks_s [20.12.2014].

Jubileum doc. Stanislavy Šprincové. Dostupné z

<http://zpravodajstvi.olomouc.cz/view.php?cisloclanku=2004081903>). [20.12.2014].

MARIOT, Peter (1983). *Geografia cestovného ruchu*. Bratislava: Veda.

HAMARNEH, Iveta. (2012). *Geografie turismu – Mimoevropská teritoria*. Praha: Grada Publishing (s.11-12, s.14-15).

Neautorizováno. *Úvod do geografie cestovního ruchu*. Dostupné z

www3.ekf.tuke.sk/.../Cestovny%20ruch/Geografia%20a%20cestovny%20
[20.12.2014].

VYSTOUPIL, Jiří, KUNC, Josef. (2009). *Geographia Moravica 1*, str. 103–104.

Dostupné z http://geography.upol.cz/soubory/vyzkum/gm/gm-/Geographia_Moravica_1_Vystoupil-Kunc.pdf [20.12.2014].

VYSTOUPIL, Jiří; ŠAUER, Martin a kol. (2011). *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o.

ZELENKA, Josef; PÁSKOVÁ, Martina. (2002). *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Linde.

Klasifikace cestovního ruchu. Prostorový model CR.

geography.upol.cz/soubory/lide/klapka/GESL/CR-pr-4x.ppt [20.12.2014].

2. Česká republika. Historie vývoje cestovního ruchu v České republice. Turistické regiony, oblasti a Euroregiony v ČR.

V této kapitole se dozvíte:

- informace o vývoji novodobého CR v naší zemi a jeho dělení do 4 vývojových fází
- tendence vývoje, charakteristické a typické rysy rozvoje CR od r. 1989

- jaké jsou hlavní strategické cíle rozvoje ČR na další období
- jaké jsou současné trendy cestovního ruchu v ČR
- jaké je územní členění České republiky
- členění České republiky na turistické regiony
- kdy a proč byly vymezeny turistické regiony
- o důvodech vzniku euroregionů
- o fungování euroregionů a jejich organizační struktuře

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- charakterizovat základní rysy vývoje novodobého cestovního ruchu
- orientovat se v základních formách CR ve sledovaném období
- orientovat se ve strategickém dokumentu *Koncepce*
- vysvětlit strategické vize CR pro období 2014–2020
- charakterizovat hlavní strategické cíle *Koncepce*
- orientovat se v prioritách dalšího rozvoje cestovního ruchu
- vysvětlit rozdíl mezi turistickým regionem a oblastí
- definovat euroregiony, popsat jejich cíle a význam
- znát Euroregiony v ČR

Klíčová slova kapitoly: vývojové fáze, charakteristika období, tendence vývoje, priority *Koncepce*.

Průvodce studiem

Kapitola má dvě základní témata: 1. Historie vývoje cestovního ruchu v České republice. Podkapitola uvádí stručný přehled vývoje, který reflektuje významná a pro rozvoj našeho cestovního ruchu základní období. Podrobněji se zabývá obdobím po roce 1990, prioritami dalšího rozvoje cestovního ruchu a Koncepcí státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014–2020.

Z dokumentů Koncepce jsem pro vás vybrala několik důležitých informací, abyste získali představu o hlavních aspektech plánovaného vývoje CR u nás.

2. Členění ČR v oblasti cestovního ruchu – turistickými regiony, oblastmi a Euroregiony v ČR. Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat 2 hodiny.

2.1 Historie vývoje cestovního ruchu v České republice

2.1.1 Období do roku 1918

Období do r. 1850 bývá označováno ve vývoji cestovního ruchu jako předfáze.

V evropském kontextu se za začátek novodobého cestovního ruchu obvykle považuje první organizovaný hromadný výlet, který uspořádal Thomas Cook roku 1841. Za počáteční fázi se považuje období mezi roky 1850–1914.

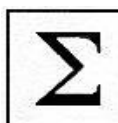
Hledáme-li kořeny českého cestovního ruchu, musíme vzpomenout cestování zámožných osob do významných evropských i českých lázní (Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně). Vývoj novodobého cestovního ruchu můžeme rozdělit do 4 vývojových fází:

K zapamatování

Vývojové fáze novodobého cestovního ruchu:

- předfáze, tedy období do roku 1850,
- počáteční fáze, období let 1850–1914,
- rozvojová fáze, období let 1914–1945,
- vrcholová fáze, období po roce 1945.

Shrnutí

Vývoj novodobého CR můžeme rozdělit do 4 vývojových fází.

- V období let 1850 – 1914, v počáteční fázi novodobého cestovního ruchu, u nás sehrál velmi významnou roli Klub českých turistů.
- Se vznikem samostatného československého státu v roce 1918 u nás začíná nové období rozvoje cestovního ruchu.
- V období 1918 – 1945 byla důležitým prvkem pro další rozvoj CR i větší chuť obyvatel nově vzniklé republiky poznávat a cestovat.
- Rok 1920 je významný pro rozvoj cestovního ruchu v Československu, protože byla založena první cestovní kancelář, *Československá dopravní kancelář* (ČEDOK).
- Politicko-ekonomický kontext období 1918–1945 je důležitým činitelem rozvoje CR.
- Období od února 1948 charakterizují radikální změny společensko-politických poměrů v našem státě. Také v CR dochází k zásadním změnám jak v podmínkách jeho rozvoje, tak i ve všech formách a druzích.

- Padesátá léta jsou ve znamení celkového úpadku domácího i zahraničního CR.
- Přelom 60. a 70. let charakterizuje kvantitativní rozvoj masových a sociálních forem rekreace.
- V 70. a 80. letech podniková rekreace ROH dosáhla svého vrcholu.
- Cestovní ruch mimo veřejné formy představoval 90 % podílu na celkovém domácím CR. Velký vliv na rozvoj této formy CR měl růst počtu obyvatelstva, které vlastnilo rekreační chaty a chalupy, a rozvoj automobilismu.
- Působením ekonomických a mimoekonomických činitelů na vývoj CR se objevují dlouhodobé tendence vývoje.

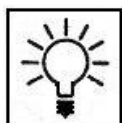
Kontrolní otázky a úkoly

1. Kdy vznikl Čedok?
2. Které základní znaky vykazuje CR v České republice mezi světovými válkami?
3. K jakým zásadním změnám došlo v CR po únoru 1948?
4. Které základní znaky vykazuje CR v České republice v:
  - a) 60. a 70. letech,
  - b) 70. a 80. letech 20. století?
5. Do jakých 4 vývojových fází lze rozdělit vývoj novodobého CR?

Úkoly k textu

1. Uveďte hlavní motivy cestování v první fázi rozvoje novodobého cestovního ruchu.
2. Jaké jsou charakteristické rysy vývoje cestovního ruchu v Československu do roku 1989?

Otázky k zamyšlení

1. Zamyslete se a popište základní tendence vývoje cestovního ruchu v České republice v období 1918 – 1945.

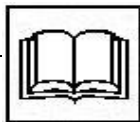

Část pro zájemce 1

„Historie KČT“¹⁶ „S ČEDOKEM Z ČECH AŽ NA KONEC SVĚTA“¹⁷

¹⁶ <http://www.kct.cz/cms/historie-kct> [5.12.2014].

¹⁷ <http://www.cedok.cz/cedok/historie> [5.12.2014].

Literatura

LINDEROVÁ, Ivica. (2013). *Cestovní ruch – Základy a právní úprava*. Jihlava: VŠP Jihlava.

PETRŮ, Zdeňka; (2007). *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. Praha: Idea Servis.

VYSTOUPIL, Jiří; ŠAUER, Martin a kol. (2011). *Geografie cestovního ruchu České republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r.o.

Historie KČT. Dostupné z <http://www.kct.cz/cms/historie-kct> [20.12.2014].

S ČEDOKEM Z ČECH AŽ NA KONEC SVĚTA. Dostupné z

<http://www.cedok.cz/cedok/historie> [20.12.2014].

2.2 Současný CR v České republice

2.2.1 Období po roce 1990

A. Devadesátá léta

Období od roku 1990 přineslo zásadní demokratizaci politických poměrů a znamenalo i zásadní změny ve vývoji a organizaci cestovního ruchu v ČR.

Některé důležité politicko-ekonomické mezníky ve vývoji našeho státu, které měly rozhodující vliv na rozvoj cestovního ruchu u nás, jsou uvedeny ve stručném přehledu.

K zapamatování

1990 – byla schválena radikální ekonomická reforma (liberalizace)

– byl přijat zákon o tzv. Malé privatizaci a tzv. Restituční zákon

1993 – 2000 probíhala „Velká“ privatizace.

Aplikace uvedených zákonů v praxi znamenala postupné navrácení znárodněných zařízení základní infrastruktury CR do rukou původních podnikatelských subjektů – většinou menších ubytovacích a restauračních zařízení.

Ve „Velké“ privatizaci došlo k zásadní změně vlastnických poměrů. V ČR se to týkalo významnějších zařízení infrastruktury – hotelů, lázeňských zařízení, zařízení podnikové a výběrové rekreace ROH, některé sportovně-rekreační infrastruktury, cestovních kanceláří.

Významné změny v oblasti cestovního ruchu:

- změnilo se bývalé direktivní řízení a organizace rozvoje CR na všech úrovních (centrální, krajské, lokální),
- byla zrušena vízová povinnost s většinou (cílových) zemí,

- zásadně se změnila geopolitická orientace jak v zahraničním pasivním, tak i v aktivním CR; výjezdový CR zaznamenal několikanásobný nárůst a jeho struktura se změnila ve prospěch zemí západní Evropy,
- vázaný cestovní ruch následkem privatizace a rozpadu ROH postupně zanikl (Petrů, 2007),
- vznikly nové formy CR, např. kongresový a incentivní cestovní ruch, agroturistika apod. (Petrů, 2007),
- došlo k liberalizaci živností v zahájení podnikání v cestovním ruchu,
- nabídka CK převyšovala poptávku a to vyvolalo krach mnoha CK,
  - cestovní kanceláře zaznamenaly největší boom¹⁸ z celého sektoru CR,
  - devadesátá léta jsou poznamenána neustále se měnící právní úpravou činnosti cestovních kanceláří – provozování CK bylo živností koncesovanou, v roce 1995 se stalo živností volnou,
  - snahy o liberalizaci přístupu k podnikání měly za následek velké zvýšení počtu CK a došlo (hlavně v r. 1997) k řadě negativních jevů, které tato změna způsobila,
  - v souladu s legislativou EU v roce 1999 byl přijat zákon č. 159/1999 Sb. o podmínkách podnikání v CR. Zákon stanovuje i povinnost pojištění proti úpadku cestovní kanceláře,
- po rozdělení Československa v roce 1993 se cestovní kancelář Čedok rozdělila na Čedok (Česká cestovní kancelář) a Satur (Slovenská agentúra turistického ruchu),
- byla obnovena činnost turistických spolků.

Další fakta o trhu CR z let 1990–2000

- vzrostla ubytovací kapacita,
- pro roky 1990 a 1991 je charakteristický jednodenní příhraniční CR nákupního nebo poznávacího charakteru (Petrů, 2007),
- převládal zájem o levné poznávací zájezdy do sousedních států,

¹⁸Koncem roku 1989 existovalo u nás 11 státních a „družstevních“ CK, pak v roce 1995 jich bylo evidováno téměř 1 100, v současnosti je podle údajů MMR vyplývajících ze Statistického šetření cestovních kanceláří a agentur v ČR unikátní situace – je cca 2 050 aktivních CK a CA, z toho: 940 CK a 1 110 CA (9/2013). Dostupné z https://www.mmr.cz/getmedia/d85b6749-4a0d-49bf-8e93-759a7d38386c/PPT_web.pdf [5.12.2014].

-
- od roku 1996 došlo k poklesu výjezdů ve prospěch domácího CR zhoršující se ekonomické situace:
  - trend pokračoval i po roce 2000,
  - v dalších letech (2002) byl ovlivněn reakcí na teroristické útoky z r. 2001,
  - povodněmi (2002 Praha) (Petrů, 2007).

B. Období od r. 2000 – obecná charakteristika

Pro doplnění podkapitoly věnované CR v naší republice od roku 1989, následuje stručné shrnutí nejdůležitějších faktů o situaci a trendech na trhu CR po roce 2000:

- postupně se snížil počet cestovních kanceláří,
- na trh vstupuje stále více zahraničních společností,
- rozvíjejí nové specifické formy CR, jako např. wellness, golfový CR, cykloturistika a mnoho dalších,
- roste význam regionálních aspektů v rozvoji,
- roste význam internetu a informačních technologií pro oblast CR,
- došlo ke zlepšení spolupráce mezi subjekty v CR,
- došlo k vymezení turistických regionů (agentura CzechTourism),

Po roce 2000 začaly v CR vznikat nové strategické dokumenty na úrovni státu, krajů i regionů. Právě těmi nejdůležitějšími dokumenty, *Koncepcemi státní politiky cestovního ruchu* v České republice, se budeme zabývat v následující podkapitole.

2.3 Priority dalšího rozvoje cestovního ruchu

2.3.1 Koncepce státní politiky cestovního ruchu České republiky

V 1. polovině 90. let neexistoval žádný strategický plán, jasně stanovená vize, jakým směrem se vývoj cestovního ruchu bude ubírat. Po systémově koncipovaném rozvoji cestovního ruchu volala podnikatelská sféra, ale i státní orgány si uvědomovaly, že je potřebné k problematice cestovního ruchu přistupovat promyšleně, skoncovat s některými trendy, které se hlavně na začátku 90. let opakovaně objevovaly. Zabránit postupu některých negativních jevů, z nichž jednou byla i jistá živelnost či neorganizovanost v aktivitách CR. Kromě jiných nedostatků, byla citelná absence ucelené regionální koncepce rozvoje cestovního ruchu. Z těchto důvodů bylo důležitým mezníkem ve vývoji cestovního ruchu a významným počínem pro jeho další rozvoj v roce 1998 zahájení prací na státní koncepci rozvoje cestovního ruchu.

Bylo nutné urychleně řešit nahromaděné problémy dalšího rozvoje cestovního ruchu v ČR, udělat analýzu dosavadního stavu, učinit konkrétní opatření na odstranění nedostatků a vypracovat koncepci a strategii jeho směřování. V roce 1999 vznikl dokument s názvem *Koncepce státní politiky cestovního ruchu České republiky*, který se věnoval významu cestovního ruchu, zabýval se jeho dosavadním vývojem v České republice, vyhodnotil podíl cestovního ruchu na rozvoji ekonomiky v zemi a shrnul postavení ČR v cestovním ruchu. Problémy dalšího rozvoje cestovního ruchu v ČR a opatření k jejich řešení tvořily další z tematických okruhů. Dokument uzavírají ještě dva důležité okruhy a jsou jimi další postup při realizaci *Koncepce* a časový harmonogram realizace opatření.

Pro účely našeho výukového materiálu je pro další podkapitoly nejdůležitější tematický okruh, kterým je analýza a řešení problémů dalšího rozvoje cestovního ruchu v ČR a opatření k jejich řešení. Jedno ze zásadních témat tohoto okruhu bylo věnováno absenci strategií rozvoje cestovního ruchu ve většině regionů. V dokumentu se konstatovalo, že „[...] v současné době neexistují ucelené regionální koncepce rozvoje cestovního ruchu. Vypracování strategie bude vyžadovat vyhodnocení slabých a silných stránek, příležitostí a možných ohrožení přirozených turistických regionů. [...] Podkladové marketingové studie by měly turistický region definovat.¹⁹[...]“ Absenci strategií rozvoje cestovního ruchu ve většině regionů chtěla odstranit opatřením, které se týkalo zpracování metodiky regionální strategie cestovního ruchu České republiky – jako východiska pro tvorbu rozvojových strategií jednotlivých regionů. U dalšího problému, kterým je nedostatečný rozsah státní propagace a informovanosti o ČR v zahraničí *Koncepce* zdůrazňuje, že současný systém státní propagace ČR jako turistického cíle není v zahraničí dostačující zejména kvůli absenci soustavné marketingové činnosti cestovního ruchu. Proto chtěla řešit tento problém opatřením, které se týkalo od roku 1999 zaměření činnosti České centrály cestovního ruchu. Centrála se měla přednostně zabývat zvýšením a zkvalitněním rozsahu státní propagace a informovanosti o České republice v zahraničí a za tímto účelem jí byly na tyto aktivity navýšeny finanční prostředky. Česká centrála cestovního ruchu tedy dostala za úkol přispět k posílení postavení České republiky na světovém, a zejména pak na evropském trhu cestovního ruchu, a to jak celku, tak nabídkou produktů cestovního ruchu zaměřených na cílové skupiny

¹⁹*Koncepce státní politiky cestovního ruchu České republiky*. Dostupné z <http://www.cestovni-ruch.cz/zdroje/docs/koncepce.htm#5.1.2>. [20.11.2014].

---

turistů. Po roce 2000 začaly v ČR vznikat další strategické dokumenty na úrovni státu, krajů i regionů. K nejdůležitějším dokumentům patří:

A. *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2002 – 2007.*²⁰

Koncepce byla aktualizována s ohledem na to, že se Česká republika stala dne 1. května 2004 plnoprávným členem Evropské unie a tudíž bylo nutné reagovat na novou situaci. Aktualizace byla zpracována pouze do roku 2006 s ohledem na existující programovací období Evropské unie. V roce 2007 bylo zahájeno nové programovací období na dalších 7 let, tj. 2007 – 2013. *Koncepce* vycházela z úkolů *Strategie regionálního rozvoje České republiky*.²¹ Cíle a opatření respektovaly regionální aspekt a význam cestovního ruchu a byly stanoveny s ohledem na skutečnost, že cestovní ruch je významným faktorem rozvoje regionů včetně těch, které jsou hospodářsky a sociálně problémové.

B. *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007 – 2013 a její 4 priority:*

1. Konkurenceschopnost všech produktů ČR jak národních, tak regionálních²² (inovační výkonnost – faktor kvality lidských zdrojů – infrastruktura – kvalita správy).
2. Rozšiřování a zkvalitňování infrastruktury a všech služeb ČR.
3. Rozvoj lidských zdrojů a vybudování marketingu cestovního ruchu.
4. Vytváření organizačních struktur ČR.

C. *Společný regionální operační program v letech 2004-2006 (SROP).*

Dokument zahrnuje rozvojové priority 7 regionů soudržnosti (celé území České republiky s výjimkou hlavního města Prahy), které mohou být v období 2004–2006 podporovány ze strukturálních fondů EU. Cílem SROP bylo dosažení trvalého hospodářského růstu i růstu kvality života obyvatel regionů. Důraz byl kladen na tvorbu pracovních míst, na zlepšení kvality infrastruktury a životního prostředí, na všeobecný rozvoj lidských zdrojů a na prohlubování sociální integrace.²³

D. Zatím posledním důležitým dokumentem je *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014 – 2020*. Touto *Koncepcí* se budeme zabývat v následující podkapitole.

---

²⁰ *Koncepce* byla v souladu s Národním rozvojovým plánem 2004 – 2006 a s verzí předloženou v březnu 2004 Evropské komisi.

²¹ *Strategie regionálního rozvoje České republiky* byla prvním koncepčním materiálem na úseku regionální politiky přijatá vládou v roce 2000 a stala se základním nástrojem regionální politiky ČR.

²² Konkurenceschopnost všech produktů ČR jak národních, tak regionálních, je měřena indexy, které jsou sledovány celosvětově.

²³ *Společný regionální operační program*. Dostupné z <http://www.ssmsk.cz/index.php/stavby-eu> [26.12.2014].

2.3.1.1 Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014 – 2020

Stát má různé nástroje na podporu CR a k nefinančním nástrojům podpory cestovního ruchu v České republice patří i další, již několikrátý dokument *Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014–2020* (dále jen *Koncepce*) představující střednědobý strategický dokument, který vychází především z rozvojových možností cestovního ruchu v České republice a účinnými nástroji podněcuje jeho další rozvoj. *Koncepci* schválila vláda České republiky v březnu 2013 usnesením č. 220. Jedná se o rozsáhlý materiál, nicméně velmi důležitý pro další rozvoj cestovního ruchu u nás, a proto budou uvedeny základní charakteristiky dokumentu: cíle, priority a základní atributy *Koncepce a strategická vize cestovního ruchu pro období 2014 – 2020*.

Cílem zpracování *Koncepce* je harmonizace koncepční činnosti v oblasti cestovního ruchu s programovacím obdobím Evropské unie a vytvoření strategického materiálu, který bude ovlivňovat zvýšení konkurenceschopnosti celého sektoru cestovního ruchu na národní i regionální úrovni, udržení jeho ekonomické výkonnosti i jeho pozitivních dopadů na sociokulturní a environmentální rozvoj České republiky.

Hlavní strategické cíle *Koncepce* jsou vyjádřeny v následujících 4 prioritách:

Priorita 1: Konkurenceschopnost národních a regionálních produktů CR

Priorita 2: Rozšiřování a zkvalitnění infrastruktury a služeb CR

Priorita 3: Marketing cestovního ruchu a rozvoj lidských zdrojů

Priorita 4: Vytváření organizační struktury cestovního ruchu

Základem konkurenceschopnosti destinací cestovního ruchu je atraktivní a jedinečná nabídka CR. Aby se nabídka dostala na trh k potenciálním spotřebitelům, je nezbytné neustále zkvalitňovat podnikatelské prostředí, které bude generovat konkurenceschopné produkty cestovního ruchu.

Jejich jedinečnost a nenapodobitelnost je dána schopností šetrně využít primární potenciál destinací, tedy jejich přírodní a kulturně-historické předpoklady.

To vše musí být doplněno funkční a kvalitní infrastrukturou a doprovázeno kvalitními službami a společenskými aktivitami.

Základním atributem *Koncepce* je rozvoj cestovního ruchu, který vychází z mobilizace zejména privátních zdrojů zaměřených na cestovní ruch, dále také rozvoj systémového a koncepčního přístupu veřejné správy na všech úrovních jako zdroje konkurenceschopnosti, zaměstnanosti a hospodářského růstu zejména v územích s vhodným potenciálem pro efektivní rozvoj tohoto sektoru.

Strategická vize cestovního ruchu pro období 2014 – 2020 představuje Českou republiku jako destinaci:

- s vysoce pozitivní mezinárodní image,
- mající kvalitní a atraktivní turistické produkty a programy,
- nabízející kvalitní služby s příjemnou a vzdělanou obsluhou,
- nabízející zajímavé kulturně-historické zážitky, sportovní vyžití, atraktivní přírodní zajímavosti,
- nabízející bezpečné prožití dovolené domácích a zahraničních návštěvníků s běžně aplikovanými principy udržitelného rozvoje v praxi,
- nabízející zajímavé pracovní příležitosti v cestovním ruchu.

Základní strategická vize cestovního ruchu pro období 2014 – 2020		
Atraktivnost	Rozvoj	Znalosti
Destinace Česká republika – jednička v srdci Evropy		
Konkurenceschopnost	Kooperace	Kvalita

Tabulka č.1. Strategická vize a cíle *Koncepce*

Koncepce je propojená s realizací národního marketingu, který je popsán a specifikován ve schválené *Marketingové koncepci cestovního ruchu agentury CzechTourism*. Oba materiály byly připravovány současně a jsou tedy vzájemně provázány.

Priority Koncepce:

Priorita 1 – Zkvalitnění nabídky cestovního ruchu

Priorita 2 – Management cestovního ruchu

Priorita 3 – Destinační marketing

Priorita 4 – Politika cestovního ruchu a ekonomický rozvoj

Současné trendy cestovního ruchu v ČR

Z obsahu a struktury analýzy jednoznačně vyplývá, že rozvoj cestovního ruchu v České republice je stále pod úrovní svého potenciálu. Zahraniční návštěvníci směřují hlavně do Prahy, regiony zůstávají stranou jejich zájmu. Vývoj poptávky je sice významně ovlivněn vnějšími okolnostmi (působení globálních trendů), ale nemalou roli zde hraje i pomalá a nepružná reakce na rozvoj a inovaci nabídky konkurenčních destinací. Vedle historických důvodů je třeba hledat příčiny tohoto stavu v nízké úrovni spolupráce mezi aktéry cestovního ruchu a v nedostatečné míře koordinace aktivit na národní i regionální úrovni. Nalezení vhodného systému uspořádání institucí

a aktérů cestovního ruchu je základním východiskem pro růst kvality služeb, tvorbu inovativních produktů cestovního ruchu, rozvoj lidských zdrojů a udržitelný rozvoj cestovního ruchu.

Současné trendy cestovního ruchu v ČR	
Silné stránky	Slabé stránky
tematicky bohatá nabídka cestovního ruchu, obecně poměrně vysoká spokojenost s trávením dovolené v ČR, postupný nárůst aktivní turistiky	přílišná sezónnost nabídky cestovního ruchu
ČR jako bezpečná destinace	stagnace objemu domácí i zahraniční poptávky
atraktivní nabídka památek UNESCO, vysoký kulturně-historický a přírodní potenciál	zkracování délky pobytu domácích i zahraničních turistů
rostoucí zájem nových zdrojových trhů o destinaci ČR (Rusko, Ukrajina, Čína, Austrálie)	zaostávání za dynamickým rozvojem nabídky šetrných forem cestovního ruchu v konkurenčních destinacích (Rakousko, Německo, apod.)
staletá tradice českého lázeňství, tradice českého kulmářství, pivovarnictví a vinařství	velmi výrazná koncentrace zahraničních návštěvníků do Prahy
hustá a dokonale značená síť turistických tras a stezek, ve světovém měřítku unikátní	pokles návštěvnosti německých turistů
Praha jako fenomén světového významu	Ohrožení
geografická poloha ČR ve střední Evropě jako ideální místo pro kongresový cestovní ruch	zhoršení image a značky destinace Česká republika
pozitivně se měnící kvalita nabídky ubytovací infrastruktury	silná a aktivní konkurence v sousedních zemích, propad v kvalitě nabídky oproti těmto destinacím
konání tradičních kulturně-společenských a sportovních akcí regionálního, národního (výběrové i mezinárodního) významu	příchod další hospodářské krize, výraznější kolísání návštěvnosti ovlivňované aktuálními trendy, na které nebude schopna nabídka ČR reagovat
živá tradice a folklor v mnoha turistických regionech	zhoršení zahraničně-politické situace, zavádění restriktí pro příjezdy zahraničních návštěvníků
Příležitosti	zhoršené legislativní prostředí pro cestovní ruch
tvorba a nabídka nových inovativních produktů cestovního ruchu, zachycení aktuálních trendů v cestovním ruchu	nedostatek finančního kapitálu pro další rozvoj cestovního ruchu
zkvalitňování služeb jako zásadní faktor růstu spokojenosti návštěvníků	přetížení vybraných středisek cestovního ruchu jejich rostoucí návštěvností
výraznější kultivace lidského kapitálu v cestovním ruchu	prohlubující se rozdíl v návštěvnosti mezi Prahou a regiony ČR
aktivace hlubší spolupráce jednotlivých subjektů v cestovním ruchu	obecný růst daňového zatížení obyvatelstva, výraznější propady příjmů domácností
rozvoj IT technologií ve všech oblastech cestovního ruchu	
další rozvoj venkovské a vinařské turistiky	
rozvíjející se fenomén wellnes a golf	

Tabulka č.3. Současné trendy cestovního ruchu v ČR.

Shrnutí

- Cestovní ruch se stal významným společenským, kulturním a ekonomickým fenoménem především 2. poloviny 20. století.
- Lidé cestují ve stále větším měřítku, k čemuž přispívají změny v životním stylu, v rozvoji dopravy, v rozvoji komunikačních spojení a samozřejmě i v politickém a ekonomickém uspořádání světa.
- Význam cestovního ruchu bude pokračovat i ve 21. století v těchto sférách:
  - ve sféře osobní – přináší nové poznatky, nezbytný odpočinek,
  - ve sféře ekonomické – má vliv na životní úroveň obyvatelstva, na zaměstnanost, na výši příjmů, na příliv devizových prostředků,

- ve sféře společensko-politické a mezinárodní – zlepšování mezinárodních vztahů, poznávání cizích kultur.
- *Koncepce* jsou v souladu s koncepcemi cestovního ruchu ve vyspělých evropských zemích.
- Je zaměřena na rozvoj odvětví cestovního ruchu, neboť dopady tohoto odvětví jsou patrné i v jiných oblastech jako je trh práce, malé a střední podnikání, obchod, kultura, doprava, životní prostředí a infrastruktura atd.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Vyjmenujte 5 charakteristických rysů současného cestovního ruchu v České republice.
2. Pokuste se najít společné cíle a strategie ve všech dosavadních *Koncepcích*.
3. Existují úkoly v *Koncepcích*, které nebyly ve stanovené době splněny a opětovně se objevují v další *Koncepci na období 2014–2020*?

Úkoly k textu

1. Prostudujte si detailněji hlavní strategické cíle *Koncepce na období 2014–2020* a její 4 priority.
2. Vyhledejte na internetu *Koncepci na období 2014–2020* a prostudujte oddíl *Východiska Koncepce*.
3. Na základě dokumentu *Koncepce na období 2014–2020* popište význam CR pro národní ekonomiku ČR.

Otázky k zamyšlení:

1. Jak ovlivní koncentrace *masových* turistů v určitých lokalitách životní prostředí?
2. Jak působí koncentrace *masových* turistů na místní obyvatele?

Literatura

- <http://old.czechtourism.cz/didakticke-podklady/6-zakladni-data-a-fakta-o-cestovnim-ruchu-v-cr/> [20.12.2014].
- <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Koncepce-Strategie/Koncepce-statni-politiky-cestovniho-ruchu-v-CR-> [20.12.2014].
- Koncepce státní politiky cestovního ruchu České republiky*. Dostupné z <http://www.cestovni-ruch.cz/zdroje/docs/koncepce.htm#5.1.2.> [20.11.2014].

Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014–2020.

Dostupné z <http://www.mmr.cz/getmedia/01144b63-0600-43c1-9bf5-cdd487c313fb/MMR-Cestovni-ruch-v-Ceske-republice.pdf> [20.12.2014].

LINDEROVÁ, Ivica. (2013). *Cestovní ruch – Základy a právní úprava*. Jihlava: VŠP Jihlava.

Společný regionální operační program. Dostupné z

<http://www.ssmsk.cz/index.php/stavby-eu> [20.11.2014].

Tabulky: *Bilance cestovního ruchu, Turistický satelitní účet*. Dostupné z

<http://www.mmr.cz/getmedia/d99c234e-7624-4a22-9638-7688dd1040e8/Statistika-v-cestovnim-ruchu.pdf> [20.8.2015].

2.4 Turistické regiony, oblasti a Euroregiony v ČR

Rozhodujícím nástrojem řízení rozvoje cestovního ruchu v regionech je partnerství soukromého, veřejnoprávního a neziskového sektoru s občany regionu. Jednotlivé subjekty spoluvytvářejí ucelenou nabídku svého regionu, spolupracují při zavádění nových metod řízení a tím lépe čelí narůstající konkurenci. V regionálních programech rozvoje cestovního ruchu v ČR pro fungování regionálního cestovního ruchu je úspěšně uplatňován systém řízení nazývaný destinační management. „Destinační management je systém řízení a organizace v destinaci (město, region, kraj), založený na spolupráci poskytovatelů služeb, tj. komerčních subjektů, neziskových organizací a veřejných institucí.“²⁴

2.4.1 Členění ČR v oblasti cestovního ruchu

A. Územní členění České republiky

Podle zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, je území ČR s účinností od 1. ledna 2000 rozděleno na 14 krajů, včetně území hlavního města Prahy.

²⁴Cit. Centrum městského a regionálního managementu je institucionální součástí Katedry sociální geografie a regionálního rozvoje Ostravské univerzity. Dostupné z <http://www.mestskymarketing.cz/cs/glosar/> [20.8.2015].

Mapa České republiky²⁵

B. Turistické regiony a oblasti

Turistické regiony byly vymezeny v letech 1998–1999 na základě jednání v regionech. Výsledkem bylo členění na 15 turistických regionů.

Členění České republiky na 15 turistických regionů se změnilo, v roce 2010 vešlo v platnost nové členění ČR na 17 turistických regionů a 40 oblastí. Přibyly dva nové turistické regiony (Východní Morava a Královehradecko) a došlo ke změně názvů (např. Český Sever – Českolipsko a Jizerské hory). Předmětem rajonizace cestovního ruchu bylo zmapování hlavních předpokladů rozvoje a rozmístění CR v konkrétních územních celcích. Při vymezení regionů cestovního ruchu se uplatňují 3 přístupy:

- regiony CR respektují hranice nižších administrativních jednotek (obcí, měst apod.),
- regiony CR jsou vytvořené jako specifické regiony, které nepokrývají celé území státu,
- regiony CR pokrývají celé území státu, ale nesouhlasí s aktuálním administrativním členěním.²⁶

Hlavní význam turistických regionů tkví v možnosti ucelené prezentace země, která nabízí souhrn turistických produktů reprezentovaných jednotlivými turistickými regiony. Slouží zejména k prezentaci potenciálu cestovního ruchu ČR v zahraničí, ale i podpoře domácího CR. Turistické regiony většinou nekorespondujícím s územněsprávním členěním státu.²⁷

²⁵http://old.czechtourism.cz/admin/files/Image/Didaktika/regiony1_mapa.JPG [1.12.2014].

²⁶<http://old.czechtourism.cz/didakticke-podklady/2-turisticky-potencial-regionu/> [20.11.2014].

²⁷Zpracováno podle: *Region a cestovní ruch*. Dostupné z www.mmr.cz/getmedia/b4aff6ee-1f70-4bb7-bbc6.../GetFile11.pdf s. 39. [20.11.2014].

K zapamatování 1

„Turistický region: územní celek, jehož nabídka CR svým množstvím, kvalitou, rozmanitostí a atraktivitou vyvolává návštěvnost. Je základní jednotkou národní propagace a marketingu cestovního ruchu republiky. Mohou se členit na turistické oblasti. Turistická oblast: územní celek se specifickým potenciálem převážně stejných přírodních, respektive kulturně-historických podmínek a vlastností pro rozvoj cestovního ruchu a rekreace.“²⁸

TURISTICKÉ REGIONY ČR

Turistické regiony²⁹

TURISTICKÉ OBLASTI ČR

Turistické oblasti³⁰

K zapamatování 2

„Při členění České republiky na turistické regiony se uplatňuje tzv. *marketingový přístup*. Tento přístup vychází z pragmatické potřeby co nejúčelnější propagace

²⁸ Výklad pojmů podle *Koncepce státní politiky CR v ČR na období 2007 až 2013*. Dostupné z https://www.mmr.cz/getmedia/fe9ed7fd.../III-Koncepce_7-11-07.pdf [20.11.2014].

²⁹ <http://www.mmr.cz/getmedia/b4aff6ee-1f70-4bb7-bbc6-142734ba4d5d/GetFile11.pdf> [20.11.2014].

³⁰ <http://www.mmr.cz/getmedia/b4aff6ee-1f70-4bb7-bbc6-142734ba4d5d/GetFile11.pdf> [20.11.2014].

---

turistické nabídky území. Právě tento přístup byl uplatněn při rajonizaci turistického potenciálu území ČR, které bylo v letech 1998-1999 iniciováno Českou centrálou cestovního ruchu – CzechTourism. Vznikly tak turistické regiony a jako dílčí celky turistické oblasti.³¹

K zapamatování 3

„Základnou cestovního ruchu je území, které disponuje základními podmínkami pro jeho rozvoj – přírodními, kulturními, infrastrukturou CR, systémem služeb pro CR. Území vhodné pro cestovní ruch je označované jako turistický region či destinace.³² Na atraktivitu v cílovém místě se nabalují služby jako je ubytování, stravování, doprava, průvodcovské služby atd., které společně vytvářejí produkt destinace. Atraktivita má často unikátní povahu danou přírodním prostředím, kulturními památkami nebo se jedná o aktivity, jakými jsou nejruznější sportovní a kulturní akce.“³³

Příklad

„Další projekt destinačního managementu je za námi... Co přinese ten příští? Destinační management turistické oblasti Opavské Slezsko.“³⁴

2.4.2 Euroregiony

Vedle turistických regionů jsou pro podporu a rozvoj domácího i mezinárodního cestovního ruchu důležité i euroregiony. Jejich aktivity mají jednoznačně významný vliv na cestovní ruch v dané turistické oblasti.

2.4.2.1 Definice, cíle vytváření euroregionů, vznik euroregionů v ČR

„Euroregion (angl. euroregion) = přeshraniční region – na území členských států EU a států přidružených. Po vzoru oblasti EURO-REGIO na holandsko-německých hranicích, kde byla dohodnuta přeshraniční spolupráce již v roce 1958, jsou euroregiony ustaveny pro podporu hospodářského a sociálního rozvoje v marginálních oblastech EU (někdy používán též termín v okrajových oblastech) a přidružených států“.
(Výkladový slovník cestovního ruchu – Zelenka, Pásková 2002, s. 81).

---

³¹ old.czechtourism.cz/didakticke-podklady/2-turisticky-potencial-regionu/ [20.11.2014].

³² Vymezení pojmu destinace CR: 1. v užším smyslu je cílová oblast v daném regionu, typická významnou nabídkou atraktivit CR a infrastruktury CR; 2. v širším smyslu označuje země, regiony, lidská sídla a další oblasti, které jsou typické velkou koncentrací atraktivit CR, rozvinutými službami CR a další infrastrukturou CR, jejichž výsledkem je velká dlouhodobá koncentrace návštěvníků. Výkladový slovník cestovního ruchu – Zelenka, Pásková 2002, s. 59-60.

³³ *Propagace destinace z pohledu veřejné správy*. Dostupné z www.mmr.cz/getmedia/7eada698-f94b-406c-b550.../GetFile6/. [20.8.2015].

³⁴ <http://www.opava-city.cz/cs/dalsi-projekt-destinacniho-managementu-je-za-nami-co-prinese-ten-pristi> [20.11.2014].

K zapamatování 4

„Euroregiony jsou nadnárodním typem svazků či sdružení měst a obcí. Cílem euroregionu je podpora a realizace projektů odrážející všechny formy spolupráce mezi smluvními stranami.

Hlavním důvodem zakládání takovýchto svazků je odstraňování nerovností mezi regiony na obou stranách hranice. Spolupráce zasahuje do všech oblastí života občanů na kulturní, sociální, hospodářské a infrastrukturní úrovni.³⁵

Euroregiony se vytvářely s několika cíli, které ani v současné době neztratili na aktuálnosti. K nejvýznamnějším patří spolupráce v otázkách územního plánování, zachování a zlepšování životního prostředí, zvyšování životní úrovně obyvatel, rozvoj a zlepšení infrastruktury přesahující hranice, spolupráce v sociální a humanitární oblasti (např. při likvidaci přírodních katastrof), zlepšování mezilidských vztahů apod. Důležitým cílem byl a je rozvoj cestovního ruchu a spolupráce v oblasti kultury.

Euroregiony v České republice vznikaly během deseti let od konce roku 1991 do poloviny roku 2002.

Tabulka uvádí **seznam euroregionů v ČR s datem založení a partnerských států.**

Euroregion	Datum vzniku	Partnerský stát
Nisa	21. 12. 1991	Polsko, Německo
Labe	24. 6. 1992	Německo (Sasko)
Krušnohoří	18. 12. 1992	Německo (Sasko)
Egrensis	3. 2. 1993	Německo (Sasko)
Šumava	20. 9. 1993	Německo, Rakousko
Glacensis	5. 12. 1996	Polsko
Praděd	2. 7. 1997	Polsko
Těšínské Slezsko	22. 4. 1998	Polsko
Silesia	20. 9. 1998	Polsko
Pomoraví	23. 6. 1999	Rakousko, Slovensko
Beskydy	9. 6. 2000	Slovensko, Polsko
Bílé Karpaty	30. 7. 2000	Slovensko
Silva Nortica	28. 5. 2002	Rakousko

Euroregiony mají nejdelší tradici v Německu. Z tabulky vyplývá, že se jedná o sdružení spolu přímo sousedících subjektů na opačných stranách hranic (alespoň) dvou států, u některých euroregionů tří států. Například v případě Euroregionu Nisa se jednalo o třístranný euroregion zahrnující rovněž Polsko, u Euroregionu Šumava je do

³⁵ Cit. *Strategický rozvoj destinace cestovního ruchu*. MMR. Dostupné z <http://www.mmr.cz/getmedia/b4aff6ee-1f70-4bb7-bbc6-142734ba4d5d/GetFile11.pdf> [20.8.2015].

spolupráce zapojeno i Rakousko. Z tohoto důvodu je označení česko-německá hranice nepřesné.

Euroregiony mohou spolupracovat na úrovni místních či regionálních samospráv. Může se tedy jednat o obce, kraje (regiony), příp. další úrovně (departementy apod.). Euroregiony pokrývají téměř celou česko-německou hranici a značná kumulace euroregionů je v Moravskoslezském kraji – na česko-polské hranici.

Mapa Euroregionů v ČR³⁶

2.4.2.2 Aktivity euroregionů

S posláním euroregionů, mezi které patří co nejkompaktnější přeshraniční spolupráce, souvisí i tvorba kalendářů společenských, kulturních a sportovních akcí konaných na území euroregionu. Euroregiony rozvíjejí spolupráci nejčastěji v oblasti cestovního ruchu, dále v oblasti životního prostředí, dopravy a kultury. Úzká spolupráce v oblasti cestovního ruchu je také díky propojování aktivit cestovního ruchu a jejich společnému plánování. Spolupráce v rámci euroregionů přispívá významnou měrou k cestovnímu ruchu v oblastech příhraniční spolupráce.

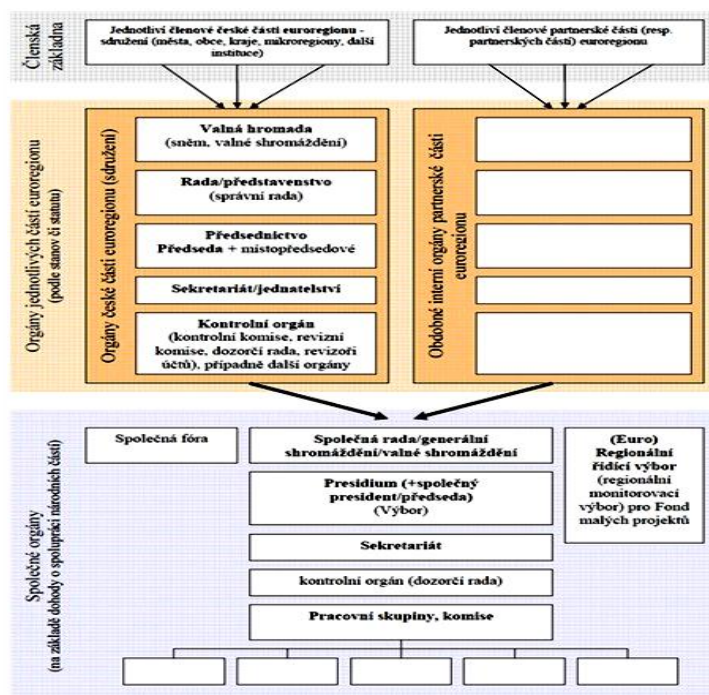
Příklad

[...],Příkladem propagace přeshraničního cestovního ruchu na území Euroregionu Silesia jsou společné česko-polské propagační materiály nabízející turistům vyžití na obou stranách hranice, např. soubor informačních letáků popisující turistické atraktivity na území mezi arborety v Novém Dvoře u Opavy a v polské Ratiboři, který vznikl v rámci opavsko-ratibořského projektu „Od arboreta

³⁶ www.ostrava.cz/.../marketingova-strategie-rozvoje-cestovniho-ruchu/.../c... [20.8.2015].

k arboretu“, či průvodce pro turisty včetně map turistických stezek a cyklotras s názvem „Pěšky i na kole po Opavsku a Ratibořsku.“³⁷

2.4.2.3 Organizační struktura

Zobecnující modelová organizační struktura euroregionů fungujících v České republice³⁸

Shrnutí

1. Destinace znamená cílové místo, které může označovat turistickou lokalitu, region, stát, skupinu zemí a dokonce kontinent.
  2. Hlavní význam turistických regionů tkví v možnosti ucelené prezentace země, která nabízí souhrn turistických produktů reprezentovaných jednotlivými turistickými regiony a slouží jak prezentaci ČR v zahraničí, tak i podpoře domácího CR.
  3. Turistické regiony většinou nekorespondují s územněsprávním členěním státu.
  4. Turistické regiony se mohou dělit na menší území, na tzv. turistické oblasti, které slouží především pro rozvoj domácího CR.
  5. Euroregiony jsou nadnárodním typem svazků či sdružení měst a obcí.
- Cílem euroregionu je podpora a realizace projektů odrážející všechny formy spolupráce mezi smluvními stranami.

³⁷ www.ostrava.cz/.../marketingova-strategie-rozvoje-cestovniho-ruchu/.../c... [20.8.2015].

³⁸ Organizační struktura. Dostupné z http://www.em.cz/analyza/em_cz/cz/?D=7 [20.8.2015].

---

6. Hlavním důvodem zakládání euroregionů je odstraňování nerovností mezi regiony na obou stranách hranice.

7. Spolupráce zasahuje do všech oblastí života občanů na kulturní, sociální, hospodářské a infrastrukturní úrovni.

Úkoly k textu

1. Vyhledejte na internetu:

- a) tři příklady dobré praxe v česko-polských euroregionech
- b) nejúspěšnější aktivity Euroregionu Beskydy

2. Vyhledejte na internetu informace o členství v euroregionu

Otázky k zamyšlení

Domníváte se, že fakt, že hranice turistických regionů nekorespondují s hranicemi krajů vyvolává problémy v oblasti komunikace, propagace nebo při získávání finančních prostředků např. z Evropské unie?

Literatura

ZELENKA, Josef; PÁSKOVÁ, Martina. (2002). *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Linde.

Centrum městského a regionálního managementu je institucionální součástí Katedry sociální geografie a regionálního rozvoje Ostravské univerzity. Dostupné z

<http://www.mestskymarketing.cz/cs/glosar/>. [20.8.2015].

http://old.czechtourism.cz/admin/files/Image/Didaktika/regiony1_mapa.JPG
[1.12.2014].

<http://old.czechtourism.cz/didakticke-podklady/2-turisticky-potencial-regionu/>
[20.11.2014].

http://www.mmr.cz/getmedia/7eada698-f94b-406c-b550-acc243b4bb6d/GetFile6_1.pdf

<http://www.mmr.cz/getmedia/b4aff6ee-1f70-4bb7-bbc6-142734ba4d5d/GetFile11.pdf> [20.11.2014].

<http://www.opava-city.cz/cs/dalsi-projekt-destinacniho-managementu-je-za-nami-co-prinese-ten-pristi>. [20.8.2015].

Organizační struktura. Dostupné z http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=7
[20.8.2015].

Propagace destinace z pohledu veřejné správy. Dostupné z

www.mmr.cz/getmedia/7eada698-f94b-406c-b550.../GetFile6 /. [20.8.2015].

Region a cestovní ruch. Dostupné z www.mmr.cz/getmedia/b4aff6ee-1f70-4bb7-bbc6.../GetFile11.pdf s. 39. [20.11.2014].

Strategický rozvoj destinace cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

Dostupné z <http://www.mmr.cz/getmedia/b4aff6ee-1f70-4bb7-bbc6-142734ba4d5d/GetFile11.pdf> [20.8.2015].

Výklad pojmů podle *Koncepce státní politiky CR v ČR na období 2007 až 2013.*

Dostupné z https://www.mmr.cz/getmedia/fe9ed7fd.../III-_Koncepce_7-11-07.pdf [20.11.2014].

www.mmr.cz/getmedia/18d504b8-c3db-4d9e-aba8.../GetFile3_1.pdf

www.mmr.cz/getmedia/c4a98c3d-762a-4c15-adf6.../GetFile6_3.pdf

www.ostrava.cz/.../marketingova-strategie-rozvoje-cestovniho-ruchu/.../c... [20.8.2015].

3. Mezinárodní organizace cestovního ruchu. Veletrhy CR.

Druhy a formy cestovního ruchu.

V této kapitole se dozvíte:

- o mezinárodních organizacích CR, které se řízením CR zabývají na úrovni Evropské unie, Evropy a působí na mezinárodní i národní úrovni
- základní informace o výstavách a veletrzích

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vyjmenovat nejdůležitější organizace CR, které se řízením CR zabývají na mezinárodní úrovni
- charakterizovat jejich základní úkoly a přínos pro cestovní ruch
- vysvětlit, proč jsou výstavy a veletrhy jedním z nejvýznamnějších nástrojů podpory prodeje
- objasnit, v čem spočívá úloha výstav a veletrhů a uvést hlavní důvody, které vedou subjekty CR k vystavování na těchto prezentačních akcích

- charakterizovat hlavní výhody pro vystavovatele

Klíčová slova kapitoly: mezinárodní organizace cestovního ruchu, výstavy, veletrhy v České republice, v zahraničí, doprovodný program.

Průvodce studiem

Kapitola je členěna do dvou podkapitol. První se zabývá mezinárodními organizacemi cestovního ruchu, které plní podstatné úkoly v rozvoji mezinárodní spolupráce a jejich význam neustále narůstá. Z poměrně obsáhlého seznamu mezinárodních organizací cestovního ruchu budou představeny ty nejvýznamnější, které mají vliv na řízení CR v globálním měřítku.

Výstavy a veletrhy jsou jedním z nejvýznamnějších nástrojů podpory prodeje a nedílnou součástí marketingových aktivit všech subjektů CR. V České republice, jak je vidět z přehledu v tabulce, se konají od roku 1989 významné veletrhy, některé s mezinárodní účastí. Veletrh cestovního ruchu HOLIDAY WORLD je nejvýznamnější akcí svého druhu nejen v České republice, ale i v regionu střední Evropy. V posledních letech mezinárodní veletrhy získávají prestiž a zájem vystavovatelů ze zahraničí a účast na těchto akcích roste.

V textu máte schematicky znázorněny přehledy mezinárodních organizací, veletrhů, doplněné komentářem.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat 2 hodiny.

3.1 Mezinárodní organizace cestovního ruchu

3.1.1 Mezinárodní organizace CR v Evropské unii, ve světě a v Evropě

Organizace a řízení cestovního ruchu můžeme rozdělit z hlediska potřeb našeho výukového materiálu na ty, které se řízením cestovního ruchu zabývají na úrovni Evropské unie, Evropy a na mezinárodní organizace CR zabývající se cestovním ruchem, které působí na mezinárodní i národní úrovni.

A. Evropská unie³⁹

- **Orgány cestovního ruchu v EU:**

³⁹V EU je velmi významnou organizací Evropská rada pro obchod a cestovní ruch (ECTT, European Council on Tourism and Trade) – nezisková organizace se sídlem v Bukurešti. Jejími členy jsou národní organizace CR členských zemí EU. Svou činnost zaměřuje zejména na propagaci EU jako cílové destinace cestovního ruchu na hlavních zámořských trzích, ke kterým patří Čína, Japonsko, Kanada, Spojené státy americké a Latinská Amerika.

a) Evropský parlament: Výbor pro dopravu a cestovní ruch se zabývá zkoumáním problémů souvisejících s CR.

b) Evropská komise se svými příslušnými odděleními:

23. *generální správa – Ředitelství pro podnikání* – má oddělení cestovního ruchu (Tourism Unit). Jeho úkolem je zlepšování kvality CR, konkurenceschopnost, udržitelnost evropského CR a péče o zájmy turistů.

B. Mezinárodní organizace cestovního ruchu

Mezinárodní organizace plní významné úkoly v rozvoji mezinárodní spolupráce a jejich význam neustále narůstá. Za nejvýznamnější mezinárodní organizace cestovního ruchu, které mají vliv na jeho řízení v globálním měřítku, považujeme Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a Světovou organizaci cestovního ruchu. Kromě těchto organizací působí v CR na mezinárodní úrovni mnoho dalších organizací, které se zabývají např. činností cestovních kanceláří, hotelnictvím a pohostinstvím, průvodcovskou činností, dopravními službami apod.

V další části textu bude přehled těch nejvýznamnějších s příslušným stručným komentářem.⁴⁰

1. Světová organizace cestovního ruchu – United Nations World Tourism Organization (UNWTO):

- nejvýznamnější, nejdůležitější a největší světová organizace CR se sídlem v Madridu; jejím cílem je všestranná podpora rozvoje mezinárodního CR, hlavně jako prostředku vzájemného poznávání národů a upevňování světového míru,
- je ústřední představitelkou zájmů mezinárodního CR na úrovni vlád a orgánů cestovního ruchu ve světovém měřítku a byl jí přiznán statut OSN, tj. možnost spolupráce s orgány OSN v otázkách CR a účast na zasedání jejích orgánů,
- Česká republika je řádným členem UNWTO od jejího vzniku (Gúčik, 2007b).

2. Světová rada cestovního ruchu – World Travel and Tourism Council (WTTC) se sídlem v Londýně, (Gúčik 2007b):

- mezinárodní nevládní organizace, která sdružuje vedoucí osobnosti průmyslu CR: letecké, lodní a železniční společnosti, hotelové sítě, půjčovny aut a další subjekty podnikající v CR, vzniká r. 1990,

⁴⁰ Přehled je zpracovaný na základě charakteristiky mezinárodních organizací CR, kterou uvádí Linderová ve svém učebním textu *Cestovní ruch - Základy a právní úprava* (s.121-123;125-133).

-
- jejím cílem je přesvědčit vlády jednotlivých států o ekonomickém významu CR a působit na politické představitele, aby CR respektovali při tvorbě zákonů.

K mezinárodním mimovládním organizacím patří kromě WTTC:

- Světové sdružení cestovních kanceláří (WATA)
- Mezinárodní sdružení vědeckých pracovníků v cestovním ruchu (AIEST)
- Mezinárodní sdružení novinářů a spisovatelů cestovního ruchu (FIJET)

Jsou ještě mnohé další organizace, které operují na mezinárodní úrovni, obvykle se profesně sdružují. Jsou to například:

a) Organizace cestovních kanceláří na mezinárodní úrovni

- Světové sdružení cestovních kanceláří (WATA)
- Světová federace národních asociací cestovních kanceláří (UFTAA)
- Mezinárodní sdružení pro okružní jízdy (ISTA)

b) Nejvýznamnější organizace ubytovacích a pohostinských zařízení:

- Mezinárodní sdružení hotelů (IHA) se sídlem v Paříži; členy jsou národní hotelové a restaurační sdružení; zkoumá problematiku hotelnictví a mezinárodního CR; chrání zájmy vlastníků hotelů a restaurací (Petrů, 2007).
- **Mezinárodní svaz národních organizací majitelů hotelů, restaurací a kaváren (HoReCa)** se sídlem v Curychu; chrání zájmy majitelů ubytovacích a pohostinských zařízení a podporuje rozvoj ubytovacích a pohostinských služeb (Petrů, 2007).
- **Mezinárodní federace ubytoven a mládežnických ubytoven – International Youth Hostel Federation (IYHF)** se sídlem v Londýně; zajišťuje mladým turistům, tj. mládeži do 25 let, cestující individuálně nebo ve skupinách, levné ubytování v jednoduše zařízených ubytovnách s přísným jednotným vnitřním řádem (Petrů, 2011).

K dalším mezinárodním organizacím zaměřeným na cestovní ruch patří např.

Konfederace organizací cestovního ruchu Latinské Ameriky – Confederación de Organizaciones Turística de la América Latina (COTAL) se sídlem v Buenos Aires; sdružuje CK zemí Latinské Ameriky (Petrů, 2007).

C. Evropa

➤ **Mezinárodní nevládní organizace v Evropě:**

- Evropská komise cestovního ruchu (ETC)
- Asociace cestovního ruchu středoevropských států (CECTA)

- různá sdružení v oblasti hotelnictví, pohostinství a dalších služeb CR
- **Na úrovni EU:**
  - Evropský parlament
  - Evropská komise se svým příslušným oddělením (viz výše)
- **Nejvýznamnější evropská organizace: Evropská komise cestovního ruchu (ETC, European Travel Commission):**
  - působí na 5 stěžejních trzích: USA, Kanada, Latinská Amerika, Japonsko a Austrálie.
  - realizuje průzkum trhu, poskytuje informace, zajišťuje vzdělávání, reprezentuje zájmy svých členů a upevňuje spolupráci a úzce spolupracuje s UNWTO a Výborem pro cestovní ruch OECD.
  - Sdružuje 31 evropských států (Gúčík, 2007b).
  - Českou republiku v ní zastupuje národní agentura cestovního ruchu CzechTourism.
  - Organizace má vlastní webové stránky www.VisitEurope.com.

3.2 Veletrhy CR

Druh cestovního ruchu s profesními motivy tvoří obchodní, kongresový a incentivní CR, ale také veletrhy a výstavy. Tento druh cestovního ruchu je spojen s profesní činností a profesními zájmy a probíhá převážně v pracovním čase účastníků. Ze specifik veletrhů a výstav lze uvést, že nejsou závislé na koupěschopnosti obyvatel, velká většina výstav a veletrhů bývá vícedenní. Jedná se o akce pravidelně pořádané, obvykle tematicky zaměřené a obě jsou závislé na vhodných prostorách. Ve většině odborné literatury jsou výstavy a veletrhy považovány za jeden z nástrojů marketingové komunikace, který účastníkům umožňuje naplňování různých marketingových a komunikačních cílů. Veletrhy bývají zařazovány mezi nejvýznamnější nástroje prodeje. Úlohou podpory prodeje jako způsobu neosobního prodeje je nabídnout zákazníkovi motiv nebo impuls k okamžitému nákupu. V cestovním ruchu jsou prostředky prodeje zaměřeny jak na konečné zákazníky, tak na zprostředkovatele – prodejce. Vedle výstav a veletrhů sem patří například různé soutěže, loterie, hry, předváděcí akce, prodej služeb na splátky, prémie, dary a další. Mezi hlavní důvody, které vedou subjekty cestovního ruchu k vystavování na těchto prezentačních akcích, patří možnost proniknout na trh a prezentovat se (formovat a zlepšovat svou image), zmapovat všechny podstatné trendy v daném

---

oboru (získávat nové informace o situaci v odvětví), zmapovat konkurenci (porovnat se s konkurencí a získat o ní aktuální informace, shlédnout jejich prezentace a produkty), uzavřít obchodní kontrakty nebo se setkat s odborníky a kolegy z oboru. Veletrh umožňuje vystavovatelům přímé setkání nejen se stávajícími, ale především s novými zákazníky a rovněž jim dává možnost využít svůj stánek na veletrhu i jako místo prodeje, tedy jako tzv. *shop*.

3.2.1 Stručná charakteristika výstav a veletrhů

Veletrhy na rozdíl od výstav, jejichž podstatou je spíše pasivní prezentace producentů a jejich produktů, zahrnují také jednání mezi výrobcí a zákazníky, popř. i přímý prodej. Ve 2. polovině 20. století se upustilo od dříve oblíbených všeobecných výstav a většina veletrhů je dnes zaměřena tematicky a oborově. Ačkoliv organizátory zajímají obě skupiny účastníků, vystavovatelé i návštěvníci, některé akce jsou pro širokou veřejnost zcela uzavřeny a slouží pouze ke komunikaci odborníků. Některé jsou naopak plně otevřeny veřejnosti, například vánoční trhy. Další eventualitou je u řady veletrhů vymezení dnů pro odbornou veřejnost a dnů pro širokou veřejnost, většinou o víkend. Kromě tradiční přehlídky vystavovatelů na stáncích připravují pořadatelé pro veřejnost bohatý doprovodný program. V případě veletrhů ČR jsou to různé soutěže, promítání filmů s cestovatelskou tematikou, výstavy fotografií, besedy s cestovateli či fotografy atd. V posledních letech roste počet návštěvníků, jejichž cílem se stávají právě doplňkové akce či doprovodné programy a nabízené produkty vystavovatelů na stáncích jsou pro ně druhořadé. Důležitou charakteristikou veletrhů během odborných dnů je velká koncentrace odborníků a managerů v místě konání akce. Tento fakt účastníci hodnotí velmi pozitivně, neboť mají např. možnost konkrétního setkání a jednání podle pořadatelem předem připraveného harmonogramu obchodních schůzek. Také pro odborníky připravují organizátoři doprovodné programy – semináře, tiskové konference, přednášky, prezentace apod. Pro vystavovatele a managery jsou tyto programy důležitým motivem pro jejich účast na veletrhu. Veletrhy zdaleka nemají ve všech zemích stejné zázemí a image a veřejnost je vnímá rozdílným způsobem. V České republice má pořádání výstav a veletrhů tradici delší než 100 let. Již v 1. polovině 20. století bylo postaveno několik rozlehlých výstavních hal a veletržních areálů. Příkladem je Brno, které se již v meziválečném období stalo jedním z nejmodernějších výstavišť v Evropě. Ve 2. polovině 20. století nastal určitý útlum, hlavně pokud jde o investice do kvalitních výstavišť. V současnosti

k nejdůležitějším stále patří brněnské výstaviště, poté následují Pražský veletržní areál (PVA) v Letňanech, Výstaviště v Praze-Holešovicích a ostatní výstaviště v ČR (České Budějovice, Lysá nad Labem, Ostrava, Litoměřice, Olomouc atd.). Další informace o výstavách a veletrzích specializovaných na oblast cestovního ruchu najdete v přehledné tabulce výstav a veletrhů s místem jejich konání nebo výstavištěm.

3.2.2 Výstavy a veletrhy CR konané každoročně v ČR

Z bohaté nabídky vybíráme:

Měsíc	Název	Popis	Místo konání
01	GO - Regiontour	Mezinárodní veletrh průmyslu cestovního ruchu, Mezinárodní veletrh turistických možností v regionech	Výstaviště Brno
01	Tourism Expo	Výstava služeb cestovního ruchu a využití volného času	Výstaviště Flora Olomouc
02	Holiday World	Středoevropský veletrh cestovního ruchu	Výstaviště Praha
02	Regiony České republiky	Společná výstava měst, obcí, mikroregionů a podnikatelů celé České republiky	Výstaviště Lysá nad Labem
03	Dovolená a region, lázeňství	... ročník výstavy cestovního ruchu Dovolená a Region , ... ročník výstavy Lázeňství	Ostrava, Černá louka
03	Euroregion TOUR	... ročník veletrhu cestovního ruchu - prezentace měst, regionů, cestovních kanceláří a dalších subjektů podnikajících v cestovním ruchu	Eurocentrum Jablonec nad Nisou
04	For Travel	... ročník veletrhu cestovního ruchu	Pražský veletržní areál Letňany
04	Cestování	přidružená výstava k motoristické výstavě Auto-moto show	ČEZ Aréna Pardubice

DALŠÍ VELETRHY CESTOVNÍHO RUCHU V ČR

Březen	Infotour a cykloturistika Veletrh cestovního ruchu s úsměvem	... ročník veletrhů cestovního ruchu	Kongresové centrum Aldis Hradec Králové České Budějovice - Výstaviště
Květen	Dovolená	... ročník prodejního veletrhu cestovního ruchu	Kongresové centrum Praha
březen	WELLNESS BALNEA	Mezinárodní veletrh wellness, lázeňství a estetiky	Incheba Expo Praha (Výstaviště Praha)
Říjen	MADITRAVEL MARKET	Veletrh cestovního ruchu a hotelnictví, „business-to-business“	Výstaviště PVA EXPO PRAHA, Praha 9 – Letňany

V Evropě i ve světě se konají každoročně desítky výstav a veletrhů CR.

Česká republika se každoročně představuje se svou širokou a různorodou turistickou nabídkou jako ideální destinace pro španělské turisty na mezinárodním veletrhu cestovního ruchu FITUR v Madridu, konaném na přelomu měsíců ledna a února.

V rámci veletrhu FITUR probíhá mnoho schůzek mezi českými a španělskými turistickými společnostmi s cílem navázat či upevnit vzájemné vztahy, posílit obchod v oblasti cestovního ruchu mezi oběma zeměmi a zvýšit příjezd španělských turistů do České republiky. Kromě prezentace bývají součástí i další aktivity, které mají za úkol návštěvníka informovat a zároveň ho pobavit. Další významné španělské veletrhy, kterých se CzechTourism pravidelně účastní, je veletrh SITC, který je po veletrhu FITUR druhým největším ve Španělsku a je zaměřený na katalánský trh, či EIBTM zaměřený na kongresový cestovní ruch, oba každoročně pořádané v Barceloně.

Na seznamu, který uvádíme, figuruje několik důležitých mezinárodních veletrhů CR s oficiální účastí České republiky, konaných v Belgii, ve Francii, ve Španělsku, v Argentině, Kolumbii apod.

FITUR *Oficiální účast ČR*

Mezinárodní veletrh cestovního ruchu

 Madrid, Španělsko

Mezinárodní veletrh cestovního ruchu

 Madrid, Španělsko

SITC *Oficiální účast ČR*

Mezinárodní veletrh cestovního ruchu

 Barcelona, Španělsko

VAKANTIE SALON BRUSEL *Oficiální účast ČR*

Veletrh cestovního ruchu

 Brusel, Belgie

TOURISSIMO *Oficiální účast ČR*

Mezinárodní veletrh cestovního ruchu

 Strasbourg, Francie

IFTM TOP RESA *Oficiální účast ČR*

Mezinárodní veletrh turistického průmyslu (pouze pro odborníky)

 Paříž, Francie

SITV *Oficiální účast ČR*

Mezinárodní veletrh cestovního ruchu

 Colmar, Francie

VITRINA ANATO *Oficiální účast ČR*

Mezinárodní veletrh cestovního ruchu

 Bogota, Kolumbie

FIT *Oficiální účast ČR*

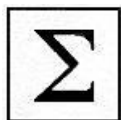
Mezinárodní veletrh cestovního ruchu

 Buenos Aires, Argentina

TRADE SHOW EXPOMAYORISTAS *Oficiální účast ČR*

Veletrh cestovního ruchu

 Mexiko, Mexiko

Shrnutí kapitoly

Nejdůležitější organizace v oblasti CR:

- Světová organizace cestovního ruchu
  - Mezinárodní federace mládežnických ubytoven
  - Světové sdružení cestovních kanceláří
  - Světová rada pro cestování a cestovní ruch
- Výstavy a veletrhy: cíle, význam
- Výhody pro vystavovatele

Kontrolní otázky a úkoly

1. Dohleďte na internetu bližší informace o veletrzích:
  - a) Dovolená a region, lázeňství Ostrava, Černá louka
  - b) Holiday World – Středoevropský veletrh cestovního ruchu, Výstaviště Praha
  - c) GO – Regiontour, Výstaviště Brno
2. Dohleďte na Internetu bližší informace o Světové organizaci cestovního ruchu (World Tourism Organization, WTO, sídlo v Madridu).
3. Najděte další informace o španělském mezinárodním veletrhu *FITUR*.

Úkoly k textu

1. Vyhleďte v programech 2 veletrhů z nabídky v tabulce jejich doprovodný program.
2. Dohleďte další informace k organizacím:
  - Asociace cestovního ruchu středoevropských států (CECTA)
  - Evropská federace asociací průvodců v cestovním ruchu (FEG)
  - Evropský svaz odborníků v cestovním ruchu (EUTO)

Literatura

LINDEROVÁ, Ivica. (2013). *Cestovní ruch – Základy a právní úprava*. Jihlava: VŠP Jihlava. <http://www.bvv.cz/proc-veletrh/proc-vystavovat-na-veletrhu/> [5.12.2014].

<http://www.infotourhk.cz/cs> [5.12.2014].

<http://www.mpo.cz/dokument152169.html> [5.12.2014].

<http://www.veletrhyavystavy.cz/cz/detail-oboru/23-cestovni-ruch-turistika-lazne/zahranicni/chronologicky/vsechny> [5.12.2014].

KREJČÍ, Aleš. *Veletrh: nástroj komunikace i produkt organizátora*.

Dostupné z <http://www.world-trend.cz/2013/07/veletrh-jako-produkt/> [5.12.2014].

Výstavy a veletrhy v ČR v roce 2008-14. Dostupné z <http://www.cestovni-ruch.cz/zdroje/veletrhy02.php> [5.12.2014].

www.cestovni-ruch.cz/zdroje/veletrhy02.php [5.12.2014].

www.madi.cz/madi-travel-market/ [5.12.2014].

3.3 Druhy a formy cestovního ruchu

V této kapitole se dozvíte:

- co je kritériem pro specifikaci typu CR
- jaká je závislost na geografických, ekonomických, společenských a jiných podmínkách

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vyjmenovat kritéria klasifikace CR
- charakterizovat základní formy a druhy CR

Klíčová slova kapitoly: typologie, formy, druhy CR, základní charakteristiky.

Průvodce studiem

Jaké jsou hlavní rysy jednotlivých forem CR? Jaké jsou nejčastější formy CR? Jaká jsou hlediska při jejich dělení? Dovíte se, že přehledy jednotlivých druhů a forem cestovního ruchu nejsou konečné, ale vznikají nové, zejména v souvislosti s nárůstem podílu volného času, s lidskou touhou po nových způsobech trávení volného času, netradičních zážitcích a také i díky technickému pokroku.

V kapitole bude věnována pozornost především těm druhům a formám cestovního ruchu, které jsou v prostředí České republiky významné. Cílem je přiblížit možnou strukturu jednotlivých forem a druhů a blíže poukázat na vybrané druhy, jež mohou být pro země studované v tomto výukovém materiálu významné. Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat 2 hodiny.

3.3.1 Klasifikace – formy a druhy cestovního ruchu

V současnosti používaná klasifikace, která rozlišuje druhy a formy cestovního ruchu je známá již od 70. let minulého století, kdy byly na základě motivace návštěvníků určeny druhy cestovního ruchu a na základě vnějších faktorů byly identifikovány jeho formy. Vzhledem k možnostem dělení podle různých kritérií, je vhodné uvést několik hledisek, s nimiž se můžete nejčastěji setkat.

A. Formy a druhy cestovního ruchu

Na klasifikaci cestovního ruchu existují různé pohledy, a proto v ní dochází k jisté nejednotnosti. Objevily se i snahy o určení kategorií nebo typů cestovního ruchu bez rozlišování mezi druhem a formou. Jiní autoři používají sice členění na druhy a formy, ale navíc od nich odvozují typy cestovního ruchu, např. Galvasová, Binek, Holeček, Chabičkovská a Szczyrba (2008).⁴¹ Lze se setkat i se striktně nevymezenými rozdíly mezi formou a typem cestovního ruchu. I přes různost názorů na klasifikaci cestovního ruchu se autoři shodují na základním principu při určení formy. Formu cestovního ruchu chápou jako vyjádření motivu cestování a přechodného pobytu v cílovém místě účastníků cestovního ruchu. V odborné literatuře se při určování formy a druhů cestovního ruchu vychází většinou z funkčního hlediska a zohledňuje se nejdůležitější zaměření cestovního ruchu a to na uspokojování určitých konkrétních potřeb účastníka, které je založené na definici cestovního ruchu orientovaného na poptávku. Základní formy CR vyplývají také z podstaty a cílů cestovního ruchu definovaných WTO⁴² a jsou spojeny s aktivitami života obyvatel, s uspokojováním nejdůležitějších potřeb člověka, jimiž jsou rekreace, odpočinek, léčení, poznávání, kulturní vyžití, zábava. Z definice vyplývá, že uspokojování těchto potřeb a jejich realizace formou pobytu v rekreačním prostředí, cestováním nebo mimo místa svého obvyklého pobytu, bydliště, se uskutečňuje ve volném čase a netýká se vykonávání výdělečné činnosti. Samotné členění na formy a druhy cestovního ruchu není ve skutečnosti pojmovou klasifikací, ale jedná se v podstatě o obchodní, marketingové označení a slouží praktickým účelům. Dělení na formy a druhy cestovního ruchu a vytvoření jejich názvu pomáhá organizátorům CR určit odlišnosti v požadavcích na služby i způsoby jejich zajištění. Příkladem jsou cestovní kanceláře, kterým rozlišení forem umožňuje při samotné tvorbě jejich produktů – zájezdů zaměřit se na jednu z nich, zohlednit způsob její realizace a následně zabezpečit rozsah a kvalitu služeb. Další rozlišení podle druhů dovoluje lépe připravit produkt a nabídnout ho na trhu jisté cílové skupině klientů. Vymezení základních forem CR je vlastně odpovědí na uspokojování primárních potřeb účastníků cestovního ruchu formou nabídky sportovně-rekreačních, lázeňsko-léčebných a kulturně-společenských aktivit. Tyto aktivity dostaly v cestovním ruchu jistou formu

⁴¹ GALVASOVÁ, I.; BINEK, J.; HOLEČEK, J.; CHABIČKOVSKÁ, K.; SZCZYRBA, Z. et al. (2008). *Průmysl cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2008. (s. 32).

⁴² *Souhrn aktivit osob cestujících do míst mimo jejich obvyklé prostředí a pobývajících v těchto místech po dobu ne delší než jeden rok za účelem trávení volného času, podnikání či jiným účelem* – World Tourism Organization.

---

a staly se při členění forem z funkčního hlediska základními formami CR: rekreační, kulturně-poznávací, sportovně-turistický a lázeňsko-léčebný cestovní ruch. Většina autorů rozlišuje vedle *základních také speciálních⁴³ formy cestovního ruchu*. V odborné literatuře se opět setkáváme s jistou názorovou nejednotností, protože někteří autoři, hlavně v posledních letech, zařazují do základních forem také dobrodružný, obchodní a náboženský cestovní ruch. Jiní autoři tyto posledně zmiňované formy zařazují do *speciálních forem cestovního ruchu*. Řadí je vedle cestovního ruchu gastronomického, incentivního, loveckého, kongresového, gastronomického, mládeže, mototuristického nebo agroturistiky. Zařazení některých forem CR k základním nebo specifickým formám souvisí s tím, do jaké míry daný autor zohlední při své klasifikaci nové jevy v oblasti cestovního ruchu. Jde především o změny motivů účasti na cestovním ruchu, které trh CR akceptuje vznikem jak dalších forem, tak nových typů cestovního ruchu. Nové formy nebo typy CR jsou často jistou modifikací již známých a zažitých základních forem. Primární motivy realizace cestovního ruchu úzce souvisí s výše uvedeným uspokojením potřeb. K těm patří motivy rekreační, kulturní, společenské, sportovní, nově ekonomické a specifické řazené mezi *specifické formy*. Vzhledem k dynamickému rozvoji CR je nutné zdůraznit, že výčet všech stávajících forem a druhů není možné uvést vyčerpávajícím způsobem. K problematice forem je potřebné ještě podotknout, že formy cestovního ruchu se v praxi většinou nevyskytují v čisté podobě, ale vzájemně se kombinují, přičemž jedna bývá dominantní. U všech forem a druhů je nutné vytvářet adekvátní podmínky pro jejich rozvoj, aby byla uspokojena poptávka.

Vzhledem k zaměření a cílům tohoto výukového materiálu na Českou republiku, španělsky a francouzsky mluvící země, se budeme u charakteristik forem CR setkávat s nejběžnějšími formami, které jsou pro danou krajinu nejtypičtější. Jsou jimi především sportovně-rekreační, kulturně-společenský a lázeňsko-léčebný cestovní ruch. Okrajově se zabýváme i náboženským CR. V kapitole věnované České republice jsou uvedena některá důležitá poutní místa.

Druhy cestovního ruchu

Druhy cestovního ruchu zohledňují především průběh jevů cestovního ruchu a způsob jeho realizace v závislosti na geografických, ekonomických, společenských či jiných podmínkách. Jde tedy o členění založené na různých vnějších faktorech.

---

⁴³ V odborné literatuře objevuje i pojem *specifický*.

Druhy cestovního ruchu rozdělujeme z několika hledisek. V praxi existuje více způsobů členění, přičemž každý způsob vždy zohledňuje určitý prvek a jednotlivé druhy cestovního ruchu určují různé charakteristiky.

Nejběžnější dělení druhů cestovního ruchu máte v tabulce. Kromě druhů uvedených v tabulce patří ještě k nejběžnějšímu dělení druhů cestovního ruchu:

a) druhy podle vztahu k ekonomice státu – podle vlivu na platební bilanci
→ aktivní CR má pozitivní vliv na platební bilanci, příjezdový a tranzitní cestovní ruch, na straně pasivního cestovního ruchu.

Příjezdový CR – příjezd zahraničních osob do daného státu → aktivní zahraniční;⁴⁴

výjezdový CR – výjezd občanů daného státu → pasivní zahraniční;

tranzitní CR – aktivity spojené s průjezdem zahraničních osob přes území daného státu,

b) druhy podle způsobu financování – podle formy úhrady nákladů:

volný → komerční CR, účastník si vše hradí sám a využívá komerčních zařízení;

vázaný → zdravotní pojištění, FKSP;⁴⁵ lázeňské pobyty, rekreace dětí,

c) druhy podle ročního období – sezónní (letní, zimní);

– mimosezónní (jaro, podzim);

– celoroční apod.

Existuje i dělení podle kritérií. Například podle ekologického kritéria neboli dopadu na životní prostředí se rozlišuje:

- měkký (ekologický, udržitelný) turismus – šetrný k životnímu prostředí (pěší a cykloturistika, agroturistika, individuální CR),
- tvrdý turismus (masový) – agresivní vůči prostředí (masový a automobilový turismus).

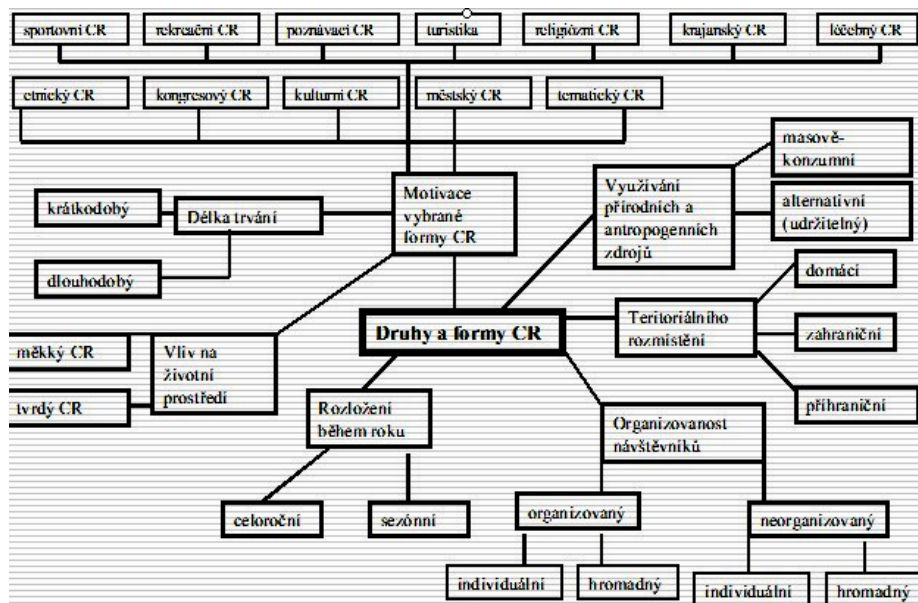
S další typologií cestovního ruchu a stručnou charakteristikou jak základních, tak i specifických forem a rovněž některých zajímavých druhů CR se můžete seznámit v multimediální části výukového materiálu ve složce *Pojmy*.

⁴⁴Používají se také anglické názvy: příjezdový cestovní ruch – *inbound tourism, incoming tourism*; výjezdový cestovní ruch – *outbound tourism, outgoing tourism*.

⁴⁵Vyhláška č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb. *FKSP – Fond kulturních a sociálních potřeb: Z fondu lze přispívat zaměstnancům a jejich rodinným příslušníkům na dovolenou, včetně rehabilitace a lázeňské léčby, rekreační pobyty ve vlastních zařízeních nebo pořizovaných od jiných organizačních složek státu nebo od právnických nebo fyzických osob a na zájezdy, a to v tuzemsku i v zahraničí.*

Dostupné z

http://knihovna.oseminare.cz/index.php/Vyh1%C3%A1%C5%A1ka_%C4%8D_114/2002_Sb._o_fondu_kultu m%C3%ADch_a_soci%C3%A1ln%C3%ADch_pot%C5%99eb_-_obsah. [10.12.2014].

Nejčastější druhy a formy cestovního ruchu v České republice⁴⁶

K zapamatování

Klasifikace cestovního ruchu

- Formy CR – zkoumají motivy účasti lidí na CR.
- Druhy CR – berou v úvahu způsob realizace CR.
- Tradiční formy – rekreační, kulturně-poznávací, sportovně-turistický a lázeňsko-léčebný cestovní ruch.
- Nové formy jsou nejčastěji spojeny buď s přírodou – ekoturismus, agroturismus nebo s profesí – ekonomicky orientovaný cestovní ruch. Jeho nejfrekventovanějším typem je obchodní cestovní ruch; kongresový CR zahrnuje účast na odborných a vědeckých kongresech, konferencích či seminářích; cestovní ruch veletrhů a výstav se pojí s akcemi, při kterých jsou vystavovány a nabízeny různé produkty a služby. Řadí se sem i incentivní (stimulační, motivační) CR využívaný zaměstnavatelem jako stimul k pracovnímu výkonu, k setkání pracovníků či jako odměna.

Shrnutí kapitoly

1. Smyslem členění je systematický popis charakteristiky CR za nějakým účelem (marketing, tvorba produktů, statistika apod.).

⁴⁶Klasifikace cestovního ruchu. Dostupné z geography.upol.cz/soubory/lide/klapka/GESL/CR-pr-4x.ppt [5.12.2014].

2. Obvykle se rozlišují formy a druhy CR. Formy CR jsou odvozeny zejména od motivace návštěvníků a vystihují charakter trávení času ze strany účastníka.
3. Mezi primární motivy realizace cestovního ruchu patří motivy rekreační, kulturní, společenské, sportovní, lázeňsko-léčebné a specifické.
4. Druhy CR odrážejí jevový průběh cestovního ruchu a způsob jeho realizace v závislosti na geografických, ekonomických, společenských či jiných podmínkách.
5. Druhů cestovního ruchu lze obecně vymezit mnoho. Záleží na stanovení aktivit, které budou ještě definovány jako speciální forma či samostatný druh cestovního ruchu.
6. Konkrétní podmínky v různých regionech vytvářejí předpoklady pro rozvoj různých forem a druhů cestovního ruchu. (Např. venkovská turistika může být vhodnou aktivitou pro oživení periferních oblastí. Výhodou lázeňského CR je odstranění sezónnosti v dané destinaci).
7. Jednotlivé druhy jsou mnohdy zaměřeny na odlišné cílové skupiny (např. krajaňský CR x kongresový CR).

Úkoly k textu

1. Prostudujte charakteristiky rekreačního, kulturně-poznávacího, sportovně-turistického a lázeňsko-léčebného cestovního ruchu.

Popisy základních i specifických forem CR naleznete v multimediální příloze výukového materiálu ve složce *Pojmy*.

2. Dohleďte informace k incentivnímu a venkovskému CR.

Otázky k zamyšlení

1. Které země jsou zejména zatěžovány tranzitním CR?
2. Zamyslete se nad výhodami a nevýhodami organiz. a neorganizovaného CR.
3. Pokuste se sami rozdělit cestovní ruch podle dalších hledisek.

Literatura

GALVASOVÁ, I.; BINEK, J.; HOLEČEK, J.; CHABIČKOVSKÁ, K.; SZCZYRBA, Z. aj. (2008). *Průmysl cestovního ruchu*. Praha:

Ministerstvo pro místní rozvoj, 2008.

LINDEROVÁ, Ivica. (2013). *Cestovní ruch – Základy a právní úprava*.

Jihlava: VŠP Jihlava.

cestovnuruch.praha.eu/.../1221478_178745__30._09._2006_Koncepce

[5.12.2014].

---

www.garep.cz/wp-content/uploads/2013/03/Prumysl_CR.pdf [5.12.2014].

Klasifikace cestovního ruchu. Tabulka. Dostupné z

geography.upol.cz/soubory/lide/klapka/GESL/CR-pr-4x.ppt [5.12.2014].

4. Služby cestovního ruchu

V této kapitole se dozvíte:

- co tvoří infrastrukturu
- co tvoří podstatu služeb a jaké jsou rozdíly mezi službami obecně a službami v cestovním ruchu
- jak se klasifikují služby cestovního ruchu
- jaké jsou hlavní znaky služeb cestovního ruchu

Po jejím prostudování byste měli znát:

- typologii služeb v cestovním ruchu (z hlediska marketingu, členění)
- základní služby cestovního ruchu (ubytovací, stravovací, dopravní)
- doplňkové služby cestovního ruchu (průvodcovské, animační, informační)
- specifika služeb CR

Klíčová slova kapitoly: potřeby v cestovním ruchu, služby CR, typologie služeb v cestovním ruchu.

Průvodce studiem

Kapitola je rozdělena do čtyř podkapitol.

První podkapitola se zabývá infrastrukturou, která je základem realizačních předpokladů a má klíčové postavení pro konečnou fázi uskutečňování cestovního ruchu. Dále se zabýváme vymezením pojmu infrastruktura v obecné rovině a poté, co tvoří infrastrukturu cestovního ruchu. Jsou popsány služby cestovního ruchu, jejich podstata, zvláštnosti a hlavní rozdíly mezi službami obecně a službami v cestovním ruchu. Další část textu podává klasifikaci služeb CR a jeho hlavní znaky. V druhé podkapitole se seznámíte s ubytovacími službami. Ke druhé a třetí podkapitole bude další průvodce studiem. Ve třetí podkapitole se dozvíte, na jaké bázi fungují stravovací služby, jaká kategorizace stravovacích zařízení se používá v České republice. Seznámíte se s postupně se sjednocujícím systémem klasifikace (udělování hvězdiček hotelům) v rámci celé Evropy a se standardy, které tato kategorizace

používá. Poslední podkapitola vám představí základní funkce dopravy v rámci cestovního ruchu, tedy její důležitost jako jednoho ze základních faktorů realizačních podmínek cestovního ruchu.

Čas potřebný k prostudování učiva kapitoly jsou přibližně 2 hodiny.

4.1 Charakteristika, klasifikace a podstata služeb CR

V předchozí podkapitole byla popsána typologie CR – základní členění a její kritéria. Při vymezení forem a druhů bylo uvedeno, že hlavní cíle rozvoje cestovního ruchu jsou spjaty s uspokojováním potřeb člověka, jakými jsou odpočinek, léčení, poznávání, kulturní vyžití, zábava apod., které se realizují v rekreačním prostředí a jsou spojeny s pohybem a pobytem. K uspokojování potřeb účastníka cestovního ruchu jsou kromě lokalizačních a selektivních předpokladů potřebné i realizační předpoklady. V rámci teorie lokalizačních, realizačních a selektivních předpokladů v podkapitole 1.2 *Předpoklady CR* o realizačních předpokladech již víte, že mají klíčové postavení pro konečnou fázi uskutečňování cestovního ruchu. Díky dopravním prostředkům je možné dostat se do dané oblasti a využít ubytovacích, stravovacích a jiných služeb. V další části textu se budeme věnovat realizačním předpokladům neboli infrastruktuře a nabízeným základním a doplňkovým službám cestovního ruchu.

4.1.1 Infrastruktura, služby

Podle Páskové (*Výkladový slovník cestovního ruchu*, Zelenka, Pásková, 2002, s. 127) zahrnuje původní význam slova infrastruktura všechny inženýrské sítě (vodovody, kanalizace, zásobování elektřinou, plynnými a kapalnými palivy, telefonní linky) a dopravní komunikace a terminály (silnice, železnice, letiště, přístavy, nádraží aj.), které zajišťují potřeby místních obyvatel i návštěvníků. Rozšířený význam slova infrastruktura znamená základnu pro ekonomický, sociální a další rozvoj. Do infrastruktury jsou zahrnovány také místní služby poskytované místním obyvatelům (rezidentům) i návštěvníkům. Infrastrukturu lze rozdělit na sociální (kultura, zdravotnictví, školství, sociální péče apod.), dopravní a technickou (inženýrské a dopravní sítě).

4.1.2 Infrastruktura cestovního ruchu

Výrazem infrastruktura cestovního ruchu označuje Pásková (*Výkladový slovník cestovního ruchu*, Zelenka, Pásková, 2002, s. 127) všechny organizačně-technické předpoklady, které slouží k uspokojování potřeb účastníků CR v dané destinaci:

---

dopravu, komunikace, zásobování elektřinou, pitnou vodou, kanalizace, maloobchodní síť, banky, směnárny, kulturní., zábavní a sportovní zařízení atd. Jádrem infrastruktury ČR je *suprastruktura ČR*⁴⁷ (ubytovací, stravovací, turistické, dopravní a doplňkové služby ČR), která je budována zejména pro návštěvníky (do roku 1989 byla v ČR označována jako materiálně-technická základna).⁴⁸

4.1.3 Služby cestovního ruchu. Podstata a zvláštnosti služeb cestovního ruchu

Služby tvoří nedílnou součást cestovního ruchu, protože se významně podílí na uspokojování potřeb účastníků cestovního ruchu, které jsou podle Orišky⁴⁹ (1999) „uspokojovány jednak volnými statky, jimiž rozumíme působení vlastností rekreačního prostoru (sluneční svit, čistý vzduch atd.), jednak také hmotnými statky (zbožím) a užitnými efekty nehmotného charakteru (službami). [...] Služby cestovního ruchu představují činnosti nehmotného charakteru, jejichž výsledkem je buď individuální, nebo společensky užitečný efekt.“

Rozdíl mezi produkty a službami, i když je řadíme do stejné kategorie výrobků, je značný. Zboží je fyzická věc, můžeme ji vidět, vyzkoušet. Služby jsou nehmotné. Jsou činností, kterou dělá jedna strana pro druhou. Další rozdíly, znaky a vlastnosti, které jsou typické a specifické pro služby (kromě nemateriálního charakteru) jsou podle Orišky⁵⁰ následující:

- pomíjivost služeb: není možno je produkovat do zásoby, na sklad (služby CR nemohou být skladovány),
- proces poskytnutí služby je současně i procesem její spotřeby (služby CR jsou vytvářeny a spotřebovávány současně), což neplatí pro fyzické výrobky,
- časová a místní vázanost: poskytnutí služby a její spotřeba jsou prostorově i časově vázány na určitý rekreační prostor (cílové místo určuje charakter služeb),
- služby CR mají charakter převážně osobních služeb na rozdíl od věcných služeb, které jsou vždy spojeny se spotřebou zboží,

---

⁴⁷Suprastruktura ČR do roku 1989 byla v ČR označována jako materiálně-technická základna.

PÁSKOVÁ, Martina; ZELENKA, Josef. (2002). *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. (s. 127).

⁴⁸Podle Páskové je materiálně-technická základna cestovního ruchu (zkratka MTZ ČR) *souhrn hmotných prostředků, které slouží k realizaci účasti na cestovním ruchu a k tvorbě a realizaci služeb pro účastníky cestovního ruchu [...]. Jedná se o přežitý termín, používaný v ČR za minulého politického režimu (do roku 1989), dnes nahrazený termínem infrastruktura ČR, popř. suprastruktura ČR*. PÁSKOVÁ, Martina; ZELENKA, Josef. (2002). *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. (s. 172).

⁴⁹ORIEŠKA, Jan. (1999). *Technika služeb cestovního ruchu*. Praha: Idea Servis (s. 5).

⁵⁰ORIEŠKA, Jan. (1999). *Technika služeb cestovního ruchu*. Praha: Idea Servis (s. 6, 7).

- komplexnost a komplementarita služeb (vzájemné doplňování se služeb se nazývá komplementaritou služeb CR);
- zastupitelnost služeb (zastupitelnost, tedy možnost nahrazení – *substitute* – jedné služby jinou službou, například doprava vlakem místo autobusem);
- mnohooborový charakter služeb (služby v CR jsou různorodé, např. informační, ubytovací, stravovací, dopravní, např. na potřebu dopravní služby navazuje služba ubytovací eventuálně stravovací apod.),
- rozsah spotřeby služeb CR často podmiňuje jejich včasné zabezpečení,
- nezbytnost poskytování informací o službách a jejich kvalitě (je spojena s tím, že zákazník, protože si je nemůže prohlédnout či vyzkoušet, může informace najít jedině na základě místa, kde je služba poskytována, CK, propagačních materiálů, symbolů, ceny apod.),
- neanonymita spotřebitele služby (účastník CR na rozdíl od spotřebitele na trhu spotřebního zboží vystupuje zpravidla jako neanonymní, například při ubytování v ubytovacím zařízení, při nákupu zájezdu nebo pobytu v cestovní kanceláři apod.).

4.1.4 Klasifikace služeb

Různorodost služeb cestovního ruchu, tedy služeb poskytovaných turistům, umožňuje jejich klasifikování z více hledisek. Často se podle významu ve spotřebě účastníků cestovního ruchu, podle vztahu k uspokojování potřeb návštěvníků, rozlišují služby *základní* a *doplňkové*. Další klasifikace je podle způsobu placení na placené a neplacené služby nebo podle způsobu zajištění dostupnosti na předem rezervované služby a služby nerezervované.⁵¹

Základními službami se rozumí přemístění účastníků cestovního ruchu z místa jejich trvalého bydliště do rekreačních prostorů a zpět a služby spojené s pobytem v rekreačním prostoru (dopravní služby, služby ubytovací a stravovací).

Doplňkové služby jsou komplementární k základním službám cestovního ruchu.

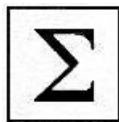
K těm nejčastějším patří podle Štěpánkové:⁵²

- služby průvodců CR (poskytují je průvodci CK – doprovod skupin nebo jednotlivců, ale jsou to i služby horských vůdců, průvodců po kulturních atraktivitách),

⁵¹ PÁSKOVÁ, Martina; ZELENKA, Josef. (2002). *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. (s. 269).

⁵² ŠTĚPÁNKOVÁ, Hana. (2010). *Technika služeb cestovního ruchu*. (s. 5–6).

- služby turistických informačních center (informační), cestovních kanceláří a agentur (zprostředkovatelské – souvisejí s organizací a zabezpečením všech ostatních služeb),
- služby směnářenské (slouží účastníkům příjezdového i výjezdového CR),
- sportovně-rekreační (umožňují účastníkům aktivní relaxační pobyty),
- zábavní, kulturní (návštěva koncertů atd.),
- lázeňsko-léčebné služby (tvoří komplex služeb související s pobytem v lázních, patří k nim základní lázeňské služby neboli lékařské a léčebné, stravovací, ubytovací a doplňkové služby poskytované hostům např. kosmetika, kadeřnictví),
- animační služby, tj. využívání volného času,
- obchodní služby jsou předpokladem komplexního uspokojování potřeb (např. nabídka potravin a nápojů, prodej sportovních a rekreačních potřeb apod.),
- komunální služby jsou věcné služby související s péčí o účastníky v cílovém prostoru (např. holičství, masáže, půjčovny sportovního vybavení atd.), patří zde i tzv. veřejně prospěšné služby (zahradnické služby, čištění a posyp silnic atd.),
- pojišťovací služby, které zajišťují účastníky CR před následky nahodilých a nepředvídatelných událostí,
- bezpečnostní služby – požární služby, pobřežní hlídky i horská služba.

Shrnutí kapitoly

1. Nejčastěji se služby cestovního ruchu dělí podle jejich funkcí ve vztahu k jednotlivým uspokojovaným potřebám účastníků, v širším kontextu i ve vztahu ke společnosti.
2. Různorodost služeb cestovního ruchu umožňuje jejich klasifikování z více hledisek. Často se podle významu ve spotřebě účastníků cestovního ruchu rozlišují na služby základní: dopravní, ubytovací, stravovací a doplňkové: zprostředkované, průvodcovské, společensko-kulturní, sportovně-rekreační, animační, směnářské, pojišťovací, obchodní, komunální a další.
3. Trh cestovního ruchu je specifickou, relativně samostatnou součástí trhu zboží. Jeho zvláštností je, že se na něm prodávají především služby.

4.2 Základní služby

V této kapitole se dozvíte:

- co tvoří základní infrastrukturu cestovního ruchu
- jaké jsou úkoly ubytovacích a stravovacích služeb

- jaká je kategorizace ubytovacích a stravovacích zařízení
- podle jakých ukazatelů se mohou dělit ubytovací a stravovací zařízení
- jaké nejvýznamnější organizace se podílejí na klasifikaci a certifikaci ubytovacích zařízení v České republice
- jaká je běžně užívaná terminologie v hotelnictví

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- popsat základní služby cestovního ruchu (ubytovací, stravovací)
- vysvětlit poslání ubytovacích a stravovacích služeb
- vysvětlit, jaká stravovací zařízení tvoří gastronomickou síť
- jaké je poslání unie *Hotelstars Union* a *Oficiální jednotné klasifikace*
- stručně charakterizovat základní ubytovací a stravovací zařízení podle platné kategorizace a klasifikace v České republice

Klíčová slova kapitoly: ubytovací a stravovací služby, dělení a klasifikace ubytovacích a stravovacích zařízení, *Oficiální jednotná klasifikace*.

Průvodce studiem

*Na první pohled složitá klasifikace ubytovacích a stravovacích zařízení vás nemá od studia odradit. Není cílem kapitoly, abyste po jejím prostudování znali detailně všechny druhy ubytování nebo podrobnou kategorizaci a klasifikaci hostinských zařízení. Je důležité, abyste získali přehled o základních druzích a kategoriích těchto zařízení a věděli, že některé země mají svá zaužívaná kritéria pro klasifikaci. Z textu je patrné, že „domluva“ všech evropských zemí na společném názvosloví není jednoduchá. Pozitivní je, že hoteliéři pokračují v iniciativě sjednotit systém klasifikace (udělování hvězdiček hotelům) v rámci celé Evropy a v současné době se ke stejnému standardu hlásí již 15 zemí v rámci aliance *Hotelstars Union*. Česká republika, (jako jeden ze zakládajících členů), se k tomuto systému přihlásila již v roce 2009. Klasifikace ubytovacích a stravovacích zařízení se u nás řídí doporučeními AHR. Ze zemí, kterých cestovní ruch studujete, se k tomuto systému klasifikace přidala např. i Belgie, Francie. Doufejme, že se všechny země (alespoň ty v EU), která mají svá zaužívaná kritéria pro klasifikaci, v globalizovaném světě a hlavně kvůli turistům na jednotném systému klasifikace již v blízké budoucnosti domluví.*

Další klasifikace, charakteristiky jednotlivých druhů ubytování, definice kategorií ubytovacích zařízení, jejich členění a charakteristiky základních ubytovacích zařízení (hotel, motel, pension a botel) a popisy hotelových služeb a zařízení pro hosty, které hotely nabízí nebo třeba názvy jednotlivých druhů postelí podle stávající terminologie, najdete v multimediální části výukového materiálu ve složce Pojmy.

4.2.1 Ubytovací služby

Cílem ubytovací služby je vytváření podmínek pro přenocování nebo přechodné ubytování mimo trvalé bydliště a služby s tím spojené, především stravovací. Ubytovací služby poskytují buď ubytovací zařízení neboli střediska, např. hotely, motely), nebo samostatná ubytovací zařízení (turistická ubytovna, chatová osada, kemp). Mimo tato ubytovací zařízení lze využít i ubytování v soukromí (chata, rekreační chalupa, prázdninový byt) nebo ubytovací prostředky (stan, obytný přívěs, rotel).

Ubytovací zařízení se dělí:

a) podle způsobu výstavby

- pevná (hotely, motely, penziony)
- částečně pevná (montované chaty)
- přenosná (stany)
- pohyblivá (lůžkové vozy, obytné přívěsy)

b) podle časového využití

- celoroční
- sezónní (max. 9 měsíců v roce)

c) podle kategorií (druhů)

- tradiční (hotely, motely, penziony)
- doplňkové (chaty, bungalovy, kempy a jiná sezónní zařízení)
- ostatní (internáty, studentské koleje, kláštery, zámky)⁵³

d) podle provozovatele

- zařízení volného času
- zařízení vázaného cestovního ruchu (lázeňské léčebny)

e) podle velikosti

- malá (5 – 100 pokojů)
- střední (101 – 250 pokojů)

⁵³ ŠTĚPÁNKOVÁ, Hana. (2010). *Technika služeb cestovního ruchu*. (s. 37).

- velká (251 a více pokojů)

f) podle metodiky UNWTO a EU

- hromadná

- individuální

4.2.2 Oficiální jednotné klasifikace

Asociace hotelů a restaurací České republiky spolu se svou evropskou zastřešující organizací HOTREC pracují již několik let na podpoře systému *Oficiální jednotné klasifikace ubytovacích zařízení ČR*, který v ČR funguje na dobrovolné bázi již od roku 2004. Materiál *Oficiální jednotná klasifikace* vznikl ve spolupráci AHR ČR, UNIHOST a za podpory MMR ČR a agentury Czech Tourism.

Příklad 1

„Začátek roku 2010 přinesl nový systém přidělování hvězdiček. Hotelové asociace 7 zemí EU založily Hotelstars Union /HSU/, unii, která si dala především za cíl sjednotit klasifikaci hotelových služeb pomocí jednotné metodiky a využití společného marketingu při propagaci certifikovaných zařízení. [...] Příchodem roku 2012 vstoupila 1. mezinárodní certifikace Hotelstars Union v podobě „Oficiální jednotné klasifikace ubytovacích zařízení v ČR“ do cílové roviny jejího prvního tříletého období. Aktualizované plné znění *Jednotné klasifikace ubytovacích zařízení České republiky kategorie hotel, hotel garni, penzion, motel a hotel* pro období let 2013–2015 najdete na níže uvedených oficiálních webových stránkách HotelStars.cz.⁵⁴

Příklad 2

„Evropští hoteliéři harmonizují jednotnou klasifikaci

Praha 30. ledna 2014 – hoteliéři pokračují v iniciativě sjednotit systém klasifikace (udělování hvězdiček hotelům) v rámci celé Evropy. V současné době se ke stejnému standardu hlásí již 15 zemí v rámci aliance Hotelstars Union. Česká republika převzala v lednu od švýcarských kolegů na jeden rok organizaci této mezinárodní aliance. [...] Česká republika, jako jeden ze zakládajících členů, se k tomuto systému přihlásila již v roce 2009. [...] Důležité turistické destinace, jako jsou Francie, Itálie, Norsko a Španělsko, se o HSU také zajímají a v současné době mají tzv. statut pozorovatelů. Cílem pozorovatele je stát se v následujících letech rovněž členem unie. [...].⁵⁵

⁵⁴ <http://www.hotelstars.cz/metodika-klasifikace/> [10. 9. 2014].

www.hotelstars.cz/?do=methodology [10. 9. 2014].

⁵⁵ <http://www.hotelstars.cz/novinky-pro-hosty/detail/tisteny-katalog-certifikovanych> [10. 9. 2014].

4.2.3 Kategorizace ubytovacích a stravovacích zařízení v České republice

Ministerstvo pro místní rozvoj vydalo v posledních letech několik důležitých dokumentů týkajících se ubytovacích zařízení v České republice.

1. Ve vyhlášce č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využití území ve znění pozdějších předpisů (plné znění) stanoví zařazení ubytovacích zařízení podle druhu do kategorií a vymezuje základní pojmy⁵⁶ pro hotel, motel, penzion a ostatní ubytovací zařízení (ubytovny, koleje, svobodárny, internáty, kempy a skupiny chat nebo bungalovů, vybavené pro poskytování přechodného ubytování).

2. Dalším významným dokumentem je ČSN EN ISO 18513 Služby cestovního ruchu – Hotely a ostatní kategorie turistického ubytování. Norma uvádí příslušnou terminologii, týkající se *typů ubytovacích jednotek (jednolůžkový, dvoulůžkový pokoj, twin atd.) a sazeb (ubytování bez snídaně, se snídaní, polopenze, plná penze, all inclusive)*.

Další navazující terminologie je zaměřená na *vybrané druhy postelí (např. double bed, twin beds, single bed, queen bed, king bed, např. Deluxe room, Junior suite, Suite, Apartment nebo California king bed)*.

Norma uvádí také *zařízení pro hosty*, které hotely nabízí, a doplňuje jejich definice (*Lobby, Business Centre, Concierge, restaurace, kavárna, bar, vinárna, Guest Relations, Room, Wellness, Fitness* a mnoho dalších).

Definice kategorií ubytovacích zařízení, jejich členění a charakteristika představují poslední důležitou součást klasifikace ubytovacích zařízení (hotel, motel, pension a hotel).

3. Postavení specifických ubytovacích zařízení, jimiž jsou *Lázeňský/ Spa hotel, Wellness hotel a Resort / Golf resort hotel*, upravuje Zákon č. 164/2001 Sb. (lázeňský zákon) v aktuálním znění a rovněž dle § 33 zák. č. 48/1997 Sb. *Wellness Hotel* je současně certifikováno podle výstupů z projektu MMR *Zavádění národních standardů kvality ve vybraných sektorech cestovního ruchu*. *Golf Resort* musí, kromě výše uvedeného splňovat i parametry České golfové federace.

4. Klasifikací ubytovacích zařízení – rozdělením do tříd se zabývá a udělování a obnovování *Certifikátů* a *Klasifikačních znaků* provádí Asociace hotelů a restaurací České republiky o. s.

---

⁵⁶ Asociace hotelů a restaurací České republiky na základě Usnesení vlády ze dne 17. 7. 1999 č. 717 a za podpory Ministerstva pro místní rozvoj ČR a České centrály cestovního ruchu – CzechTourism sestavila „Oficiální jednotnou klasifikaci ubytovacích zařízení České republiky kategorie hotel, hotel garni, penzion, motel a hotel“ pro období let 2013–2015. Dostupné z: <http://www.hotelstars.cz/metodika-klasifikace> [10. 9. 2014].

Klasifikační komise AHR zajišťuje certifikaci klasifikace a kategorizaci ubytovacích zařízení v souladu s metodikou: *Klasifikace ubytovacích zařízení*. Podle vybavenosti, úrovně a rozsahu jimi poskytovaných služeb je rozdělení do tříd následující: * *Tourist* ** *Economy* *** *Standard* **** *First Class* ***** *Luxury*.

5. Klasifikace ostatních kategorií ubytovacích zařízení je stanovena v dokumentu *Doporučení upravující základní ukazatele pro poskytování ubytovacích služeb v rámci ubytování v soukromí, v kempech a chatových osadách a turistických ubytovnách*.

K zapamatování

Materiál klasifikace má doporučující charakter a slouží jako pomůcka pro zařazování ubytovacích zařízení kategorií hotel, hotel garni, penzion, motel a hotel do příslušných tříd dle minimálních stanovených požadavků s cílem zlepšení orientace spotřebitelů – hostů a zprostředkovatelů – cestovních kanceláří a agentur, zvýšení transparentnosti trhu ubytování a zkvalitnění služeb poskytovaných ubytovacími zařízeními.

4.2.4 Služby v ubytovacím středisku

Služby v ubytovacím středisku můžeme dělit na služby placené a neplacené.

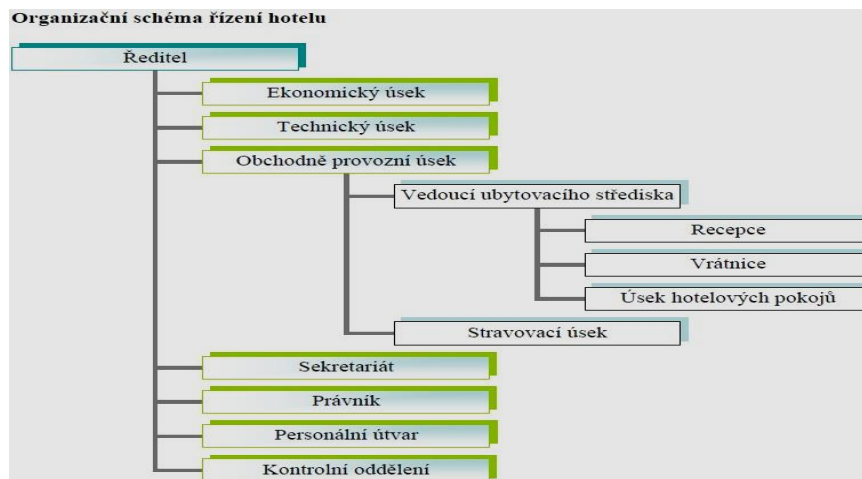
K placeným službám patří základní ubytovací a stravovací služby, dále směnárenské služby, žehlení, čištění a praní prádla, úschova cenností v trezoru, půjčování sportovních potřeb, občerstvení v lednici na pokoji a další. Z neplacených lze uvést podávání informací, buzení hostů, úschova a odnesení zavazadel, zprostředkování taxislužby a další.

Část pro zájemce

„Trendem v hotelnictví v posledních desetiletích, majícím za cíl zefektivnit provoz ubytovacího zařízení, je začlenění hotelů do hotelového řetězce (první hotelové řetězce na světě vznikly v USA ještě před 1. světovou válkou – Hilton Hotels Corp). Jde o síť hotelů vzájemně propojených různou úrovní spolupráce, typem poskytovaných služeb a vlastnických vztahů – typický výcvik zaměstnanců, propagace, vybavení hotelů, společný informační a rezervační systém, marketing atd.[...] Mezi největší hotelové řetězce v ČR patří Orea hotels, ve světě pak Bass Hotels Resorts, Marriott International Inc., Hilton International, Accor S.A., Four Seasons Hotels Inc. ad.“⁵⁷

⁵⁷GALVASOVÁ, I.; BINEK, J.; HOLEČEK, J.; CHABIČKOVSKÁ, K.; SZCZYRBA, Z. aj. (2008). *Průmysl cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2008. (s. 97).

Organizační schéma řízení hotelu⁵⁸

Organizační schéma řízení malého hotelu (asi 20 zaměstnanců)⁵⁹

Kontrolní otázky a úkoly

1. Co je cílem ubytovací služby?
2. Která střediska nebo ubytovací zařízení poskytují ubytovací služby?
3. Jak se dělí ubytovací zařízení?
4. Jak se člení podle metodiky UNWTO a EU?
5. Co patří k zvláštní nabídce stravovacích služeb a ubytovacích zařízení?

Úkoly k textu

1. Dohleďte ve složce *Pojmy* (v multimediální části výukového materiálu), a doplňte definice následujících *Zařízení pro hosty*, které hotely nabízí: *Lobby, Business Centre, Concierge, Guest Relations*.

⁵⁸ VANÍČEK, JIŘÍ; KŘEŠŤAN, Vladimír. (2007). *Marketing cestovního ruchu* (s. 45). Dostupné z www.mmr.cz/getmedia/ba898846-3cc2-4274-9c8e.../GetFile20.pdf [10. 9. 2014].

⁵⁹ VANÍČEK, JIŘÍ; KŘEŠŤAN, Vladimír. (2007). *Marketing cestovního ruchu* (s. 44). Dostupné z www.mmr.cz/getmedia/ba898846-3cc2-4274-9c8e.../GetFile20.pdf [10. 9. 2014].

2. Dohleďte na internetu klasifikaci ostatních kategorií, která je stanovena v dokumentu *Doporučení upravující [...] v rámci ubytování v soukromí, v kempch a chatových osadách a turistických ubytovnách*.

3. Napište na základě informací získaných na internetu krátký referát:

a) o vzniku prvních hotelových řetězců na světě; dohleďte názvy 2 hotelových řetězců, které působí na belgickém, francouzském a španělském trhu cestovního ruchu?

4. Dohleďte více informací o ubytování v kempu: *kemp (tábořiště)*

- má nějaká omezení ve srovnání s jiným typem ubytování?
- jaká jsou jeho další specifika (služby, vybavení apod.).

Otázky k zamyšlení

1. Myslíte, že turista má dostatek informací o kvalitě ubytování, pokud si vše vyřizuje přes internet?

2. Může se v dnešní době moderních technologií ve styku s CK nebo dopravci zcela spolehnout jenom na informace z jejich webové stránky, elektronické pošty apod.? Jaká je vaše osobní zkušenost?

4.3. Stravovací služby

4.3.1 Stravovací služby

Primárním cílem stravovacích služeb v cestovním ruchu je uspokojování základní potřeby výživy účastníků cestovního ruchu. Jedná se o služby základního stravování, doplňkového stravování, občerstvení a společensko-zábavní služby. Stravovací služby poskytují různá stravovací (hostinská) zařízení. Jsou poskytovány nejen v pohostinských zařízeních v destinaci cestovního ruchu, ale i během cestování v dopravních prostředcích a při silnicích. Charakterizujeme-li stravovací služby z hlediska služeb cestovního ruchu obecně, musíme podotknout, že u těchto služeb jde na jedné straně o soubor hmatatelného výrobku, který představují samotná jídla a nápoje a na straně druhé se jedná o nehmatatelné služby reprezentované například kulturou stolování, obsluhou, atmosférou při stravování apod. Jde o produkty, které se obvykle nabízejí, poskytují a spotřebovávají na jednom místě, ale vyskytují se i způsoby, kde se příprava a spotřeba produktu časově nekryjí – příkladem může být catering.⁶⁰

⁶⁰Český slovník cestovního ruchu definuje catering jako *zajišťování špičkových stravovacích služeb mimo vlastní stravovací zařízení nebo i v něm, např. na banketech, svatbách, konferencích, rautech, galavečerech, také příprava*

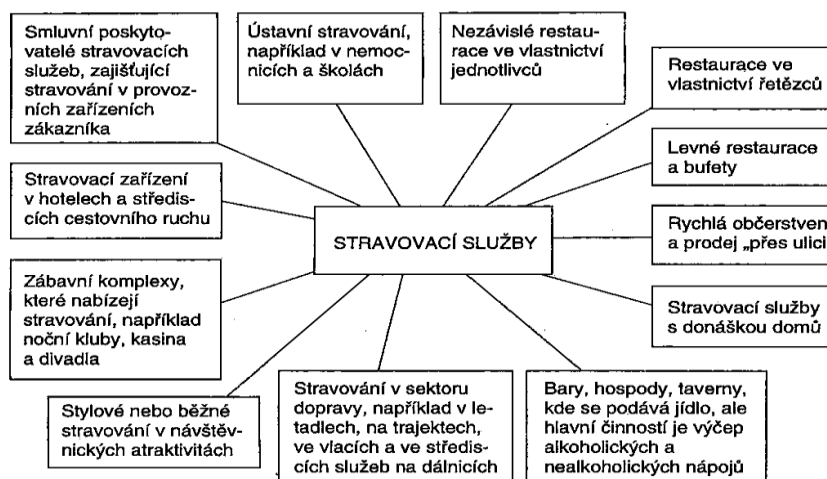
Stravovací služby CR kromě uspokojování základní potřeby výživy účastníků cestovního ruchu plní i jinou funkci a to tehdy, když je poznávání gastronomie jedním z hlavních cílů účasti na cestovním ruchu. V tomto případě se jedná o *gastronomický (gurmánský)* cestovní ruch. Motivací účastníků gastronomického CR je užitek z konzumace, poznávání kultury stolování, seznamování se s pokrmy a nápoji daného regionů nebo země. Produktu gastronomického cestovního ruchu se říká *zážitková gastronomie*.

K zapamatování

Stravovací služby uspokojují především potřebu výživy. Jsou poskytovány nejen v pohostinských zařízeních v destinaci cestovního ruchu, ale i během cestování v dopravních prostředcích a při silnicích. Stravovací zařízení zabezpečují pro účastníky CR základní a doplňkové stravování. Kromě této hlavní úlohy plní zábavné a další společenské funkce.

Stravovací služby můžeme dělit z hlediska přístupnosti klientům na veřejné stravovací služby, přístupné veškeré klientele, tedy kromě účastníků CR i všem ostatním klientům. Naproti tomu služby uzavřeného neboli institucionálního stravování jsou přístupné pro určitou vybranou klientelu, tzv. smluvní místní klientelu. Příkladem mohou být mnohá lázeňská stravovací zařízení.

Různé typy stravovacích služeb⁶¹

pokrmů pro letecké společnosti. Špičkové cateringové služby jsou častou součástí incentivního cestovního ruchu. Dostupné z <http://www.event-promotion.cz/aktualita/50-co-taji-slovo-catering/> [10. 9. 2014].

⁶¹ HORNER, Susan; SWARBROOKE, John. (2003). *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Praha: Grada Publishing a.s. (str. 352). Dostupné z <http://www.mmr.cz/getmedia/ba898846-3cc2-4274-9c8e-6bb974c08475/GetFile20.pdf> [10.11.2014].

4.3.2 Stravovací zařízení

Stravovací zařízení jsou součástí základní infrastruktury cestovního ruchu.

Do kategorie základní infrastruktury cestovního ruchu patří gastronomická zařízení, která tvoří gastronomickou síť a podle⁶² Galvasové, Binka, Holečka, Chabičkovské a Szczyrby (2008) se člení na:

- zařízení otevřené gastronomie (všeobecně dostupné), kam patří zařízení typu restaurace, jídelny, rychlé občerstvení, prodej jídla v automatech, bary, vinárny, kavárny ad.;
- zařízení uzavřené gastronomie (nejsou přístupná návštěvníkům cestovního ruchu, např. školní jídelny, závodní stravování, stravovací provozy v ústavech sociální péče apod.);
- zařízení u hotelů, která jsou přístupná nejen hotelovým hostům.

4.3.3 Kategorizace a klasifikace hostinských zařízení

Pro kategorizaci a klasifikaci hostinských zařízení platí doporučení, která upravují základní ukazatele pro kategorizaci hostinských a ubytovacích zařízení. Dokument byl zpracovaný Ministerstvem hospodářství ČR, ČSÚ, ČCCR, NFHR ČR, ACK ČR,⁶³ Asociací Českých soukromých cestovních kanceláří a Sdružením podnikatelů v pohostinství a cestovním ruchu, na základě jednání Rady cestovního ruchu ze dne 12. 7. 1994. V současné době stále platí „Doporučení upravující základní ukazatele pro kategorizaci hostinských a ubytovacích zařízení“ (1994), které (v první části týkající se kategorizace hostinských zařízení) podle statistické metodiky EU vymezuje tyto dvě základní kategorie stravovacích zařízení:

- restaurace: pro tuto kategorii hostinských provozoven je dominantní prodej pokrmů s možností zakoupení nápojů a možnost různých forem společenské zábavy. Týká se to provozoven: restaurace, samoobslužné jídelny, rychlé občerstvení, železniční jídelní vozy a jiná zařízení pro přepravu cestujících;
- bary: pro tuto kategorii hostinských provozoven je dominantní prodej nápojů s možností různých forem společenské zábavy. Je možno též prodávat výrobky studené kuchyně, cukrářské výrobky, podle místních podmínek teplé pokrmy, zejména minutkového charakteru. Jedná se zejména o následující druhy provozoven: bary, noční kluby, pivnice, vinárny a kavárny-espressa.

⁶² GALVASOVÁ, I.; BINEK, J.; HOLEČEK, J.; CHABIČKOVSKÁ, K.; SZCZYRBA, Z. aj. (2008).

Průmysl cestovního ruchu. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2008. (s. 100).

⁶³ Českým statistickým úřadem, Českou centrálou cestovního ruchu, Národní federací hotelů a restaurací ČR, Asociací cestovních kanceláří ČR.

U jednotlivých kategorií lze zřizovat sezónní a příležitostná odbytová střediska, která jsou součástí provozovny (terasy, atria, zahrady, předzahrádky, salónky, sály apod.).

4.3.4 Formy a druhy stravování v cestovním ruchu

V úvodu podkapitoly bylo uvedeno, že stravovací služby jsou poskytovány jak v destinaci cestovního ruchu, tedy během pobytu, tak i během cestování v dopravních prostředcích a při silnicích. Nyní blíže specifikujme, o jaké služby se jedná. Služby během přepravy se poskytují přímo v dopravním prostředku nebo v zařízeních umístěných v bezprostřední blízkosti silničních komunikací. Sortiment jídel se řídí délkou přepravy a třídou dopravního prostředku. Stravovací služby během pobytu nabízí hostinská zařízení a to v různých formách podávání stravy: plná penze, polopenze, stravování z vlastních zásob, *all inclusive*.⁶⁴ Kromě této formy, tak typické pro zájezdy nabízené cestovní kanceláří se často setkáváme s různými formami snídaně. Názvy zahrnují způsob podávání, sortiment pokrmů a nápojů: kontinentální snídaně – rozšířená snídaně – snídaně formou švédských stolů (bufetová snídaně) – anglická snídaně. Konkrétní nabídku stravovacích služeb ovlivňuje více faktorů: charakter hostinského zařízení, sezóna, požadavky zákazníků, zásobovací situace atd. Aktuální nabídka restauračního stravování má podobu jídelního a nápojového lístku. Zvláštní formou nabídky je menu neboli předem připravený soubor jídel.

Část pro zájemce⁶⁵

Co je to franchising ?

Velmi stručně řečeno - franchising [čti *frenčájzing*] využívá „opakování úspěšného podnikatelského nápadu na více místech pod stejnou značkou“. Ještě stručnější jsou slogany „podnikání pod cizí značkou“ nebo „podnikání na klíč“ nebo „jednou vymyslet, stokrát prodat“.

Franchising má více podob a také několik definic. Definice Evropské franchisingové federace, kterou používá i Česká asociace franchisingu, vyjadřuje toto:

Shrnutí

1. Ubytovací a stravovací služby tvoří základní infrastrukturu.
2. V České republice neexistuje právně závazná kategorizace ubytovacích a stravovacích služeb.

---

⁶⁴ Viz také výše: ČSN EN ISO 18513 *Služby cestovního ruchu – Hotely a ostatní kategorie turistického ubytování*.

⁶⁵ Přečtěte si článek *Stručně o franchisingu*: <http://www.ifranchising.cz/pdf/strucne-o-franchisingu.pdf> [10.11.2014].

3. Pravidla zpracovávají profesní sdružení v oboru na určité období, jsou pouze doporučeními s cílem udržení kvality služeb v dané kategorii a rovněž i třídy zařízení.
4. Pro vypracování doporučení Česká republika spolupracuje s unií *Hotelstars Union*.
5. Materiál *Oficiální jednotná klasifikace ubytovacích zařízení ČR* funguje na dobrovolné bázi již od roku 2004. Vznikl ve spolupráci AHR ČR, UNIHOST a za podpory MMR ČR a agentury Czech Tourism.
6. Dalším důležitým dokumentem, týkajícím se kategorizace hostinských zařízení je *Doporučení upravující základní ukazatele pro kategorizaci hostinských a ubytovacích zařízení*.
7. Stravovací služby umožňují uspokojování základní potřeby výživy účastníků cestovního ruchu.
8. Poskytují služby základního stravování, doplňkového stravování, občerstvení a společensko-zábavní služby.
9. Stravovací služby poskytují různá pohostinská zařízení.
10. Stravovací služby se mohou nabízet účastníkům cestovního ruchu nejen v destinaci cestovního ruchu, ale i během cestování.
11. V případě, že poznávání gastronomie je jedním z hlavních cílů účasti na cestovním ruchu, hovoříme o gastronomickém cestovním ruchu.
12. Stravovací služby jsou poskytovány v hostinských zařízeních, které rozdělujeme na restaurační a barová.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Charakterizujte restaurace a bary.
2. Z kterých hledisek můžeme dělit stravovací služby?
3. Která organizace dává doporučení pro kategorizaci a klasifikaci hostinských zařízení?
4. Jaké formy podávání stravy můžeme mít během pobytu?

Úkoly k textu

- a) **Napište úvahu na téma:** *Nejkvalitnější gastronomické podniky jsou označovány klasifikačními hvězdičkami Michelin (Michelin Guide) a uvedeny v prestižním Michelinovém průvodci.*
- b) Vyhledejte informace o: *Průvodci Michelin (francouzsky: Le Guide Michelin)*

---

a vzniku této tradice (kritériích udílení „*Michelinské hvězdy*“ – kolik restaurací u nás, ve Francii, Belgii a Španělsku získalo toto ocenění v uplynulém roce).

Otázky k zamyšlení

Znáte výraz *Dieta Mediterránea*? Je to opravdu dieta? Organizace UNESCO ji zařadila na seznam nemateriálního kulturního dědictví lidstva. Zaslouží si tak prestižní ocenění?

4.4. Dopravní služby

V této kapitole se dozvíte:

- že je doprava nezbytným předpokladem rozvoje cestovního ruchu
- o postavení dopravy v rámci realizačních předpokladů cestovního ruchu
- o primárních úkolech dopravních služeb v cestovním ruchu
- o druzích služeb, které doprava zajišťuje
- o hlediscích členění dopravních služeb
- že doprava může být samostatným cílem vlastního cestovního ruchu

Po jejím prostudování byste měli:

- znát základní úkoly dopravních služeb
- být schopni popsat dopravní služby
- znát pozitivní přínosy i negativa dopravy

Klíčová slova kapitoly: dopravní infrastruktura a služby, členění dopravní služby.

Průvodce studiem

Poslední podkapitola vám představí základní funkce dopravy v rámci cestovního ruchu, tedy její význam jako jednoho ze základních faktorů realizačních podmínek cestovního ruchu. Dále se dozvíte o základní klasifikaci, charakteristice a členění jednotlivých druhů dopravy, dopravních službách letecké, železniční, silniční, vodní a ostatních druhů dopravy, o jejich výhodách a nevýhodách.

Materiálně-technické podmínky jednotlivých druhů dopravy, dopravních cest a další zajímavé informace najdete v multimediální části výukového materiálu ve složce Pojmy.

4.4.1 Dopravní služby – funkce

Počátky moderního cestovního ruchu jsou spjaty s technickým pokrokem především v oblasti dopravy, a to železniční. V přehledu vývoje cestovního ruchu se u každé

základní charakteristiky jednotlivých etap setkáváme s druhem převažujícího dopravního prostředku, který byl vedle základní motivace účastníků nejdůležitějším faktorem a předpokladem dalšího rozvoje cestovního ruchu. Také rozvoj cestovního ruchu v 2. polovině 20. století byl silně ovlivněn možnostmi mobility účastníků v cestovním ruchu, tedy úrovni dopravní sítě a dopravních prostředků. Ještě do poloviny 20. století byl intenzivní rozvoj cestovního ruchu úzce svázaný s rozvojem železniční sítě. Význam železniční dopravy poklesl až rozvojem automobilové a letecké dopravy. Změny v dopravních prostředcích se projevují i na změně cílů cestovního ruchu a značnou měrou ovlivňují některé formy a místa cestovního ruchu. Z dopravních prostředků jsou preferovány ty, které zkracují čas cesty do cílové destinace. Doprava plní v rámci cestovního ruchu několik zásadních funkcí. Jejím úkolem je v první řadě zlepšení dostupnosti turistických destinací, protože doprava umožňuje přepravu účastníka cestovního ruchu z místa běžného prostředí do destinace cestovního ruchu a zpět. Druhým úkolem dopravy je poskytnout možnost běžného pohybu v navštíveném místě. Můžeme uvést autobusy, vleky, lanovky, cyklobusy, skibusy, trakety apod. Na straně druhé, se nabídka dopravní infrastruktury pro určité druhy rekreačních a sportovních aktivit v turistické destinaci stává buď cílovou aktivitou nebo součástí jiného programu. Jde například o cyklistickou dopravu: cyklistické trasy, cyklotrasy, cyklostezky, cykloturistické trasy (tzv. terénní), naučné stezky, hipostezky, trasy pro vozičkáře atd. Třetí funkcí, kterou může doprava plnit, je být samostatným cílem vlastního cestovního ruchu. Příklady je mnoho, k těm nejznámějším patří okružní plavby, (výletní) plavby lodí na řekách, jezerech či na moři, zájezdy na luxusních výletních lodích po Středozezemním moři, jižní a severní Evropě, Karibiku, Americe a Novém Zélandu. Patří sem také tradiční mototuristika nebo dovolené a výlety karavanem. V posledních letech jsou populární výlety historickými motoráčky, výlety výletními vlaky tažené historickými motorovými nebo parními lokomotivami, či jízda slavným Orient Expressem. Přes nesporné klady, které doprava cestovnímu ruchu přináší, díky růstu intenzity dopravy roste také negativní dopad na životní prostředí (zplodiny a hluk) a má negativní vliv i na samotný cestovní ruch.

Příklad

„Vlak TGV jel rekordní rychlostí 553 kilometrů (čtvrtek 15. února 2007).“

Francouzský rychlovlak TGV dosáhl na nové expresní železniční trati Paříž-Štrasburk rychlosti 553 kilometrů v hodině. Světový rekord tak překonal o 39,7 km.

"Rekord vytvořila experimentální souprava dvou lokomotiv a tří vagónů. Cílem bylo 540 km/h, což se podařilo už při první úterní jízdě."⁶⁶

4.4.2 Dopravní služby a jejich dělení

K základním funkcím dopravní služby v osobní dopravě patří kromě primární přepravy účastníků CR, podávání informací o dopravních spojeních, rezervace míst v dopravních prostředcích, prodej dopravních cenin, přeprava zavazadel, stravovací služby v restauračních a bufetových vozech, ubytovací služby v lůžkových a lehátkových vozech, vyřizování reklamací spojených s přepravou osob (jízdného, zpoždění spoje a mnoha dalších).

Dopravní služby můžeme členit podle několika hledisek:

a) podle druhu použitého dopravního prostředku na služby:

pozemní (silniční, železniční), letecké, vodní, ostatní

(vertikální doprava, cyklodoprava, terénní vozy),

b) podle druhu – železniční, silniční, letecká, vodní, speciální,

c) z teritoriálního hlediska – vnitrostátní, mezistátní,

d) z hlediska periodicity – pravidelná, nepravidelná (charterová),

e) jiné rozdělení dopravy – horizontální (např. silniční, železniční) a vertikální.

Z pohledu cestovního ruchu má každá dopravní služba kromě běžně nabízených služeb (v podstatě všem cestujícím) i jistá specifika.

U železniční dopravy je to doprava rekreačními a zvláštními (např. na mimořádně důležité akce celostátního nebo i mezinárodního významu) vlaky nebo jsou to oblíbené jízdy vlaků *vyhlídkových*, *vzpomínkových* – u příležitosti významných událostí, *nostalgických* – vlaky jsou sestaveny z historických lokomotiv a vagónů.

Z výhod letecké dopravy pro cestovní ruch uvedme nepravidelnou tzv. *charterovou dopravu*, která bývá realizována mimo dopravní špičky. Pro účely CR jsou často vypravována speciální letadla tzv. *speciály*. Výhodné pro turisty jsou i ceny nízkonákladových leteckých společností v rámci Evropy, hlavně na mezinárodních linkách. Z poskytovaných služeb v silniční dopravě je pro cestovní ruch zajímavá nepravidelná autobusová doprava, která se zabezpečuje na základě dohod mezi dopravci a přepravci (cestovní kanceláři.) Služby lodní dopravy rozdělujeme na krátké plavby trvající několik hodin (maximálně den, např. výletní lodě, kde je kromě baru

---

⁶⁶<http://www.novinky.cz/ekonomika/109379-vlak-tgv-jel-rekordni-rychlosti-553-kilometru.html> [5.12.2014].

nebo občerstvení i výklad o okolí) a na dlouhé, vícedenní okružní plavby. U tohoto typu kromě základních dopravních, ubytovacích a stravovacích služeb je nabídka rozšířena o sportovně rekreační služby (bazény, posilovny), o společensko-zábavní služby (bary, diskotéky). Během přestávek se organizují výlety a poznávací okružní jízdy po pevnině. Okružní plavby mají celou řadu dalších různých služeb (masáže, lékařská péče, hlídání dětí, bezcelní prodej atd.). Z ostatních dopravních služeb turisté využívají jak městskou a vertikální dopravu, tak i speciální dopravu. Ze základních dopravních prostředků městské dopravy jmenujme podzemní dráhy (metro), visuté nadzemní rychlodráhy, tramvaje, autobusy, trolejbusy, říční dopravu a kabotážní plavby nebo taxíky. Osobní vertikální dopravu tvoří visuté a pozemní lanovky: sedačkové, kabinové lanovky, vleky, pozemní kabinové lanovky (zubačky). Závěrem ještě poznámka: S železniční tratí se pojí dva významné faktory ovlivňující chod celé železnice.

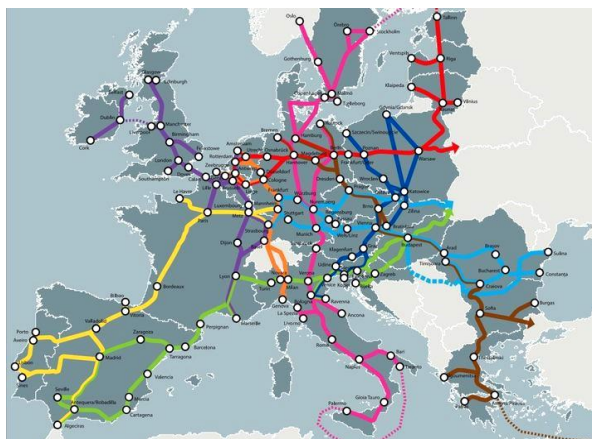
a) koridory – frekventované tranzitní tepny, vyšší traťová rychlost a větší propustnost

b) rozchod kolejí – jejich různost může být překážkou. Pro ilustraci je uvedena tabulka s rozchodem kolejí a mapka koridorů v Evropě.

ROZCHODY ŽELEZNIC	
Rozchod kolejí je vzdálenost mezi dvěma souběžnými kolejnicemi. V různých částech světa jsou koleje pokládány s různými rozchody. Tato tabulka uvádí některé země, kde jsou různé rozchody.	
Rozchod	Stát
1676 mm	Argentina, Chile, Indie, Pakistán, Portugalsko, Španělsko
1600 mm	Brazílie, Irsko, Jižní Austrálie, Victoria (Austrálie)
1520 mm	Finsko, býv. SSSR
1435 mm	Kanada, Čína, Francie, Německo, Velká Británie, Itálie, Nový Jižný Wales (Austrálie), Skandinávie (s výjimkou Finska), USA, Česká republika
1067 mm	Japonsko, Queensland, Tasmánie, Západní Austrálie, Jižní Afrika, Zimbabwe
1000 mm	Argentina, Brazílie, Barma, Chile, Východní Afrika, Thajsko

Rozchod kolejí⁶⁷

⁶⁷ geoportal.alej.cz/_uploads/files/CESTOVNI_RUCH.ppt [5.12.2014].

Mapa KORIDORY⁶⁸

Vlak TGV⁶⁹

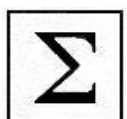
Část pro zájemce 1

„Vysokorychlostní tratě – Španělsko.“⁷⁰

Část pro zájemce 2

„Zlepšování interoperability španělských železnic v evropském kontextu

José Maria Ruiz de Ojeda⁷¹

Shrnutí

1. Dopravní služby umožňují přepravu účastníků CR do cílové destinace, mezi středisky CR, i v místě pobytu a poskytují další informace s tím související.
2. Doprava plní v rámci cestovního ruchu několik zásadních funkcí. V první řadě jde o zlepšení dostupnosti turistických destinací. Druhým úkolem dopravy je poskytnout možnost běžného pohybu v navštíveném místě.

⁶⁸ http://cdn.i0.cz/public-data/81/2e/234a957a366c8a5da3bb74957d31_w712_h540_g489a56ca39cd11e480800025900fea04.jpg?hash=27f5c7a65cc80306ae271c11fb851294 [5.12. 2014].

⁶⁹ http://media.novinky.cz/166/81663-top_foto2-xloqj.jpg?1236751196 [5.12.2014].

⁷⁰ <http://www.vysokorychlostni-zeleznice.cz/vysokorychlostni-trate-spanelsko/> [5.12.2014].

⁷¹ http://edice.cd.cz/edice/IZD/fzd17_02/spanel.pdf [5.12.2014].

3. Dopravní služby můžeme členit podle několika hledisek:

- a) podle druhu použitého dopravního prostředku na služby;
- b) podle druhu;
- c) z teritoriálního hlediska;
- d) z hlediska periodicity;
- e) dalším kritériem je rozdělení dopravy na horizontální a vertikální.
  - Z pohledu cestovního ruchu má každá dopravní služba kromě běžně nabízených služeb i jistá specifika.

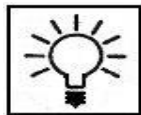
Kontrolní otázky a úkoly

1. Najděte na internetu 3 největší zaoceánské lodi v Evropě.
2. Vysvětlete pojem zaoceánské výletní loď.
3. Vyhledejte na mapě trasy: a) TGV ve Francii b) AVE ve Španělsku.

Úkoly k textu

1. Co znamená název *Talgo*?
2. Jaké překážky představuje (v praxi) pro cestující různý rozchod kolejí?
3. Dohleďte informace o: autovlaku, o vlakovém hotelu.
4. Seznamte se slavnou érou vlaku *Orient expres*.

Otázky k zamyšlení

1. Co si myslíte o bezpečnosti trajektů?
2. Víte, jaký mají program zaoceánské výletní lodě pro své cestující během plavby?

Literatura

GALVASOVÁ, I.; BINEK, J.; HOLEČEK, J.; CHABIČKOVSKÁ, K.; SZCZYRBA, Z. aj. (2008). *Průmysl cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2008. (s. 100).

HORNER, Susan; SWARBROOKE, John. (2003). *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. Praha: Grada Publishing a.s. (str. 352).

Dostupné z <http://www.mmr.cz/getmedia/ba898846-3cc2-4274-9c8e6bb974c08475/GetFile20.pdf> [10.11.2014].

ORIEŠKA, Jan. (1994). *Technika služeb cestovního ruchu*. 2. vydání. Praha: Idea servis.

PÁSKOVÁ, Martina; ZELENKA, Josef. (2002). *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj.

ŠTĚPÁNKOVÁ, Hana. (2010). *Technika služeb cestovního ruchu*. (s. 5-6).
Dostupné z <http://igdm.vsb.cz/igdm/materialy/TSCR.pdf> [5.12.2014].

VANIČEK, JIŘÍ; KŘEŠŤAN, Vladimír. (2007). *Marketing cestovního ruchu* (s. 45).
Dostupné z www.mmr.cz/getmedia/ba898846-3cc2-4274-9c8e.../GetFile20.pdf
[10. 9. 2014].

ČSN EN ISO 18513 Služby cestovního ruchu – Hotely a ostatní kategorie turistického ubytování.
<http://www.hotelstars.cz/metodika-klasifikace/> [10. 9. 2014].
www.hotelstars.cz/?do=methodology [10. 9. 2014].
<http://www.hotelstars.cz/novinky-pro-hosty/detail/tisteny-katalog-certifikovanych->
[10. 9. 2014].

Český slovník cestovního ruchu. Dostupné z <http://www.event-promotion.cz/aktualita/50-co-taji-slovo-catering/>
<http://www.novinky.cz/ekonomika/109379-vlak-tgv-jel-rekordni-rychlosti-553-kilometru.html> [5. 12. 2014].

Vysokorychlostní tratě – Španělsko.
Dostupné z <http://www.vysokorychlostni-zeleznice.cz/vysokorychlostni-trate-spanelsko/> [5. 12. 2014].

Marketing cestovního ruchu. Dostupné z <http://www.mmr.cz/getmedia/ba898846-Zlepsovani-interoperability-spanelskych-zeleznic-v-evropskem-kontextu>
José Maria Ruiz de Ojeda. Dostupné z
http://edice.cd.cz/edice/IZD/izd17_02/spanel.pdf [5. 12. 2014].

5. Belgie, Andorra, Monako

Průvodce studiem

Vzhledem k cílům studijního materiálu, uvedených v Úvodu, a z nich vyplývajících témat celého studijního textu, se nelze zabývat všemi francouzsky mluvícími zeměmi, resp. státy, kde je francouzština úředním jazykem.

Nezapomeňme, že v pořadí nejrozšířenějších úředních jazyků světa, (podle počtu států, kde se používají jako celostátní úřední jazyk), je po angličtině francouzština na 2. místě a na 4. místě je španělština.⁷²

---

⁷² *Úřední jazyky světa*. Dostupné z <http://www.kompas.estranky.cz/clanky/statistiky--obyvatelstvo/uredni-jazyky-sveta-anglictina-francouzstina-arabstina.html> [22.8.2015].

Připomeňme také, že je mnoho zemí ve světě, kde je francouzština úředním jazykem z praktických důvodů – slouží jako sjednocující prvek v mnohojazyčných zemích, kde jsou někdy desítky domorodých jazyků.

Výběr zemí do tohoto učebního textu nebyl jednoduchý. Pouhé zařazení všech 26 regionů Francie (21 kontinentálních, jednou Korsikou a čtyřmi zámořskými územími (Départements d'outre-mer – DOM), kterými jsou Martinique, Guadeloupe, Réunion a Francouzská Guyana, zámořských území (Territoires d'outre-mer – TOM), tedy Mayotte, Wallis a Futuna, St. Pierre a Miquelon, Francouzská Polynésie, je tak obsázně téma, že by stačilo na samostatný výukový text.

*Jak vzhledem k cílům, tak v souladu s představením všech dalších zemí, byla zohledněna: a) jejich geografická poloha a zařazení všech studovaných zemí do kapitol podle jejich geografické polohy, konkrétně podle kontinentů: 1. v Evropě – Francie, Belgie, Monako, Španělsko, Andorra, 2. v Americe – španělsky mluvící země v Severní Americe (Mexiko), ve Střední Americe a Karibiku a v Jižní Americe, včetně zámořských území Francie (Martinik, Guadeloupe a Francouzská Guyana); b) úřední jazyk: Francie (francouzština), Belgie (francouzština, jeden ze tří úředních jazyků), Monako (francouzština), Španělsko (španělština), Andorra (katálánština, parlamentní spolkovní země, v němž funkci hlavy státu formálně vykonávají Francie a Španělsko).
C) Důležitost země pro mezinárodní CR.*

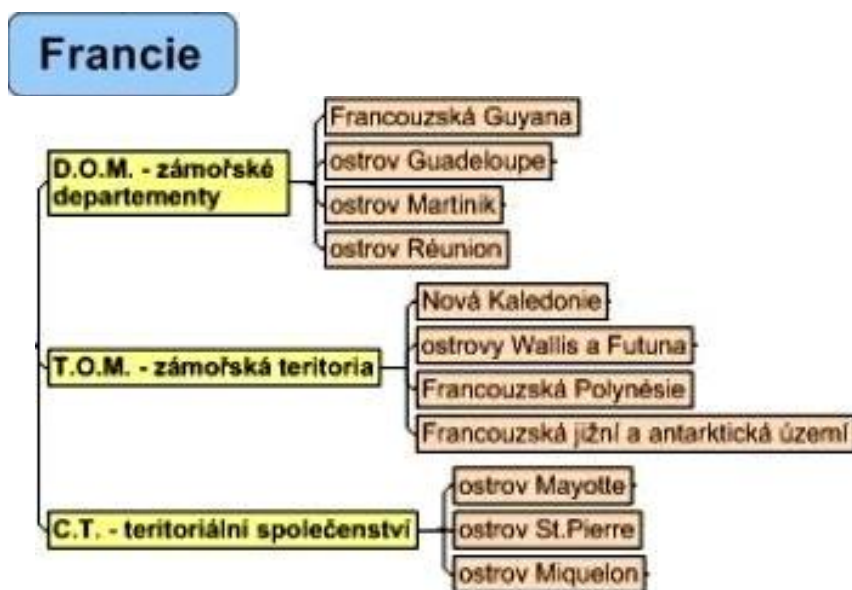
Vaším úkolem (korespondenční úkol č.1) bude písemně zpracovat informace o francouzsky mluvících kantonech Švýcarska a kanadské provincii Québec, kde je oficiálním jazykem francouzština.

Čas potřebný k prostudování učiva kapitoly jsou 2 hodiny.

Prostudujte si níže uvedené mapky a tabulky.

Mapky se španělsky mluvícími zeměmi.⁷³⁷⁴⁷⁵

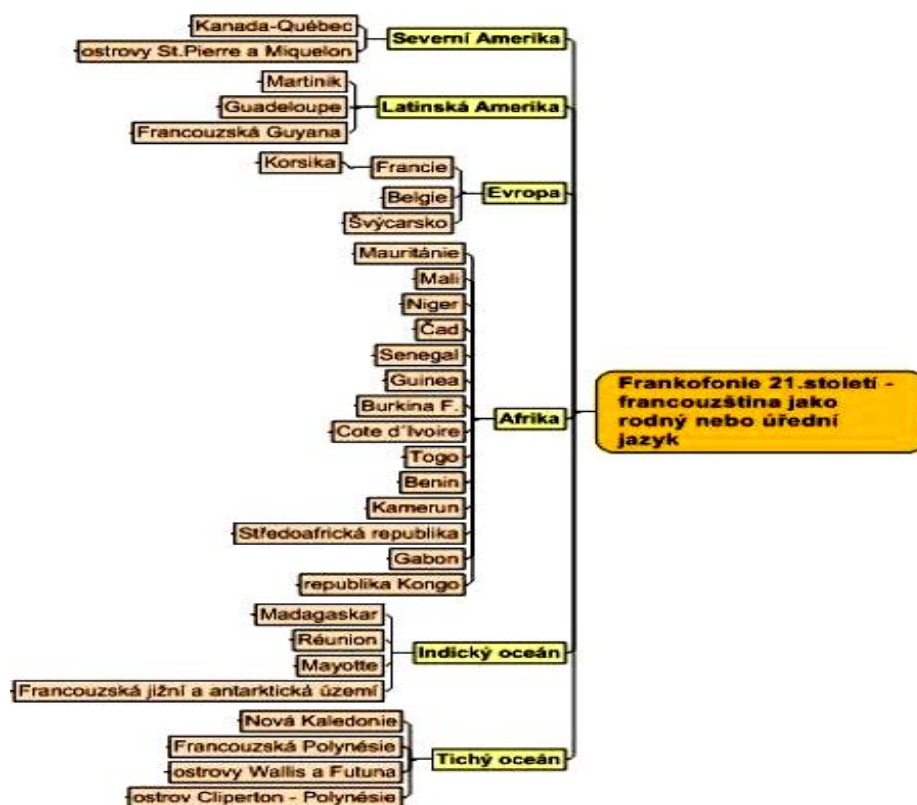
Administrativně správní členění Francie.⁷⁶

⁷³ <http://www.enforex.com/img/spanish-spoken-1.jpg> [22.8.2015].

⁷⁴ <http://www.enforex.com/img/spanish-spoken-1.jpg> [22.8.2015].

⁷⁵ <http://www.spanelskyjazyk.cz/images/mapa.jpg> [22.8.2015].

⁷⁶ FRICHOVÁ, Vítězlava. *Ochrana světového kulturního dědictví v rámci UNESCO*. Dostupné z http://is.muni.cz/th/13783/pravf_m/scan.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dfrankofonie%20agenda:th%26start%3D1. [22.8.2015].

Francouzština jako rodný nebo úřední jazyk.⁷⁷

5.1 Belgie

V této kapitole se dozvíte:

- geopolitická a ekonomická data o současné Belgii
- podstatné informace o cestovním ruchu v zemi

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit, jaké jsou tři základní předpoklady CR v Belgii
- charakterizovat turismus z hlediska výjezdového CR Belgičanů do České republiky

Klíčová slova kapitoly: geografické, politické, hospodářské údaje, cestovní ruch, zajímavé destinace.

⁷⁷ FRIČOVÁ, Vítězslava. *Ochrana světového kulturního dědictví v rámci UNESCO*. Dostupné z http://is.muni.cz/th/13783/pravf_m/scan.pdf?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dfrankofonie%20agenda:th%26start%3D1. [22.8.2015].

Průvodce studiem

Když se o Česku říká, že to není jenom Praha, o Belgii platí podobné úsloví: Belgie není jenom Brusel! Snad po studiu věnovaném této zajímavé zemi, budete souhlasit.

5.1.1 Základní informace o teritoriu

Oficiální název státu: Belgické království; Koninkrijk België (nizozemsky)
Royaume de Belgique (francouzsky)

Rozloha: 30 527,9 km², z toho:

Vlámsko: 13 522,3 km²

Valonsko: 16 844,3 km²

Brusel: 165,6 km²

Peněžní jednotka a její členění: 1 EUR (€) = 100 centimů (jako oběživo od 1. 1. 2002)

Obyvatelstvo

Počet obyvatel: 11 150 516 (2014)

Hustota na km²: 364,3 obyv./ km²

Hlavní město: Brusel (cca. 160 000 obyvatel, rozloha 32,61 km²)

Brusel je jednou z 19 obcí Bruselského regionu. Název Brusel se používá často také k označení celého Bruselského regionu, který se rozkládá na ploše 161 km² a má 1 018 804 obyvatel. Stejně jako všechny obce Bruselského regionu je i Brusel oficiálně dvojjazyčný – úředními jazyky jsou francouzština a nizozemština. Většina obyvatel je frankofonní (85-90%). Značnou část obyvatel města tvoří přistěhovalci (marockého, tureckého, balkánského, polského, afrického a jiného původu).⁷⁸

Další velkoměsta (počet obyvatel): Antverpy: 483 505; Gent: 243 366; Charleroi: 202 598; Liège (Lutyche): 192 504; Bruggy: 116 741; Namur: 108 950.

Průměrný roční přírůstek obyvatelstva

Belgie vykazuje mírný růst obyvatelstva. Je ale nutné uvést, že se potýká i přes příznivé výsledky v posledních letech s obdobným demografickým vývojem jako většina vyspělých evropských zemí.

⁷⁸ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Brusel> [25.12.2014].

Národnostní složení⁷⁹

- Vlámové (osoby žijící ve Vlámsku): 6 372 575 (2012)
- Valoni (osoby žijící ve Valonsku): 3 562 827 (2012)
- Region Brusel (dvojjazyčný): 1 159 448 (2012)

V Belgii žije německy hovořící menšina (tvořící Germanofonní společenství, přibližně 75 000).

Úřední jazyky

Úředními jazyky jsou nizozemština, francouzština a němčina.

K ostatním nejčastěji používaným jazykům patří angličtina. Znalost angličtiny a její běžné používání úzce souvisí s tím, že v Bruselu je sídlo NATO a některých institucí Evropské unie (Evropská komise, Rada EU apod.). Z tohoto důvodu bývá Brusel neoficiálně označován jako *hlavní město Evropy*.

V centrálních úřadech v Bruselu je stanoveno zákonem, že úředníci musí být dvojjazyční. Je nutné, aby mluvili vlámsky a francouzsky. Rovněž ve velkých firmách bývá obvyklá podmínka, že zaměstnanci musí být bilingvní.

Náboženské složení

- zhruba tři čtvrtiny Belgičanů se hlásí ke katolické víře,
- přibližně 10 % se prohlašuje za agnostiky,
- za „volnomyšlenkáře“ asi 12 %.

Mapa Belgie⁸⁰

⁷⁹ Významnou složkou belgické populace jsou imigranti. Podle statistiky v roce 2010 tvořily 13,9 % celkové populace.

<http://www.zemepis.net/img/mapy/be-map.gif> [20.12.2014].

Administrativně správní členění. Politický systém.

a) Administrativně správní členění

- z územního hlediska je Belgie rozčleněna do 10 provincií a 3 regionů:
  - Vlámského
  - Valonského
  - Bruselského
- dalším důležitým členěním vzhledem k národům Belgie je respektování jazykového principu, rozlišujeme tedy společenství:
  - Frankofonní
  - Vlámské
  - Germanofonní

b) Politický systém, dělba moci, vymezení působnosti

S územním a národnostním hlediskem Belgie souvisí i rozdělení kompetencí a pravomocí na kompetence federace, regionů a společenství.

b) Politický systém

- Belgie je konstituční monarchie, má dvoukomorový federální parlament.
- Sněmovna reprezentantů má 150 členů volených v přímých všeobecných volbách⁸¹ na 4 roky. Sněmovna vykonává legislativní práci a politickou kontrolu vlády.
- Senát⁸² má 60 členů, z toho 40 volených na 4 roky, 21 jmenovaných parlamenty Společenství a 10 kooptovaných. Pravomoc Senátu je značně omezená, výlučná kompetence senátu spočívá v arbitráži mezi složkami federace.
- **Hlava státu, kompetence**
  - Králem je Jeho Veličenstvo Filip,⁸³ který je sedmým belgickým panovníkem od roku 1831.
  - Král přijímá hlavy států; má zákonodárnou moc, schvaluje a vyhlašuje zákony, může rozpustit poslaneckou sněmovnu a ukončit zasedání parlamentu nebo svolat jeho mimořádné zasedání.
  - Král je nejvyšším představitelem výkonné moci.
  - Král nevykonává žádnou pravomoc z titulu své osoby. Specifické pravomoci krále se týkají jistých, v mezinárodních vztazích méně běžných, postupů. Konkrétně se jedná o podpis bilaterální smlouvy.⁸⁴

---

⁸¹ Účast v parlamentních volbách je v Belgii ze zákona povinná pro všechny voliče starší 18 let.

⁸² Právo na členství v senátu mají rovněž královi potomci či následníci trůnu.

http://www.senate.be/www/?Mival=/index_senate&MENUID=14120&LANG=fr [30.12.2014].

⁸³ Král Albert II. odstoupil z funkce 21. 7. 2013, tj. po dvaceti letech na belgickém trůnu.

⁸⁴ Při podpisu bilaterální smlouvy předává belgický ministr zahraničních věcí pouze písemné ujištění, kdo má za Belgii mandát k podpisu smlouvy. Tzv. plné moci zasílá Belgie s měsíčním zpožděním a jsou podepsány králem a spolupodepsány ministrem zahraničních věcí.

▪ **Hlavní politické strany**

Poslední volby ve všech regionech do místních parlamentů belgického království i volby do federálního parlamentu proběhly dne 25. května 2014. Vítězem federálních voleb v Belgii se stala pravicová nacionalistická strana.

Dělbá moci

▪ **zákonodárná moc (legislativa); výkonná moc (exekutiva);**

– Regiony i společenství mají své vlastní legislativní orgány – parlamenty či rady a vlastní exekutivy, tedy vlády.

– Vlámský region a Vlámské společenství mají jak parlament, tak vládu společnou.

– Valonský region má vlastní parlament i vládu.

– Francouzské (frankofonní) společenství a Germanofonní společenství

a Region Brusel mají rovněž vlastní parlament (radu) a vládu.

Z výše uvedeného vyplývá, že v Belgii zároveň působí 6 vlád – federální, vlámská, Valonského regionu, Regionu Brusel, Frankofonního společenství a Germanofonního společenství. Z hlediska zákonodárné moci, legislativy je 6 parlamentů – Federální parlament Belgie, Vlámský parlament, parlament Valonského regionu, Regionu Brusel, Frankofonního společenství a Germanofonního společenství.

Vymezení působnosti

V pravomoci federace (tedy celé Belgie) zůstávají zahraniční vztahy, obrana, finance, sociální zabezpečení, částečně zdravotnictví a vnitřní záležitosti. Regiony i společenství mají své vlastní legislativní orgány – parlamenty (či rady) a vlastní exekutivy, tedy vlády.

5.1.2 Belgie a její předpoklady pro CR

Belgie dlouhodobě každoročně přijímá přes 10 milionů turistů. Jedná se většinou o návštěvníky ze sousedních zemí, kteří Belgii navštěvují v rámci krátkodobých pobytů. Její bilance v zahraničním cestovním ruchu je pasivní, to znamená, že příjmy z CR jsou nižší než výdaje.

A. Selektivní předpoklady turismu

Ze selektivních předpokladů, které souvisí s rozvojem i aktuálním stavem CR v Belgii, je potřebné věnovat pozornost objektivním faktorům, z nichž nejdůležitější je v případě Belgie ekonomická situace země. Belgie, podobně jako Česká republika, představuje liberální, otevřenou ekonomiku se značnou závislostí na zahraničních trzích, tedy na vývoji světové ekonomiky a zejména na situaci v sousedních zemích a v Eurozóně. Její export do sousedních zemí, hlavně do Německa, Francie,

---

Nizozemska, Lucemburska a Velké Británie, představují téměř 60 % celkových vývozu země. Celkově patří Belgie mezi deset největších exportérů světa. Dalším důležitým činitelem belgické ekonomiky jsou i vnitřní faktory působící negativně na belgickou ekonomiku, např. příliš drahá pracovní síla, která negativně ovlivňuje pokles konkurenceschopnosti belgického exportu. V praxi to znamená, že náklady na pracovní sílu rostly rychleji než produktivita práce. Pokud jde o nerostné bohatství, Belgie nedisponuje většími zásobami přírodních surovin, což ovlivňuje už dlouhá desetiletí její orientaci na zpracovatelský průmysl (tradičně to byla i je výroba oceli, automobilů, chemických látek, léčiv, umělých hmot, textilu, potravin) a na služby, které představují téměř tři čtvrtiny HDP.⁸⁵

B. Realizační faktory

Dopravní infrastruktura

Belgie má dopravní infrastrukturu poměrně výkonnou a úplnou. Země je známá svou velmi rozvinutou sítí dálnic, která je nejhustší na světě. Belgické dálnice jsou součástí evropských dopravních os. Železniční síť je také nejhustší na světě, zároveň patří mezi jednu z nejstarších. V prosinci 1997 bylo zavedeno vysokorychlostní spojení TGV mezi Bruselem a Paříží; následně pak do Londýna, do Amsterdamu a nedávno do Frankfurtu. Vodní splavné cesty vytváří homogenní síť, s výjimkou pohoří Arden, která vychází ze dvou hlavních toků Meuse (Mozela) a Escaut (Šelda). Pro vnitrostátní vodní dopravu je mimořádně důležitý kanál Albert, který spojuje přístav Antverpy s řekou Meuse v Liège (Lutychnu) a tím spojuje Antverpy s Rýnem a napojuje se na německou síť vnitrostátní vodní dopravy. Belgie buduje nový kanál, který by měl navazovat na řeku Escaut (Šelda) a vést na jih až do Francie s napojením na řeku Sein. Pro námořní dopravu jsou důležité 4 námořní přístavy: Antverpy (2. největší v Evropě a 4. na světě), Gent, Zeebrugge a Ostende.

Pokud jde o leteckou dopravu, Belgičané mají k dispozici 5 mezinárodních letišť – Brusel/Zaventem, Lutychnu, Charleroi/Bruxelles Sud, Ostende a Antverpy.

C. Lokalizační předpoklady

1. Lokalizační předpoklady přírodní

Lokalizační předpoklady přírodní (klíma, vodstvo, reliéf, fauna a flora) jsou rozhodujícími lokalizačními faktory většiny aktivit cestovního ruchu a rekreace,

---

⁸⁵http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/-mzv-publish-cz-encyklopedie_statu-evropa-belgie-ekonomika-ekonomicka_charakteristika_zeme.html [30.12.2014].

zejména jeho pobytových forem. V Belgii přírodní předpoklady nehrají tak důležitou a významnou roli pro rozvoj cestovního ruchu, jak je tomu v jiných zemích. Tento fakt je zjevný z přehledu o formách CR, které v Belgii převládají. Ty jsou většinou krátkodobé. Z geografického hlediska se Belgie skládá ze tří oblastí– dolní Belgie (nadmořská výška do 100 m), střední Belgie (100–200 m n. m.) a horní Belgie (více než 200 m n. m.). Belgie má mírné oceánské podnebí, mírné zimy, nepříliš teplá léta a vysoký úhrn srážek po celý rok. U dlouhého pobřeží Severního moře se rozkládají roviny lemované pásmem písečných dun, ve vnitrozemí se zvedají nevelké kopce s průměrnou výškou 300 metrů a na jihozápadě země se nachází pohoří Ardeny, které pokrývají z velké části lesy. Najdeme zde i nejvyšší belgickou horu, 694 metrů vysokou Signal de Botrange. V Ardenách se dále vyskytují rozsáhlé oblasti rašelinišť a mokřin, které zavlažují drobné říčky a potoky. Mezi nejvýznamnější vodní toky patří Máza a Šelda. Nejčastějším místem pobytů je pobřeží Severního moře. Po celé délce je lemované širokou pláží s jemným pískem, která je však pro koupání a většinu vodních sportů vhodná pouze v letních měsících. V bezprostřední blízkosti pláží je pásmo písečných dun, které místy dosahují výšky až 30 m. Je zajímavé, že se v oblasti mnoha lázeňských středisek, mezi dunami nacházejí četné kempy. Střediskem mezinárodního významu je Ostende. Léčebným účelům zde slouží termální pramen z 30. let 20. století. Kromě lázeňských domů, luxusních hotelů, kaváren, restaurací, heren a dalších zábavních zařízení zde najdeme také četné butiky s nejrůznějším zbožím. Za prohlídku stojí stará rybářská čtvrť s úzkými uličkami, jež se svažují k přístavu, ale také **Domein Raversijde**, což bylo původně panství Leopolda II. **Národní park Hautes Fagnes-Eifel Nature Park**, nabízí možnosti sportovního vyžití, hlavně lyžování, cyklistiku nebo pěší turistiku. Zajímavý je i výstup na nejvyšší belgickou horu **Signal de Botrange** s jedinečnou faunou a flórou.⁸⁶ Domácí cestovní ruch se soustřeďuje do zalesněných oblastí při východní hranici (Ardeny, Hohes Venn). V Evropě jsou proslulé termální lázně Spa⁸⁷ (prameny znali již Římané, kteří lázničkám říkali *Aquae Spadanae*. V r. 1888 se zde konala první světová volba královny krásy).

⁸⁶ <http://belgie.svetadily.cz/lokality/> [20.12.2014].

⁸⁷ Lázně Spa mají mezi světovými láznemi výsadní postavení. Mohou se totiž chlubit tím, že podle jejich názvu vzniklo slovo „spa“, tedy anglické označení pro lázně obecně. Toto slůvko později zdomácnělo i v jiných jazycích včetně češtiny, kde je ale i vzhledem ke svému nesklonnému tvaru považováno za „cizácký“ anglicismus. Dostupné z <http://www.novinky.cz/cestovani/163058-belgicke-spa-nabizi-relaxaci-i-zavody-formule-1.html> [10.12.2014].

Lázně Spa⁸⁸

2. Lokalizační předpoklady společenské

Lokalizační předpoklady společenské jsou pro CR v Belgii nejdůležitější. Belgické kulturně-historické památky a zajímavosti z různých historických období jsou pro motivaci účastníků cestovního ruchu na předních pozicích. Jsou významné jak z hlediska domácího, tak mezinárodního CR. Návštěvníci mají zájem nejen o architekturu, umění a kulturu, ale i o kulturní, zábavní a sportovní akce, většinou jednorázové. Skutečnost, že v zemi je tolik kulturně-historických památek, má své kořeny hlavně v pozdním středověku, v období, kdy země hospodářsky i kulturně značně prosperovala. Největším lákadlem pro turisty je zejména severní část Belgie, Flandry a samozřejmě Brusel. Do tradiční nabídky cestovních kanceláří patří většinou krátkodobé, v případě českých CK přibližně 5denní poznávací zájezdy. Z dalších poznávacích zájezdů se pořádají zájezdy do tzv. zemí Beneluxu, kdy během zájezdu klienti navštíví tři země. Klasický zájezd do zemí Beneluxu zahrnuje návštěvy některých kulturně-historických památek národního, mezinárodního a světového významu, ale i turisticky zajímavá místa lokálního významu. Tři ukázky kulturně-historického dědictví zapsané na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO a další nejvýznamnější atraktivity mezinárodního významu najdete v multimediální části výukového materiálu ve složce *Belgie*.

Příklad

Sokol⁸⁹

⁸⁸ <http://media.novinky.cz/884/158843-article-wous5.jpg> [20.12.2014].

⁸⁹ <http://www.sokolnictvi.net/images/stories/7y9f3867.jpg> [20.12.2014].

„UNESCO deklaruje starověké lovectví jako světové kulturní dědictví

Sokolnictví: živoucí dědictví lidstva

Konference UNESCO pořádaná v keňském Nairobi zařadila dne 16. 11. 2010 sokolnictví na světový seznam nehmotného kulturního dědictví UNESCO.[...] Nominace sokolnictví je rekordní, je totiž největší nominací v dosavadní historii existence seznamu UNESCO a byla společně navržena jedenácti zeměmi: Belgií, Českou republikou, Francií, Jižní Koreou, Mongolskem, Marokem, Katar, Saúdskou Arábií, Spojenými Arabskými emiráty, Sýrií a Španělskem. Během dlouhého procesu posuzování byla hodnotitelskou komisí UNESCO zmíněna jako „výjimečný příklad spolupráce mezi národy“. [...] V nominační dokumentaci UNESCO se dále uvádí: „Sokolnictví je jedním z nejstarších vztahů mezi člověkem a dravcem, které trvá více než 4 000 let. Je to tradiční aktivita lovu pomocí cvičených dravých ptáků, v přirozeném stavu a prostředí. Jedná se o přirozenou aktivitu, protože sokol a jeho kořist se vyvíjeli společně po miliony let jejich vzájemné spoluexistence.“[...] Ve 13. století cestovatel Marco Polo popsal setkání 10 000 sokolníků na dvoře Kublajchána (vnuk Čingischána).“⁹⁰

5.1.3 Belgie. Výjezdový cestovní ruch

Poslední podkapitola je věnovaná výjezdovému cestovnímu ruchu Belgičanů do České republiky. Podkapitola je zpracována na základě zprávy zahraničního zastoupení agentury CzechTourism,⁹¹ z nichž jsou citovaná některá data a statistické údaje. Z poslední zprávy agentury CzechTourism, *Situační zpráva o trhu z destinace ZZ – stručné info za rok 2014*, vyplývají o Belgii některé zajímavé informace, které nám kompletují obraz cestovního ruchu v této zemi a přiblíží nám další aspekt cestovního ruchu Belgie. Následující data a charakteristiky o výjezdovém cestovním ruchu Belgičanů se zřetelem na jejich výjezdy do České republiky jsou vybraná z této situační zprávy. Úvodem několik statistických dat:

- Příjezdy do ČR (rok 2014): 95 661
- Přenocování v ČR (rok 2014): 259 134
- Útrata (během pobytu) v ČR (rok 2014): 1 712 Kč/os./den.

⁹⁰ http://www.sokolnictvi.net/index.php?option=com_content&view=article&id=120&Itemid=4 [20.12.2014].

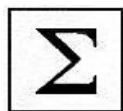
⁹¹ Agentura CzechTourism má své zastoupení v různých evropských i mimoevropských zemích. Tři země EU má pod společným zastoupením země Beneluxu. Agentura CzechTourism každoročně vypracuje souhrnné zprávy o situaci na trzích cestovního ruchu v jednotlivých státech. Ve své zprávě obvykle uvádí statistické údaje a charakteristiky jednotlivých faktorů, které mají vliv na výjezdový cestovní ruch v dané zemi.

Situační zpráva o trhu z destinace ZZ - stručné informace o Belgii Benelux. Zahraniční zastoupení v Beneluxu. Agentura CzechTourism. Dostupné z <http://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/kontakty/kontakty-na-zahranicni-zastoupeni/benelux/> [20.12.2014].

-
- Česká republika tvoří 1,2 % dovolených Belgičanů.

Je zajímavé vědět, s jakými motivy přijíždí Belgičané do České republiky. Jejich nejčastější motivace úzce souvisí s přírodními předpoklady Belgie, které už byly uvedeny v podkapitole *Lokalizační předpoklady*. Belgičané jezdí dlouhodobě do České republiky především kvůli přírodě, hlavně kvůli horám a lesům, kterých je v Belgii málo. U nás se věnují aktivní dovolené, preferují cyklistiku a pěší turistiku. Na druhé straně se zajímají také o kulturně-historické památky a roste jejich zájem i o kulturní akce. Třetím faktorem, který motivuje Belgičany přijet do naší země, je finanční stránka jejich dovolené. V mnoha ohledech je pro ně ČR levnou destinací. Nezanedbatelná není ani otázka dopravního spojení. Vzhledem k propojení Evropy dálniční sítí, jsou jejich české destinace relativně snadno dostupné autem, dobře funguje i letecká doprava a je dostatečný počet leteckých linek. Výběr naší republiky ovlivňuje i zlepšující se stav našich ubytovacích zařízení – v Praze jsou to hotely, na venkově a v horských oblastech hlavně penziony, u vodních ploch jsou převážně kempy nejčastějším typem ubytování, které si Belgičané u nás vybírají. Z destinací se nejčastěji objevuje v žebříčku oblíbenosti Praha a střední Čechy, dále severní a jižní Čechy. V posledních letech se zajímají stále více o Moravu, a to zejména o Jihomoravský kraj. Poslední zajímavý aspekt, který je uveden ve zprávě, je hodnocení mediálního obrazu ČR. Pod mediálním obrazem zpráva rozumí souvislosti, v jakých se o České republice v Belgii mluví, respektive která témata si Belgičané spojují s Českou republikou. Belgičané dlouhodobě považují Českou republiku za levnou destinaci pro dovolenou (gastronomie, vstupné, ubytování), méně než v minulosti si stěžují na jazykovou bariéru, zajímají se také o postoj naší země k zavedení eura. Image České republiky trochu kazí postoj a výroky prezidenta České republiky. Naopak volba Plzně jako Evropského hlavního města kultury 2015 (společně s belgickým Monsem) zájem o Českou republiku a její kulturní dění zvyšuje. Jelikož Belgičané velice prožívají první světovou válku, ve spojitosti se 100. výročím vzrostl zájem i o historii ČR v tomto období. K pozitivním tématům patří spojování České republiky s cestováním, kulturou, konkrétně s hudbou a literaturou nebo se sportem, nejvíce s tenisem, rychlobruslením a lyžováním. Belgičané negativně vnímají naše opakované korupční aféry a problémy, které má česká vláda

s čerpáním dotací z evropských fondů.⁹² K negativním tématům lze zařadit i korupční aféry nebo špatné čerpání dotací z Evropských fondů.⁹³

Shrnutí kapitoly

1. Belgie je z územního hlediska rozčleněná do 10 provincií a 3 regionů: Vlámského, Valonského a Bruselského.
2. Z hlediska úředních jazyků se dělí na: frankofonní, vlámské a germanofonní (německy mluvící) společenství.
3. Belgie je rozdělena do čtyř jazykových okruhů, úředními jazyky jsou vlámsština ve Flandrech, francouzština ve Valonsku a na východě země regionálně i němčina.
4. Belgie je konstituční monarchií s federativním uspořádáním.
5. Hlavou státu je od roku 1993 král Albert II.
6. Federální vláda řeší otázky měnové politiky, zahraničních vztahů, národní bezpečnosti apod., řídí ji ministerský předseda jmenovaný králem.
7. Turisticky je Belgie zemí mnohotvárnou s řadou poznávacích i rekreačních možností.
8. Nejnavštěvovanější oblastí je zejména severní část Belgie, Flandry a hlavní město Belgie – Brusel.
9. Země má velmi dobrou infrastrukturu a převládá kulturní CR, a proto se cestovní ruch koncentruje převážně do velkých měst.
10. Ze zprávy zahraničního zastoupení agentury CzechTourism v Beneluxu vyplývá, že Belgičany již dlouhodobě láká do České republiky především původní příroda.
11. Rádi tráví dovolenou aktivně – hlavně cyklistikou a pěší turistikou.
12. Zájem mají také o historická města a stále více se zajímají o kulturní akce.

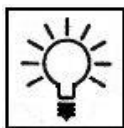
Kontrolní otázky a úkoly

1. Dohleďte informace k následujícím památkám na Seznamu světového dědictví UNESCO:
  - a) *Čtyři zdymadla na Canal du Centre a jejich okolí – La Louvière a Le Roeulx.*
  - b) *Historické centrum města Bruggy.*
  - c) *Naleziště pazourků z doby kamenné ve Spiennes (Mons).*
2. Vyhleďte význam výrazů *béguines* a *béguinages*.

⁹² Benelux. Zahraniční zastoupení v Beneluxu. Agentura CzechTourism. Dostupné z <http://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/kontakty/kontakty-na-zahranicni-zastoupeni/benelux/> [20.12.2014].

⁹³ www.czechtourism.cz/.../13_04_15_sit_zprava_zbenelux_belgie_leden... [22.8.2015].

-
3. Proč nikdo neodolá belgickým pralinkám?
  4. Znáte *Bruselskou krajku*? Co víte o historii její výroby? Dohleďte její původ, techniky i důvod proslulosti.

Otázky k zamyšlení:

1. Domníváte se, že současná nevraživost mezi Vlámky a Valony může v blízké budoucnosti vyústit v otevřený konflikt?
2. Jak vidíte další zintenzivnění tendencí k posilování autonomie regionů především ve Vlámku?
3. Myslíte si, že státní uspořádání typu konfederace by vyřešilo současné i historické problémy?
4. Jak vnímají Belgičané postavení, pravomoci, funkci belgického krále?

Literatura

Benelux. Zahraniční zastoupení v Beneluxu. Agentura CzechTourism.

<http://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/kontakty/kontakty-na-zahranicni-zastoupeni/benelux/> [20.12.2014].

<http://ms5.mfstatic.cz/instance/orbion/j0068119/h400w400f.jpg> [20.12.2014].

http://www.czechtourism.cz/getmedia/85d8be2c-84e4-444e-8052-cbab004dba88/05_03_14_svatky_-2014_2015_belgie.pdf.aspx [20.12.2014].

<http://www.ingema.net/in2001/un-disp.php?stat=Belgie> [20.12.2014].

http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/-mzv-publish-cz-encyklopedie_statu-evropa-belgie-zakladni_informace_o_teritoriu.html [20.12.2014].

http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/-mzv-publish-cz-encyklopedie_statu-evropa-belgie-politika-vnitropoliticka_charakteristika.html [20.12.2014].

http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/-mzv-publish-cz-encyklopedie_statu-evropa-belgie-ekonomika-ekonomicka_charakteristika_zeme.html [20.12.2014].

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/belgie/ [20.12.2014].

Doporučená literatura

<http://belgie.svetadily.cz/lokality/> [20.12.2014].

http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=1522 [20.12.2014].

<http://www.belgie.cz/dejiny-belgie/> [20.12.2014].

<http://www.belgie.cz/turistika-v-belgii> [20.12.2014].

<http://www.eumed.net/rev/cccss/06/icg4.htm> [20.12.2014].

<http://www.ingema.net/in2001/un-disp.php?stat=Belgie> [20.12.2014].

www.czechtourism.cz/.../13_04_15_sit_zprava_zzbenelux_belgie_leden [20.8.2015].

V multimediální části výukového materiálu ve složce „Odkazy“ najdete webové adresy dokumentů České televize k tématu.

5.2 Andorra

Průvodce studiem

V Pyrenejích, mezi vysokými horami v úzkých údolích, se rozkládá malá země, Andorra. Obklopena dvěma mocnostmi si po dlouhá staletí uchovala svou nezávislost, ačkoliv byla a je historicky, politicky a ekonomicky úzce spjatá se svými sousedy – Španělskem a Francií. Provázanost Andorry s těmito státy, její význam pro mezinárodní cestovní ruch, byl hlavním důvodem zařazení Andorry do tohoto učebního textu.

5.2.1 Základní informace o teritoriu

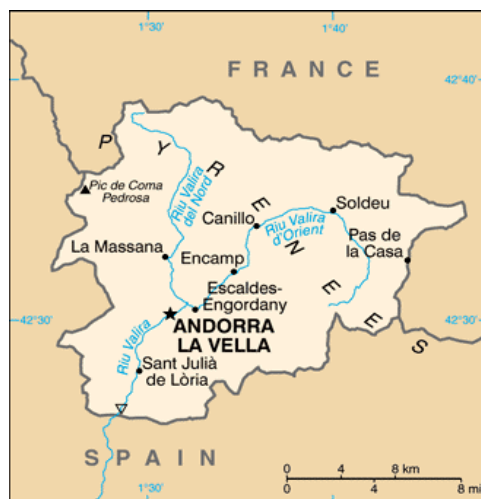
Oficiální název státu: Andorrské knížectví, Principat d'Andorra (katalánsky), Principauté d'Andorre (francouzsky), Principado de Andorra (španělsky).

Poloha:

Mapa Andorry⁹⁴

⁹⁴ http://www.vseocestovani.info/images/top_m%C3%ADsta/Evropa/Andorra/Andorra_mapa.png [20.8.2015].

Poloha Andorrry⁹⁵

Rozloha: 468 km²

Obyvatelstvo

Počet obyvatel: 76 949 (k 31. 12. 2014).⁹⁶ **Hustota na km²:** 150 obyvatel/ km²

Hlavní město: Andorra la Vella (cca. 21 126 obyvatel⁹⁷, rozloha 12 km²).

Průměrný roční přírůstek obyvatelstva: 5,14

Podíl ekonomicky činného obyvatelstva: 37 000

Národnostní složení,⁹⁸ počet obyvatel dle státního občanství (k 1. 3. 2015):

Andořané: 35 412; cizinci: Španělé: 20 301; Francouzi: 3 753; Portugalci: 10 699;

Ostatní: 6 784; **Celkem:** 76 949⁹⁹

Úřední jazyk: katalánština

K ostatním nejčastěji používaným jazykům patří španělština, francouzština, portugalština.

Náboženské složení: 99,1 % katolíků

Peněžní jednotka: vlastní měnu Andorra nemá, používá se Euro (€) = 100 centimů.

K zapamatování

„Nečlenská země EU s právem razit euromince s národní stranou.“

[...] Mince v hodnotě 2 € zobrazuje státní znak Andorrry a motto „virtus unita fortior“ (v jednotě je síla). Hrana této mince obsahuje vlis šestkrát za sebou 2**. Mince v hodnotě 1 € zobrazuje bývalé sídlo parlamentu a budovu kulturního

⁹⁵ http://www.estadistica.ad/serveiestudis/publicacions/Publicacions/Andorra%20en%20Xifres_cast.pdf [20.8.2015].

⁹⁶ http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/andorra/index.html [20.8.2015].

⁹⁷ <http://www.geohive.com/cntry/andorra.aspx> [20.8.2015].

⁹⁸ http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/andorra/index.html [20.8.2015].

⁹⁹ Dpto. Estadística, Gobierno Andorra. Dostupné z <http://www.geohive.com/cntry/andorra.aspx> [20.8.2015].

a historického významu, Casa de la Vall. Mince v hodnotě 10, 20 a 50 centů zobrazují románský kostel v Santa Coloma. Na mincích v hodnotě 1, 2 a 5 centů je zobrazen kamzík pyrenejský a orel skalní.¹⁰⁰

Mince v hodnotě 2 €¹⁰¹

Mince v hodnotě 1 €¹⁰²

Mince v hodnotě 1centu¹⁰³

Státní svátky

1.1. Nový rok, 6.1. Tři králové, 14.3. Den ústavy, 1.5. Svátek práce, 15. 8. Nanebevzetí Panny Marie, 8.9. Národní svátek – Panny Marie z Meritxellu (Nuestra Señora de Meritxell), 1.11. Svátek Všech svatých, 8.12. Neposkvrněné početí Panny Marie, 25.12. 1. svátek vánoční (narození Krista), 26.12. 2. svátek vánoční (Svatý Štěpán). Pohyblivé datum svátků: únor Karneval, Velký pátek, Velikonoční pondělí, květen Svatodušní svátek.

Vlajka Andorry¹⁰⁴

Státní znak¹⁰⁵ s latinským heslem „Virtus Unita Fortior“ (v jednotě je síla)

¹⁰⁰ <http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/narodni-strany-eurominci/andorra-2317> [20.8.2015].

¹⁰¹ http://www.estadistica.ad/serveiestudis/publicacions/Publicacions/Andorra%20en%20Xifres_cast.pdf [20.8.2015].

¹⁰² https://www.ecb.europa.eu/euro/coins/common/shared/img/ad/1euro_1.gif [20.8.2015].

¹⁰³ http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/cmsimg/mince/AND_1c.gif [20.8.2015].

¹⁰⁴ <http://www.zemepis.com/images/Vlajky/an-lgflag.jpg> [20.8.2015].

¹⁰⁵ <http://www.turisandorra.com/Images/escudo-de-andorra.jpg> [20.8.2015].

a) Administrativně správní členění

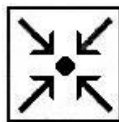
Z územního hlediska je Andorra rozčleněná do 7 částí, farností (katalánsky „parròquies“): Canillo, Encamp, Ordino, La Massana, Andorre la Vieille, Sant Julià de Lòria et Escaldes-Engordany.

Andorra se skládá ze sedmi částí, farností¹⁰⁶

Administrativně správní členění do farností¹⁰⁷

Příklad

„Slova andorrské hymny nám připomínají, že za zakladatele andorrské státnosti je odedávna pokládán Karel Veliký, který roku 788 vyhlásil suverenitu obyvatelů údolí Valiry za pomoc proti Arabům. Andorra byla tedy definitivně zahrnuta do největší středověké západokřesťanské říše, islám se v jejích údolích nikdy nezakořenil. Důležitým aktem, který předznamenal celý další vývoj valirských údolí bylo vysvěcení katedrály v Seu d’Urgell (roku 839). V zakládaci

¹⁰⁶ <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/90/Andora.png/740px-Andora.png> [20.8.2015].

¹⁰⁷ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/17/Andorra_relief_location_map.jpg/400px-Andorra_relief_location_map.jpg [20.8.2015].

listině se poprvé objevují názvy všech šesti tradičních andorrských farností: Lauredia (Sant Julià de Lòria), Andorra (Andorra la Vella), Illa Maciana (La Massana), Hordinaui (Ordino), Hencampo (Encamp), Kanillaue (Canillo). Ty byly totiž začleněny do urgellské diecése.¹⁰⁸

b) Politický systém, dělbá moci, vymezení působnosti. Hlava státu, kompetence

Andorra je nezávislý stát a od schválení ústavy lidovým referendem dne 14. března 1993 je politickým systémem Andorry parlamentní spoluknížectví (coprincipado parlamentario). Funkci hlavy státu formálně vykonávají Francie a Španělsko, přičemž konkrétně reprezentativní a symbolické funkce spoluknížat zastávají prezident Francouzské republiky a španělský arcibiskup z La Seu d' Urgell. V Andoře samotné mají obě hlavy státu své místodržící.

Zákonodárným orgánem je jednokomorová Generální rada (Consell General je vlastně andorrským parlamentem), která má minimálně 28 a maximálně 42 členů, volených na 4 roky. Vítězem posledních voleb (1.3.2015) se opět stala středo-pravá strana Demokraté pro Andorru (DA), která vládla i v předchozím období.

Výkonným orgánem je vláda (výkonná rada) v čele s předsedou, od r. 2011 je to Antoni Martí Petit. Výkonná i zákonodárná role je plně v kompetenci Andorry a odráží se v její plné mezinárodněprávní subjektivitě.

Soudní moc je v Andoře představována soudy.

c) Zahraničně-politická orientace Andorry

V zahraničně-politické orientaci Andorry je prioritou zachování prvků státní suverenity a princip neutrality. Andorra je členem různých mezinárodních organizací a regionálních uskupení, např. OSN, UNESCO, Mezinárodní telekomunikační unie, Světové organizace cestovního ruchu a Mezinárodní zdravotnické organizace. Vede jednání o vstupu do Světové obchodní organizace. Země se účastní mnohostranných smluv a dohod, např. je členem Rady Evropy ačkoliv není členským státem EU, má od r. 1990 uzavřenou dohodu o měnové unii a od r. 1991 dohodu o celní unii, která byla v mnohém nahrazena dohodou o spolupráci mezi ES a Andorrou z roku 2004. Andorra podepsala měnovou dohodu s Evropskou unií dne 30. června 2011. Díky tomu může jako svou úřední měnu používat euro a emitovat své vlastní euromince. Andorra udržuje diplomatické styky s více jak osmdesáti státy. S Českou republikou byly navázány diplomatické styky v r. 1996.

¹⁰⁸ *Dějiny andorrského politického systému*. Dostupné z <http://valamir.imess.net/andorra-his.htm>. [cit.20.8.2015].

François Hollande¹⁰⁹

Joan Enric Vives i Sicília¹¹⁰

Antoni Martí Petit¹¹¹

K zapamatování

Andorra se svou ústavou z roku 1993 zařazuje mezi moderní, nezávislé, demokratické, právní a sociální státy. V ústavě je zakotveno rozdělení moci na výkonnou, zákonodárnou a soudní i rozdělení moci mezi centrum a jednotlivé farnosti.

5.2.2 Andorra a její předpoklady pro CR

Andorrské knížectví kromě toho, že nabízí krásnou přírodu a zajímavé památky, je známo také jako nákupní ráj. Zemi každoročně navštíví kolem 8 miliónů turistů.

A. Selektivní předpoklady turismu

Tabulky vypracované Statistickým úřadem andorrské vlády přehledně dokumentují situaci v andorrské ekonomice posledních let.¹¹²

Vybrané makroekonomické ukazatele Andorry

	2011	2012	2013	2014	2015*
HDP (v milionech eur)	2 522	2 508	2 512	2580	2750
HDP per capita (v eur)	35 335	35 102	34 975	34 969	
Reálný růst HDP (%)	-4,3	-1,6	0,1	0,8	1,4
Inflace (v %)	2,5	1,1	0,0	-0,2	-1,6
Nezaměstnanost (v %)	1,2	1,5	1,6	1,2	1,0
Minimální mzda (v eur)	929,7	951,6	962	962	962

Vybrané makroekonomické ukazatele Andorry¹¹³ (*Odhad **Údaje za období do 30. 3. 2015).

¹⁰⁹ <http://andorre.andorramania.net/francois-hollande-coprince-andorre.jpg> [20.8.2015].

¹¹⁰ http://andorre.andorramania.net/copr_epis2.jpg [20.8.2015].

¹¹¹ <http://andorre.andorramania.net/antoni-marti-petit-cap-de-govern.jpg> [20.8.2015].

¹¹² Departamento de Estadística. Dostupné z http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/andorra/index.html [20.8.2015].

Z údajů v tabulce vyplývá, že se andorrská ekonomika v roce 2014 dostala na 0,0 % inflace a k březnu 2015 vláda oznámila inflaci -1,5 %. Andorra nemá problémy s vysokou nezaměstnaností a podle statistik OECD je z hlediska kupní síly HDP (kolem 35 000 euro) stále mezi prvními zeměmi na světě a vysoko nad průměrem EU. Andorrská ekonomika je tradičně velmi silně navázána na španělský trh a také z tohoto důvodu se hospodářská krize ve Španělsku negativně podepsala na jejím růstu. Díky lepším výsledkům španělské ekonomiky se i výhledy andorrského hospodářství na rok 2015 zlepšují.

Podíl odvětví na tvorbě HDP

Sektor	Podíl na HDP*
Zemědělství	0,4
Průmysl (včetně výroby a distribuce energie)	5,1
Stavebnictví	9,7
Obchod	18
Hoteliérství	7,9
Doprava, skladování a komunikace	4,3
Finanční služby	16,1
Realitní a podnikové služby	19,6
Veřejná správa, školství a zdravotnictví	13,6
Ostatní aktivity	5,3

Podíl odvětví na tvorbě HDP (*údaje v procentech, platné k 24. 4. 2015).

Stručná charakteristika jednotlivých sektorů

Zemědělskou výrobu ovlivňuje nadmořská výška. Nejvýznamnější plodinou je tabák, v živočišné výrobě převládá chov dobytka, koní a ovcí. Průmysl nepatří k významným odvětvím hospodářství a průmyslová výroba Andorry je zanedbatelná. Převážně se jedná o zpracovatelský průmysl hlavně tabáku a výrobu nábytku – právě tyto dvě komodity jsou i nejvýznamnějšími vývozními artikly země. Z dalších produktů lze vyjmenovat např. nápoje, textil, potravinářské produkty, optické přístroje a elektrospotřebiče. Stavebnictví patřilo koncem XX. a začátkem XXI. století díky poptávce po výstavbě kvalitních turistických (hlavně lyžařských) komplexů k důležitým sektorům andorrského průmyslu. Vzhledem k ekonomické situaci v Evropě, která se odrazila i v poptávce v cestovním ruchu (zhruba od r. 2007), se stavebnictví potýká s recesí a nevykazuje výrazný růst.

Nejvíce se na tvorbě HDP podílí terciální sféra, především značně vyspělé finanční a bankovní služby a obchod. Významnou část HDP země vytváří sektor turistiky, zejména nákupního (50%) a sportovního CR. Cestovní ruch a obchod patří k základním pilířům současné andorrské ekonomiky.

V tabulce Statistického úřadu andorrské vlády z listopadu 2013 je srovnání počtu turistů, výletníků a návštěvníků.¹¹⁴

VISITANTES	2011	2012	2013
Turistas	2.241.563	2.237.939	2.335.314
Excursionistas	5.741.317	5.662.501	5.340.864
Visitantes	7.982.880	7.900.440	7.676.178

*Turista: visitante que pernocta al menos una noche en el país. Excursionista: visitante que entra y sale del país en el mismo día.
Fuente: Ministerio de Finanzas y Función Pública; Departamento de Estadística*

Tabulka s počty turistů, výletníků a návštěvníků.¹¹⁵

Kromě propojení ekonomiky knížectví se španělským trhem je nutné podotknout, že po desetiletí bylo andorrské hospodářství závislé na turistice, bezcelním obchodu a ochotě udržet bankovní tajemství. Situace se ale mění.

Příklad

„Bankovní sektor patří v Andoře k nejvyvinutějším a dodnes je zdrojem až 16 % bohatství země. Donedávna byla Andorra jedním z daňových rájů a tak vklady ze zahraničí byly značné. Od r. 2009, kdy Andorra podepsala s Francií tzv. Pařížskou deklaraci a s řadou států bilaterální dohody o výměně bankovních informací, už za daňový ráj považována není. V roce 2011 dále Andorra podepsala s EU dohodu, která jí od roku 2013 umožňuje tisknout euro a celkově přibližovat bankovní sektor evropským standardům. Andorra nyní prochází rozsáhlým procesem daňové reformy, jejímž cílem je přiblížit národní standardy normám EU a otevřít zemi zahraničním investorům a obchodním partnerům. Součástí reformy je zavádění nových daní, a to přímých i nepřímých, na základě doporučení EU a MMF.“¹¹⁶

¹¹⁴Turista – neboli dočasný návštěvník, který se zdrží v zemi alespoň 24 hodin s jedním přenocováním, ne však déle než 1 rok. Výletník – jednodenní návštěvník, zdrží se v navštívené zemi pouze jeden den, aniž by přenocoval. Návštěvník – v mezinárodním cestovním ruchu se jedná o osobu, která cestuje do jiné země, než ve které má své trvalé bydliště a mimo jeho obvyklé prostředí na dobu nepřekračující 12 měsíců, přičemž hlavní důvod cesty je jiný než výdělečná činnost v navštívené zemi.

¹¹⁵ Andorra en cifras 2014. Dostupné z

http://www.estadistica.ad/serveiestudis/publicacions/Publicacions/Andorra%20en%20Xifres_cast.pdf [20.8.2015].

¹¹⁶ http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/andorra/index.html [20.8.2015].

B. Realizační faktory

Dopravní infrastruktura

Andorra disponuje kvalitní pozemní infrastrukturou. Má přibližně 269 km silnic a z Andorra la Vella vedou tři hlavní dálnice.

Vzhledem k velikosti a hornatému povrchu země zde není žádné mezinárodní letiště (nejbližší je v Barceloně) ani železnice. V lednu 2015 bylo oficiálně dokončeno opětovné zprovoznění letiště Pyrenees-La Seu d'Urgell – LEU v La Seu d'Urgell, které plánuje během roku 2015 zprovoznění leteckých spojů do Barcelony, Toulouse, Lisabonu, Madridu a dalších destinací. Kromě toho od roku 2012 v rámci projektu andorrské vlády vzniklo několik heliportů v hlavním městě. V případě cestování vlakem je možné využít trasu z francouzských měst či z katalánské Barcelony do blízkosti hranic s Andorrou a odtud využít autobusovou dopravu. Funguje i pravidelné autobusové spojení z francouzského Toulouse nebo španělské Barcelony.

Ubytování

Nabídka ubytovacích zařízení je pestrá, od rušných mezinárodních hotelů v Andorra la Vella a lyžařských regionech jako Grandvalira, až po kvalitní menší apartmány a rekreační domy s větším soukromím.

Počet přenocování v ubytovacích zařízeních cestovního ruchu	
Hotel	4 539 064
Aparthotel	345 016
Kempy	151 865
Ubytování u přátel nebo příbuzných	815 983
Apartmenty	655 780
Jiná	76 965
Vlastní nebo pronajaté ubytovací zařízení	394 088

Tabulka č.1¹¹⁷

Kapacita ubytovací zařízení			
Rok	2011	2012	2013
Ubytovací zařízení CR	253	249	243
Kapacita ubytovacích zařízení /počet lůžek	33 446	34 271	34 062
Počet návštěvníků (v milionech)	8,0	7,9	7,7

Tabulka č.2¹¹⁸

¹¹⁷ Andorra en cifras 2014. Gobierno de Andorra. Departamento de Estadística http://www.estadistica.ad/serveiestudis/publicacions/Publicacions/Andorra%20en%20Xifres_cast.pdf [20.8.2015].

Podle údajů Statistického úřadu andorrské vlády koncem r. 2013 země disponovala 243 ubytovacími zařízeními CR různé kategorie s 34 062 lůžky. Kromě této kapacity nabízí ještě další typ ubytovacích kapacit v tzv. “*Apartamentos amueblados*” – zařízených apartmánech, v počtu 1379, s celkovým počtem lůžek 6773 a v dalších, číslu nespecifikovanými kapacitami v kempech, v horských útulcích apod.

C. Lokalizační předpoklady

1. Lokalizační předpoklady přírodní

Lokalizační předpoklady přírodní (poloha, reliéf, klima) jsou rozhodující pro většinu aktivit cestovního ruchu Andorry a jeho rozvoj. Andorra leží v kruhové kotlině obklopené hřebeny východních Pyrenejích a hraničí se Španělskem a s Francií. Její nadmořská výška se pohybuje mezi 900 a 3 000 metry, průměrná nadmořská výška země dosahuje 1 996 m. Andorra la Vella, v údolí řeky Gran Valira ve výšce 1 023 m, je nejvýše položené hlavní město Evropy. Nejnížší bod je Riu Runer (840 m) a nejvyšší bod je Pic de Coma Pedrosa (2 946 m). Převládá vysokohorské středoziemní klima. Typické jsou vysoké teplotní rozdíly mezi nejnižší a nejvýše položenými místy a také mezi ročními obdobími. Léto je krátké a suché (nejteplejší měsíce jsou červenec a srpen), zima je studená (nejchladnější měsíce jsou prosinec a leden) a dlouhá s dostatkem sněhu. Nejvíce srážek je v dubnu a květnu.¹¹⁹ Flóra a fauna je velmi rozmanitá, jsou zde jedlové, borové, dubové a piniové lesy, žijí zde např. lišky, medvědi, veverky, svišti, kamzíci, jeleni, orli a mnoho dalších živočichů. V Andoře jsou tři chráněné přírodní oblasti¹²⁰:

a) údolí Sorteny ve farnosti Ordino s alpínskou a subalpínskou faunou a flórou, s více než 700 druhy rostlin a květin včetně narcisů nebo horské amiky, žijí zde jedinečné druhy pyrenejských zvířat, jako je červená žába, kamzík, kuna nebo čolek. Návštěva přírodní rezervace je vhodná i pro rodiny s dětmi.

b) Ledovcové údolí Madriu-Perafita-Claror leží na jihu a východě knížectví. Oblast o velikosti 4 247, což představuje devět procent celkové plochy Andorry, byla prohlášena za Světové dědictví UNESCO v kategorii kulturní krajina jako ojedinělý příklad kulturní krajiny vzniklé dlouhodobou kultivací vysokohorské přírody. Krajina

---

¹¹⁸ *Andorra en cifras 2014*. Gobierno de Andorra. Departamento de Estadística http://www.estadistica.ad/serveiestudis/publicacions/Publicacions/Andorra%20en%20Xifres_cast.pdf [20.8.2015].

¹¹⁹ Počasí statistiky Andorra La Vella, Andorra. Dostupné z <http://pocasi-online.cz/andorra/andorra-la-vella/statistiky/> [20.8.2015].

¹²⁰ *Andorra: brána větrů a hlavní město Pyrenejí*. Dostupné z <http://outdoorguide.cz/andorra-brana-vetru-a-hlavni-mesto-pyreneji-1407.html> [20.8.2015].

podává svědectví o způsobu a vývoji života v Pyrenejích v průběhu celých tisíciletí: obydlí, stodoly, kamenné stezky a stopy po lidské činnosti – chovu hospodářských zvířat, lesnictví, těžbě železa, vodní elektrárny apod. Ačkoli se jedná o jisté zásahy do krajiny, interakce měla za cíl vytvoření udržitelného živobytí v harmonii s horskou přírodou.

Stupeň náročnosti zvládnutí údolí je označováno jako *trekking*,¹²¹ fyzicky namáhavá turistika (kombinace pěší a vysokohorské turistiky).

c) Přírodní rezervace Comapedrosa, ležící na hlavním hřebeni Pyrenejí, se nachází v severovýchodní části Andorry, ve farnosti Massana a je vyhledávaná hlavně horolezci a tzv. *feratisty*.¹²² Oblastí s jezery, vodopády, prameny a nejvyšší horou knížectví vedou větve dálkových tras (GR) včetně Velké pyrenejské GR 11 se 47 etapami.¹²³

Počasí v období od října až do konce března, nadmořská výška a vysoká úroveň vybavení lyžařských středisek, vytvořilo v Andoře předpoklady pro sportovně zaměřený cestovní ruch, pro typické zimní rekreační sporty jakými jsou lyžování, snowboarding, bobování, lední bruslení a mnoho dalších netradičních aktivit.

Lyžařská střediska v Andoře¹²⁴

Milovníci zimních sportů mají k dispozici dvě velké lyžařské oblasti: a) lyžařské středisko **Vallnord**, které vzniklo v r. 2004 spojením středisek Pal-Arinsal Mountain Park a Ordino-Arcalís.

¹²¹ „Trekking“ je ve své podstatě vícedenní túrou s jedním a nebo více bivaky, která vede jak v horském a velehorském terénu, tak i v nížinách. Více na <http://www.treking.cz/treky/alpinismus-treking-turistika.htm>. [20.8.2015].

¹²² Zajištěná cesta (nazývaná také jako feráta, podle italského označení Via Ferrata), je cesta v náročném horském terénu, vybavená jisticími fixními lany, železnými stupačkami apod. Cílem těchto úprav je zvýšení bezpečnosti procházejících osob a zpřístupnění terénu i návštěvníkům, kteří nemají zkušenosti s náročnými horolezeckými výstupy. Dostupné z https://cs.wikipedia.org/wiki/Zajištěná_cesta [20.8.2015].

¹²³ Přejechod přes Pyreneje - od Středozevního moře k Atlantiku (GR 11). Anglický název treku je Pyrenees - Trekking from Mediterranean sea to Atlantic ocean (italsky Gran Ruta 11), základní trasa začíná v Llanca na pobřeží Středozevního moře a končí v Hondarrabia na pobřeží Atlantiku. Více na <http://www.svetoutdooru.cz/pyreneje-od-stredozemniho-more-k-atlantiku-gr-11/> [20.8.2015].

¹²⁴ <http://www.skiinfo.es/noticias/a/105412/andorra-grandvalira-vs-vallnord> [20.8.2015].

b) Lyžařské středisko **Grandvalira**, obrovský komplex, který vznikl fúzí šesti lyžařských oblastí ¹²⁵ navzájem propojených nejmodernější sítí lyžařských lanovek a vleků, ve kterých platí společný skipas, je současně největším lyžařským střediskem v Evropě mimo pohoří Alp. Celková délka kvalitně upravených sjezdovek v nadmořské výšce cca 2560–2640 m.n.m. je kolem 205 km. Kromě toho Grandvalira nabízí trasy pro běžkaře s různými stupni obtížnosti a speciální tratě pro snowboardisty ve čtyřech snowboardových parcích, včetně jednoho nočního parku s osvětlením.

Pyreneje, nadmořská výška 2407 m¹²⁶

c) **Naturlandia** – velký tematický ekopark v nadmořské výšce 2050 m – je přístupný celoročně. Zaměřuje se jak na dospělé, tak i na děti a má speciální nabídky pro seniory a handicapované.

V zimě se využívá hlavně středisko **La Rabassa**, které se nachází uvnitř ekoparku Naturlandia.

La Rabassa je specializovaná na běžkařské lyžování – 15 km běžkařských tratí s různými stupni obtížnosti. Dále jsou zde stovky metrů sněžných tobogánů, dětské areály apod. K největším atrakcím patří **Tobotrone** – nadzemní bobová dráha v délce 5,3 km s celoročním provozem.

Fyzicky méně zdatní milovníci přírody a děti v hojném počtu navštěvují ekopark Naturlandia hlavně v létě, protože z rozhleden a pěšinek mohou sledovat zvířata v jejich přirozeném životním prostředí.

d) Známa lyžařská škola stejného jména jako hotel, tedy **Parador Canaro**, jehož je součástí, se nachází ve Vall d'Incles. Zdejší sjezdovky patří k nejstarším v Andoře.

¹²⁵ Grandvalira vznikla sloučením šesti dříve samostatných středisek: Pas de la Casa, El Tarter, Encamp, Canillo, Soldeu a Grau Roig.

¹²⁶ MACHOVÁ, Komélia – soukromý archiv.

Kratší sjezdovky v nadmořské výšce 1 700 m jsou ideální pro lyžaře začátečníky všech věkových kategorií.

V okolí je možné se věnovat pěší turistice, jízdě na kánoích a mushingu. Kromě klasických sportů zde lze také provozovat pod vedením instruktorů netradiční aktivity, například horský trekking, projížďku na sněžných skútrech, motorových saních nebo se psím spřežením. Velmi populární je i zimní plavání. K oblíbeným aktivitám se řadí také koupání ve vyhřívaných vířivkách, římských lázních nebo finské sauně, např. v Escaldes-Engordany, kde je několik termálních lázní s léčivou sírovou vodou. Pravděpodobně hlavním turistickým lákadlem (vnitřní a venkovní jezírka s tobogány, sauny, římské, indické, turecké atd., koupele v minerální vodě jsou vhodné i pro rodiny s dětmi) mezi termálními lázněmi je „**Caldea**“. Patří k největším v Evropě a jsou známé také svou futuristickou architekturou vodního paláce ze skla a oceli.

V lyžařských centrech však sezóna „posledním lyžováním“ nekončí. Lyžařská střediska přizpůsobila svá zařízení pro provozování i v letních měsících a nabízí volnočasové aktivity vhodné pro teplejší období. Lyžařské areály se využívají např. pro „*karting*“ motokáry, oblíbenou adrenalinovou relaxaci. Na sjezdovkách vznikly cyklistické stezky pro horská kola, na nichž se vedle milovníků cykloturistiky účastní sportovci každoročně konaných závodů. Trasy pro „*cross-country*“ (sportovní disciplína horských kol, jezdí se převážně na nepevněných lesních cestách v těžkém terénu) nabízí většina velkých lyžařských středisek v Andoře v různých „*bike*“ parcích. Pro milovníky adrenalinu jsou přichystány také čtyřkolky (motorové vozidlo podobné motocyklu). 65 andorrských horských vrcholů, které převyšují 2000 metrů, umožňuje i v létě provozovat adrenalinové aktivity se širokou škálou „*freeride*“ (lyžování ve volném terénu mimo sjezdovky).

Vedle dobrodružných, často i nebezpečných aktivit, střediska připravují pro celé rodiny s dětmi jízdu na koni nebo na ponících a pro ty odvážnější jsou přichystány čtyřkolky. Např. Family Park Canillo navíc nabízí mini-golf, kanoistiku, trampolíny nebo třeba bungee trampolíny. V oblibě jsou lety helikoptérou, střelba z luku, minigolf a mnoho dalších. Celoroční provoz má „Palau de Gel d'Andorra“ (Canillo), ledový palác, který nabízí mnoho zajímavých sportovních aktivit od bruslení až po „*karting*“, motokáry na ledě.¹²⁷

¹²⁷ Více na <http://www.palaudegel.ad> [20.8.2015].

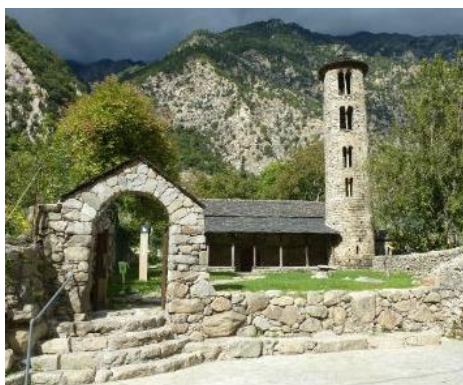
Andorra v letním období, kromě tradičních sportů jako horolezectví, pěší turistika, ekoturistika, cyklistika či nový sportovní druh „*nordicwalking*“, nabízí netradiční, adrenalinové aktivity pod vedením instruktorů, jakými jsou např. projížďky na koních horami, sjíždění řek, lezení (oblíbenou je trasa Via Ferrata), „canyoning“ velmi náročná a nebezpečná sportovní disciplína, (využívá techniky horolezectví, speleologie a kanoistiky na divoké vodě) nebo let horkovzdušným balónem. K speciálním sportům patří prestižní horský běh Ultra Trail Vallnord, který patří k nejvýše realizovaným závodům Evropy. Mezinárodního maratonu se každoročně účastní přes 2000 účastníků, kteří si mohou vybrat z tras od 10 do 170 km.

2. Lokalizační předpoklady společenské

Après ski Andorra, neboli bohatý *après-ski život* v Andoře není pouze reklamní slogan, ale pestrá a bohatá nabídka jak některých již výše uvedených sportovních aktivit, tak i dalších – bowlingu, tenisu, procházek na sněžnicích nebo také nesportovních aktivit jakými jsou návštěvy restaurací s tradičními pokrmy a regionálními specialitami v horských chatkách či luxusnějších restaurací s mezinárodní kuchyní. Střediska z komplexu Grandvalira – Soldeu, Canillo, Encamp či velmi oblíbené středisko Pas de la Casa kromě sportovního vyžití nabízí živý noční život v četných barech, klubech a diskotékách. V podstatě všechna andorrská města jsou plná nočních klubů, diskoték, nákupních center, obchodů a butiků. Díky minimální daňové zátěži do Andorry proudí každý den stovky Španělů a Francouzů za levnými nákupy a nízkým cenám v restauracích. Andorra není jenom lyžařským či nákupním rájem. Jak v první podkapitole bylo zmíněno, historie Andorry jako suverénního území sahá již do období vlády Karla Velikého. Z architektonického dědictví Andorry je potřebné uvést především cenné památky z předrománského období a stavby v románském slohu – hlavně kostely z 11. a 12. století. Ukázkou předrománské architektury je kostel Iglesia de Santa Coloma ve farnosti Andorra la Vella je zdoben štíhlou okrouhlou zvonící stavěnou podle lombardských předloh. Uvnitř kostela se dochovaly zbytky polychromie. Iglesia de Sant Joan de Caselles ve farnosti Canillo, s umělecky velmi cenným oltářem ze 16. století patří k nejznámějším a hojně navštěvovaným památkám Andorry.

Iglesia de Santa Coloma¹²⁸

Iglesia de Sant Joan de Caselles¹²⁹

Svatyně El Santuario de Nostra Senyora de Meritxell ve vesnici Meritxell, ve farnosti Canillo, je poutním místem Andorrry. Původní románská kaple byla věnována sv. Marii, patronce Andorrry, ale v r. 1972 vyhořela. V r. 1994 nad zbytky kaple postavil architekt Ricard Boffil na počest „Nuestra Señora de Meritxell“ novou svatyni – chrám s výstavou o historii tohoto poutního místa a patronce Andorrry. Připomeňme si, že se 8.9. slaví v Andoře národní svátek – Panny Marie z Meritxellu. Vedle sakrálních staveb jsou turisticky atraktivní i historická jádra měst s úzkými středověkými uličkami, kamennými domy a mosty. Příkladem je hlavní město a jeho gotické centrum, kde vedle významného románského kostela Iglesia de Sant Esteve stojí La Margineda (z 13. až 14. století), největší ze všech středověkých andorrských mostů, které se zachovaly (délka 33 m, max. výška 9 m) nebo významná stavba ze 16. století Casa de la Vall, sídlo andorrského parlamentu.

Zajímavým kulturním zážitkem v Andoře může být také návštěva známého Národního hudebního auditoria (Auditorio Nacional de Música de Andorra), několika cenných galerií, výstavních expozic, různých kulturních center nebo andorrských muzeí. Turistický info-server Andorrry¹³⁰ uvádí (k velikosti území) pozoruhodný počet 19 hodnotných muzeí. K turisticky nejatraktivnějším patří Muzeum parfémů, Muzeum tabáku, Muzeum automobilů, Muzeum miniatur, Poštovní muzeum a Etnografické muzeum. Chcete-li se o termální vodě a údolí Madriu-Perafita-Claror dozvědět víc, můžete navštívit interaktivní muzeum „CIAM“ (Centro de Interpretación del Agua y del Madriu).

¹²⁸ <http://www.ruinen.ic.cz/catalunya/santacoloma.jpg> [20.8.2015].

¹²⁹ <http://www.ruinen.ic.cz/catalunya/caselles.jpg> [20.8.2015].

¹³⁰ *Lista de los museos más interesantes del Principado de Andorra*. Dostupné z <http://www.turisandorra.com/museos-en-andorra>. [20.8.2015].

V průběhu celého roku se v Andoře konají různé koncerty, festivaly, slavnosti a společenské akce přístupné i veřejnosti.

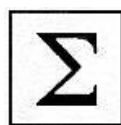

Ukázka typického andorrského tance *el Contrapàs* v Andorra la Vella.¹³¹

Andorra la Vella je známým kongresovým centrem a významným centrem obchodního CR.

Kongresové centrum v Andorra la Vella.¹³²

Shrnutí

1. Andorra leží ve východních Pyrenejích a svou rozlohou 468 km² patří k nejmenším státům v Evropě.
2. Od schválení ústavy lidovým referendem dne 14. 3. 1993 je politickým systémem Andorry parlamentní spoluknížectví, přičemž funkce spoluknížat zastávají prezident Francouzské republiky a španělský arcibiskup z La Seu d'Urgell. V Andoře samotné mají obě hlavy státu své místodržící. Zákonodárným orgánem je jednokomorová Generální rada.

---

¹³¹ <http://www.andorralavella.ad/sites/default/files/itinerari/6H4V2465.JPG> [20.8.2015].

¹³² <http://www.andorralavella.ad/es/ciudad-congresos> [20.8.2015].

3. Z územního hlediska je Andorra rozčleněná do 7 částí, farností.

4. Andorra podepsala měnovou dohodu s EU a na jejím základě může používat euro jako svou úřední měnu a emitovat euromince s vlastní národní stranou.

5. Andorra a její předpoklady pro CR:

A. Selektivní předpoklady turismu

- Nejvíce se na tvorbě HDP podílí terciální sféra, především značně vyspělý finanční a bankovní sektor, obchod a služby (sektor turistiky, zejména nákupního CR a sportovního CR). Cestovní ruch a obchod patří k základním pilířům současné andorrské ekonomiky.
- Značně vyspělý je bankovní sektor. Donedávna byla Andorra jedním z daňových rájů a tak vklady ze zahraničí byly značné. Od r. 2009, kdy Andorra podepsala s Francií, tzv. Pařížskou deklaraci a s řadou států bilaterální dohody o výměně bankovních informací už za daňový ráj považována není.

B. Realizační faktory

- Andorra disponuje kvalitní pozemní infrastrukturou.
- Nabídka ubytovacích zařízení je pestrá a rovněž velmi kvalitní.

C. Lokalizační předpoklady

- přírodní předpoklady (poloha, reliéf, klima) jsou rozhodujícími lokalizačními faktory většiny aktivit cestovního ruchu Andorry a hrají významnou roli v rozvoji turismu:
  - v Andoře jsou 3 chráněné přírodní oblasti .
  - Andora disponuje čtyřmi lyžařskými středisky:
    - a) Vallnord; b) Grandvalira (největší lyžařské středisko v Evropě mimo pohoří Alp); c) Naturlandia – velký tematický ekopark se střediskem La Rabassa, specializovaným na běžkařské lyžování; d) Parador Canaro, lyžařská škola
  - Lyžařská střediska přizpůsobila svá zařízení pro provozování i v letních měsících a nabízí volnočasové aktivity vhodné pro teplejší období.
- Společenské předpoklady:
  - Andorra není jenom lyžařským či nákupním rájem. Z architektonického dědictví

- Andorrry jsou nejcennější stavby z předrománského a románského období – hlavně kostely z 11. a 12 století.
- Vedle sakrálních staveb jsou turisticky atraktivní i historická jádra měst s kamennými domy a mosty.
- Zajímavým kulturním zážitkem může být také návštěva galerií, výstavních expozic, různých kulturních center, muzeí, koncertů, festivalů, slavností a společenských akcí.
- Andorra la Vella je známým kongresovým centrem a významným centrem obchodního CR.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Dohleďte informace o lokální ochranné značce (IGP) speciálního druhu dobytka zvaného „Raça bruna d'Andorra“ – „Andorrský hnědý skot“.
2. Co znamená v praxi *minimální daňová zátěž*?
Dohleďte informace týkající se:
  - základní daně z příjmu a) rezidentních, b) nerezidentních firem
  - výši DPH a také snížené DPH (včetně zboží, služeb, u nichž se aplikuje)
  - výši daně z příjmu fyzických osob.
3. Vyhleďte názvy 5 pěti bankovních domů a hlavní andorrské banky.
4. Vyhleďte informace o kauze „Banca Privada d'Andorra“ (BPA), jež počátkem roku 2015 otrásla andorrským bankovním sektorem.
5. Kdo jsou tzv. *shopping turisté*?
6. Vysvětlete, co jsou to tzv. *feráta*.
7. Z jakého důvodu byla kulturní krajina Madriu-Perafita-Claror zapsaná na Seznam UNESCO?

Literatura

Andorra en cifras 2014. Dostupné z

http://www.estadistica.ad/serveiestudis/publicacions/Publicacions/Andorra%20en%20Xifres_cast.pdf [20.8.2015].

Andorra: brána větrů a hlavní město Pyrenejí. Dostupné z

<http://outdoorguide.cz/andorra-brana-vetru-a-hlavni-mesto-pyreneji-1407.html> [20.8.2015].

Dějiny andorrského politického systému. Dostupné z <http://valamir.imess.net/andorra-his.htm>. [20.8.2015].

Dpto. de Estadística. Dostupné z

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/andorra/index.html [20.8.2015].

Dpto.de Estadística, Gobierno Andorra. Dostupné z

<http://www.geohive.com/cntry/andorra.aspx> [20.8.2015].

<http://andorre.andorramania.net/antoni-marti-petit-cap-de-govern.jpg> [20.8.2015].

<http://andorre.andorramania.net/francois-hollande-coprince-andorre.jpg> [20.8.2015].

<http://www.andorralavella.ad/es/ciudad-congresos> [20.8.2015].

<http://www.andorralavella.ad/sites/default/files/itinerari/6H4V2465.JPG> [20.8.2015].

http://www.estadistica.ad/serveiestudis/publicacions/Publicacions/Andorra%20en%20Xifres_cast.pdf [20.8.2015].

http://www.estadistica.ad/serveiestudis/publicacions/Publicacions/Andorra%20en%20Xifres_cast.pdf [20.8.2015].

<http://www.geohive.com/cntry/andorra.aspx> [20.8.2015].

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/andorra/index.html [20.8.2015].

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/andorra/index.html [20.8.2015].

<http://www.ruinen.ic.cz/catalunya/caselles.jpg>. [20.8.2015].

<http://www.ruinen.ic.cz/catalunya/santacoloma.jpg> [20.8.2015].

<http://www.turisandorra.com/Images/escudo-de-andorra.jpg> [20.8.2015].

http://www.vseocestovani.info/images/top_m%C3%ADsta/Evropa/Andorra/Andorra_mapa.png [20.8.2015].

http://www.zavedenieura.cz/assets/cs/cmsimg/mince/AND_1c.gif [20.8.2015].

<http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurobankovky-a-euromince/narodni-strany-eurominci/andorra-2317> [20.8.2015].

<http://www.zemepis.com/images/Vlajky/an-lgflag.jpg> [20.8.2015].

https://www.ecb.europa.eu/euro/coins/common/shared/img/ad/1euro_1.gif [20.8.2015].

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/17/Andorra_relief_location_map.jpg/400px-Andorra_relief_location_map.jpg [20.8.2015].

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/90/Andora.png/740px-Andora.png> [20.8.2015].

Lista de los museos más interesantes del Principado de Andorra.

Dostupné z <http://www.turisandorra.com/museos-en-andorra>. [20.8.2015].

Palau de Gel d'Andorra. <http://www.palaudegel.ad> [20.8.2015].

Počasí statistiky Andorra La Vella, Andorra. Dostupné z <http://pocasi-online.cz/andorra/andorra-la-vella/statistiky/> [20.8.2015].

Přechod přes Pyreneje - od Středozevního moře k Atlantiku (GR 11).

Dostupné z <http://www.svetoutdooru.cz/pyreneje-od-stredozemniho-more-k-atlantiku-gr-11/> [20.8.2015].

Trekking. Dostupné z <http://www.treking.cz/treky/alpinismus-treking-turistika.htm>. [20.8.2015].

Zajištěná cesta. Dostupné z https://cs.wikipedia.org/wiki/Zajištěná_cesta [20.8.2015].

5.3 Monako

Průvodce studiem

Monako, druhá nejmenší země na světě má vyspělou ekonomiku, jejímž základem je bankovníctví a cestovní ruch.

Prestižní obraz Monaka v zahraničí vytváří politická, finanční a sociální stabilita, bohaté sportovní, společenské a kulturní dění v průběhu celého roku, množství kasín v Monte Carlo a kvalita turistických služeb a pláže na Riviéře. Důležitost země pro mezinárodní CR.

5.3.1 Základní informace o teritoriu

Oficiální název státu: Monacké knížectví, Principauté de Monaco (francouzsky).

Poloha: na pobřeží Středozevního moře, hraničí s Francií.

Rozloha: 2,02 km² (202 ha), druhý nejmenší stát na světě.

Obyvatelstvo

Počet obyvatel: 36 950 (podle posledního sčítání lidu v r. 2013)

Hustota na km²: 18 292 obyvatel / km²

Hlavní město: Monako (Monaco-Ville)

Příklad

„V letech 1965 až 1980 probíhal projekt na rozšíření monackého území směrem do moře a na získané ploše vznikla čtvrť Fontvieille. V roce 2006 byl vypsán konkurz na další rozšiřování monackého území směrem do moře. Do užšího výběru se dostalo pět společností, které v březnu 2008 předložily své návrhy realizace projektu. Ustavená komise tyto návrhy vyhodnotila a na konci roku

2008 předala knížeti závěrečnou zprávu. Realizace projektu byla plánována na začátek roku 2010, území Monackého knížetství by se tak rozšířilo přibližně o 10 hektarů. Realizace projektu byla následně zastavena a to přímo knížetem Albertem II. z důvodu negativních vlivů projektu na životní prostředí. V plánu je nový projekt na vytvoření poloostrova na východě knížectví o rozloze 5-6 hektarů.¹³³

Podíl ekonomicky činného obyvatelstva: 38,97 %

Národnostní složení: monackou státní příslušnost má 7 634 obyvatel, převažují Francouzi (28,4 %), dále občané s monackým státním občanstvím (21,6 %), Italové (18,7 %) a dalších asi 125 národností.

Úřední jazyk: francouzština. K ostatním nejčastěji používaným jazykům patří angličtina a italština.

Náboženské složení: 90% občanů je katolického vyznání.

Peněžní jednotka: vlastní měnu Monako nemá, používá se Euro (€) = 100 centimů (od r. 1999 pro bezhotovostní platby a pro účely účetnictví, od 1.1.2002 bylo euro zavedeno v podobě bankovek a mincí).

Mince v hodnotě 1 €¹³⁴ (1.série).

Mince v hodnotě 1 € (2.série).

Státní svátky

1.1. Nový rok, 27.1. svátek patronky Monaka sv. Devoty (Sainte Dévote), 1.5. Svátek práce, 15. 8. Nanebevzetí Panny Marie, 1.11. Svátek Všech svatých, 19.11. Státní svátek Monaka, 8.12. Neposkvrněné početí, 25.12. 1. svátek vánoční (narození Krista). Pohyblivé datum svátku: Velikonoční pondělí (Lundi de Pâques) – pondělí následující po první neděli po prvním jarním úplňku, březen nebo duben; Nanebevstoupení (L'Ascension) – čtvrtek, 40 dní po Velikonocích; Svatodušní

¹³³ www.export.cz/evropa/.../2839-monako-zakladni-informace-o-teritoriu

¹³⁴ *Obíhají dvě série mincí. V první sérii (2001-2005) je na dvoueurové minci vyobrazen portrét knížete Rainiera III. Jednoeurová mince nese dva portréty – knížete Rainiera III. a dědičného prince Alberta. V druhé sérii (2006-) je na mincích v hodnotě 2 € a 1 € portrét knížete Alberta II. Dostupné z <https://www.ecb.europa.eu/euro/coins/1euro/html/index.cs.html>. [21.8.2015].*

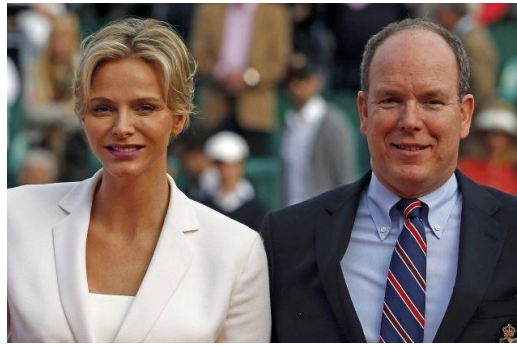
svátek (La Pentecôte) – pondělí následující po sedmé neděli po Velikonocích; Svátek Boží (La Fête-Dieu) – čtvrtek, 60 dní po Velikonocích.¹³⁵

Statní znak s latinským heslem DEO JUVANTE (S pomocí Boží).¹³⁶ Monacký kníže Albert II.¹³⁷

Vlajka Monaka¹³⁸

Monacký kníže Albert II. s chotí v Praze¹³⁹

a) Administrativně správní členění

Pro statistické účely se Monako dělí na deset čtvrtí. Pro turistické účely se Monako dělí na pět čtvrtí: Staré město Monaco (Monaco-Ville) – sídlo monackého knížete, La Condamine – přístavní zóny, Monte-Carlo – residenční oblast, Fontvieille – průmyslová zóna a Les Moneghetti.

---

¹³⁵ <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/monako.html> [21.8.2015].

¹³⁶ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c8/Coat_of_arms_of_Monaco.svg/220px-Coat_of_arms_of_Monaco.svg.png [21.8.2015].

¹³⁷ <http://static.monte-carlo.mc/images/prince-albert-II-monaco.jpg> [21.8.2015].

¹³⁸ services.czechtrade.cz/pdf/sti/monako-2015-06-01.pdf [21.8.2015].

¹³⁹ http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/monacky-knize-albert-ii-poprve-oficialne-navstivi-cesko-1475952 [21.8.2015].

Mapa Monaka¹⁴⁰

b) Politický systém, dělba moci, vymezení působnosti. Hlava státu, kompetence

Monako je konstituční dědičnou monarchií od roku 1911. Od 12. července 2005 je v čele státu kníže Albert II. Kníže zastupuje stát ve vztazích se zahraničím. Výkonnou moc má úřad monackého knížete, tedy de facto šestičlenná Rada vlády, v jejímž čele stojí státní ministr. Byl jím jmenován většinou francouzský prefekt nebo velvyslanec. Státní ministr je jmenován knížetem a je hned po knížeti nejvyšším představitelem země. Od r. 2010 vykonává tuto funkci Michel Roger. Legislativní moc a rozpočtová rozhodnutí jsou v gesci knížete a Národní rady. V souladu s ústavou z roku 1962 se kníže dělí o zákonodárnou moc s Národní radou, která je jednokomorovým parlamentem s 24 členy volenými přímou volbou na období 5 let. Poslední volby do Národní rady proběhly 10. února 2013. Jako konzultační orgány knížete byly zřízeny Korunní rada a Státní rada.

Soudní moc vykonávají soudy.

c) Zahraničně-politická orientace Monaka

Monako není členem Evropské unie. Přesto je ale součástí evropské celní unie a má s EU uzavřené sektorové smlouvy. Od 5. října 2004 je členem Rady Evropy. Roku 1993 vstoupilo do OSN. Rovněž je členem řady specializovaných agentur OSN. Monako je silně propojeno s Francií prostřednictvím celních a měnových dohod.¹⁴¹

Monacké knížectví patří mezi nejbohatší a nejvyspělejší země světa.

¹⁴⁰ http://monako.poznej.com/files/monako_uvod.jpg [21.8.2015].

¹⁴¹ Podkapitola I. *Základní informace o teritoriu*: je zpracována podle: *Souhrnná teritoriální informace Monako*. Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Paříži (Francie) ke dni 01.06.2015. Dostupné z http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/monako/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html [21.8.2015].

5.3.2 Monako a její předpoklady pro CR

A. Selektivní předpoklady turismu

Ekonomický přehled a stručná charakteristika jednotlivých sektorů

Struktura ekonomiky Monaka

Významným pilířem monackého hospodářství je cestovní ruch a na něj navazující služby, ve službách pracuje přes 85 % obyvatel (cca 17 000 pracovníků, z toho v hotelnictví 5 784). Stěžejními odvětvími ekonomiky jsou také mezinárodní obchod, sektor bankovních a finančních služeb a stavebnictví.

Vybrané makroekonomické ukazatele

1/3 HDP Monaka je tvořena 2 sektory: výzkumem a administrativními službami a finančními a pojišťovacími službami. Důležitý je sektor nemovitostí a je 3. nejvýznamnějším hospodářským odvětvím Monaka. Na 4. místě je stavebnictví, na 5. velkoobchod. V průmyslovém sektoru převládají podniky se zaměřením na „high tech“ obory chemie, kosmetiky, farmaceutického průmyslu, zdravotnictví či potravinářství. Průmysl je soustředěn ve čtvrti Fontvieille.

Ekonomika Monaka je velmi závislá na konjunktře světové ekonomiky. Vzhledem k těsné provázanosti s ekonomikami Francie a Itálie, monacké hospodářství citlivě reaguje na všechny změny v poptávce těchto dvou ekonomik. Hlavním obchodním partnerem Monaka jsou země EUs 60% podílem na zahraničním obchodu, v dovozech je nejvýznamnějším partnerem Monaka Itálie.

Tabulky vypracované Ministerstvem zahraničních věcí České republiky přehledně dokumentují některé důležité aspekty monacké ekonomiky posledních let.

Dynamika HDP Monaka					
	2009	2010	2011	2012	2013
HDP (v milionech euro)	3,925	4,049	4,374	4,482	4,938
Meziroční změna v %	-11,3	2,1	7,0	1,2	9,3

Tabulka č. 1¹⁴²

HDP na obyvatele					
	2009	2010	2011	2012	2013
HDP na osobu (v euro)	53,586	54,579	59,098	59,609	64,082
Meziroční změna v %	-10,2	0,8	7,3	-0,3	6,7

Tabulka č.2¹⁴³

¹⁴² http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/monako/index.html [21.8.2015].

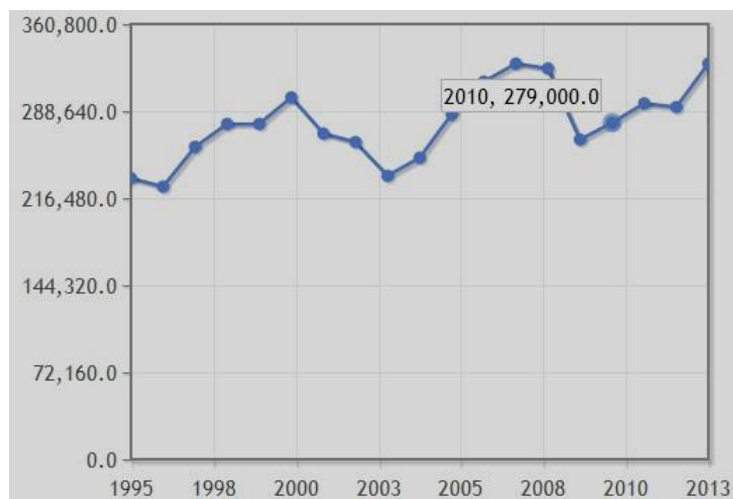
¹⁴³ http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/monako/index.html [21.8.2015].

Monako je generátorem zaměstnanosti pro celý region jižní Francie. HDP na obyvatele je výrazně ovlivněn dojížděním cizinců za prací do Monaka (85 % zaměstnanců má trvalé bydliště mimo území Monaka).

Monaka se ekonomická a finanční krize dotkla jen velmi omezeně. Dlouhodobě vykazuje téměř nulovou nezaměstnanost, nejnižší míru chudoby a eviduje nejvyšší míru milionářů a miliardářů na počet obyvatel. V roce 2012 dosahovala míra inflace v Monaku 1,3 %.

Cestovní ruch je dlouhodobě významným sektorem monacké ekonomiky. Do Monaka přijíždí největší procento turistů za zábavou, hazardními hrami. Kromě tradiční plážové turistiky v posledních letech vzrůstá význam obchodního CR, výrazně je podporovaný kongresový CR.

Tabulka příjezdového CR podle dat ročenky UNWTO¹⁴⁴

S počtem příjezdů 328 000 v roce 2013 se Monako umístilo v žebříčku 184 zemí příjezdového CR na 132 místě¹⁴⁵ (pro srovnání: za rok 2008 přijelo do Monaka 323 705 lidí). Klientela je hlavně italská, francouzská, následují Britové, turisté ze Severní Ameriky, Rusové a Němci.

B. Realizační faktory

Dopravní infrastruktura

Monako má pozemní, námořní i letecké spojení. Je napojeno na evropskou silniční síť s Francií, Španělskem, Itálií, Švýcarskem, Německem, Beneluxem a Rakouskem. Nejbližší letiště je ve 22 km vzdáleném Nice. V Monaku funguje i vrtulníkové spojení

¹⁴⁴ OMT, *Anuario de estadísticas de turismo, Compendio de estadísticas de turismo y archivos de datos*. Dostupné z <http://www.indexmundi.com/es/datos/m%C3%B3naco/turismo-internacional#ST.INT.ARVL> [21.8.2015].

¹⁴⁵ Pro srovnání údaje o dalších zemích z.r. 2013: 1. místo Francie: 84 726 000, 3. místo Španělsko: 60 661 000, 31. místo Česká republika: 9 004 000, 37. místo Belgie: 7 684 000 lidí.

(Héli Air Monaco a Héliport de Monaco – Fontvieille). Pro cestování do Monaka lze využít též železniční dopravy (nádraží Monaco/Monte-Carlo), železniční spojení je zajištěno s Itálií (např. Milánem, Janovem, Římem), Švýcarskem (Bazilejí), Francií (např. Štrasburkem, Paříží, Toulouse). Fungují i regionální vlaky, které zajišťují dopravu na Azurovém pobřeží.

Monako má dva mořské přístavy: Port Hercule a Port de Fontvieille. Pro místní dopravu lze využít taxi minibus nebo městské hromadné dopravy (šest autobusových linek či lodí).¹⁴⁶

Návštěvníci i obyvatelé Monaka využívají pro přepravu i řadu eskalátorů a výtahů, které je přepravují zejména z pobřeží do kopcovitých částí města.

Ubytování

Ubytovací kapacita Monaka je 2623 pokojů, z nichž 2 508 je hotelových, z toho 633 pokojů má 5*.

Dalším typem ubytovacího zařízení jsou i soukromé byty, velmi exkluzivně vybaveny jejichž standardní součástí je soukromý bazén s velkou zahradou a nacházející se zpravidla v těsné blízkosti pláže.

C. Lokalizační předpoklady

1. Lokalizační předpoklady přírodní

Podnebí Monaka je díky poloze na středomořském pobřeží francouzské riviery – Azurového pobřeží středomořské, s příjemnými a rovnoměrně rozloženými teplotami během celého roku. V letních měsících (nejteplejšími měsíci jsou červenec a srpen) převládá suché a teplé počasí. Nejideálnějším obdobím pro koupání a vodní sporty je polovina května až konec října.

Zimy bývají velmi mírné, ani v nejchladnějších měsících (prosinec, leden, únor) teploty vzduchu obvykle neklesnou pod 8° C. Deštivých dnů v roce je poměrně málo, nejvíce srážek spadne zpravidla v podzimních měsících.

Lokalizační předpoklady přírodní ovlivňují pouze částečně aktivity cestovního ruchu Monaka.

Vzhledem k velikosti pobřeží – 4,1 km, má pouze jedinou veřejnou pláž – Larvotto, která se rozprostírá ve východní části Monaka a v letních měsících je přeplněna turisty. K luxusním hotelům patří malé a v sezoně, rovněž jako Larvotto, přeplněné soukromé pláže. K nejkrásnějším na celém pobřeží patří soukromá pláž Le Beach a

---

¹⁴⁶ Charakteristika dopravy zpracována podle BusinessInfo.cz - Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade. Dostupné z http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/monako/index.html. [21.8.2015].

nejznámější soukromou pláží Monaka je pláž Monte Carlo Beach Club. Vedle koupání se provozují různé vodní sporty, k oblíbeným patří windsurfing, vodní lyžování, šlapadla, vodní pólo a šnorchlování. Pod dohledem instruktorů je možné si vyzkoušet plachtění na jachtě. Hráčům golfu je k dispozici 18jamkové hřiště.

2. Lokalizační předpoklady společenské

Monako je známé čilým sportovním, společenským a kulturním děním v průběhu celého roku.

V první řadě je Monako hostitelem několika velmi významných mezinárodních sportovních akcí s mnohatisícovou návštěvností.

Největším turistickým lákadlem je každoročně jedna z nejznámějších sportovních událostí na světě, závody Formule 1 – Grand Prix de Monaco o Velkou cenu Monaka. Okruh Monte Carlo (Circuit de Monaco) se nachází v Monaku a vede ulicemi Monte Carla. Závody F1 patří rovněž k vrcholným společenským událostem, s účastí osobností z oblasti showbyznysu, sportu a mnoha prominentních hostů.

Rallye Monte Carlo je označení pro automobilovou soutěž, která se také koná každoročně a otevírá světový automobilový šampionát. Je to nejstarší automobilová soutěž světa a v současnosti je nejznámější silniční rallye na světě.

Přehlídka Yacht show je celosvětově největší a nejvýznamnější přehlídka námořních jacht vystavených na ploše 20 000 m².

Jiný okruh návštěvníků láká International Marathon, jedinečný maratón, který vede přes Francii, Monako a Itálii.

Monte Carlo Tennis Master Series – Monte Carlo Open patří mezi devět "Super" tenisových turnajů na světě a přitahuje přední světové hráče.

Na multifunkčním stadionu Luise II. se často konají zápasy Ligy mistrů, Evropské ligy nebo Superpoháru UEFA. Slouží také atletům a konají se zde významné atletické závody, z nichž nejprestižnější je Diamantová liga.

V Monaku se pořádá také řada mezinárodně významných kulturních akcí, z nichž velkému zájmu odborníků i veřejnosti se těší Festival International du Cirque de Monte-Carlo (Monte-Carlo International Circus Festival) – největší a nejprestižnější světový festival cirkusu, který založil kníže Rainier III. v roce 1974 jako vůbec první festival s touto tematikou. Festival Printemps des Arts de Monte-Carlo (The Monte-Carlo Spring Arts Festival) je věnovaný divadlu, hudbě a tanci. Populární je i Monaco Dance Forum, mezinárodní taneční fórum konaný v prostorách Grimaldi Fora, který probíhá za účasti špičkovým tanečních souborů z celého světa.

Prestížní soutěže ve filmové a televizní tvorbě Festival de Télévision de Monte-Carlo (Monte-Carlo Television Festival) – Mezinárodního televizního festivalu Monte Carlu se již od svého založení v r. 1961 pravidelně úspěšně zúčastnili i čeští filmoví tvůrci a umělci.

Část pro zájemce

„Seriál Vyprávěj ocenili v Monte Carlu, viděli ho kníže i Zoufalky.

Retroseriál České televize Vyprávěj je už světový počín. V rámci 51. Mezinárodního televizního festivalu v Monte Carlu ho viděl i monacký kníže Albert, který českým zástupcům osobně gratuloval k úspěchu.“¹⁴⁷

Monacký kníže Albert s českými zástupci, producent Filip Bobiš drží Zlatou nymfu¹⁴⁸

Kromě festivalů nebo jednorázových kulturních akcí mohou jak rezidenti, tak i návštěvníci Monaka zhlédnout některé z pravidelných vystoupení jednoho z nejprestižnějších baletních souborů světa, slavného Les Ballets de Monte-Carlo, v čele s uměleckým šéfem a světově uznávaným francouzským choreografem Jeanem-Christhem Maillotem. Poslechnout si koncert filharmonického orchestru L' Orchestre Philharmonique de Monte-Carlo založeného již v r. 1856 nebo vidět operní představení v L' Opéra de Monte-Carlo v rekonstruovaném la Salle Garnier je hlubokým kulturním zážitkem.

Le Bal de la Rose – ples růží v Salle des Étoiles je vyzdobený 25 000 růžemi. Prestížní slavnostní večer, kde účinkují špičkoví umělci, se pořádá již od r. 1954. Této charitativní akce na podporu nadace Princezny Grace se může zúčastnit také veřejnost.

---

¹⁴⁷ kultura.zpravy.idnes.cz/serial-vypravej...monte-carlu...ho...knize.../telev.. [21.8.2015].

¹⁴⁸ http://i.idnes.cz/11/062/cl5/VED3bbb49_DSC_5343.JPG [21.8.2015].

Salon Monte-Carlo Gastronomie, veletrh věnovaný svátečnímu jídlu a stolování, je také nevšedním gastronomickým zážitkem.

Kulturní a společenské vyžití, aniž by si návštěvníci museli kupovat vstupenky a měli předepsané společenské oblečení, umožňují oslavy lidových zvyků a tradic, které bývají provázeny průvody a přehlídkami, tradičními obřady a rituály. K oslavám, které si oblíbili nejenom místní, ale i turisté, patří oslavy státního svátku 19. listopadu, k nimž patří bohatý hudební program a večerní ohňostroj nad přístavem.

V tradiční nabídce kulturního cestovního ruchu jsou návštěvy památek, muzeí, galerií apod.

Ačkoliv primární motivací mnoha turistů pro návštěvu Monaka nejsou památky či muzea, přesto drtivá většina v rámci svého pobytu s jinou motivací zavítá do Oceánografického muzea (Musée Océanographique), jednoho z nejrozsáhlejších muzeí na světě věnovaném průzkumu podmořského života. Lákadlem pro turisty je také Knížecí palác v renesančním slohu, kde si prohlédnou i Muzeum napoleonských památek s expozicí, kterou tvoří Napoleonovi osobní věci, ošacení apod. Tisíce návštěvníků zamíří k nejpozoruhodnějšímu monumentu Monaka, k budově kasina (Casino de Monte Carlo) v empírovém stavebním slohu, stavitele Charlese Garniera. Součástí kasina je již zmíněná Monacká opera, La Salle Garnier z r. 1879. Z architektonického hlediska patří k nejkrásnějším a historicky nejvzácnějším stavbám La Cathédrale Notre Dame Immaculée (katedrála Neposkvrněného početí Panny Marie). Pochází z r. 1875 a je postavena z bílého kamene. Vzácná je kaple sv. Devoty, patronky Monaka.

V katedrále jsou pohřbena monacká knížata a probíhají zde také korunovace.

K procházkám a relaxaci lákají krásné parky a zahrady. K nejnavštěvovanějším patří Jardin Exotique et Grottes de l'Observatoire, botanická zahrada, která se specializuje především na sukulenty a kaktusy. Její součástí je i podzemní jeskyně s krápníkovou výzdobou. Oblíbená je Růžová zahrada princezny Grace s růžovými keři, s množstvím jezírek obklopených vzrostlými palmami a olivovníky.

Vedle zmíněného sportovního a kulturního cestovního ruchu je pro Monako významný obchodní a kongresový CR. Turistické služby Monaka se dlouhodobě zaměřovaly zejména na klientelu (hlavně jednotlivce) s vysokými požadavky a spojovaly environmentální a kulturní aspekt pobytu. V posledních letech se cestovní ruch zaměřil také na poskytování služeb pro obchodní a podnikatelskou sféru, výrazně je podporovaný kongresový CR (především v oblasti lékařství), pořádají se četné

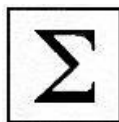
---

kongresy a semináře. Mezi zařízení poskytující kongresové služby patří např. Kongresové centrum Auditorium (Centre de Congrès Auditorium de Monte-Carlo), Centrum mezinárodních sjezdů (le Centre de Rencontres Internationales) a od roku 2000 také Grimaldiho forum (Grimaldi Forum).¹⁴⁹

Část pro zájemce

„Monako - Adresa slavných, město přepychu“¹⁵⁰

Shrnutí

1. Monako je druhým nejmenším státem na světě.
2. V čele monacké konstituční monarchie stojí od roku 2005 kníže Albert II. z dynastie Grimaldi.
3. Pro statistické účely se Monako dělí na deset a pro turistické účely na pět čtvrtí.
4. Selektivní předpoklady CR
  - Monacké hospodářství je provázáno s ekonomikami Francie a Itálie. Stěžejními odvětvími ekonomiky je mezinárodní obchod, sektor bankovních a finančních služeb a stavebnictví. Hlavní příjmy země plynou ze sektoru služeb – z cestovního ruchu, bankovníctví, pojišťovnictví. Významným pilířem monackého hospodářství je dlouhodobě také cestovní ruch a na něj navazující služby. Ve službách pracuje přes 85 % obyvatel.
  - Stejně jako míra inflace i míra nezaměstnanosti Monaka je velmi nízká.
  - Monako je bezpečná země, má stabilní a vyspělé hospodářství.
5. Realizační předpoklady CR
  - Monako má velmi kvalitní infrastrukturu. Ubytovací služby, které poskytuje jsou nadstandardní a luxusní.
6. a) Lokalizační předpoklady přírodní
  - poloha, reliéf, klima – nejsou vzhledem k malé rozloze země nejdůležitějšími faktory pro rozvoj CR Monaka a ovlivňují pouze částečně jeho aktivity. Převládající druhy CR spojeny s přírodními lokalizačními faktory jsou: plážový CR spojený s rekreačním provozováním vodních sportů,

---

¹⁴⁹ Dostupné z <http://www.export.cz/kontakty/tag/Monako>; www.export.cz/.../2842-monako-ekonomicka-charakteristika-zeme [21.8.2015].

¹⁵⁰ <http://archiv.ihned.cz/c1-15356680-monako-adresa-slavnych-mesto-prepychu> [22.8.2015].

windsurfingu, vodního lyžování, vodního póla, šnorchlování, plachtění na jachtě, golfu a pod.

b) Lokalizační předpoklady společenské

- Monako je známe bohatým sportovním, společenským a kulturním děním v průběhu celého roku. Je hostitelem několika velmi významných mezinárodních sportovních akcí s mnohatisícovou návštěvností.
- Vedle sportovních akcí jsou pro ČR důležité také společenské a kulturní aktivity (vedle pravidelně konaných operních, baletních představení a koncertů filharmonie se realizují výstavy, festivaly, přehlídky, koncerty a vystoupení mnoha umělců nejrozličnějších žánrů.
- Ke kulturní nabídce přispívají i historické památky a umělecká díla knížectví.
- V posledních letech se v Monaku dostává do popředí obchodní a kongresový CR.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Dohleďte na Internetu, jakými způsoby lze nabýt monacké státní občanství.
2. Poslechněte si nebo si přečtěte slova monacké hymny a určete v jakém jazyce je její text.
3. Kromě úřední francouzštiny se v Monaku zachovaly také tradiční místní jazyky. O které jazyky se jedná?
4. Na základě jakých dohod Monako, jako nečlen EU, smí razit své originální euromince?
5. Jak se řekne francouzsky/španělsky heslo Monaka na státním znaku „Deo Juvante“.
6. Najděte ještě další zajímavosti o státním znaku Monaka.
7. S jakou událostí je spojena tradice monackého státního svátku?
8. Je Monako daňovým rájem?
9. Vysvětlete, co v praxi znamená věta: „Monako má vůči EU statut třetí země, i když na základě dohody s Francií jsou jeho hranice součástí Schengenu.“
10. Viděl/a jste v českém obchodě už nějaké zboží vyrobeno v Monaku?
11. Vysvětlete etymologii slova Monte Carlo.
12. Který významný oceánograf stál u zrodu Oceánografického muzea a poté jej několik let vedl?
13. Jaké jsou základní charakteristiky monacké kuchyně?
14. Dohleďte názvy 3 tradičních monackých pokrmů.

---

15. Charakterizujte stručně „barbagiuani“, „fougasse“, „Stocafi“.

Literatura

- http://i.idnes.cz/11/062/cl5/VED3bbb49_DSC_5343.JPG [21.8.2015].
- http://monako.poznej.com/files/monako_uvod.jpg [21.8.2015].
- <http://static.monte-carlo.mc/images/prince-albert-II-monaco.jpg> [21.8.2015].
- <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme/monako.html> [21.8.2015].
- <http://www.export.cz/.../2842-monako-ekonomicka-charakteristika-zeme> [21.8.2015].
- <http://www.export.cz/kontakty/tag/Monako;>
- http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/monako/index.html [21.8.2015].
- http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/monako/index.html [21.8.2015].
- http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/monako/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html [21.8.2015].
- http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/monacky-knize-albert-ii-poprve-oficialne-navstivi-cesko-1475952 [21.8.2015].
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/c/c8/Coat_of_arms_of_Monaco.svg/220px-Coat_of_arms_of_Monaco.svg.png [21.8.2015].
- <https://www.ecb.europa.eu/euro/coins/1euro/html/index.cs.html> [21.8.2015].
- Charakteristika dopravy zpracována podle BusinessInfo.cz - Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade. Dostupné z
- http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/monako/index.html. [21.8.2015].
- kultura.zpravy.idnes.cz/serial-vypravej...monte-carlu...ho...knize...-/telev.. [21.8.2015].
- OMT, Anuario de estadísticas de turismo, Compendio de estadísticas de turismo y archivos de datos. services.czechtrade.cz/pdf/sti/monako-2015-06-01.pdf [21.8.2015].
- Foto: Pyreneje, nadmořská výška 2407 m MACHOVÁ, Kornélia – soukromý archiv.

Korespondenční úkoly č.1

Vypracujte referát v rozsahu přibližně 5– 6 normostran.

Vaším úkolem bude písemně zpracovat informace o předpokladech cestovního ruchu ve francouzsky mluvících kantonech **Švýcarska** a kanadské provincii **Québec**, kde je oficiálním jazykem francouzština.

6. Francie

V této kapitole se dozvíte:

- základní geografické a politické informace o Francii a její členění z administrativního hlediska
- které přírodní lokalizační předpoklady CR jsou ve Francii nejdůležitější
- které ze selektivních předpokladů nejvíce ovlivňují rozvoj cestovního ruchu ve Francii a do jaké míry jsou pro Francii rozhodující realizační předpoklady
- o aktuální situaci v cestovním ruchu ve Francii

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit na základě studia přírodních předpokladů, jaké druhy CR vznikly na bázi přírodních faktorů, např. reliéfu nebo podnebí
- objasnit, jaké má Francie předpoklady pro léčebně-lázeňský cestovní ruch
- objasnit současné trendy na francouzském trhu cestovního ruchu
- charakterizovat jednotlivá období v dějinách Francie a uvést k danému období památku zapsanou na Seznam UNESCO
- získat přehled o výjezdovém a příjezdovém cestovním ruchu ve Francii
- vysvětlit nejdůležitější úkoly stanovené cestovnímu ruchu ve Francii na další období

Klíčová slova kapitoly: administrativní členění, předpoklady CR, trendy na trhu CR, příjezdový CR (ČR), projekty rozvoje CR.

V této kapitole se dozvíte základní informace o Francii a její předpokladech pro CR a o některých prioritách francouzské vlády v oblasti cestovního ruchu.

Seznámíte se významnými produkty sportovního a kulturního CR. V multimediální části výukového materiálu najdete také odkazy na video nahrávky týkající se památek mezinárodního a celosvětového významu Francie.

Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 2 hodiny.

Francie je starou zemí, která vznikla v době vrcholného středověku. Od 50. let 20. století byla jedním z aktérů budování Evropské unie a francouzština se stala jedním z jejích oficiálních jazyků. Je jadernou mocností a jedním z pěti stálých členů Rady bezpečnosti OSN. Díky své kultuře a demokratickým, laickým a republikánským hodnotám ovlivňuje mezinárodní dění. Francie je po všech stránkách bohatou zemí.¹⁵¹

Politická mapa Francie¹⁵²

6.1 Základní informace o teritoriu

Oficiální název státu: Francouzská republika (République française)

Rozloha: a) Kontinentální Francie: 551 602 km²

b) Území Francie včetně zámořských departementů: 675 417 km²

Obyvatelstvo: a) Počet obyvatel včetně zámořských území: 65 397 912¹⁵³ (2013)

b) Hustota osídlení: 114, 44 obyvatele/ km²

¹⁵¹ <http://www.france.cz/Francie-v-cislech> [25.12.2014].

¹⁵² <http://francie-info.cz/mapa-francie-velka1.gif> [21.12.2014].

¹⁵³ http://www.ams.cz/uploads/dokumenty/podnikame_v/10_Francie.pdf [30.12.2014].

Roční přírůstek obyvatelstva Francie patří v posledních letech k nejvyšším v Evropě. Zhruba 76 % populace bydlí ve městech a městských zónách, přičemž vylidňování venkova pokračuje i nadále.

Hlavní město: Paříž 2 233 000 obyvatel

Pařížská aglomerace: 11 836 000 miliónu obyvatel

Další velké městské aglomerace: Marseille, Lyon, Lille, Bordeaux, Toulouse, Štrasburk, Nice, Toulon, Nantes, Grenoble, Rennes.

Národnostní složení: Francouzi 95 %, Arabové 3 % .

Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky:

Úředním jazykem je francouzština.

Regionální jazyky, jejichž použití je však silně teritoriálně i funkčně omezené, jsou bretonština, katalánština, baskičtina a alsaština.

Náboženské složení:

K římskokatolickému náboženství se hlásí zhruba 85 % Francouzů, cca 8 % se označuje za muslimy. Církev je od roku 1905 oddělena od státu. Oficiálně statistika náboženství není sledována.

Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města:

Členění: 26 regionů¹⁵⁴ (21 z nich je kontinentálních, jedním je Korsika a 4 jsou zámořská území).

Regiony se dělí na 100 departementů.

Počet departementů:

a) 4 zámořské (Départements d'outre-mer → DOM): Martinique, Guadeloupe, Réunion a Francouzská Guyana.

b) Zámořská území (Territoires d'outre-mer → TOM): Mayotte, Wallis a Futuna, St. Pierre a Miquelon, Francouzská Polynésie.

V březnu 2009 si v referendu obyvatelé souostroví Mayotte odhlasovali administrativní připojení k Francii. Od roku 2011 se tak Mayotte stal 101. francouzským departementem.

Peněžní jednotka

¹⁵⁴V rámci administrativního členění Francie se rozlišuje 25 regionů (21 na evropské pevnině a 4 zámořské regiony), často se ovšem uvádí počet regionů 26, protože zejména ve statistických publikacích bývá jako 22. region metropolitní Francie uváděna Korsika (z právního hlediska jde územní společenství, nikoli však region). Dostupné z <http://geo-evropa.upol.cz/staty/francie/spravni-cleneni-francie/> [20.12.2014].

Peněžní jednotkou je společná měna používaná v rámci Evropské měnové unie – euro, které je také jediným platidlem.

Státní svátky

1.1. Nový rok, 1.5. Svátek práce, 8.5. Den vítězství, 14.7. Den pádu Bastily, 11.11. Den klidu zbraní – konec 1. světové války, 25.12. Vánoce, Den narození Páně
Další svátky: Velikonoční pondělí, Boží hod svatodušní, Nanebevstoupení, Nanebevzetí, svátek Všech svatých.

Stručná charakteristika politického systému

Francie je zakládajícím členem Evropského společenství. Inicivovala tzv. Schumanův plán na vytvoření společného trhu s uhlím a ocelí. V Radě EU má země 29 hlasů, do Evropského parlamentu volí 74 poslanců. Francie je členem schengenského prostoru a eurozóny. Francie je podle ústavy přijaté za prezidenta Charlese de Gaulla 4. 10. 1958 (tzv. Ústava V. republiky), parlamentní demokratickou republikou s poloprezidentským systémem. Prezident republiky je volený na období 5 let přímou všeobecnou volbou. Současný prezident Francois Hollande nastoupil do funkce 15. května 2012. Prezident jmenuje předsedu vlády¹⁵⁵ a na jeho návrh rovněž členy vlády. V současné době je premiérem Manuel Valls. Příští řádné volby proběhnou v roce 2017. Francouzský parlament je dvoukomorový. Národní shromáždění má 577 členů volených přímo na 5 let. V Senátu je 348 křesel. Jeho členové jsou voleni v nepřímých volbách na dobu 6 let.

6.2 Francie a její předpoklady pro CR

Francie je klasicou a všestranně přitažlivou zemí. V mezinárodním cestovním ruchu má dlouhou tradici, ačkoliv příjmy z něho mají v hospodářství relativně menší váhu.

6.2.1 Přírodní lokalizační předpoklady CR

Budeme se věnovat výše zmíněným přírodním podmínkám, jakými jsou klima, vodstvo, reliéf, fauna a flora. Přírodní podmínky jsou značně různorodé především kvůli reliéfu, který určuje charakter francouzské krajiny. Diferencovaný charakter má země díky masivním reliéfovým tvarům Normandie a Bretaně. Bretaňský poloostrov vyplňuje starý Massif Armoricain (Armorický masiv), kvůli vyhaslým sopkám ve střední části Francie tvořené Massif Central (Centrální masiv) a zabírající až jednu třetinu rozlohy země a také kvůli vysokohorským oblastem Západních Alp (nejvyšší evropský vrchol Mont Blanc 4 807 m n. m.) a pásnu Pyrenejí. Pyreneje tvoří

---

¹⁵⁵ Prezident je v režimu V. republiky klíčovým, určujícím činitelem. Předseda vlády je vůči prezidentovi ve slabším postavení.

přirozenou hranici se Španělskem (nejvyšší vrchol ve francouzské části je Vignemale, 3 298 m n. m.). Na severní okraj Alp na francouzsko-švýcarské hranici navazuje vápencové pohoří Jura.

Vysokohorské oblasti tvoří 4 % území, téměř 70 % plochy zaujímají nížiny či nízko položené plošiny a pahorkatiny. Nadmořské výšky nad 200 m střídají pobřežní oblasti na severu, západě a zejména na jihu Francie (Azurové pobřeží). Z plochy, kterou tvoří nížiny či nízko položené plošiny a pahorkatiny, zaujímá největší rozlohu Bassin parisien (Pařížská pánev), prostírající se od Massif Central na jihu až k Lamanšskému průlivu. Na jihozápadě se nachází rozsáhlé nížinné území Bassin d'Aquitain (Akvitánské pánve) v povodí řeky Garrony. Menší, ale velmi významná je Bas Languedoc (Languedocká nížina) mezi Centrálním masivem a pobřežím Středozemního moře. Spolu se sousední malou nížinou Roussillon lemuje písčnými plážemi Lví záliv a s novou hotelovou zástavbou představuje v létě přelidněnou tzv. Druhou riviéru. K pestrosti reliéfu přispívají také vápencové plošiny Causses s hlubokými kaňony nebo v oblastech Pyrenejí četné jeskyně s nejhlubší propastí na světě (Pierre-St. Martin–1 332 m).

Mapa Francie: reliéf¹⁵⁶

Francie má bohatou říční síť, rozbíhající se z Centrálního masivu na všechny strany a z pásma Alp k západu a jihu. Pro turisty nejznámější řekou je Seina, protékající Paříží. Nejdelší řeka Loira (1020 km) je v povědomí turistů známá ve spojitosti se zámky na Loiře. Důležitá je i Garonna. Největší průtok ze všech francouzských řek má Rhône (průměrný průtok 1800 m³/s). K přírodním předpokladům patří ve Francii také oceán, moře a jezera, ale jezer ve Francii není mnoho. Vyskytují se ledovcová jezera v Alpách a Pyrenejích, lagunová jezera při pobřeží Land a několik sopečných jezer leží v Auvergni. Klima Francie je díky velké rozloze a rozmanitosti reliéfu různorodé.

¹⁵⁶ <http://www.france.cz/local/cache-vignettes/L225xH224/Relief-2-2b682-08dba.jpg>. [10.12.2014].

Můžeme říct, že jej v podstatě určuje reliéf krajiny a vzdálenost od Atlantského oceánu a Středozemního moře, s nimiž sousedí. Proto na jejím území nalezneme oceánské klima s mírnými zimami a relativně chladnými léty, které převažuje na západě. Francie leží při jižním okraji mírného pásma a severním okraji subtropické klimatické zóny. Přímořská rekreace se v těchto oblastech může provozovat přibližně 2-3 (letní) měsíce. Na jihu země je středomořské podnebí, které je tvořené pouze úzkým pásmem při pobřeží. Pro plážový cestovní ruch je to nejvhodnější oblast Francie. Pro zimu je typický studený pevninský vítr zvaný mistrál. V centrální části země a na východě země je podnebí kontinentální.

Mapa Francie¹⁵⁷: Podnebí

Lesy zabírají přibližně 30 % rozlohy země, z toho 70 % tvoří lesy listnaté (komplex borovicových porostů při Biskajském zálivu byl vysázen v 19. století kvůli zpevnění písečných dun postupujících do vnitrozemí). V horských polohách převažují jehličnaté lesy. Ve Středomoří je řada cenných stromů (oliva, korkový dub), ale souvislé lesy chybějí. Typickým znakem oblasti jsou i svahy porostlé křovinami *maquis*,¹⁵⁸ hlavně v Provence. Poměrně hojně zastoupení má i kaštanovník jedlý. Ve 2. polovině 20. století se rozloha francouzských lesů rozšířila a během posledních 200 let se zdvojnásobila. Ve Francii lze nalézt 136 druhů stromů, což je v evropském kontextu výjimečné. Zvířata žijící volně v přírodě se na většině území podobají těm našim, středoevropským, ale co do hojnosti – vlivem nadměrně liberálních mysliveckých zákonů – je jejich stav podstatně nižší. V Alpách žije kromě jiných zvířat kamzík a svišť, vzácnějšími druhy jsou kozorožec a orel skalní. V Pyrenejích žije také hodně druhů, stejně jako v Alpách. Jako příklad můžeme uvést kamzíky a kozorožce, ze vzácných druhů jsou to medvědi, kterých je už jenom několik. S plameňáky, ačkoliv běžně volně v přírodě nežijí, se můžeme setkat v přírodním regionálním parku Camargue. Nachází se v bažinaté

¹⁵⁷ <http://www.france.cz/local/cache-vignettes/L214xH235/Climat-2-5b294-78bca.jpg> [10.12.2014].

¹⁵⁸ Keřový porost se suchomilným a trnitým rostlinstvem.

krajině střední delty Rhône, rozloha činí 85 000 ha. Vodní ptactvo se vyskytuje hlavně v centru parku u laguny Vaccarés. Přírodní park Camargue je zajímavý i stády polodivokých koní a černého skotu (např. býci se odchyťávají k zápasům). Turisté navštěvující Azurové pobřeží jsou obvykle upozorňováni, že hlavně při stanování a v kempech je třeba dát pozor na pavouka snovačku, lidově zvaného „černá vdova“, protože jeho kousnutí je bolestivé. Ke koloritu krajiny Středozeří patří i neškodné cikády.

Stručný popis flóry a fauny ukončíme důležitým faktem, který se týká povinnosti dbát na šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství a současně stanoví podmínky jejich ochrany. Politika životního prostředí francouzského státu přispívá k ochraně přírodního bohatství, je zaměřená na zachování přírodního bohatství a péči o využívání biosféry člověkem tak, aby byla chráněna a obnovována. Ochrana přírodního bohatství a jeho další rozvoj souvisí i s koncepcí rozvoje různých druhů cestovního ruchu, které jsou spojeny s využitím přírodních zdrojů (agroturistika, ekoturistika, rekreační, sportovně-turistický, nebo sportovní cestovní ruch apod.).

Francouzský stát vytvořil na ochranu přírodního bohatství a na jeho další rozvoj v oblastech s výskytem významných druhů:¹⁵⁹

- 7 národních parků,
- 156 přírodních rezervací,
- 516 oblastí ochranných biotopů,
- 429 chráněných pobřežních rezervací,
- 43 regionálních přírodních parků.

Po popisu přírodních lokalizačních předpokladů, bude následující část textu věnovaná využití přírodních předpokladů v cestovním ruchu Francie. Postupně budou uvedeny nejvýznamnější oblasti Francie s příslušnými destinacemi, převládajícím druhem CR a jejich stručnou charakteristikou.

6.2.1.1 Rekreační CR

Jedna z částí Francie, která využívá nejvíce příznivých přírodních podmínek pro domácí a hlavně mezinárodní cestovní ruch, se nachází při pobřeží Středozeří moře v oblasti tzv. Azurového pobřeží (Côte d'Azur), u nás i ve světě známého pod pojmem *Francouzská riviéra*. Je zde největší koncentrace domácího a mezinárodního

¹⁵⁹ Od poloviny prvního desetiletí 21. století se každoročně na ochranu životního prostředí vynakládá 47,7 miliard eur, tj. 755 eur na obyvatele. 3/4 celkových nákladů připadají na zpracování odpadních vod a odpadů. Dostupné z www.france.cz/Francie-v-cislech. [10.12.2014].

---

cestovního ruchu z celé Francie. Přitažlivost pobřeží spočívá především v přírodních podmínkách, kterými jsou rozsáhlé oblázkové a písčité pláže, příznivé klima s množstvím slunečního svitu. K atraktivitě přispívá i dobré zázemí, kvalitní služby a vybavenost, které zde mají tradici již od poloviny 19. století. Od Toulonu k italským hranicím se táhne pásmo středisek, mezi nimiž vynikají Nice, Cannes, St. Tropez, St. Raphaël, Antibes a Menton. Vedle přímořské rekreace, plážového CR je zde mnoho možností zábavy a rozptýlení v četných společenských zařízeních. Jako příklady uveďme alespoň známá kasina v Nice a Cannes, e navíc známé jako místo konání světového filmového festivalu. Další oblastí je pobřeží Bretaně a Normandie při Biskajském zálivu, které je využíváno hlavně domácím cestovním ruchem, ačkoliv i zde najdeme centra mezinárodního CR jako jsou již mnohá desetiletí světově známá lázeňská střediska, např. Biarritz (v departementu Pyrénées-Atlantiques) u Biskajského zálivu a Deauville, který se nachází při jižním okraji estuáru Seiny. Deauville byl známý a hojně navštěvovaný již ke konci 19. století. Biarritz se vedle tradiční přímořské rekreace zaměřuje i na využití léčebných pramenů z nedalekého Brisconu. Arcachon, v regionu Akvitánie, jsou klimatické a mořské lázně ležící při oblasti borových lesů a písčinych dun (duna Pyla je největší v Evropě). Vzhledem k relativně chladnému létu je vlastní přímořská rekreace omezena na přibližně 3 měsíce (sezóna je prodlužována využitím společenských zařízení – kasina, dostihové dráhy a dalších).

6.2.1.2 Lázeňský CR

Kromě výše uvedených lázeňských center evropského významu v oblasti Bretaně a Normandie nebo v regionu Akvitánie, je třeba zmínit i další lázně, které jsou součástí lázeňsko-léčebného cestovního ruchu. Lázeňsko-léčebný cestovní ruch, společně se sportovně-turistickým, rekreačním cestovním ruchem provozovaným převážně v horských oblastech Francie, hlavně v Alpách (pěší turistika, alpinismus), spadá do období vzniku a začátků cestovního ruchu ve Francii. Je to tedy jedna z nejstarších forem CR, která má kořeny již v 19. století a doposud je významným druhem CR ve Francii. Ve Francii existuje v současné době přibližně 90 lázeňských míst, která jsou nerovnoměrně rozmístěna po celém území. Většinou jsou situována v horských a podhorských oblastech. Snad i proto došlo ke koncentraci lázeňských míst do jižní, střední a jihovýchodní části Francie, tedy do oblastí s výskytem hor – Alpy, Pyreneje, Francouzské středohoří. Na území tří regionů – Midi - Pyrénées, Rhône-Alpes, Languedoc-Roussillon – je situována polovina všech francouzských lázeňských míst.

Lázeňská místa se mohou rozdělit do skupin podle toho, jakému druhu léčebného lázeňství se věnují nebo podle toho, jaký přírodní léčivý zdroj používají:

a) Klasické léčebné lázeňství, které jako přírodní léčivý zdroj používá přírodní minerální vody či jejich deriváty (plyny, bahna, páry).

b) Thalassoterapie je využívání mořské vody a mořských produktů k léčebným účelům.

c) Klimatické lázně, druhem přírodního léčivého zdroje, který je využíván, je klima.

Ve skutečnosti příznivé klimatické podmínky se jako léčebný prvek využívají prakticky ve všech francouzských lázeňských místech, především ale v přímořských letoviscích s thalassoterapeutickými centry nebo ve vysoko položených lázeňských místech. Existují i lázně, které se primárně specializují na léčení klimatem, například Thermale Climatique Vals Bains. V závěru podkapitoly věnované lázeňsko-léčebnému cestovnímu ruchu uvádíme několik lázní, které jsou příkladem klasického léčebného lázeňství. Tato lázeňská centra využívají jako přírodní léčivý zdroj minerální vody.

Vichy – královna francouzských lázní, jak se jí často říká, se řadí svými horkými i studenými prameny k nejvýznamnějším evropským lázním. Prameny vulkanického původu byly známy již v římských dobách, nicméně oblíbenými lázněmi se staly od konce 19. století. Nachází se v Auvergne.

Aix-les-Bains, lázeňské město na východě Francie v departmentu Savojsko a regionu Rhône-Alpes. Jeho prameny byly využívány rovněž již v období římské Galie.

Bourboule leží v Auvergne, nedaleko Přírodního oblastního parku auvergueských sopek (Parc Naturel Régional des Volcans d'Auvergne).

Zvláštní postavení zaujímají **Lurdy** (Lourdes), slavné poutní místo, kde se dnes také léčí pomocí moderních metod. Je to malé městečko na úpatí Pyrenejí v jihozápadní Francii, nedaleko hranic se Španělskem. Pro milióny návštěvníků převažují důvody turistické. Slavnosti i celé prostředí působí fascinujícím dojmem (bazilika pojme až 20 tisíc lidí a patří k největším křesťanským chrámům na světě).

6.2.1.3 Sportovně-turistický CR

Dalšími důležitými formami CR, které mají významné postavení na francouzském trhu cestovního ruchu jsou rekreační, sportovně-turistický nebo sportovní cestovní ruch (aktivní sporty – pěší turistika, lyžování, vodáctví, rafting, cyklistika apod.) a přírodní CR (ekoturistika). Podle délky trvání jsou to krátkodobé (do 3 přenocování), u některých forem i dlouhodobé pobyty, přičemž rozložení během roku je celoroční,

---

nebo v závislosti na formě sezónní (letní, zimní). V další části textu se budeme věnovat oblastem, které splňují uvedené charakteristiky. Jde o horské oblasti Alp a Pyrenejí. Mimořádná koncentrace návštěvníků v letní i zimní sezóně je ve vysokohorské oblasti Alp. Dokonale přístupná a vybavená zařízení pro turistiku a zimní sporty s horolezeckými možnostmi, dobré ubytovací a dopravní služby udělaly z francouzských Savojských Alp turistickou oblast evropského významu.

Z francouzských alpských středisek specializovaných na zimní sporty je nejznámější:

Chamonix-Mont-Blanc, světoznámé turistické středisko, kolébka evropského horolezectví, které se nachází pod severními svahy masivu Mont Blanc. Je to základna pro horolezecké výstupy a vyhlídkové body Aiguille du Midi, Le Brévent a Fléger, které jsou dostupné lanovkami. Zdejší zimní stadiony mají celoroční provoz. V roce 1924 se zde konal *Týden zimních sportů*, který byl zpětně v roce 1925 označen za 1. Olympijské hry. V současnosti Chamonix navštíví cca 5 mil. turistů ročně.¹⁶⁰

Val d'Isère a Megev je turistická oblast, jejíž výchozí základnou je **Grenoble**,¹⁶¹ který leží ve velké kotlině na úpatí Dauphinéských Alp a je největším městem francouzských Alp a již mnoho let světoznámým sportovním střediskem. Grenoble byl dějištěm zimních olympijských her (OH) v roce 1968. V okolí se nachází přes 20 špičkových lyžařských areálů, několik zimních stadionů a další zařízení, která byla vybudovaná pro OH nebo vznikla v pozdějším období. Grenoble nabízí k prohlídce všem účastníkům cestovního ruchu, a zvláště zájemcům o historii a architekturu, množství historických památek – četné gotické a renesanční památky, z nichž nejznámější jsou katedrála Notre-Dame (12.–13.stol.), kostel St-Laurent (jeden z nejstarších ve Francii), Justiční palác, kdysi palác dauphinů (královských princů) a později sídlo parlamentu.

K zapamatování

Alpská příroda je chráněna ve třech národních parcích: Parc national de la Vanoise, Parc national des Ecrins, Parc national du Mercantour.

---

¹⁶⁰ Pro lyžaře je k dispozici 170 km sjezdových tratí, kapacita vleků dosahuje 65 000 osob za hodinu. V regionu vede 310 km značených turistických cest. Lanovky směřují např. na Le Brévent s krásným výhledem na Mont Blanc. Dostupné z www.toulkyevropou.cz/ev_france.php [10.12.2014].

¹⁶¹ Na počest císaře Gratiana bylo nazváno v římské době „Gratianopolis“ a odtud dnešní název. Vládnoucí rod hrabat z Vienne měl titul dauphin, z toho Dauphiné pro celý kraj. V r. 1346 dostal od pozdějšího císaře Karla IV. toto území v léno francouzský král a stalo se zdrojem příjmů korunních princů (dauphinů); univerzita založena v r. 1339.

Pyreneje, vzhledem ke své odlehlosti od hlavní koncentrace obyvatel na severu Francie, mají, především v domácím cestovním ruchu, menší význam. Nicméně v posledním desetiletí získávají významné místo v mezinárodním cestovním ruchu. Nejvíce návštěvníků Pyrenejí přitahuje nejvýznamnější část Pyrenejí – **Pyrenejský národní park** (Parc National des Pyrénées). S rozlohou přes 250 000 ha se rozprostírá podél hranic ve výškách od 1 000 do 3 500 m. Turisty přitahují obrovské ledovcové kry Cirque de Gavarnie (20 vodopádů, nejvyšší měří 422 m). Nejoblíbenější je střední část s ledovci a velkým počtem jezer. V této části se turistům doporučuje vystoupat na Pic du Midi de Bigorre (2865 m n. m.), kde se nachází astronomická a geofyzikální observatoř a televizní věž. Z vrcholu se nám naskytne překrásný rozhled téměř na celé Pyreneje. V Pyrenejském národním parku roste řada vzácných druhů rostlin, včetně endemických. Ze stromů se v Pyrenejích hojně vyskytuje jedle a borovice černá pyrenejská. Fauna je zastoupena např. značným počtem kamzíků, několika málo kusy medvěda hnědého a kozorožce pyrenejského, v lesích žije ještě i vzácný tetřev. Raritou je výskyt supa bělohlavého, supa mrchožrouta i orlosupa. Závěrem podkapitoly o sportovně-turistickém cestovním ruchu ve Francii CR je přehled dalších, v textu nepopsaných nejvýznamnějších přírodních atraktivit Francie (podle jednotlivých regionů):

- **Bretaň**
  - menhiry a dolmeny – Carnac, Crozone
  - **St. Malo a Dinant** – přístavy, dnes významná letoviska
- **Aquitaine**
  - rekreační střediska (Hendaye a Capbreton)
- **Korsika**
  - její turistický potenciál není zatím zcela využit
  - horská turistika (soutěska Spelunca), cykloturistika
- **Bonifacio** – korsický Gibraltar (na vysoké vápencové skále)
- Horská střediska – Alpy
- **Savojské Alpy** – Tignes, Les Trois Valées, Albertville (ZOH 1992)
- **Isère** – L'Alpe d'Huez, Les Deux Alpes

6.2.2 Společenské lokalizační předpoklady CR

Z lokalizačních předpokladů nejvíce přispěly a v rozhodující míře přispívají k rozvoji a úrovni cestovního ruchu ve Francii společenské předpoklady, konkrétně bohatství

---

historických, kulturních a uměleckých památek, muzeí a obrazáren. Francouzské katedrály a zámky na Loire patří k architektonickým skvostům světa. Kromě toho nabízí Francie vedle seriózních kulturních akcí i světově proslulou kuchyni a kvalitní vína, lákadla nočních podniků, heren a mnoho dalších atraktivit.

Kulturně-historické památky země jsou ve většině zemí v rámci lokalizačních společenských předpokladů nejdůležitější a v motivaci většiny účastníků jak domácího, tak mezinárodního cestovního ruchu jsou na předních pozicích. Ve Francii má kulturní cestovní ruch významný podíl v celkové bilanci všech druhů cestovního ruchu.

Nástin historie Francie rozdělený z hlediska potřeb tohoto výukového materiálu na několik období bude představený formou ukázek z bohatého Seznamu památek materiálního kulturního dědictví UNESCO v multimediální části výukového materiálu ve složce *Francie – Památky UNESCO*. Najdete tam také odkazy na video nahrávky týkající se Francie.¹⁶²

6.2.2.1 Kulturně-historické památky Paříže a dalších francouzských měst

Paříž je světovým střediskem cestovního ruchu. Souvisí to s množstvím kulturních památek a dalších společenských atraktivit a zařízení. Z hlediska návštěvnosti jsou v popředí zájmů turistů tyto atraktivity:

Centre George Pompidou – bylo vybudované v 70. letech 20. stol. jako zařízení s kulturními, osvětovými i zábavními funkcemi; součástí je i Národní muzeum moderního umění (reprezentační sbírka děl uměleckých směrů 20. století) a Veřejná mezinárodní knihovna (knihy, dokumenty, diapozitivy a videozáznamy).

Eiffelova věž – symbol Paříže, byla vybudována při příležitosti Světové výstavy v roce 1889. Do r. 1931 byla nejvyšší stavbou na světě. Eiffelova věž se stala vzorem pro vybudování Petřínské rozhledny v Praze.

Louvre – patří k největším muzeím na světě a je největším palácovým komplexem v Evropě. Byl budován staletí (založen byl 10. srpna 1793, poslední úpravy se dělaly k 200. výročí Velké francouzské revoluce, ale modernizace stále pokračuje). Základem uměleckých sbírek je kolekce krále Františka I. s Monou Lisou (sbírku založil František I. v 15. století). Velmi hodnotné jsou sbírky antického umění, například Venuše Mélská (též Venuše nebo Afrodita Milóská), Niké Samothrácká. Obrazárna zahrnuje díla nejslavnějších mistrů od 12. století po renesanci.

---

¹⁶²FRANCIE – Dědictví UNESCO. Dostupné z http://www.mujipravodce.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=600028&id=1362&p1=2292 [10.12.2014].

Hôtel des Invalides (Invalidovna) – je monumentální soubor staveb z poslední třetiny 17. století. Pod kupolí dómu (výška 105 m) byla dodatečně vyhloubena krypta, kde jsou v porfyrovém sarkofágu uloženy ostatky císaře Napoleona I. (v bočních kaplích jsou náhrobky jeho bratrů, slavných maršálů, a od r. 1969 jeho syna Orlíka).

Île de la Cité – ostrov na Seině (původně galská pevnost Lutecia, dobytá Římany). Nejpřitažlivějším místem pro turisty je katedrála Notre-Dame a Sainte-Chapelle (královská kaple o dvou částech nad sebou, skvost gotické architektury). V Palais et Musée de Cluny se sbírkou gotických a renesančních artefaktů uměleckých řemesel jsou zbytky římských lázní (hala frigidarium se sloupem a sochou císaře Tiberia).

Klenoty světové architektury ostatních měst již byly představeny v multimediální části výukového materiálu *Památky UNESCO* (např. gotická katedrála v **Chartres, Amiensu, Remeši**).

Štrasburk¹⁶³ – gotická katedrála Notre-Dame de Strasbourg z červeného pískovce, která se stavěla s přestávkami od 11. do 15. století, turisticky velmi zajímavý Rohanský zámek, ve kterém se nachází několik muzeí, domy s lomenicemi z 16. století nebo měšťanské hrázděné domy ze 17. století. Všechny tyto historické objekty tvoří „Grande île“ (velký ostrov) zapsaný od roku 1988 na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO.

Lyon – Vieux Lyon (Starý Lyon) patří mezi největší renesanční čtvrti v Evropě. Renesanční stavby vznikly díky urbanistickému rozvoji, kterým Lyon procházel od patnáctého století. Ve městě se rychle rozvíjel průmysl, jehož nejdůležitější odvětví tvořilo zpracování hedvábí. Ve čtvrti Fourvière jsou památky z 1. století před n. l., kdy zde Římané založili město Lugdunum. Nejvýznamnější zachovalou stavbou z časů římských zakladatelů je amfiteátr. Lyon v roce 1998 byl zařazen i na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO.

Římské divadlo ve čtvrti Fourvière (Lyon)¹⁶⁴

¹⁶³Velký význam v rámci Francie a vůbec celé Evropy si Štrasburk ponechal dodnes. Sídlí v něm Rada Evropy, Evropský soud pro lidská práva a taky v něm pravidelně zasedá Evropský parlament.

¹⁶⁴<http://francie.tripzone.cz/lyon/fotogalerie/rimske-divadlo-ve-ctvrti-fourviere-216> [10.12.2014].

Část pro zájemce

„Muzeum dějin přistěhovalectví

Muzeum dějin přistěhovalectví (Musée de l'histoire de l'immigration), jež se dříve nazývalo také Cité nationale de l'histoire de l'immigration, se od roku 2007 nachází v krásném prostředí paláce Palais de la Porte Dorée v Paříži (palác ve stylu Art Deco zapsaný na seznam historického dědictví, postaven byl u příležitosti Mezinárodní koloniální výstavy v roce 1931). Cílem muzea je vyzdvihnout roli, kterou přistěhovalci hráli při budování Francie – na tomto historickém místě je možné si prohlédnout, číst a sdílet informace o dvou stech letech přistěhovalectví do Francie.[...]“¹⁶⁵

Muzeum dějin přistěhovalectví

6.3 Selektivní předpoklady

6.3.1 Ekonomická charakteristika země a aktuální ekonomické trendy

Francie patří k sedmi nejvyspělejším státům světa (skupina G 7), má druhou nejsilnější ekonomiku v EU a velmocenské postavení v rámci Evropy i mimo ni. V r. 2014 činil HDP na obyvatele 45 384 dolarů.

Francie je zemědělskou velmocí v Evropě, její zemědělská produkce je nejvýznamnější v EU, v r. 2014 se podílela na její produkci 18,1 %.¹⁶⁶ Patří mezi nejvýznamnější producenty obilovin a spolu s Itálií a Španělskem mezi největší producenty vína na světě.

Průmyslová odvětví se podílejí na tvorbě HDP 18,7% (2013), klíčovým sektorem je dlouhodobě automobilový průmysl. Dalším významným odvětvím je chemický průmysl, který je pátým největším na světě. Francie je třetím největším světovým exportérem chemických a farmaceutických produktů. K tradičním průmyslovým

¹⁶⁵ <http://www.france.cz/Nase-cestovatelske-doporuceni-pro> [27.12.2014].

¹⁶⁶ *Francie, jednička evropského zemědělství*. Dostupné z <http://www.france.cz/Francie-jednicka-evropskeho> [22.8.2015].

odvětvím se řadí průmysl strojný, letecký, elektronický, hutnický, potravinářský, textilní a oděvní. Moderní výroba se soustřeďuje na elektroniku, kosmický výzkum, dopravní a zbraňové systémy – Francie je druhým největším evropským producentem zbraní. Největšími vývozními položkami jsou dlouhodobě letadla a satelity.

Na tvorbě HDP se největší měrou podílí sektor služeb, a to 79,2 %. Jedním z pilířů francouzské ekonomiky je dlouhodobě cestovní ruch, který se svým podílem na HDP představuje velmi důležitý sektor ekonomiky státu. Podle Světové organizace turistického ruchu bude jeho důležitost dále narůstat.

Aktuální ekonomické trendy

V důsledku výrazné prohry vládních socialistů prezidenta Hollanda v komunálních volbách ve Francii (23.-30.3.2014, vyhrála umírněná pravice UMP a posílila krajní pravice) podal J.-M. Ayrault (spolu se svým kabinetem) demisi. Novým předsedou vlády jmenoval F. Hollande Manuela Vallse.

Prezident Francie F. Hollande v reakci na prohru vládní Socialistické strany v komunálních volbách potvrdil demisi vlády J.-M. Ayraulta a oznámil jako nového předsedu vlády Manuela Vallse. Nová vláda M. Vallse připravila nový balík úsporných opatření – program rozpočtové stability Francie do roku 2017. Plán úspor má za cíl dosáhnout snížení deficitu země od roku 2015 do roku 2017. Nejdůležitějšími cíli vlády jsou růst ekonomiky, zaměstnanost, růst koupěschopnosti a návrat konkurenceschopnosti.

Počet lidí bez práce v roce 2014 dosáhl nového rekordu 10,9%, tedy 3,496 milionů nezaměstnaných. HDP na obyvatele v roce 2014 bylo 31 100 Euro.¹⁶⁷

6.3.1.2 Aktuální trendy v oblasti cestovního ruchu

Francie se řadí na první místo v rámci mezinárodního cestovního ruchu a stále patří mezi nejnavštěvovanější turistické destinace. S počtem více než 84,7 mil. zahraničních turistů obhájila Francie v roce 2013 svou pozici nejnavštěvovanější země na světě. Dlouhodobě vysoká návštěvnost souvisí s ekonomickou úrovní, politickou stabilitou a geografickou polohou země, ale také s lokalizačními a realizačními předpoklady CR. Aby Francie zůstala vedoucí světovou turistickou destinací, musí svou nabídku rozšiřovat a inovovat, zvyšovat kvalitu svých služeb, aby byla schopna plnit stále náročnější požadavky svých klientů.¹⁶⁸

¹⁶⁷ *Reálný HDP na obyvatele.* Dostupné z <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsdec100> [22.8.2015].

¹⁶⁸ *Turistický ruch ve Francii na vzestupu.* Dostupné z <http://www.reality-francie.cz/fr-zpravy/turisticky-ruch-ve-francii-na-vzestupu-423> [22.8.2015].

Klientela je evropská (Němci a Britové), ze zemí mimo Evropu je prvním zákazníkem Francie Severní Amerika, další zahraniční turisté jsou z Asie (Čína, Blízký a Střední Východ).

Podle oficiálních statistických údajů je nejnavštěvovanější Azurové pobřeží a oblast Bretaně. Největší francouzská hotelová společnost ACCOR je dnes třetí světově nejvýznamnější hotelovou společností. V posledních letech přijala francouzská vláda různá opatření na podporu CR, které zajistily stabilní výnosy z turistického ruchu a přispěly k celkovému růstu odvětví. K důležitým vládním opatřením patří například zákon o rozvoji a modernizaci služeb turistům z roku 2009. Prioritními oblastmi francouzské politiky¹⁶⁹ v rámci cestovního ruchu jsou dlouhodobě zvýšení atraktivity Francie, struktura cestovního ruchu, zpřístupnění co nejvíce dovolené pro francouzské občany a zvýšení zaměstnanosti v cestovním ruchu.

Příklad

„Nový start francouzského cestovního ruchu

[...] Velká role je určena regionům. Pro zahraniční návštěvníky budou připraveny Top destinace. Slovy Fleur Pellerin v rozhovoru pro portál Toumag.com: „Musíme se naučit dělat cestovní ruch jinak, nejde o to dělat více, ale lépe.“[...]¹⁷⁰

„Projekt "Qualité Tourisme" (Kvalita cestovního ruchu)

Tento projekt, který vznikl v roce 2003, má za cíl zlepšit a propagovat kvalitu služeb francouzské turistické nabídky. V rámci projektu je udělováno označení kvality francouzským zařízením, která splňují výběrové požadavky. Na konci roku 2010 mělo toto označení více než 1 000 kempů a 3 000 hotelů¹⁷¹.

„Značka Qualité tourisme™ má nové webové stránky

Nové dvojjazyčné webové stránky (francouzsky a anglicky) státní značky Qualité Tourisme™ představují koncept celého projektu, jeho hodnoty a také zařízení a místa, kterým byla značka udělena. [...] Proč zvolit značku Qualité Tourisme™? Stát vytvořil značku Qualité Tourisme™ v roce 2005 s cílem neustále zlepšovat přijetí turistů a turistické služby jim poskytované.¹⁷²

---

¹⁶⁹<http://www.export.cz/evropa/francie/francie-ekonomicka-charakteristika-zeme/2702-francie-ekonomicka-charakteristika-zeme#podkapitola4.6>. [22.8.2015].

¹⁷⁰<http://www.ttg.cz/novy-start-francouzského-cestovního-ruchu/> [22.12.2014].

¹⁷¹<http://www.export.cz/evropa/francie/francie-ekonomicka-charakteristika-zeme/2702-francie-ekonomicka-charakteristika-zeme#podkapitola4.6>. [22.12.2014].

¹⁷²<http://ee.rendezvousenfrance.com/cs/information/znacka-qualite-tourisme%E2%84%A2-ma-nove-webove-stranky> [20.8.2015].

„Od roku 2010 je ve Francii zaveden nový režim klasifikace ubytovacích zařízení. Nově vzniklo označení *palace*. Tato reforma uzákoněná v červenci 2009 se týká nových norem klasifikace a také procesu udělování hvězdiček. Jejím cílem je zvýšit konkurenceschopnost ubytovacích zařízení a učinit Francii turisticky zajímavější lokalitou. V listopadu 2010 byla francouzská gastronomie zapsaná na seznam světového dědictví UNESCO“.¹⁷³

Část pro zájemce

„Bustronomie

Je první koncept, který návštěvníkům umožňuje objevit Paříž netradičním způsobem a přitom spojit cestování a gastronomii. „La Bustronomie“ – rozuměj bus a gastronomie, umožňuje prohlídku Paříže během výborné večeře nebo lahodného oběda. Tato nová turistická nabídka kulinářské okružní jízdy existuje pouze v Paříži: Nevšední vizuální a gastronomické zážitky včetně pocitu vychutnání. Na palubě dvoupatrového autobusu se nachází kompletně zařízená restaurace, která vás nadchne pohostinností, bohatou kulinářskou nabídkou a moderní atmosférou.“¹⁷⁴

6.3.2 Pozice České republiky na trhu cestovního ruchu ve srovnání s ostatními trhy

Francie – výjezdový cestovní ruch

Tato podkapitola je věnovaná výjezdovému cestovnímu ruchu Francouzů do České republiky.

Z přehledu agentury CzechTourism *Situační zpráva o trhu z destinace ZZ - stručné info Francie 2014* vyplývají o Francouzích zajímavé informace, které nám přiblíží další aspekt cestovního ruchu Francie a zkompletují obraz ČR této země. Následující charakteristiky o výjezdním cestovním ruchu Francouzů se zřetelem na jejich výjezdy do České republiky, vybrané z této zprávy, uvádí:

a) **Statistiky návštěvnosti:** příjezdy do ČR: (rok 2014): 273 582; přenocování v ČR: (rok 2014): 677 415; útrata (během pobytu v ČR): (rok 2014): 1 407 Kč/os./den.

b) **Informace o pozici ČR na trhu cestovního ruchu ve srovnání s ostatními trhy:** do ČR směřovalo 202 000 soukromých cest Francouzů, čímž se ČR umístila na 15. pozici mezi ostatními evropskými destinacemi s průměrnou délkou pobytu v 4,2 noci.

¹⁷³<http://www.export.cz/evropa/francie/francie-ekonomicka-charakteristika-zeme/2702-francie-ekonomicka-charakteristika-zeme#podkapitola4.6>. [22.12.2014].

¹⁷⁴<http://ee.rendezvousenfrance.com/cs/information/bustronomie> [27.12.2014].

Naše země je pro Francouze stále hlavně víkendovou destinací a většina turistů navštíví pouze Prahu.

c) **Motivace**, vzhledem k zájmům Francouzů o poznávání cizích kultur, na prvním místě je Praha a její památky (kultura, historie), dále chtějí navštívit hrady, zámky, památky zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO.

d) **Mediální obraz** naší republiky a vnímání naší země je vesměs pozitivní, zajímají se o náš sport, okrajově o politické dění a informace z ekonomiky.¹⁷⁵

6.4 Realizační předpoklady

6.4.1 Infrastruktura

Doprava

Francie má rozsáhlou, na hlavních tazích modernizovanou dopravní síť, která je uspořádána radiálním způsobem, centrem je Paříž.

Francie využívá nejhustší a nejvýkonnější silniční síť na světě, 974 000 km cest. Silniční doprava obstarává cca 60% francouzské vnitrostátní přepravy. Na celkové přepravě osob se podílí 90%.

Celková délka železničních tratí je 33 608 km. Tunel pod La Manche, zkracující cestu vlakem Paříž-Londýn na 2 hodiny, je svou délkou 50 500 m druhým nejdelším tunelem na světě. Francie má čtyři trasy rychlostní železnice TGV (až 300 km/h).

Díky geografické poloze je Francie skutečným evropským střediskem z hlediska letecké dopravy. Mezi nejvýznamnější letiště patří Charles-de-Gaulle, Orly, Nice-Cote d'Azur, Marseille-Provence, Lyon, Toulouse a Bordeaux.

Pokud jde o vodní dopravu, nejvýznamnější přístavy jsou Dunkerque, Le Havre, Rouen, Nantes/Saint-Nazaire, Bordeaux a Marseille.¹⁷⁶

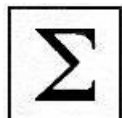
Ubytování

Cestovní ruch je zabezpečen vynikající materiální základnou. Francie disponuje přes 50 tisíci hotely a širokou škálou dalších ubytovacích zařízení. Nabízí kvalitní služby, jejichž špičkové formy se staly měřítky pro úroveň služeb cestovního ruchu v ostatních oblastech světa.

---

¹⁷⁵ <http://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/kontakty/kontakty-na-zahranicni-zastoupeni/francie/> [22.8.2015].

¹⁷⁶ Ministerstvo zahraničních věcí a evropských záležitostí Slovenskej republik. Ekonomické informácie podľa krajín. Francúsko. Dostupné z http://www.copenhagen.mfa.sk/sk/podnikajme_v_zahranici/ekonomicke_informacie_podla_krajin [22.8.2015].

Shrnutí

1. Základní informace o Francii:

– administrativní členění, geograficko-politické údaje.

2. Francie a její předpoklady pro CR:

a) přírodní lokalizační předpoklady CR a jejich využití v cestovním ruchu (formy):

– rekreační CR: největší koncentrace domácího a mezinárodního CR z celé Francie je při pobřeží Středozemního moře v oblasti tzv. Azurového pobřeží

– lázeňský CR: lázeňská centra evropského významu jsou v oblasti Bretaně a Normandie nebo v regionu Akvitánie

– sportovně-turistický CR: má významné postavení na francouzském trhu cestovního ruchu (aktivní sporty – pěší turistika, lyžování, vodáctví, rafting, cyklistika apod.) a další významnou formou je přírodní CR (ekoturistika).

Lázeňsko-léčebný CR, společně se sportovně-turistickým, rekreačním cestovním ruchem provozovaným převážně v horských oblastech Francie, hlavně v Alpách (pěší turistika, alpinismus), spadá do období vzniku a začátků cestovního ruchu ve Francii;

b) společenské lokalizační předpoklady CR a jejich využití v cestovním ruchu (formy):

– kulturní CR: památky na Seznamu UNESCO, kulturně-historické památky Paříže a dalších francouzských měst, bohatství uměleckých památek, muzeí a obrazáren, francouzské katedrály a zámky na Loire, které patří k architektonickým skvostům světa, nejvíce přispěly a v rozhodující míře přispívají k rozvoji a úrovni cestovního ruchu ve Francii.

c) Selektivní předpoklady: ekonomická charakteristika země:

Francie patří k sedmi nejvyspělejším státům světa (skupina G 7), má druhou nejsilnější ekonomiku v EU a velmocenské postavení v rámci Evropy i mimo ni. V r. 2014 HDP na obyvatele činil 45 384 dolarů. Na tvorbě HDP se největší měrou podílí sektor služeb 79,2 %. Jedním z pilířů francouzské ekonomiky je dlouhodobě cestovní ruch, který se svým podílem na HDP představuje velmi důležitý sektor ekonomiky státu.

Francie se řadí na první místo v rámci mezinárodního CR a stále patří mezi nejnavštěvovanější turistické destinace. Dlouhodobě vysoká návštěvnost souvisí s ekonomickou úrovní, politickou stabilitou a geografickou polohou země, ale také s lokalizačními a realizačními předpoklady CR.

---

d) Realizační předpoklady: kromě dopravy jsou nejdůležitější ubytovací a stravovací zařízení špičkové kvality.

4. Nové trendy na trhu CR a podpora vlády (projekty).

5. Pozice České republiky na trhu cestovního ruchu ve srovnání s ostatními trhy. Francie – výjezdový cestovní ruch (statistiky návštěvnosti, motivace cest Francouzů do ČR, mediální obraz ČR ve Francii).

Kontrolní otázky a úkoly

1. Jaké je správné členění Francie?

2. Charakterizujte francouzská zámořská území.

3. Popište reliéf a typy podnebí Francie.

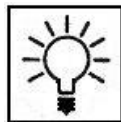
4. Které přírodní předpoklady jsou pro rozvoj cestovního ruchu ve Francii nejdůležitější a proč?

5. Jak vzniklo a co znamená označení *palace*?

6. Jaký je cíl projektu *Qualité Tourisme*?

7. Charakterizujte jednotlivá období v dějinách Francie a uveďte k danému období památku zapsanou na Seznam UNESCO.

8. Čím proslul Lyon v minulých staletích? Znáte jeho nejdůležitější průmyslové odvětví?

Otázky k zamyšlení

1. Jsou Lurdy lázně nebo hlavní poutní místo římskokatolické církve?

2. Je možné i u nás zkusit léčivé účinky lázní Vichy?

3. Čím proslula pravěká lokalita Cro-Magnon?

4. K jakým účelům sloužila Francouzská Polynésie v 60. až 90. letech minulého století?

Úkoly k textu

1. Nová Kaledonie (francouzsky Nouvelle-Calédonie) je tzv. *sui generis* Francie. Vysvětlete tento pojem.

2. Najděte informace pro turisty o ostrovech Réunion a Mayotte.

3. Jaké zvíře má Francie ve své státním znaku? Má to nějaký symbolický nebo pragmatický význam?

4. Proč se říká francouzské národní hymně *Marseillaise*?

5. Kolik olympijských her v novodobé historii olympiád už pořádala Francie?

Literatura

- HRALA, Václav. (2001). *Geografie cestovního ruchu*. Praha: Idea servis. (s. 54-59). *Francie, jednička evropského zemědělství*. Dostupné z <http://www.france.cz/Francie-jednicka-evropskeho> [22.8.2015].
- <http://ee.rendezvousenfrance.com/cs/information/znacka-qualite-tourisme%E2%84%A2-ma-nove-webove-stranky> [20.8.2015].
- <http://francie.tripzone.cz/lyon> [10.12.2014].
- <http://francie.tripzone.cz/lyon/fotogalerie/rimske-divadlo-ve-ctvrty-fourviere-216> [10.12.2014].
- <http://geo-evropa.upol.cz/staty/francie/spravni-cleneni-francie/> [10.12.2014].
- http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b6/Carte_des_villes_thermales_en_France.jpg/425px-Carte_des_villes_thermales_en_France.jpg?uselang=fr [10.12.2014].
- http://www.czechtourism.cz/getmedia/0afd4e0a-72bf-4636-8dab7a52082a8b8e/country_report_francie_2013.pdf.aspx [10.12.2014].
- <http://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/kontakty/kontakty-na-zahranicni-zastoupeni/francie/> [22.8.2015].
- <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/le-ministre-les-secretaires-d-etat/laurent-fabius/discours-21591/article/cloture-des-assises-du-tourisme> [10.12.2014].
- <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/le-ministre-les-secretaires-d-etat/laurent-fabius/discours-21591/article/cloture-des-assises-du-tourisme> [10.12.2014].
- <http://www.export.cz/evropa/francie/francie-ekonomicka-charakteristika-zeme/2702-francie-ekonomicka-charakteristika-zeme#podkapitola4.6>. [22.8.2015].
- <http://www.france.cz/Francie-ma-jednu-z-nejvyssich-produktivit-na> [10.12.2014].
- http://www.france.cz/IMG/jpg/carte_france2.jpg?6444/dba7e83138805df99215ad97e033e8e33d4a889c [10.12.2014].
- http://www.france.cz/IMG/jpg/tavares_valise.jpg?8705/1c3898cf56eb4d8630a70ef3e6b07ff82ae1bb7a [10.12.2014].
- <http://www.france.cz/local/cache-vignettes/L214xH235/Climat-2-5b294-78bca.jpg>. [10.12.2014].
- <http://www.france.cz/local/cache-vignettes/L225xH224/Relief-2-2b682-08dba.jpg>. [10.12.2014].
- <http://www.france.cz/Nase-cestovatelske-doporuceni-pro> [10.12.2014].

---

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/francie/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html [10.12.2014].

<http://www.ropa.cz/zpravy/10-zemi-jez-drzi-v-rukou-zlato-sveta-4-cast-zaver/> [10.12.2014].

http://www.toulkyevropou.cz/ev_francie.php [10.12.2014].

<https://www.euroskop.cz/530/sekce/francie> [10.12.2014].

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republik.

Ekonomické informácie podľa krajín. Francúzsko. Dostupné z

http://www.copenhagen.mfa.sk/sk/podnikajme_v_zahranici/ekonomicke_informacie_podla_krajin [22.8.2015].

Reálny HDP na obyvatele. Dostupné z

<http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsdec100> [22.8.2015].

Turistický ruch ve Francii na vzestupu. Dostupné z <http://www.reality-francie.cz/fr-zpravy/turisticky-ruch-ve-francii-na-vzestupu-423> [22.8.2015].

www.mzv.cz [10.12.2014].

Doporučená literatura

ABRAM, David et al. (2013). *Francie*. Turistický průvodce. Praha: Jota.

V multimediální části výukového materiálu ve složce „Odkazy“ najdete webové adresy dokumentů České televize k tématu.

7. Španělsko

V této kapitole se dozvíte:

- základní geograficko-politické informace o zemi
- jaké je administrativní členění Španělska
- o nejdůležitějších lokalizačních, selektivních a realizačních předpokladech, které má Španělsko pro rozvoj cestovního ruchu
- o pozici České republiky na trhu cestovního ruchu ve srovnání s ostatními trhy

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit, v čem spočívá silná decentralizace země
- objasnit, proč jsou pro Španělsko tak důležité přírodní a kulturně-historické předpoklady pro cestovní ruch
- charakterizovat aktuální ekonomickou situaci ve Španělsku

- popsat aktuální trendy v oblasti cestovního ruchu

Klíčová slova kapitoly: autonomní oblasti, předpoklady CR, aktuální trendy, výjezdový CR

Průvodce studiem

Další prezentovanou zemí je krajina z pohledu geografie cestovního ruchu velmi zajímavá: jde o Španělsko a jeho dlouhé pobřeží u dvou moří a oceánu, rozmanitou přírodu a nepřehledné množství kulturně-historických památek a bohatý folklor. Je ideální destinací pro všechny, protože kromě klasických forem CR nabízí i moderní, netradiční formy a co je nejdůležitější, s výborně vybudovanou infrastrukturou a fungujícími službami. Vedle textu v tomto výukovém materiálu, máte v multimediální složce několik prezentací věnovaných Španělsku. V závěru kapitoly jsou ještě další možnosti, jak lépe tuto zemi poznat: otevřete si odkazy na internetu a podívejte se na videonahrávky týkající se Španělska. Věřím, že po prostudování textu a zhlédnutí prezentací a videonahrávek, budete touto krajinou okouzleni. Na zvládnutí této kapitoly budete potřebovat asi 2 hodiny, tak se pohodlně usadte a nechte se unést krásnou krajinou, kterou byste měli určitě jednou navštívit.

7.1 Základní informace o teritoriu

Oficiální název státu: Španělské království – Reino de España

Rozloha: 504 782 km²

Obyvatelstvo:

Počet obyvatel: 46,6 mil. (k 31. 7. 2013)

Hustota na km²: 94 obyvatel/ km²

Národnostní složení: 74 % Španělé; 17 % Katalánci; 7 % Galicijci; 2 % Baskové

Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky:

španělština, regionálně, v autonomních oblastech: katalánština, baskičtina, galicijština, kastilština

Náboženské složení: 76 % katolíků; 20 % bez vyznání; 1,5 % protestantů;

2 % muslimů; 0,5 % ostatní

Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města:

Administrativní členění:

- 17 autonomních oblastí zvaných autonomní společenství (comunidades autónomas); města Ceuta a Melilla mají postavení autonomních měst (ciudades autónomas)
- členění do nižších územních celků: 50 provincií (47 na Iberském poloostrově, 1 na Baleárských ostrovech, 2 na Kanárských ostrovech) a 2 enklávy Ceuta a Melilla na marockém pobřeží, které mají statut autonomních měst.

Hlavní město: Madrid – 3,2 milióny obyvatel

Další velká města: Barcelona – 1,6 mil.; Valencie – 0,8 mil.; Sevilla – 0,7 mil.obyv.

Madrid, Puerta del Sol: nultý kilometr¹⁷⁷

Peněžní jednotka: 1 EUR (€) = 100 centimů (jako oběživo od 1. 1. 2002)

Státní svátky: Nejvýznamnějším státním svátkem je 12. říjen (Den španělského kulturního dědictví – výročí objevení Ameriky 1492).

Svátky s celostátní působností:

Civilní: 1.1. Nový rok; 1.5. Svátek práce; 12.10. Národní svátek Španělska a španělského společenství; 6.12. Den ústavy. **Církevní:** 6.01. Tři králové; Velikonoce; 15.08. Nanebevzetí Panny Marie; 1.11. Všech svatých; 8.12. Neposkvrněné početí. 25.12. Narození Krista¹⁷⁸

Stručná charakteristika politického systému

Španělsko je parlamentní konstituční monarchií. V ústavě z r. 1978 je zakotveno politicko-administrativní členění země na 17 autonomních oblastí (společenství) a na dvě autonomní města. Autonomní oblasti mají rozsáhlou autonomii s širokými legislativními a výkonnými kompetencemi, vlastní parlament a vládu. Rozsah pravomocí se u každého autonomního společenství oblasti poněkud liší a je stanoven v „autonomním statutu“ (estatuto de autonomía) příslušné autonomní oblasti. Autonomní město Ceuta je spolu s městem Melilla jednou ze dvou španělských

¹⁷⁷ Je to místo, odkud se počítají vzdálenosti všech španělských silnic.

¹⁷⁸ http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/index.html [20.10.2014].

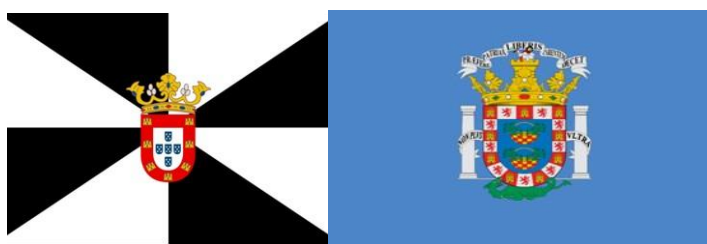

enkláv¹⁷⁹ na pobřeží severní Afriky, ležící na nejsevernějším cípu Maghrebu¹⁸⁰ poblíž Gibraltarského průlivu. Každá autonomní oblast a obě autonomní města používají také vlastní symboly, znak a vlajku, někdy také regionální hymnu.

Pozn.: V rámci tohoto výukového materiálu budeme užívat *oblast* jako synonymum slova *společenství*.

Mapa Španělska- autonomní oblasti¹⁸¹

Ceuta-vlajka¹⁸²

Melilla-vlajka¹⁸³

Parlament (Cortesy) je dvoukomorový:

Kongres poslanců (dolní komora) je základním zákonodárným orgánem. Má 350 členů.

Senát (horní komora) má, 266 členů – 208 senátorů je voleno přímo, 58 autonomiemi. Poslední parlamentní volby se uskutečnily v r. 2011 a Lidová strana v nich ziskem 160 poslanců získala majoritní zastoupení. Řádné parlamentní volby se mají uskutečnit na podzim 2015.

¹⁷⁹Enkláva – území uvnitř jiného území;

¹⁸⁰Maghreb – region v Africe na severu Sahary, západně od Nilu–státy Maroko, Západní Sahara, Alžírsko, Tunisko, Libye, Mauritánie.

Pozn.: V rámci tohoto výukového materiálu budeme užívat oblast jako synonymum slova společenství.

¹⁸¹http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/5a/Autonomous_communities_of_Spain_no_name_s.svg/400px-Autonomous_communities_of_Spain_no_names.svg.png [20.10.2014].

¹⁸²http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fd/Flag_Ceuta.svg/220px-Flag_Ceuta.svg.png [20.10.2014].

¹⁸³http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f7/Flag_of_Melilla.svg/220px-Flag_of_Melilla.svg.png [20.10.2014].

Hlava státu

Hlavou státu se po odstoupení krále Juana Carlose I. stal od 19. 6. 2014 jeho syn, král Filip VI.¹⁸⁴ Královskou rodinu dále tvoří královna Letizie, následnice trůnu Leonor – princezna asturská, infantka Sofía (mladší dcera královského páru) a král Juan Carlos s královnou Sofií Řeckou rodiče současného krále. Role krále jakožto hlavy státu je zakotvena ve španělské ústavě, konkrétně v článcích 56 – 65.

Symbole: **1. státní vlajka:** červeno-žlutá, barvy odvozené od erbovních barev dvou království– Kastilského a Aragonského. **2. státní znak:** obsahuje erby historických zemí Kastilie, Leónu, Aragonu, Navarry a Granady. Uprostřed znaku je rodový erb vládnoucí dynastie Bourbonů. Nápis na znaku je *Plus ultra*.

Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Španělsko je členem všech významných mezinárodních organizací, základem jeho multilaterální zahraniční politiky je účast v EU, NATO, OSN a všech jejích specializovaných agenturách a organizacích jejího systému, OBSE, OECD, Radě Evropy a řadě dalších mezinárodních organizací.

K zapamatování

V Madridu je sídlo Světové organizace cestovního ruchu (UNWTO).

7.2 Španělsko a jeho předpoklady pro CR

Období vlády Francisca Franca ovlivnilo ve Španělsku i vývoj cestovního ruchu, který se nevyvíjel jako v ostatních zemích Evropy. Značná ekonomicko-politická izolace po dlouhá dvě desetiletí po 2. světové válce se odrazila na kontaktech se zahraničím na všech úrovních. O začátcích rozvoje cestovního ruchu je možné mluvit teprve až po roce 1962, kdy v zemi vzniká důležitá instituce, která má za úkol právě rozvoj a podporu cestovního ruchu. Byl to **Institút turistických studií** (Instituto de Estudios Turísticos). Díky ekonomickému růstu země, byl i cestovní ruch ze strany španělské vlády více podporován. Začalo se více investovat do sektoru, to znamená do infrastruktury, a do celého potřebného zázemí, aby bylo možné uspokojit potřeby klientů, hlavně těch ze zahraničí. Zahraniční klientela přijížděla do Španělska ze zemí s mnohem vyspělejšími ekonomikami a lepší životní úrovní. Zahraniční turisté měli své požadavky a nároky, které se Španělé brzy museli naučit respektovat a plnit.

---

¹⁸⁴ Dynastie Bourbonů vládne ve Španělsku již od počátku 18. století.

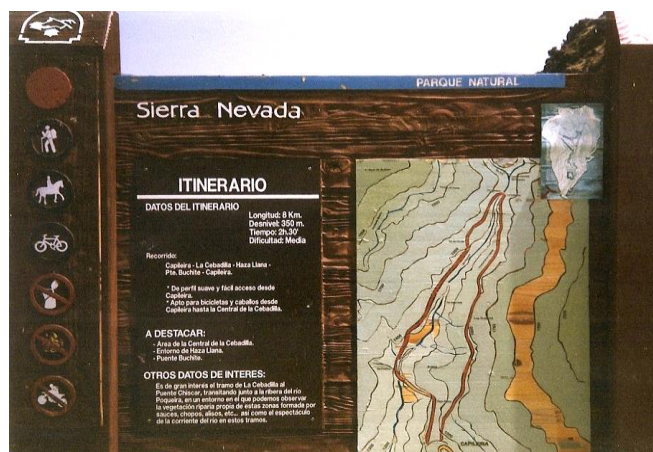
V relativně velmi krátké době, již koncem šedesátých let, zaznamenáváme výrazný nárůst počtu turistů jak z Evropy, tak i ze zámoří. Lákadlem byla slunná pobřeží, čistá mořská voda, výborná gastronomie, pohostinnost, vlídné chování místních obyvatel i personálu a hlavně, co je v té době velmi důležité (koneckonců je to aktuální i dnes), zájem o hosty ze zahraničí. Tento moment velkého zájmu o poznávání nových lidí, kultur souvisí s již zmíněnou izolací Španělů za diktatury Francisca Franca.

7.2.1 Přírodní lokalizační předpoklady CR

V dalších podkapitolách se věnujeme nejdůležitějším předpokladům, které Španělsku umožnily vznik cestovního ruchu a přispěly k jeho rozvoji.

Reliéf, klima

Obdobně jako tomu bylo u Francie, na tak obrovském území, přibližně půl milionu kilometrů čtverečních, jsou přírodní podmínky velmi různorodé, dokonce vykazují značné kontrasty. Právě kontrasty návštěvníky přitahují a je možné tyto psychologické aspekty vhodně využít, protože se například může jednat o prostředí, které svými tradicemi vzbuzuje zvědavost a zájem návštěvníků.

Sierra Nevada, informační tabule před vchodem do parku

Dalším kontrastem přitahujícím zájem je klima. Vždyť obyvatelům vyšších zeměpisných šířek stačí k výměně chladného a deštivého podzimního počasí za věčné jaro zaletět v listopadu třeba na Kanárské ostrovy. Únorové mrazy lze vyměnit, nejen za slunce a příjemné teploty, ale i za zábavu a neopakovatelnou atmosféru karnevalu na Tenerife na Kanárských ostrovech. Pro mnohé je to stále jistá forma exotiky, která je relativně na dosah a není nutné se za ní vydat tisíce kilometrů až na druhý konec světa. Prvním faktorem, který neodmyslitelně patří ke španělské krajině na většině území je nadmořská výška. Téměř polovina území leží ve výškách 500–1 000 m, dokonce jedna pětina nad 1 000 m. Z hlediska průměrné nadmořské výšky je

---

Španělsko v Evropě na druhém místě za Švýcarskem. Centrální část, obrovské území zabírá Meseta, celkově méně obydlená, ale nezapomeňme, že téměř v srdci Mesety leží Madrid a celá aglomerace, kterou je hlavní město obklopeno (Madrid a autonomní oblast Madridu). I na dalším území se vyskytují hory a pohoří, ty nejdelší jsou Pyreneje, horské pásmo, z něhož dvě třetiny připadají Španělsku. Jsou v nich desítky horských hřebenů a většinou mají hluboká údolí s řekou či potokem. Na jejich reliéfu je vidět, že je modeloval ledovec.

Další vysoké pohoří je na jihovýchodě země a je to Sierra Nevada. Je vyšší než Pyreneje a její nejvyšší vrchol Mulhacén dosahuje 3 478 m. Je ledovcového původu a je to vlastně nejnižší položený ledovec v Evropě. Od velmi rušného, turisty zaplněného pobřeží je vzdáleno pouze kolem 30 km.

To je vlastně další kontrast Španělského reliéfu. Reklamy cestovních kanceláří lákají turisty k návštěvě Andalusie různými slogany typu: *Ráno výhled z nejvyššího vrcholu Španělska, odpoledne koupání v moři.*

Sierra Nevada

Nejrozsáhlejší nížiny jsou v Andalusii, kolem řeky Guadalquivir poté více na sever, kolem řeky Ebro. Povrch Baleárských ostrovů je také hornatý, ale nedosahuje výšek Pyrenejí či Sierra Nevady. Ostrov Mallorca je známý svými pěknými jeskyněmi. Zcela jiného druhu jsou pohoří Kanárských ostrovů. Celé souostroví je netypické, protože Kanárské ostrovy jsou vulkanického (sopečného) původu.

K zapamatování

Na Tenerife je největší ze všech španělských vulkánů Pico de Teide (3 718 m), který je současně nejvyšším vrcholem celého Španělska.

Řeky

Pokud jde o řeky, jejich koryta, díky vysokým a dlouhotrvajícím teplotám, mají značně nízké hladiny. Situace se zlepšuje na jaře a na podzim, kdy je více srážek. Hladiny některých řek se mírně ustálily, protože je ovlivnila výstavba četných vodních

nádrží. Největší jsou na řekách Tajo (Alcántara – 3 333 km²) a Duero (Almendra – 2 586 km²). Jejich vody se zčásti využívají v cestovním ruchu.

Minerální prameny. Lázně Lanjaron – Sierra Nevada.

Podnebí

Se zeměpisnou polohou a reliéfem souvisí i podnebí Španělska a proto se vyznačuje značnými kontrasty. Z hlediska cestovního ruchu, hlavně pro plážový a rekreační cestovní ruch jsou nejpříznivější klimatické poměry v pásmu podél jižního a východního pobřeží a v Andaluské nížině, kde převažuje subtropické podnebí s množstvím slunečního svitu a minimem srážek (např. v Cartageně – v Murcii prší jen 14 dní v roce). Na druhé straně, extrémně vysoké teploty v letních měsících, které trvají i několik týdnů, nejsou nejvhodnější pro relaxaci turistů. Teploty v oblasti Córdoby nebo v samotné Seville často překračují 40°C. Ve vnitrozemí je typické kontinentální podnebí s horkými léty, teploty jsou rovněž značně vysoké, až kolem 45°C a v zimním období teploty klesají až k mrazivým -25°C v některých níže položených oblastech. Problém je i se srážkami, protože jejich hladina je dokonce nižší než v níže položených oblastech subtropického pásma. Jiný ráz podnebí i počasí panuje při atlantském pobřeží na severu. V zimním období nejsou sice velké mrazy, zima je mírná, ale hodně deštivá. Nejvyšší úhrn srážek, 1 655 mm ročně, je v Santiagu de Compostela, kde prší 176 dní v roce. Santiago je jedno z nejdeštivějších míst v celé Evropě. Také léto bývá poměrně chladné. Průměrná červencová teplota je přibližně stejná jako v Praze. Ve vysokohorských oblastech je klima závislé na nadmořské výšce.

Flora a fauna

Ve španělštině se užívá pro označení severu Španělska *España verde*, tedy *zelené Španělsko*, nebo také *España húmeda*, tedy *vlhké Španělsko*. Rozdíly v klimatu jsou ve Španělsku výrazné, protože jižní část je suchá, bez srážek – *España seca*, tedy *suché Španělsko*. Zjednodušeně se dá říct, že se rozlišují dvě odlišné zóny. *España verde* jsou severní autonomní oblasti počínaje na západě Biskajským zálivem *Galicia* (Galície), přes *Asturias* (Asturie), pokračuje *Cantabria* (Kantábrií) a končí *País Vasco* (Baskickem). I přes mnohé zásahy, často také nešetrné vůči přírodě, si Španělsko uchovalo pestrou škálu mnoha rostlinných druhů. Souvislé listnaté a jehličnaté lesy jsou v Galicii a v nižších polohách Pyrenejí, jinak převažují stále zelené křovinaté porosty typické pro Středomoří. Vegetace Andalusie připomíná spíše africké druhy (agáve a další druhy kaktusů, na jihovýchodě jsou háje datlových palem, jejichž plody dozrávají). Na jihozápadě a v Katalánsku se pěstuje korkový dub. Objevují se druhy zvířeny, které nejsou v Evropě běžné (např. rys pardálovitý; na gibraltarské skále žije jediný druh opice v Evropě). Ve Středomoří (podobně jako ve Francii) dělají zvukovou kulisu cikády. Pokud jde o kultivaci pro potravinářské účely, je nutné zdůraznit dvoutisíciletou tradici pěstování olivovníků, dále citrusů, mandloní, teplomilného ovoce a fíkovníků. Na Kanárských ostrovech jsou plantáže banánovníků.

Přírodě je věnována také jedna z prezentací v multimediální složce. Je tam více informací a zajímavostí k celému ostrovu Tenerife, zvláště pak k národnímu parku Pico de Teide. Další záběry opět s komentářem, jsou k ostrovu Gomera. Oba národní parky jsou na Seznamu světového přírodního dědictví UNESCO. Další prezentace vám představí španělské „Mrtvé moře“ – Mar Menor v Murcii.

K zapamatování

Problém, který Španělsko řeší do současnosti, má kořeny v dobách (dávno) minulých a je to → *deforestation* = *odlesnění*.

7.2.2 Společenské lokalizační předpoklady CR

Není snadným úkolem na několika stranách textu prezentovat nepřehledné množství kulturně-historických památek, folklórní tradice, poklady španělského výtvarného umění, které patří k nejbohatším na světě. Je vhodné proto zvolit co nejrepresentativnější ukázky, které by charakterizovaly období, sloh, styl apod.

Kulturně-historickým památkám je věnována celá podkapitola. V prezentacích v multimediální složce najdete stručný popis kulturně-historického kontextu a několik fotografií pro ilustraci nejdůležitějších chronologicky prezentovaných období.

Španělsko přitahuje zájem turistů i svými lidovými a folklorními slavnostmi (fiestami). Zejména lidová hudba a tanec jsou nejosobitější a výrazově nejbohatší v Evropě. Z celé řady tanců jmenujme například tanec sardana v Katalánsku, sevillanas v Andalusii, jota aragonesa v Aragónsku. Velmi známý a oblíbený je styl zpěvu, tance a hry na kytaru zvaný flamenco pocházející z jihu Španělska, Andalusie. Jeho interpretace vytváří neopakovatelnou atmosféru a vystoupení tanečnicků, hudebníků a zpěváků flamenca přitahuje po celé zemi zájem tisíců zahraničních turistů.

7.3 Selektivní předpoklady

Ekonomická charakteristika země

Aktuální ekonomické trendy

Po postupném překonávání ekonomické a hlavně finanční krize, která postihla velmi tvrdě vedle Řecka i Španělsko, pozitivní signály přinesl v roce 2013 zejména sektor vývozu a turistiky. Specifickým problémem je pro Španělsko zahraniční zadluženost. V lednu 2014 Španělsko dospělo k závěru 18měsíčního programu EU a MMF na záchranu bank, v rámci kterého EK, MMF a ECB pravidelně po dobu 3 měsíců analyzuje vývoj na španělském finančním trhu. Na přelomu 2013/2014 se začaly objevovat první pozitivní faktory, které ukazují na to, že reformy, jež vláda od roku 2012 zahájila, začínají nést ovoce. Z analýzy aktuální ekonomické situace země (růst HDP, nezaměstnanost, průměrný plat, inflace) vyplývá, že přetrvává zadlužení domácností, dále pokračuje propad strategicky klíčového sektoru stavebnictví a krize v sektoru elektřiny. Španělská ekonomika zaznamenala za rok 2014 nárůst ve výši 1,4% HDP. V roce 2015 bude podle odhadů Evropské komise z května 2015 růst HDP o 2,8%. Problémem Španělska zůstává celková zahraniční zadluženost. 2014 na obyvatele HDP 22 7000 Euro.¹⁸⁵

Větší počet pozitivních indikátorů ekonomiky Španělska v roce 2014 (zvyšování domácí poptávky, růst exportu, snižování nezaměstnanosti) vytvářejí optimismus vlády z dalšího vývoje ekonomiky.

¹⁸⁵ Reálný HDP na obyvatele. Dostupné z <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsdec100> [21.8.2015].

Jednou z hlavních charakteristik španělské ekonomiky je vysoký podíl malých a středních podniků (MSP). V průmyslovém sektoru (kromě energetiky) a turistice je jejich relativní význam velmi velký (více než 90% firem jsou MSP).¹⁸⁶

Služby

Sektor služeb se podílí 67,87% na tvorbě HDP. Největší podíl v sektoru služeb má obchod, dále podnikatelské služby, osobní a kulturní služby. Velký význam se přikládá rozvoji informačních technologií.

Cestovní ruch tvoří jeden ze základních pilířů španělské ekonomiky, který se na tvorbě HDP podílí 11% a zaměstnává 11,9% pracovní síly. V roce 2014 navštívilo Španělsko rekordních 65 milionů zahraničních turistů.

Podle teritoriálního členění, nejvíce zahraničních turistů v roce 2014 navštívilo následující autonomní oblasti: Katalánsko, Kanárské ostrovy, Baleárské ostrovy, Andalusie, Valencie.¹⁸⁷

7.3.1 Aktuální trendy v oblasti cestovního ruchu

Španělské zastoupení agentury CzechTourism uvádí ve své situační zprávě také zajímavé informace o aktuální situaci a trendech v oblasti cestovního ruchu. Rozebírá některé důležité aspekty, uvádí faktory, které působí na španělském trhu a mají vliv na vývoj cestovního ruchu ve Španělsku. Ze zprávy se dovídáme, že impulsem k rozhodnutí cestovat je u Španělů výhodná cena, přímé spojení a oblíbené balíčky (letenka + hotel). Vrací se cestování o prodloužených víkendech, cestuje se především v prázdninovém období (květen – září) a o velikonocích a vánocích.

V prvních 3 měsících 2014 Španělé uskutečnili celkem 28.905.933 cest, z toho šlo o 92,2 % cest do domácích destinací a o 7,8 % cest do zahraničí. V Evropě nejčastěji vyjžděli do Francie, Portugalska a Itálie. V případě zahraničních cest Španělé nejvíce využili ubytování v hromadných ubytovacích zařízeních. Hlavním důvodem cesty do zahraničí bylo trávení volného času a prázdnin, návštěva přátel a známých, pracovní cesta a ostatní důvody.

7.3.2 Pozice České republiky na trhu cestovního ruchu ve srovnání s ostatními trhy

V další části své zprávy se agentura CzechTourism se věnuje dále výjezdovému cestovnímu ruchu a sleduje některé důležité aspekty týkající se výjezdů do České

---

¹⁸⁶ Ministerstvo zahraničních věcí a evropských záležitostí Slovenskej republik. Ekonomické informácie podľa krajín. Španělsko. Dostupné z

http://www.copenhagen.mfa.sk/sk/podnikajme_v_zahranici/ekonomicke_informacie_podla_krajin [22.8.2015].

¹⁸⁷ *Reálný HDP na obyvatele*. Dostupné z <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsdec100> [21.8.2015].

republiky. ČR je i nadále velmi oblíbenou klasickou destinací pro španělské turisty. Španělští turisté se k nám rádi a často vrací. Pokud jde o výjezdový cestovní ruch Španělů do České republiky, nadále zůstává hlavní destinací Praha, jednodenní výlety z Prahy (do Karlových Varů, Českého Krumlova, Kutné Hory, Karlštejna). V případě kombinovaných zájezdů je častá zastávka v Brně. Byl zaznamenán nárůst poptávky po ČR (zejména po Praze) v oblasti svatebních cest a rozluček se svobodou. Nadále zůstává ve velké oblibě produkt Run Czech. O mediálním obraze České republiky ve Španělsku je možné konstatovat, že je vesměs pozitivní. Má pověst středoevropské země s vysokou kulturní úrovní, dobrou životní úrovní, silným průmyslem a relativně nízkou nezaměstnaností.

7.4 Realizační předpoklady

Infrastruktura

Španělsko disponuje, jak bylo v předchozích podkapitolách popsáno, rozmanitými a příznivými přírodními podmínkami, z nichž vyplývá jejich široké funkční využití. Jak bylo už výše uvedeno, díky svému postavení v procesu rozvoje evropské civilizace je bohaté na různorodé kulturně-historické památky a společenské atraktivity (architektonické památky různých epoch a stavebních slohů, bohaté muzeální sbírky a kolekce galerií, originální folklórní i jiné slavnosti s výraznou regionální diferenciací, proslulé býčí zápasy a podobně). Rozsáhlá a moderní materiální základna vybudovaná v relativně krátké době vytváří podmínky pro stále intenzivnější a efektivnější využití přírodních a společenských předpokladů. K přitažlivosti Španělska přispívá i to, že služby poskytované návštěvníkům jsou zatím v průměru levnější než v jiných evropských zemích. Celkově představuje cestovní ruch ve Španělsku moderní a dynamický sektor, který se stal integrální součástí španělské ekonomiky. Ekonomika Španělska je ve značné míře závislá na poskytování služeb, a to především v oblasti cestovního ruchu. Proto věnuje velkou pozornost rozvoji infrastruktury. Kvalitní a poměrně hustá dálniční síť byla vybudovaná především po vstupu Španělska do EU a s podporou evropských strukturálních fondů. Železnice a rychlovlaky spojují větší města. Mezinárodní letecká doprava zabezpečuje především dopravu do Madridu, Barcelony, na Kanárské a Baleárské ostrovy. Vnitrostátní letecká doprava je napojená hlavně na mezinárodní letiště v Madridu a v Barceloně.

Španělsko má pestrou nabídku ubytovacích kapacit jak v hotelech, tak i v rezidencích. Jedná se o ubytování různé úrovně – od luxusních resortů se

---

službami all inclusive, až po menší rodinné hotely se snídaní či polopenzí a jednodušším servisem.

Ve Španělsku působí několik velkých hotelových řetězců, k nejvýznamnějším španělským patří Meliá (163 hotelů), Barceló, jeden z největších hotelových řetězců, které působí po celém světě, byl založený již v r. 1931 (49 hotelů), Iberostar (31 hotelů), řetězec Expo Hotels a další.

Na území Španělska je možné vyčlenit několik oblastí mimořádné koncentrace cestovního ruchu.

A. Význam si nadále udržuje přímořská oblast na severu při Biskajském zálivu, která se opírá o předválečnou tradici, hlavně na úseku klimatických lázní.

- Z četných středisek vynikají zejména San Sebastián (místo mezinárodních filmových festivalů), Gijón a Comillas.
- Oblast může nabídnout i řadu kulturně-spoločenských atraktivit ve spojení s baskickým a galicijským folklorem a řadu přírodních zvláštností (riasové zátoky připomínající norské fjordy, vysokohorské oblasti v bezprostředním zázemí) či jiných atraktivit (Altamira).
- Hornické městečko Guernica (proslavené Picassovým obrazem) je symbolem odporu části Basků proti fašismu za občanské války.
- Zajímavý je i národní park Montaña de Covadonga (při úpatí Torre Cerredo – 2 648 m).
- V Pyrenejích byla vybudována řada středisek zimních sportů, která získávají i na úseku klimatických lázní evropskou pověst (Burguete, Cannachů, Panticosa, La Molina).

B. Největší koncentrace mezinárodního cestovního ruchu je v pásmu podél pobřeží Středozemního moře. S pomocí zahraničních investic a státní intervence zde byla v relativně krátké době vybudována impozantní materiální základna pro realizaci především pobytové rekreace. Předpokladem jsou ideální přírodní podmínky – desítky kilometrů nádherných písčitých pláží, dostatek slunečního svitu nejméně po 10 měsíců v roce a tomu odpovídající teplota moře, vesměs atraktivní příroda v zázemí. Názvy jednotlivých úseků středomořského pobřeží (dlouhého přes 1 600 km) se staly pojmy v oblasti mezinárodního cestovního ruchu. K nejznámějším patří:

- Costa Dorada (od Barcelony k ústí Ebra),

- Costa de Azahar (od ústí Ebra podél valencijského zálivu k mysu Nao) – samotný název *Pobřeží pomerančového květu* vyjadřuje půvab a vůni oblasti, která je známá jako *zahrada Španělska*.
- Costa Blanca (od mysu Nao po Malagu, se známým střediskem Benidorm) a – Costa del Sol (od Malagy po Gibraltarskou úžinu, světově proslulá střediska Torremolinos, Marbella).
- Sierra Nevada v zázemí Costa del Sol umožňuje kombinovat pobyt u moře s vysokohorskou turistikou a lyžováním (v nejvýše položených partiích se udržuje sníh také v období letní sezóny). V Andalusii je soustředěno množství kulturně-historických památek a atraktivit.

C. Mimořádné přírodní předpoklady Kanárských ostrovů:

- Atlantik zmírňuje letní vysoké teploty,
- je zde teplé moře, nádherné pláže, bizarní krajina ve vnitrozemí formovaná vulkanismem,
- tropická květena spolu s moderní materiálně-technickou základnou (ubytovací kapacita různých druhů mezinárodní letecké dopravy apod.) zde vytvořily jednu z nejvýznamnějších oblastí dlouhodobé přímořské rekreace v Evropě.
- K přitažlivosti ostrova Gran Canaria (střediska: Playa del Inglés, Puerto Rico, Maspalomas, kromě Las Palmas, správního střediska ostrovů) přispívá i to, že:
  - je zónou svobodného obchodu bez celních přírážek;
  - ostrov Tenerife (Playa de las Américas, Puerto de la Cruz) je exotický svým vulkánem Pico de Teide (vrchol je přístupný lanovkou),
  - ostrov Lanzarote černými plážemi s pískem vulkanického původu.

Shrnutí kapitoly

1. Španělsko je administrativně děleno do 17 autonomních oblastí zvaných autonomní společenství (comunidades autónomas).
2. Města Ceuta a Melilla mají postavení autonomních měst (ciudades autónomas).
3. Pro zemi je typická silná decentralizace.
4. Španělsko je parlamentní konstituční monarchií.
5. Přírodní podmínky jsou velmi různorodé, místy vykazují značné kontrasty.
6. Společenské lokalizační předpoklady CR jsou těsně propojeny s historií Španělska.
7. Z charakteristiky aktuální ekonomické situace vyplývá, že v roce 2014 se začaly objevovat první pozitivní faktory jako důsledky reforem, zahájené vládou v roce 2012.

-
8. Situace ve výjezdovém cestovním ruchu je stabilizovaná.
9. Na území Španělska je možné vyčlenit několik oblastí mimořádné koncentrace cestovního ruchu.

Kontrolní otázky a úkoly:

1. Vysvětlete, co je to enkláva. Kde leží Ceuta a Melilla?
2. Vykazuje španělské hospodářství posledního roku nějaká pozitiva?

Které problémy přetrvávají?

3. Které oblasti ve Španělsku vykazují už dlouhodobě mimořádnou koncentraci cestovního ruchu?
4. Kde se nachází Národní park Garajonay a jaká je jeho nejdůležitější charakteristika?
5. Kde mohou návštěvníci obdivovat zvláštní čedičové útvary, vzácné rostliny, které v mnoha případech nerostou nikde jinde na světě.

Odpovědi na otázky najdete v teoretických pasážích učiva a v prezentacích v multimediálním souboru.

Úkoly k textu

1. Dohleďte informace o přírodním dědictví Španělska, které je na Seznamu UNESCO a dohleďte na mapě i jejich polohu.
2. Kolik má Španělsko na Seznamu UNESCO zapsáno památek hmotného a nehmotného kulturního dědictví k datu vašeho vypracování tohoto úkolu?
3. Čím se proslavilo město Salamanca kromě toho, že je důležitým centrem cestovního ruchu?

Otázky k zamyšlení:

1. Víte, který politicko-společenský problém trápil Španělsko ještě dříve, než Evropa začala více pociťovat aktivity teroristů?
2. Jak vnímají španělští turisté naši republiku?
3. Domníváte se, že zesilující terorismus ve světě negativně ovlivní v nejbližších letech rozvoj cestovního ruchu?

Literatura

Citovaná

HRALA, Václav (2005). *Geografie cestovního ruchu*. Vysoká škola ekonomická v Praze. Fakulta mezinárodních vztahů. Praha: Oeconomica.

CzechTourism. Situační zpráva z teritoria - stručné info.

www.czechtourism.cz/.../19_09_14_sit_zprava_spanelsko_srpen2014.xls

[20.10.2014].

Mapa Španělska – autonomní oblasti

[http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/5a/Autonomous_communities_of_Spain_no_names.svg/400px-](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/5a/Autonomous_communities_of_Spain_no_names.svg/400px-Autonomous_communities_of_Spain_no_names.svg.png)

[Autonomous_communities_of_Spain_no_names.svg.png](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/5a/Autonomous_communities_of_Spain_no_names.svg/400px-Autonomous_communities_of_Spain_no_names.svg.png) [20.12.2014].

Ministerstvo zahraničních věcí

http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/index.html [20.10.2014].

Vlajka Ceuty

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fd/Flag_Ceuta.svg/220px-Flag_Ceuta.svg.png [20.12.2014].

Vlajka Melilly

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/f7/Flag_of_Melilla.svg/220px-Flag_of_Melilla.svg.png [20.12.2014].

Vnitropolitická charakteristika

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/spanelsko/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html [20.10.2014].

Reálný HDP na obyvatele. Dostupné z

<http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsdec100> [21.8.2015].

Ministerstvo zahraničních věcí a evropských záležitostí Slovenskej republik.

Ekonomické informácie podľa krajín. Španělsko. Dostupné z

http://www.copenhagen.mfa.sk/sk/podnikajme_v_zahranici/ekonomicke_informacie_podla_krajin [22.8.2015].

Fotografie : MACHOVÁ, Kornélia – soukromý archiv.

Doporučená literatura

V multimediální části výukového materiálu ve složce „Odkazy“ najdete webové adresy dokumentů České televize k tématu.

8. Latinská Amerika. Mexiko

Průvodce studiem

LATINSKÁ AMERIKA

V první podkapitole jsou vymezeny pojmy Severní, Střední, Jižní Amerika, Latinská Amerika, Anglosaská Amerika, Iberoamerika, Hispanoamerika, hispanofonní nebo španělsky mluvící země a frankofonní, francouzsky mluvící země.

V bloku věnovaném geografii cestovního ruchu Latinské Ameriky prezentujeme co nejpodrobněji CR v jediné španělsky mluvící zemi Severní Ameriky – v Mexiku. V kapitole budou uvedeny obecné charakteristiky cestovního ruchu a podrobněji rozebrány 3 základní předpoklady CR: lokalizační, selektivní a realizační.

V příloze, v multimediální složce – v souboru věnovaném Mexiku – vám nabízíme i ukázky kulturně-historických památek hmotného i nehmotného dědictví UNESCO, opatřené stručným komentářem.

Čas potřebný k prostudování učiva kapitoly jsou 2 hodiny.

V této kapitole se dozvíte:

- o selektivních, lokalizačních a realizačních předpokladech CR v Latinské Americe
- o památkách nehmotného, kulturně-historického a přírodního charakteru, které jsou zapsány na Seznamu UNESCO

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit, co znamená pojem *Lusoamerika*
- objasnit, který druh cestovního ruchu je pro Mexiko charakteristický
- vyjmenovat nejdůležitější destinace
- definovat, které staré indiánské kultury žily na území Mexika

Klíčová slova kapitoly: památky přírodního dědictví UNESCO, kulturní dědictví nehmotného charakteru na Seznamu UNESCO, kulturně-historické památky, lokalizace památek

8.1 Základní členění – vymezení pojmů

V rámci svého studia jste se již setkali s pojmy Severní Amerika, Střední Amerika, Jižní Amerika, Latinská Amerika, Anglosaská Amerika, Iberoamerika, Hispanoamerika, hispanofonní nebo španělsky mluvící země a frankofonní neboli francouzsky mluvící země. Všechny tyto pojmy souvisí s členěním teritoria a také hlavně s pojetím, které se liší podle autorů. Základní členění vychází z členění Ameriky jako celku na Ameriku Severní a Jižní.¹⁸⁸ Hranici tvoří Panamská šíje. Jižní Amerika se rozkládá jižně od Panamské šíje. Z fyzicko-geografického hlediska se rozlišuje kromě Severní a Jižní Ameriky i Střední Amerika. Střední Amerika je území mezi Tehuantepeckou (španělsky Istmo de Tehuantepec) a Panamskou šíjí (Istmo de Panamá).

Mapa Ameriky¹⁸⁹

Je nutné uvést, že pojem *Střední Amerika* podle různých definicí zahrnuje různé státy. V české zeměpisné literatuře je Střední Amerika obvykle chápána jako území mezi Mexikem a Kolumbií, zahrnující 7 nezávislých států: Belize, Guatemala, Honduras, Salvador, Nikaragua, Kostarika a Panama, ačkoliv někteří autoři řadí do tohoto zeměpisného regionu i ostrovy Karibiku. Toto území se nazývá např.: v angličtině *Central America*, ve španělštině se užívá *América Central* nebo *Centroamérica*, ve francouzštině *Amérique centrale*. Jak ve španělštině, tak i ve francouzštině se chápe pod tímto pojmem 7 výše zmíněných států. Španělská královská akademie

¹⁸⁸ Česká geografická škola obvykle rozlišuje dva pojmy: kontinent a světadíl. Kontinentů je v tomto pojetí pět – Afrika, Eurasie, Amerika, Antarktida, Austrálie. Jsou definovány jako rozlehlé, souvislé části souše obklopené oceánem a tvořené pevninskou zemskou kůrou.

Za světadíl se pak považuje oblast se samostatným historicko-geografickým vývojem. Světadílů je sedm – Afrika, Evropa, Asie, Severní Amerika, Jižní Amerika, Antarktida, Austrálie.

Dostupné z <https://www.prirodovedci.cz/zeptejte-se-prirodovedcu/542> [23.12.2014].

¹⁸⁹ http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/index.html [23.12.2014].

(Real Academia Española) pod heslem *Centroamérica* podává užší sociogeografické vymezení a upozorňuje, že se nemá zaměňovat za Mezoameriku.¹⁹⁰ Zdůrazňuje, že Mexiko není součástí Střední Ameriky, nýbrž Severní Ameriky.¹⁹¹

Ve výkladovém slovníku francouzštiny LAROUSSE najdeme ke Střední Americe následující vysvětlení:

„Amérique centrale

Partie la plus étroite de l'Amérique (traditionnellement limitée par les isthmes de Tehuantepec au Mexique et de Darién au Panamá), englobant (outre la partie méridionale du Mexique) sept États: Guatemala, Belize, Honduras, Salvador, Nicaragua, Costa Rica et Panamá. On rattache parfois les Antilles à l'Amérique centrale.“¹⁹²

U členění amerického kontinentu z jazykového hlediska se setkáváme s pojmy *Anglosaská Amerika* (Kanada, USA) a *Latinská Amerika* (jižně od USA). Pojem *Latinská Amerika* není pouhým označením kulturního regionu, jež sdílí jazyk – především španělštinu, portugálštinu nebo francouzštinu – tedy románské jazyky, což jsou jazyky vycházející z latiny (odtud tedy Latinská Amerika), která vytvořila nezbytné předpoklady pro vznik románských jazyků. Jedná se i o další společné aspekty týkající se historie, ať už předkolumbovských kultur, objevení kontinentu, dobývání, kolonizace, či v pozdějším období boje za nezávislost anebo politicko-ekonomické dění ve 20. a 21. století.

Z pohledu socioekonomického se můžeme setkat ještě s jiným členěním Latinské Ameriky. Tento aspekt nám skýtá další možnosti členění. Například časté je kritérium kulturní, ekonomické, podle politických znaků a integračního uskupení apod. Právě díky kulturně-jazykovému aspektu členíme Latinskou Ameriku na další kulturně-jazykové regiony, Iberoameriku a Hispanoameriku. Obě můžeme ještě dále specifikovat, z Iberoameriky tvořené státy s převládající španělštinou nebo portugálštinou, vyčleníme Hispanoameriku, neboli španělsky mluvící země, a oddělíme ji od *Lusoameriky*. Z francouzsky mluvících zemí se budeme v tomto

---

¹⁹⁰ Poznámka autorky: nejedná se o typické geografické označení, ale o výraz používaný ve vztahu k dějinám této oblasti, neboli historické území ve Střední Americe, které zahrnovalo střední a jižní Mexiko, jižní (mayské) oblasti v Hondurasu a Salvadoru.

¹⁹¹ „Centroamérica. Tanto América Central como Centroamérica son designaciones correctas del conjunto de países situados en el istmo centroamericano: Belice, Guatemala, Honduras, El Salvador, Nicaragua, Costa Rica y Panamá. [...] No debe confundirse con Mesoamérica. México no forma parte de América Central, sino de América del Norte.“ *Diccionario panhispánico de dudas* ©2005 Real Academia Española.

Dostupné z <http://lema.rae.es/dpd/?key=centroam%C3%A9rica> [3.12.2014].

¹⁹² http://www.larousse.fr/encyclopedie/autre-region/Am%C3%A9rique_centrale/105172 [3.12.2014].

výukovém materiálu zabývat Martinikem (Martinique), Francouzskou Guyanou (Guyane française) a Guadeloupe. Další možné kulturně-jazykové členění Latinské Ameriky je třeba na *Afroameriku* a domorodou *Indoameriku* apod. S ohledem na cíle a potřeby tohoto výukového materiálu se budeme z výše uvedeného členění zabývat kulturně-jazykovým regionem Hispanoamerikou a již zmíněnými státy, kde je úředním jazykem francouzština.

8.1.1 Region Amerika z hlediska geografie cestovního ruchu

První podkapitola byla věnována různým hlediskům členění amerického kontinentu a objasnění pojmů a denominací jednotlivých regionů. Další, důležité hledisko členění nám nabízí odborníci ze Světové organizace cestovního ruchu při OSN. Americký region z hlediska UNWTO¹⁹³ dělíme na subregiony Severní Amerika, Střední Amerika, Jižní Amerika a Karibik. Vzhledem k obrovskému území i rozdílům mezi jednotlivými oblastmi amerického kontinentu není cílem tohoto výukového textu věnovat se podrobně všem americkým subregionům a státům, které je tvoří. Uvedeme tedy jen jejich základní charakteristiky a lokalizační, selektivní a realizační předpoklady rozvoje cestovního ruchu.

8.2 Severní Amerika– Mexiko

Vlajka Mexika¹⁹⁴

8.2.1 Základní údaje o teritoriu

Oficiální název: Spojené státy mexické (Estados Unidos Mexicanos)

Administrativní členění: 31 států a jeden federální distrikt

Rozloha: 1 972 550 km²

Obyvatelstvo: 118 419 000 milionů (2013)

Hlavní město: Ciudad de México, D. F.

¹⁹³United Nations World Tourist Organization – UN WTO se sídlem v Madridu

¹⁹⁴Mexická trikolóra je tvořena třemi vertikálními pruhy - zeleným, bílým a červeným. Uprostřed bílého pruhu se nachází státní znak zobrazující orla, který v pařátech a zobáku svírá hada. Pod tímto výjevem se nachází ratolesti dubu a vavřínu svázané stužkou v barvách trikolóry. Podle aztécké legendy se měl indiánský lid usadit podle instrukcí boha Huitzilopochtliho právě v místech, kde spatří tento výjev. To se podařilo na ostrově v jezeře Texcoco, kde se lid usadil a založil město Tenochtitlán (v lokalitě dnešního hlavního města). Symbolika barev je následující: zelená značí nezávislost, bílá neposkvrněnost a čistotu náboženství a červená spojení krve zdejších etnických skupin - tedy krve španělské, indiánské a míšenecké.

Dostupné z <http://flags.fmcdn.net/data/flags/normal/mx.png> [23.12.2014].

Složení obyvatelstva: 75 % je mesticů (míšenec Španěla a indiána). Zbylo asi 15 % indiánů. Běloši tvoří 9 % obyvatel

Náboženství: více než 90 % populace se hlásí ke katolickému náboženství

Jazyky: úřední jazyk je španělština, ale mluví se také dalšími 62 domorodými jazyky, jakými jsou např. mayština a nahuatl¹⁹⁵ (označení pro jazyk, respektive soubor 28 nářečí aztécké jazykové skupiny)

Státní zřízení: federativní demokratická republika, která funguje jako prezidentská demokracie. Oddělení soudní, zákonodárné a výkonné moci

Prezident: volen přímo na 6 let (nesmí být zvolen dvakrát po sobě)

Parlament: dvoukomorový – Poslanecká sněmovna a Senát

Měna: mexické peso

Poloha

Mexiko na severu sousedí s USA, na jihu hraničí s Guatemalou a Belize. Celková délka mexického pobřeží je 9 219 km. Na západě zemi omývá tichomořské pobřeží, na východě atlantské pobřeží, část východního pobřeží leží u Mexického zálivu a část u Karibského moře. Na jihu se při pobřeží táhne úzký Středoamerický příkop dosahující hloubek přes 6 000 m. Svou rozlohou je Mexiko po Brazílii a Argentině třetí největší zemí Latinské Ameriky.

Mapa Mexika¹⁹⁶

8.2.2 Lokalizační předpoklady

8.2.2.1 Přírodní předpoklady

Reliéf

¹⁹⁵Pro zájemce o používání původních indiánských jazyků: LEY GENERAL DE DERECHOS LINGÜÍSTICOS DE LOS PUEBLOS INDÍGENAS. Dostupné z <http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf/257.pdf> [23.12.2014].

¹⁹⁶<http://www.ub.edu/medame/cursos/GeogrMex.pdf> [23.12.2014].

Horský systém, který vyplňuje většinu území Mexika až po výraznou sníženinu Tehuantepecké šíje, je součástí severoamerických Kordiller. Vulkanický horský systém, který zůstává stále tektonicky aktivní, má v Mexiku strukturu dvou pásem uzavírajících náhorní plošinu. Východní pásmo, které navazuje na Skalnaté hory v USA, se jmenuje Sierra Madre Oriental, je téměř 1200 km dlouhé a místy dosahuje přes 3 500 m (Cerro Potosí, 3 713 m). Zcela odlišný velehorský ráz má západní pásmo Kordiller – Sierra Madre Occidental, které je o 500 m nižší (Cerro Mohinora, cca 3 250 m).¹⁹⁷ Oblast mezi Sierrou Madre Oriental a Sierrou Madre Occidental zaujímá Mexická náhorní plošina (Mesa Central). Na jihu se mexická vysočina nazývá Anahuácká vysočina a zvedá se do výše 2 000 m. Nejdůležitější částí jsou dvě velká údolí, Mexické (Valle de México) a Tolucké údolí (Valle de Toluca). Obě mají příjemné horské tropické podnebí, jsou velmi úrodná a před příchodem Španělů byla centrem nejvyspělejších předkolumbovských civilizací. I dnes je zde velká koncentrace obyvatelstva.

Nejdůležitější horská pásma Mexika¹⁹⁸

Na jihu Mexické vysočiny vystupuje významné pásmo s několika menšími pohořími, která tvoří jihomexické vulkanické pásmo Cordillera Neovolcánica. Nejvyššími horami jsou např. Pico de Orizaba (jinak nazývaná také Citlaltépetl 5 636 m) a Popocatepetl (5 452 m). Tato část území bývá postihována zemětřeseními tektonického původu a aktivní seizmickou činností. Vulkanické pásmo přechází k jihu v Sierru Madre del Sur (Teotepec, 3 703 m), která klesá do nížiny Tehuantepecké šíje (Istmo de Tehuantepec). Západní pobřeží Mexika lemuje úzká Pobřežní nížina Tichého oceánu (Llanura Costera del Pacífico), ve východní části státu pak leží podstatně rozsáhlejší nížina Mexického zálivu (Llanura Costera del Golfo) a

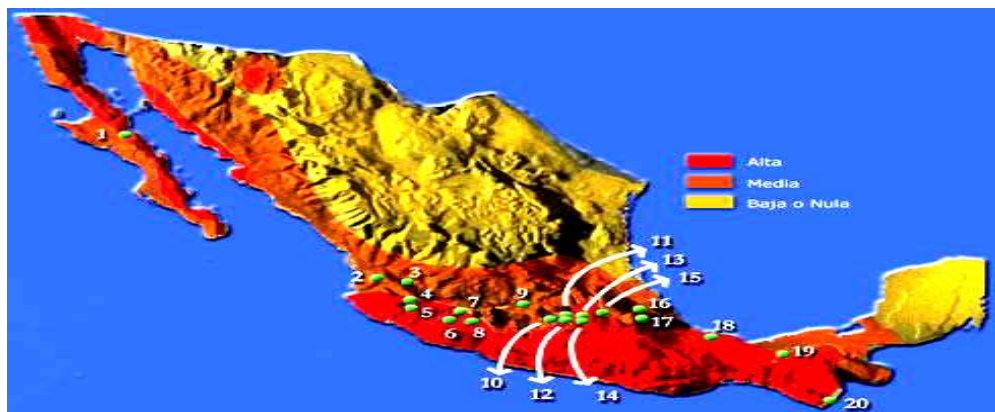
¹⁹⁷ Údaje o nadmořské výšce se v literatuře různí.

¹⁹⁸ <http://www.ub.edu/meclame/cursos/GeogrMex.pdf> [23.12.2014].

poloostrov Yucatán tvořený vápencovou plošinou s krasovými tvary. Na severozápadě tvoří část Mexika Kalifornský poloostrov dlouhý 1250 km a Kalifornský záliv. Nejvyšší horou poloostrova je El Picacho del Diablo (3 095 m). 500 km od pobřeží na západ leží vulkanické ostrovy Revillagigedo.

Vulkány v Mexiku¹⁹⁹

Seismická a vulkanická aktivita v Mexiku²⁰⁰

Vulkán Orizaba²⁰¹

¹⁹⁹ <http://www.ub.edu/medame/cursos/GeogrMex.pdf> [23.12.2014].

²⁰⁰ <http://www.ub.edu/medame/cursos/GeogrMex.pdf> [23.12.2014].

²⁰¹ <http://www.ub.edu/medame/cursos/GeogrMex.pdf> [23.12.2014].

Řeky Mexika

Mexiko má poměrně málo řek. Největší řekou je pohraniční Río Bravo del Norte neboli **Río Grande**, dlouhá 3 023 km, v délce 2 597 km tvoří částečně hranici s USA. Části severního a středního Mexika jsou zcela bez říčního odtoku, protože veškerá srážková voda se vsákne. Několik větších řek je na atlantském pobřeží a jsou bohatší na srážky. Nejdůležitější z nich je Panuco, která ústí do Mexického zálivu. Západní pobřeží má četné kratší řeky, které mají značný energetický význam. Jsou to Yaqui, Fuerte, Río Grande de Santiago, která protéká největším mexickým jezerem Lago de Chapala (1 116 km²), a na severu řeka Balsas. Velké přehrady jsou na největších řekách mexického jihu Usumacinta a Grijalva, Usumacinta tvoří část hranice s Guatemalou.

Východní pobřeží Yucatánského poloostrova lemuje Mezoamerický korálový útes, druhý největší korálový útes na Zemi.²⁰² Povrchovou říční síť nemá ani poloostrov Yucatán, v krasovém reliéfu je srážková voda rychle odváděna do podzemí, kde se nacházejí jeskyně, podzemní vodní toky, cenoty. V sušších oblastech se využívá říční vody k závlahám – nejrozsáhlejší systémy jsou v oblasti řeky Río Bravo del Norte.²⁰³

Řeka Rio Grande (Río Bravo del Norte)²⁰⁴

K zapamatování

„Potápění pro pokročilé: v jeskyních neboli cenotech

Stejně jako potápění v oceánu je v Mexiku velice populární potápění v krasových jeskyních. Jeskyně sice nejsou tak bohaté na faunu a floru jako bariérový útes, ale to plně vynahradí naprosto průzračná voda a krasová výzdoba. Cenoty, [...] jsou jedním z největších pokladů, které Yucatánský poloostrov skrývá. Vznikly už před miliony let ústupem oceánu a snížením hladiny podzemní slané vody. Po té se díky vydatným

²⁰² <http://mexiko.orbion.cz/> [23.12.2014].

²⁰³ <http://distgeo.upol.cz/uploads/vyuka/skripta-fnukal-sebesta.pdf> [23.12.2014].

²⁰⁴ <http://distgeo.upol.cz/uploads/vyuka/skripta-fnukal-sebesta.pdf> [23.12.2014].

---

tropickým deštům staly zásobárnou sladké vody. Mayové je používali k zavlažování a jako zdroj pitné vody. A také k rituálním a náboženským obřadům. Nejznámější a nejkrásnější cenoty se táhnou podél hlavní silnice od městečka Playa del Carmen směrem na Tulum, a pak dále směrem na mexický Valladolid. Tato lokalita je na cenoty opravdu bohatá (řádově tisíce, ale ne všechny jsou nalezeny nebo zpřístupněny). Některé cenoty jsou určeny hlavně potápěčům a “šnorchlařům”, některé jsou otevřené i jako obyčejná koupaliště pro turisty z nedalekých hotelů.²⁰⁵

Fauna Mexika

Zvířena Mexika čítá tisíce druhů, z nichž většinu tvoří hmyz. Velice nepříjemní jsou moskyti, přenášející malárii a žlutou zimnici. Vyskytuje se mnoho plazů a obojživelníků jako leguáni a krokodýli. Největší nebezpečí představují četní a prudce jedovatí chřestýši, kteří se vyskytují na mnoha místech Mexika. V Mexiku žijí zvířata, která se vyskytují v obou částech amerického kontinentu: medvědi, vydry, jeleni a srnci, jaguáři, tapíři, pásovci, mravenečníci a velké množství opic. Mezi původní druhy patří např. ocelot, dikobraz nebo divoký předek krocana. Žijí zde i různí hlodavci a mnoho dalších savců. Z Evropy pochází například ve volné přírodě žijící potomci španělských koní.

Mexiko je známé stovkami druhů ptáků – kolibříků, supů, volavek, orlů, či plameňáků. Mexiko je domovem vzácného, posvátného ptáka zvaného quetzal.²⁰⁶ Díky jeho pestrobarevnému peří si ho indiánští vládci vybrali na zdobení svých čelenek. Z vodních živočichů zde žije žralok velrybí²⁰⁷ nebo želva mořská, rejnoci a chobotnice.²⁰⁸

Příklad

„Kvesal chocholatý – živoucí legenda Aztéků a Mayů

Starověký mýtus Quetzalcoatl neboli Opeřený had, tak zní starověké jméno jednoho z nejposvátnějších bohů starých Aztéků a Mayů, jenž byl duchovním symbolem velikosti a síly jejich říší. V jazyce nahuatl znamená slovo *quetzal* krásné

---

²⁰⁵ *Potápění v mexických cenotech je podle nadšenců mnohem větším lákadlem než pyramidy.* Dostupné z <http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/amerika/mexiko/potapeni-v-mexickyh-cenotech-je-vetsim-lakadlem-nez-pyramidy/> [23.12.2014].

²⁰⁶ Quetzalcoatl patří k nejdůležitějším a nejrůznorodějším staromexickým božstvím Mesoameriky.

Dostupné z <http://www.mexico-travelnews.cz/index.php/leisure-and-travel/54-aztecka-mystika.html> [23.12.2014].

²⁰⁷ Tiburón ballena - Žralok obrovský (Rhincodon typus), též žralok velrybí, je největší ryba na světě, která měří až 15 m a váží 18 tun.

²⁰⁸ <http://www.mexiko-dovolena-go2.cz/mexiko/zvirata-v-mexiku> [23.12.2014].

<http://www.invia.cz/mexiko/fauna/> [23.12.2014].

<http://www.mahalo.cz/mexiko/informace-o-mexiku/fauna-a-flora-mexika.html> [23.12.2014].

pero, coatl je had a určuje tomuto vzácnému ptáku roli Božího posla, nositele míru, jednoty nebe a země, spojení světa pozemského (had symbol vody, Země) a duchovního (pták symbol vzduchu, nebe) [...]. Quetzal je hrdinou mnoha indiánských legenda symbolem svobody indiánů v Mexiku a Střední Americe. Jedna legenda vypráví o bitvě španělského dobyvatele Pedra de Alvarada s mayskými bojovníky prince Tecum Umana v roce 1524.²⁰⁹

Flóra Mexika

Mexiko je rozmanité a kontrastní i svou flórou. V teplém pásmu pobřežních nížin (do 600 m) a na Yucatánu převládá tropické rostlinstvo. Nejvíce druhů najdeme v subtropických smíšených lesích – najdeme zde různé druhy palem, stromů a keřů. Pro zdejší vegetaci jsou typické také květy různých rostlin, z nichž nejznámější je orchidej. Ve výšce 600 až 1 800 m se pěstuje kávovník, rýže, tabák, kukuřice a pšenice. V chladném pásmu se suchým podnebím (nad 1 800 m) převládají stepi a pastviny, vyskytují se zde kaktusy a agáve. V Mohavské a Sonorské poušti, v rozsáhlé oblasti severozápadního Mexika, roste více než 2 000 druhů rostlin.

8.2.2.2 Památky přírodního dědictví UNESCO

V Mexiku funguje rozsáhlá síť různých chráněných území, která spravuje státní organizace *Národní komise pro přírodní chráněná území* (Comisión Nacional de Áreas Naturales Protegidas). Na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO figurují z Mexika:²¹⁰

1. **Sian Ka'an**²¹¹ – biosférická rezervace v oblasti tropických lesů zahrnující i pobřeží Yucatánu;
2. **Velrybí útočiště El Vizcaíno** – přírodní mořská rezervace, jejíž laguny poskytují útočiště velrybám a tuleňům;

Velrybí útočiště El Vizcaíno. (Santuario de Ballenas de El Vizcaíno – Bien Natural).²¹²

²⁰⁹ PATROVSKÁ-VERNEROVÁ, Veronika: *Kvesal chocholatý – živoucí legenda Aztéků a Mayů*.

Dostupné z <http://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/kvesal-chocholaty-zivouci-legenda-azteku-a-mayu.pdf> [23.12.2014].

²¹⁰ http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_sv%C4%9Btov%C3%A9ho_p%C4%9Bdictv%C3%AD_v_Latinsk%C3%A9_Americe:_Mexiko_a_Venezuela#Mexiko [23.12.2014].

²¹¹ Název v mayštině znamená “místo, kde vychází slunce” (překlad ze španělštiny- autorka).

---

3. Ostrovy a chráněná území Kalifornského zálivu – 244 ostrovů, které jsou považovány za přírodní laboratoř. Žije zde mnoho endemických druhů;

4. Biosférická rezervace monarchy stěhovavého má rozlohu přes 56 tisíc hektarů, leží 100 km od hlavního města. Každý podzim se miliony motýlů vrací ze severu do blízkého lesa, aby opět na jaře místo opustily a dolétly až do Kanady.²¹³

5. Biosférická rezervace El Pinacate a Gran Desierto de Altar o rozloze 714 566 ha zahrnuje dvě odlišné části, neaktivní vulkanický štít El Picanate s lávovými proudy černé a červené barvy na východě, a na západě, poušť Gran Altar a její neustále se měnící a rozmanité písečné duny, které mohou dosahovat výšky 200 metrů.²¹⁴ Z uvedených přírodních podmínek je evidentní, že tyto lokalizační faktory představují ohromný potenciál pro cestovního ruchu Mexika. K dalším atraktivitám patří přímořská rekreační centra u Karibského moře (Cancún), u Tichého oceánu (Acapulco, Mazatlán, Manzanillo) a Mexického zálivu (Tampico, Veracruz). Počet turistů přijíždějících na plážovou turistiku představuje přibližně jednu třetinu všech zahraničních turistů. Vedle tradiční plážové turistiky, surfování, jachtingu či potápění je hlavně koncem 20. století a v posledním desetiletí stále větším lákadlem pro návštěvníky Mexika i ekoturismus. Také díky rozsáhlé síti různých chráněných území a světovému přírodnímu dědictví UNESCO, mohou ekoturisté obdivovat dochované původní ekosystémy, biodiverzitu nebo stovky endemických druhů. I české cestovní kanceláře už několik let nabízí vysokohorskou turistiku či výstupy na sopky. Oblíbené jsou (nejenom u českých turistů) např. Pico de Orizaba, sopka Popocatepetl nebo desítky vodopádů, kaskád a překrásných kaňonů. Mexiko nabízí kromě přírody, někdy přeplněných přímořských rekreačních center to nejcennější co má: bohatství kulturně-historických památek, zejména pozůstatky předkolumbovských indiánských kultur.

Bohužel, v tomto textu není prostor ani na stručnou prezentaci všech předkolumbovských skvostů, klenotů koloniální architektury pocházející převážně z 16.–18. století a dalších pokladů světového kulturního dědictví, které jsou na *Seznamu* zapsány. Samotný *Seznam* je obsáhlý, čítá celkem 32 položek světového kulturního a přírodního dědictví, 1 památku smíšeného charakteru, již uvedených

---

²¹²<http://wa2.www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/FIELD/Mexico/images/cultura%2014.jpg> [23.12.2014].

²¹³ *Biosférická rezervace motýla Monarcha stěhovavý*. Dostupné z <http://tripio.cz/stredni-amerika/mexiko/mexico-city-2/atrakce/biosfericka-rezervace-moty-la-monarcha-stehovavy> [23.12.2014].

²¹⁴ *Biosférická rezervace El Pinacate a Gran Desierto de Altar*. Dostupné z <http://www.discover-unesco.com/clanky.php?id=1026> [23.12.2014].

5 přírodních památek a 7 nehmotných památek. V multimediální složce věnované Mexiku vám nabízíme i ukázky kulturně-historických památek hmotného i nehmotného dědictví UNESCO, opatřené stručným komentářem.

8.2.2.3 Společenské lokalizační předpoklady CR

A. Památky nehmotného dědictví UNESCO

Na seznamu nehmotného kulturního dědictví lidstva se Mexiko podílí 7 nehmotnými památkami. Mezi nimi se nachází na jedné straně památky, které mají v dnešní době mezinárodní dosah a jsou značně komercionalizované, (např. mexická kuchyně), a na druhé straně památky, které si prozatím do jisté míry zachovávají regionální charakter (např. tradiční lednové oslavy v Chiapa de Corzo). (Los parachicos en la fiesta tradicional de enero de Chiapa de Corzo).

Kulturní dědictví nehmotného charakteru na Seznamu UNESCO

1. Den mrtvých/Dušičky;
2. Rituální obřad létajících mužů;
3. Pamětní místa a živé tradice Otomí-Chichimecas z Tolimánu: hora Peña de Bernal, strážce posvátného území;
4. Parachicos na tradiční lednové oslavě v Chiapa de Corzo;
5. Pirekua, tradiční zpěv kmene P'urhepechas;
6. Tradiční mexická kuchyně, starobylá a stále živá kultura – michoakánské paradigma;
7. Mariachi, hudba strunných nástrojů, zpěvu a trubek;
8. *Centrum domorodého umění a jeho přínosu pro zachování nehmotného kulturního dědictví kmene Totonaků, oblast Veracruz, Mexiko;*²¹⁵

Mariachi²¹⁶

Den mrtvých/Dušičky²¹⁷

²¹⁵ *Centrum*. je speciální projekt vytvořený na žádost potomků kmene Totonaca ve státě Veracruz. Jedná se o první projekt tohoto typu financovaný UNESCO v oblasti Střední Ameriky a Severní Ameriky.

²¹⁶ <http://t3.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQqdyBAHj14gYJ2MOW2JjdOPVghlz2xEmxO5Jt66PCFE4HJdZ> [23.12.2014].

²¹⁷ http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/9e/Day_of_the_Dead_at_Tecomitl_Cemetery.jpg/1024px-Day_of_the_Dead_at_Tecomitl_Cemetery.jpg [23.12.2014].

Rituální obřad létajících mužů²¹⁸

Chiapa de Corzo: tanec *Parachicos*²¹⁹

B. Kulturně-historické památky na Seznamu UNESCO

Nyní následuje stručný popis 5 památek, vybraných z pohledu jejich největší atraktivity pro cestovní ruch ze 26 kulturně-historických památek zapsaných na Seznam kulturního dědictví UNESCO.

1. **Předhispánské město Teotihuacán**, zachovaly se ruiny posvátného místa s pyramidami Slunce a Měsíce. Jde o nejrozsáhlejší komplex předkolumbovských staveb.

2. **Historické centrum Oaxacy a archeologická lokalita Monte Albán**. Historické centrum Oaxacy je příkladem španělské koloniální architektury. Archeologická lokalita Monte Albán (nedaleko města Oaxaca) je spjata s vyspělou indiánskou kulturou Zapotéků; jde o jedno z nejstarších kultovních míst Mezoameriky, které svědčí o bohaté historii předkolumbovských kultur.

3. **Předhispánské město Chichén Itzá**,²²⁰ zachované ruiny města jsou svědectvím o maysko-toltécké civilizaci. Komplexu Chichén Itzá (na poloostrově Yucatán), jednomu z novodobých divů světa, dominuje Pyramida opeřeného hada a Chrám boha Kukulkána. Kukulkán (nebo také maysky *Quetzalcoatl*) byl hlavním mayským bohem (bohem slunce a nebes).

4. **Předhispánské město a národní park Palenque**. Jedna z nejmystičtějších mayských archeologických lokalit Palenque leží hluboko v džungli mexického státu Chiapas.

²¹⁸ http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/16/El_Tajin_Los_Voladores_fcm.jpg/640px-El_Tajin_Los_Voladores_fcm.jpg [23.12.2014].

<http://cdn.ntrzacatecas.com/archivos/2015/01/ramos-rosas031.jpg> [23.12.2014].

²¹⁹ <http://cdn.ntrzacatecas.com/archivos/2015/01/ramos-rosas031.jpg> [23.12.2014].

²²⁰ 7. 7. 2007 bylo podle počtu hlasů zaslanych lidmi z celého světa zvoleno nových sedm divů světa. Chichén Itzá je také na seznamu. Kritici, včetně expertů z UNESCO, se však od této aktivity distancují.

5. **Předhispánské město Uxmal** je mayské město, jehož ceremoniální místa představují vrchol mayského umění a architektury. Pozůstatky města Uxmal jsou dnes jedny z nejnávštěvovanějších památek Mayů.

Část pro zájemce

„Mérida - město s nejvíce milionáři na světě

Mérida, hlavní město Yucatánského poloostrova, je město dvou tváří. Šedivá přelidněná předměstí se střídají s širokými bulváry a luxusními hotely z dob dávno zašlé slávy.²²¹

Mapa kulturně-historických památek UNESCO²²²

8.3 Selektivní předpoklady turismu

Mexiko je ekonomicky nejslabší země Severní Ameriky a je hospodářsky značně závislé na USA. V roce 1994 se Mexiko stalo členem integračního seskupení NAFTA (Severoamerická zóna volného obchodu), v roce 2000 uzavřelo dohodu o volném obchodu s Evropskou unií.²²³ Mexiko je také členem WTO (Světové obchodní organizace) a OECD (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj).

Stručná charakteristika současného stavu hospodářství Mexika.

– Ekonomická úloha Mexika ve světě rok od roku stoupá.

²²¹<http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/amerika/mexiko/3042-merida-mesto-s-nejvice-milionari-na-svete/> [23.12.2014].

²²²http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/17/Patrimonios_de_la_Humanidad_en_M%C3%A9xico.jpg/640px-Patrimonios_de_la_Humanidad_en_M%C3%A9xico.jpg [10.12.2014].

²²³http://www.mzv.cz/mexico/cz/zeme_pusobnosti/mexiko/strucna_historie_mexika/index.html [10.12.2014].

- HDP Mexika je v paritě kupní síly²²⁴ 11. největší na světě.
- Díky neustálému růstu počtu obyvatel a jejich produktivity práce, ekonomickému rozvoji a bohatým přírodním zdrojům se předpokládá, že Mexiko získá v budoucnosti ještě výraznější vliv ve světové politice a ekonomice.
- Země je politicky stabilní a pracovní síla je levná.
- pokud jde o zahraniční investice, patří Mexiko mezi nejbezpečnější země Latinské Ameriky, pokud jde o zahraniční investice. Kromě tohoto faktu zahraniční investoři využívají také výhodné geografické polohy země, protože Mexiko spojuje Severní a Jižní Ameriku.
- Téměř veškerý průmysl je soustředěn kolem hlavního města. V posledních letech zaznamenal velký rozvoj automobilový průmysl – v současné době je Mexiko 8. největším výrobcem automobilů na světě.
- Vedle automobilového průmyslu patří mezi nejrychleji se rozvíjející odvětví národního hospodářství finanční sektor, včetně pojistného trhu.
- Nejdůležitějším obchodním partnerem jsou USA.²²⁵

Ze zprávy zahraniční kanceláře Czechtrade v Mexico City vyplývá, že podle odhadů OECD se v roce 2015 očekává růst mexické ekonomiky mezi 3,0 až 3,5 %. Mexická ekonomika by podle prognózy OECD mohla v roce 2016 vykázat růst až 4,2 %. Mexická vláda v roce 2014 schválila klíčové reformy, od kterých si slibuje nastartování ekonomického růstu v příštích deseti letech.²²⁶

8.4 Realizační předpoklady cestovního ruchu

Ze zprávy ze 14. 5. 2014 českého Zastupitelského úřadu v Mexiku²²⁷ vyplývá, že stávající úroveň infrastruktury v Mexiku není uspokojivá, protože nedosahuje standardní úrovně vyspělých zemí. Vláda plánuje výstavbu dálkových silničních koridorů napříč Mexikem a rozšíření sítě letišť. Počítá také s investicemi do železničních tratí, v přístavech pak s modernizací dopravní služby. Mexiko disponuje relativně kvalitní sítí dálnic, má přibližně 2 500 km širokorozchodné železniční sítě

²²⁴ (PPP) Parita kupní síly (Purchasing Power Parity). V nejjednodušší verzi PPP představuje poměr cen v národních měnách za stejné výrobky a služby v různých zemích. Dostupné z *Evropský srovnávací program*. http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/evropsky_srovnavaci_program [23.12.2014].

²²⁵ Zpracováno podle článku Hospodářské komory ČR: *Podnikání a daně v Mexiku*. Dostupné z <http://mexicanchamber.cz/akce/podnikani-a-dane-v-mexiku/> [27.12.2014].

²²⁶ <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/oced-predpokladany-rust-hdp-v-mexiku-v-roce-2015-60241.html> [27.12.2014].

²²⁷ Zastupitelský úřad Mexiko. *Mexiko: Ekonomická charakteristika země*. Dostupné z <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/mexiko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19363.html> [12.12.2014].

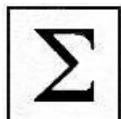
a 3 000 km splavných řek a přímořských kanálů. Podle Hospodářské komory ČR je prvořadým úkolem mexické vlády budování a zlepšení infrastruktury. Veškerá doprava zaznamenala během uplynulých let výrazné zlepšení, přičemž nejdůležitější roli hraje silniční doprava. K modernizaci své městské dopravy přistoupila i velká města. Ačkoliv má Mexiko pro cestovní ruch vhodné přírodní podmínky, nedokáže je zatím náležitě využít. I přesto je rozvoj cestovního ruchu považován za jednu z nejrychleji se rozšiřujících oblastí hospodářství.²²⁸ Nejvýznamnější součástí sektoru služeb, který se na tvorbě HDP podílí značným procentem, je cestovní ruch. S cestovním ruchem je spjata i široce rozvinutá síť hotelů a restauračních zařízení.²²⁹

Příklad

„Ministryně poukázala na růst cestovního ruchu v Mexiku

[...] Mexiko rázně prosadilo strategii diverzifikace trhu s cílem snížit závislost na trhu ve Spojených státech a přitáhnout turisty z celé řady dalších zemí, včetně Brazílie, Číny, Ruska, Kanady a Koreje. [...] Úspěch odvětví přičítá ministryně Guevara vytvoření inovativních produktů cestovního ruchu, jako například Mundo Maya ("Mayský svět"), Pueblos Magicos ("Magická města"), 18 gastronomických tras, dokumentárního filmu "Mexiko: královská cesta", Trasy Mexika a rozšířeného programu Magická města.²³⁰

Shrnutí kapitoly

1. Základní členění Ameriky a vymezení pojmů:

- a) Základní členění vychází z členění Ameriky jako celku na Ameriku Severní a Jižní.
- b) Z fyzicko-geografického hlediska se rozlišuje kromě Severní a Jižní Ameriky i Střední Amerika.
- c) Pojem *Latinská Amerika* není pouhým označením kulturního regionu, jež sdílí jazyk, jedná se i o další společné aspekty týkající se historie, nebo politicko-ekonomické dění ve 20. a 21. století.

2. Lokalizační předpoklady:

a) Přírodní podmínky:

- Reliéf: horský systém, východní a západní pásmo, jihomexické vulkanické pásmo, pobřežní nížina Mexického zálivu, poloostrov Yucatán, Kalifornský poloostrov.

²²⁸ <http://mexicanchamber.cz/akce/podnikani-a-dane-v-mexiku/> [10.12.2014].

²²⁹ *Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje*. Dostupné z

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/mexiko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19363.html> [10.12.2014].

²³⁰ <http://www.protext.cz/english/zprava.php?id=16036> [10.12.2014].

– Řeky Mexika: je poměrně málo řek. Největší řekou je pohraniční Río Bravo del Norte Další významné řeky: Panuco, Yaqui, Fuerte, Río Grande de Santiago, na jihu Usumacinta a Grijalva (velké přehrady).

– Fauna Mexika: zvířena Mexika čítá tisíce druhů. V Mexiku nacházíme zvířata žijící v obou částech amerického kontinentu. Země je známá stovkami druhů ptáků a také je domovem vzácného, posvátného ptáka zvaného *quetzal*.

– Flóra: Mexiko je rozmanité a kontrastní i svou flórou. Nejvíce druhů se nalézají v subtropických smíšených lesích, kde rostou různé druhy palem, stromů a keřů.

b) Na Seznamu UNESCO je zapsáno 5 památek přírodního dědictví.

c) Na Seznamu nemotného kulturního dědictví lidstva se Mexiko podílí 7 nemotnými památkami.

d) Z 26 zapsaných kulturně-historické památek na Seznam památek kulturního dědictví UNESCO je v podkapitole uvedený popis 5 památek, vybraných z pohledu jejich největší atraktivity pro cestovní ruch. Na Seznamu nemotného kulturního dědictví lidstva se Mexiko podílí 7 nemotnými památkami.

3. Selektivní předpoklady cestovního ruchu – stručná charakteristika současného stavu hospodářství Mexika: růst ekonomiky v nejbližších letech výrazně ovlivní implementace ekonomických reforem vlády; ekonomická úloha Mexika ve světě rok od roku stoupá; HDP Mexika je 11. největší na světě; země je politicky stabilní; v posledních letech došlo k velkému rozvoji automobilového průmyslu.

4. Realizační předpoklady cestovního ruchu: stávající úroveň infrastruktury v Mexiku není uspokojivá, nedosahuje standardní úrovně vyspělých zemí. Budování infrastruktury je považováno státní administrativou za významný podnět k regionálnímu rozvoji a zvýšení zaměstnanosti. Nejvýznamnější součástí sektoru služeb, který se na tvorbě HDP podílí značným procentem, je cestovní ruch.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Co znamená pojem *Lusoamerika*?
2. Které země, z jazykového hlediska, zahrnuje Latinská Amerika?
3. Kde leží území Střední Ameriky?
4. Jak se jmenuje východní pásmo, které navazuje na Skalnaté hory v USA, jak je dlouhé a jaké nadmořské výšky dosahuje?
5. Jak se jmenuje druhý největší korálový útes na Zemi?
6. Jaký význam má v mexické tradici pták *quetzal*?
7. Charakterizujte Mexiko z hlediska selektivních předpokladů turismu.

8. Který druh CR je pro oblast Mexika specifický? Vyjmenujte nejdůležitější destinace.
9. Vyjmenujte památky světového přírodního dědictví UNESCO v Mexiku.
10. Které staré indiánské kultury žily na území Mexika?
11. Je Mexiko členem nějakého mezinárodního integračního seskupení? Uveďte kterého a ve kterém roce do něj vstoupilo.

Úkoly k textu

1. Jak vypadá prognóza mexického hospodářství na následující období?
2. Dohleďte aktuální informace o stávající hospodářské situaci v Mexiku.

Literatura

Citovaná

- Diccionario panhispánico de dudas.* (2005). Madrid: Real Academia Española.
<http://lema.rae.es/dpd/?key=centroam%C3%A9rica> [3.12.2014].
<http://cdn.ntrzacatecas.com/archivos/2015/01/ramos-rosas031.jpg> [23.12.2014].
<http://distgeo.upol.cz/uploads/vyuka/skripta-fnukal-sebesta.pdf> [23.12.2014].
<http://flags.fmcdn.net/data/flags/normal/mx.png> [23.12.2014].
http://geografia.laguia2000.com/wp-content/uploads/2007/06/mexico_relieve.png [23.12.2014].
<http://mexicanchamber.cz/akce/podnikani-a-dane-v-mexiku/> [10.12.2014].
<http://mexiko.orbion.cz/> [23.12.2014].
<http://t3.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcQqdyBAHj14gYJ2MOW2JjdOPVghIz2xEmxO5Jt66PCFE4HJdZ> [23.12.2014].
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/16/El_Tajin_Los_Voladores_fcm.jpg/640px-El_Tajin_Los_Voladores_fcm.jpg [23.12.2014].
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/17/Patrimonios_de_la_Humanidad_en_M%C3%A9xico.jpg/640px-Patrimonios_de_la_Humanidad_en_M%C3%A9xico.jpg [10.12.2014].
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/9/9e/Day_of_the_Dead_at_Tecomitl_Cemetery.jpg/1024px-Day_of_the_Dead_at_Tecomitl_Cemetery.jpg [23.12.2014].
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/evropsky_srovnacni_program [23.12.2014].

<http://wa2.www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/FIELD/Mexico/images/cultura%2014.jpg> [23.12.2014].

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/oecd-predpokladany-rust-hdp-v-mexiku-v-roce-2015-60241.html> [27.12.2014].

<http://www.hedvabnastezka.cz/zeme/amerika/mexiko/3042-merida-mesto-s-nejvice-milionari-na-svete/> [23.12.2014].

<http://www.invia.cz/mexiko/fauna/> [23.12.2014].

http://www.larousse.fr/encyclopedie/autre-region/Am%C3%A9rique_centrale/105172 [3.12.2014].

<http://www.mahalo.cz/mexiko/informace-o-mexiku/fauna-a-flora-mexika.html> [23.12.2014].

<http://www.mexico-travelnews.cz/index.php/leisure-and-travel/54-aztecka-mystika.html> [23.12.2014].

<http://www.mexiko-dovolena-go2.cz/mexiko/zvirata-v-mexiku> [23.12.2014].

http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/index.html [23.12.2014].

http://www.mzv.cz/mexico/cz/zeme_pusobnosti/mexiko/strucna_historie_mexika/index.html [10.12.2014].

<http://www.protext.cz/english/zprava.php?id=16036> [10.12.2014].

<http://www.ub.edu/medame/cursos/GeogrMex.pdf> [23.12.2014].

<http://www.unesco.org/new/es/mexico/work-areas/culture/world-heritage/#topPage> [23.12.2014].

<https://www.prirodovedci.cz/zeptejte-se-prirodovedcu/542> [23.12.2014]

Biosférická rezervace motýla Monarcha stěhovavý. Dostupné z

<http://tripio.cz/stredni-amerika/mexiko/mexico-city-2/atrakce/biosfericka-rezervace-motyla-monarcha-stehovavy> [23.12.2014].

Biosférická rezervace El Pinacate a Gran Desierto de Altar.

Dostupné z <http://www.discover-unesco.com/clanky.php?id=1026> [23.12.2014].

LEY GENERAL DE DERECHOS LINGÜÍSTICOS DE LOS PUEBLOS INDÍGENAS. <http://www.diputados.gob.mx/LeyesBiblio/pdf/257.pdf> [23.12.2014].

Mexiko: Ekonomická charakteristika země.

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/mexiko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19363.html> [12.12.2014].

PATROVSKÁ-VERNEROVÁ, Veronika: *Kvesal chocholatý – živoucí legenda Aztéků a Mayů*. Dostupné z <http://ziva.avcr.cz/files/ziva/pdf/kvesal-chocholaty-zivouci-legenda-azteku-a-mayu.pdf> [23.12.2014].

Podnikání a daně v Mexiku. Dostupné z <http://mexicanchamber.cz/akce/podnikani-a-dane-v-mexiku/> [27.12.2014].

Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje.

Dostupné z <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/mexiko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19363.html> [10.12.2014].

Doporučená

TARALLO, Pietro. *Mexiko – po stopách historie*. (1997) Praha: Knihcentrum.

Videa

Videa k této kapitole naleznete v multimediální části výukového materiálu ve složce „*Multimédia*“.

9. Střední Amerika

V této kapitole se dozvíte:

- základní informace o teritoriu
- geografickou charakteristiku
- jaké je etnické složení obyvatelstva
- že většina států je závislá na produkci jedné či několika plodin
- že průmyslová výroba se zaměřuje většinou jen na zpracování zemědělských plodin
- které oblasti cestovního ruchu jsou ve Střední Americe nejvýznamnější
- které destinace cestovního ruchu jsou nejnavštěvovanější

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- vysvětlit, kdo jsou Garifunové, kde žijí a k jakému etniku patří
- charakterizovat hospodářství středoamerických států
- popsat země Střední Ameriky z hlediska geografie cestovního ruchu
- popsat nejvýznamnější atraktivity všech středoamerických zemí

Klíčová slova kapitoly: Střední Amerika, geografická a ekonomická charakteristika, etnikum, cestovní ruch

Průvodce studiem

V bloku věnovaném geografii cestovního ruchu Latinské Ameriky pokračujeme studiem oblastí Střední Ameriky. Uvedeme základní charakteristiky jednotlivých zemí z pohledu geografie cestovního ruchu, soustředíme se hlavně na lokalizační předpoklady, z nichž převažují přírodní a kulturně-historické aspekty rozvoje cestovního ruchu v dané zemi. Uvedené konkrétní příklady vám pomohou tyto země lépe poznat. Čas potřebný k prostudování učiva kapitoly jsou 2 hodiny.

9.1 Základní informace o teritoriu

Mapa Střední Ameriky a Karibiku²³¹

Guatemala

Oficiální název: Guatemalská republika

Administrativní členění: 22 departamentů

Rozloha: 108 894 km²

Obyvatelstvo: 14 084 000 (2013)

Hlavní město: Guatemala (Ciudad de Guatemala)

Složení obyvatelstva: kolem 61 % tvoří potomci Mayů

Náboženství: nejrozšířenější vyznání je katolické

Jazyky: úřední – španělština. Většina mayských obyvatel mluví jedním z 23 jazyků mayského původu (quiché, quekchí, cakchiquel)

Státní zřízení: republika s prezidentským systémem

Měna: guatemalský quetzal

²³¹ <http://espanol.mapsofworld.com/wp-content/uploads/2011/09/mapa-de-centroamerica.jpg> [3.12.2014].

Honduras

Oficiální název: Honduraská republika

Administrativní členění: 18 departamentů

Rozloha: 112 492 km²

Obyvatelstvo: 8 447 000 (2013)

Hlavní město: Tegucigalpa

Složení obyvatelstva: Hondurasané jsou výsledkem míšení ras – potomků Mayů se španělskými dobyteli

Náboženství: nejrozšířenější vyznání je katolické

Jazyky: španělština je úředním a převládajícím jazykem. Některé skupiny indiánů si udržují svůj původní jazyk.

Státní zřízení: republika s prezidentským systémem

Měna: honduraská lempira

Salvador (El Salvador)

Oficiální název: Salvadorská republika

Administrativní členění: 14 departamentů

Rozloha: 21 041 km²

Obyvatelstvo: 6 108 000 (2013)

Hlavní město: San Salvador

Složení obyvatelstva: Salvadořané mají svůj původ v míšení ras – španělských kolonizátorů s místními indiánskými obyvateli; 89 % obyvatel tvoří mesticové

Náboženství: většina jsou katolíci

Jazyky: španělština je úředním a převládajícím jazykem. Minoritní indiánské skupiny mluví jazykem nahuatl

Státní zřízení: republika s prezidentským systémem

Měna: americký dolar

Nikaragua (Nicaragua)

Oficiální název: Nikaragujská republika

Administrativní členění: 15 departamentů

Rozloha: 129 494 km²

Obyvatelstvo: 6 028 000 (2013)

Hlavní město: Managua

Složení obyvatelstva: většina Nikaragujců (více než 70 %) jsou mesticové, potomci indiánů a Španělů
Náboženství: většina je katolická
Jazyky: španělština je oficiální a převládající. Na atlantském pobřeží se mluví miskito, sumo a anglicky
Státní zřízení: republika s prezidentským systémem
Měna: córdoba

Kostarika (Costa Rica)

Oficiální název: Kostarická republika
Administrativní členění: 7 provincií
Rozloha: 51 100 km²
Obyvatelstvo: 4 726 000 (2013)
Hlavní město: San José
Složení obyvatelstva: Kostaričané vděčí za svůj původ míšení indiánského obyvatelstva se silnými migračními vlnami z Evropy, hlavně ze Španělska
Náboženství: 80 % obyvatel vyznává katolickou víru
Jazyky: španělština je jazykem úředním a majoritním. Jsou známé i různé indiánské dialekty.
Státní zřízení: republika s prezidentským systémem
Měna: kostarický colón

Panama (Panamá)

Oficiální název: Panamská republika
Administrativní členění: 9 provincií
Rozloha: 78 200 km²
Obyvatelstvo: 3 652 000 (2013)
Hlavní město: Ciudad de Panamá
Složení obyvatelstva: většinu panamského obyvatelstva (64 %) tvoří míšenci Španělů a indiánů; 14 % je afrického původu a mulatů
Náboženství: převážně katolické (85 %)
Jazyky: španělština je úřední a majoritní jazyk. Také se mluví anglicky.
Státní zřízení: republika s prezidentským systémem

Měna: panamská balboa, americký dolar²³²

Střední Amerika²³³

K zapamatování

„Území Střední Ameriky tvoří 7 zemí o celkové rozloze přibližně 524 000 km², počet obyvatel je kolem 44 671 000 milionů (2013), z toho Belize²³⁴ má 22 966 km² a 334 000 obyvatel.“

9.2 Selektivní předpoklady

9.2.1 Obyvatelstvo. Etnické složení

Etnické složení obyvatelstva Střední Ameriky souvisí s historií území. Ve většině států převládají mesticové (zhruba 66 % veškeré populace, nejvyšší procentuální zastoupení je v Hondurasu a Salvadoru), druhou nejvýznamnější skupinou jsou indiáni (cca 16,5 %, žijí především na území Guatemaly a Belize), běloši (tvoří 14,5 % populace a žijí především v Kostarice). Černoši a mulati reprezentují (zhruba jen 2 % v některých zemích je významná menšina černochoů, v Belize dokonce většina).

Původní indiánské obyvatelstvo si dodnes zachovalo převahu v některých zemích Střední Ameriky. V Guatemale asi polovinu tvoří indiáni, potomci Mayů, v džungli Guatemaly a v Chiapasu (jeden ze států Mexika) se lze setkat s lakandonskými indiány, v Livingstonu s černošskými Garifuny.²³⁵ Další skupinu obyvatel tvoří tzv. *ladinos*²³⁶ a poslední skupinu obyvatelé španělského původu. V Hondurasu je obyvatelstvo také značně různorodé, žijí zde domorodé skupiny se svými zvyky a kulturou např. – Tawahkové, populace Lenců, Miskitové (*misquitos* – indiánské etnikum žijící na východním pobřeží Nikaraguy a Hondurasu) a etnikum Garifunů (*garifunas*).

²³² Americký dolar je oficiální měna Spojených států amerických i některých dalších zemí (Panama, Ekvádor, Salvador a Východní Timor se tak rozhodly nezávisle, některé státy dřívějších amerických teritorií v Tichomořských ostrovech po získání nezávislosti nepřijaly vlastní měnu)

²³³ <http://www.visitcentroamerica.com/sites/all/themes/glassical/logo.png> [3.12.2014].

²³⁴ Do roku 1981 bylo Belize britskou kolonií a i po získání nezávislosti spolupracuje na mezinárodní úrovni s anglofonními státy Karibiku.

²³⁵ Garifunové jsou národnostní skupina potomků indiánů (Karibů, Arawaků) a černých otroků přivezených do Střední Ameriky z ostrova Sv. Vincence v letech 1796–1797.

²³⁶ *Ladinos* - to jsou míšenci Španělů a indiánů. V Guatemale je *ladino* v současnosti oficiálně uznána jako etnická skupina, hlásí se k ní kolem 60 % obyvatelstva a zahrnuje smíšené obyvatelstvo i domorodé obyvatelstvo, které je kulturně považováno za mestic.

K zapamatování

Garifunové, také označovaní jako Černí Karibové, jsou zambským etnikem, žijícím především na východě států Honduras, Guatemala, Nicaragua a Belize. Díky své osobité kultuře – a to především jazyku, tanci a hudbě – jsou Garifunové zapsáni na seznam nehmotného kulturního dědictví UNESCO. Přestože se z fyzické stránky jedná o negroidní populaci, životní styl, genetické vybavení a užívání domorodého indiánského jazyka vede odborníky k tomu, aby Garifuny považovali za jednu ze skupin původního obyvatelstva Mezoameriky.[...] ²³⁷

Část pro zájemce

Seznamte se blíže s kulturou Garifunů, zajímavou afroamerickou populací v Latinské Americe a přečtěte si tyto dva články:

„Na karibské tancovače

Jejich cesta do Střední Ameriky byla dlouhá a strastiplná. Začala na západním pobřeží Afriky, odkud nenasytní otrokáři importovali otroky do Nového světa. ²³⁸

„Garifunové z Karibiku poprvé v Praze

Hudební příběhy mohou být stejně poutavé jako ty nejlepší dobrodružné romány. Roku 1635 ztroskotaly u karibského ostrova Sv. Vincent dvě španělské lodě s otroky z Nigérie. Trosečníci prý nějakou dobu válčili s Kariby, místními Indiány, ale nakonec se smířili a rasy se promísily. Potomci Karibů a Afričanů jsou dnes známí jako Garifunové. ²³⁹

9.2.2 Stručná charakteristika hospodářství středoamerických států

Ekonomiky jednotlivých zemí Střední Ameriky se v detailech liší, ale souhrnně je lze charakterizovat jako málo rozvinuté. Ve všech státech převládá jednoznačně zemědělství nad průmyslem. Průmysl je zaměřený na zpracování zemědělských plodin. Většina zemí má ekonomiku jednostranně závislou na jedné nebo na několika vývozních plodinách. ²⁴⁰ Některé středoamerické státy se zaměřují na produkci banánů a jiného tropického ovoce: Panama, Honduras; Kostarika je největším exportérem ananasu na světě, přes 30 % ananasů pochází právě odsud; Guatemala je významným vývozcem banánů, které můžeme běžně koupit i v našich obchodech. Velmi

²³⁷ <https://wikisofia.cz/index.php/Gar%C3%ADfuna> [28.12.2014].

²³⁸ <http://www.lideazeme.cz/clanek/na-karibske-tancovacce> [cit. 28.12.2014].

²³⁹ <http://afro.cz/magazin/garifunove-z-karibiku-poprve-v-praze> [cit. 28.12.2014].

²⁴⁰ Často se těmto zemím říká „banánové republiky“.

rozšířené je pěstování cukrové třtiny, například v Guatemale. Z cukrové třtiny se vyrábí rum. Ten guatemalský, značka *Zacapa Centenario*, patří k nejznámějším ve Střední Americe. Z dalších vývozních artiklů lze uvést např. dřevo, květiny, doutníky, z potravin např. kávu, cukr, melouny, krevety, humry. Guatemala je největším světovým vývozcem koření kardamom. Ceněným vývozním artiklem je také velmi kvalitní guatemalská káva. Pěstuje se v 7 různých regionech Guatemaly, což umožňuje vyrábět 7 typů jakostní kávy *Guatemala Arabica*. Kávovníkové plantáže jsou i v Salvadoru a dalších středoamerických státech. Středoamerické země spolupracují v politické i ekonomické oblasti. Seskupují se v několika různých organizacích. Důležitý je Středoamerický integrační systém (Sistema de la Integración Centroamericana, SICA), regionální mezivládní seskupení středoamerických států, které vzniklo 1. 1. 1993 jako nástupce Organizace středoamerických států a kromě jiného se zabývá také cestovním ruchem. V posledních 10–15 letech je ve středoamerických zemích viditelná snaha podporovat cestovní ruch, je zde už mnoho měst a turistických center s dobrou infrastrukturou, která splňují požadavky turistů. Některé země, např. Kostarika, věnují již delší dobu velkou pozornost oblasti turismu a výstavbě hotelů. Sektor služeb se podílí na tvorbě HDP již několik let zhruba 30 % a dochází k nárůstu oproti předchozímu období. Turistika je po exportu druhým největším zdrojem devizových příjmů této země.²⁴¹ K nejvýznamnějším oblastem cestovního ruchu ve Střední Americe patří tradičně hlavní města zemí, centra plážové turistiky a místa s památkami UNESCO. Nejnavštěvovanějšími destinacemi jsou písčné pláže, národní parky, pyramidy a místa předkolumbovských civilizací, především mayské kultury. Mezi nejvyhledávanějšími zeměmi Střední Ameriky najdeme Kostariku, Panamu, Guatemalu a Salvador. Nejvýznamnějším atraktivitám všech španělsky mluvících středoamerických zemí je věnovaná následující část textu.

Kávová plantáž²⁴²

²⁴¹ http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/stredni_amerika/kostarika/ekonomika/ekonomicka_charakteristi_ka_zeme.html [28.12.2014].

²⁴² http://media.novinky.cz/289/342899-top_foto2-9zu64.jpg [28.12.2014].

9.3 Přírodní lokalizační předpoklady CR

Základní geografická charakteristika

Pevninskou částí Střední Ameriky prochází po celé délce pásmo Středoamerických Kordiller (Cordillera Centroamericana), dosahující nejvyšších nadmořských výšek na severu. Od hranic s Mexikem až po Kostariku se táhne oblast seizmicky značně neklidná, je zde několik desítek sopečných kuželů, mezi nimiž je řada činných sopek. V minulosti došlo k několika velkým erupcím. Například Guatemala je zemí s více než 30 vulkány a některé z nich jsou i přes 3 500 metrů vysoké. Jedním z aktivních vulkánů je Volcán de Pacaya. Jeho poslední významná erupce byla v roce 2010 a sopečný popel pokryl mnohá města včetně hlavního města Guatemaly. Další hrozbou je aktivita sopky Volcán de Fuego (k erupci došlo v r. 2012 a muselo být evakuováno cca 33 000 lidí). Celé území se nachází v tropickém podnebném pásmu s vyšší nadmořskou výškou, ale teploty klesají. Množství srážek ovlivňují pasátové větry, nejvíce srážek přináší severovýchodní pasát, hlavně na návětrné svahy hor. Pobřeží Atlantiku je proto výrazně vlhčí než pobřeží Pacifiku.

9.4 Lokalizační předpoklady CR

Atraktivita. Památky UNESCO

9.4.1 Kostarika

Kostarika bývá označována jako tzv. středoamerické Švýcarsko. Je turisticky nejvyhledávanější a ekonomicky nejrozvinutější destinací ve Střední Americe. Kromě toho má dlouhodobě pověst jedné z nejbezpečnějších zemí v regionu. Turistům nabízí desítky národních parků a dvě krásná pobřeží. V Kostarice lze provozovat různé druhy cestovního ruchu, od sportovního (např. treky na vrcholy sopek, potápění), přes kulturní, až po plážový cestovní ruch – relaxaci u oceánů.²⁴³

Památky UNESCO

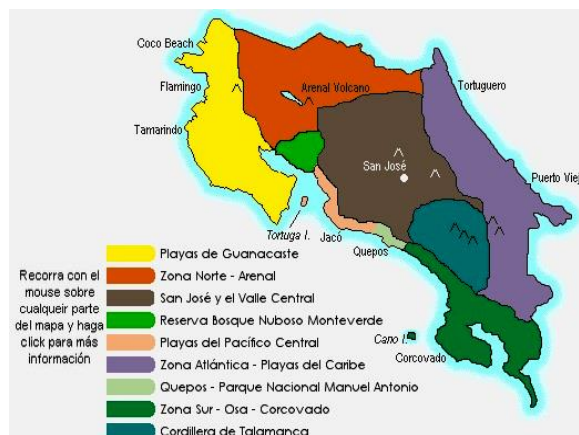
1. Přírodní rezervace Talamanca Range-La Amistad (*El Parque Internacional La Amistad*); přírodní rezervace v oblasti tropického deštného lesa. Mezinárodní park leží v pohraniční oblasti mezi Kostarikou a Panamou, s celkovou rozlohou přibližně 401 000 ha, v Kostarice je 193 929 ha, v Panamě 207 000 ha.

---

²⁴³ *Kostarika*. Dostupné z <http://latinskaamerikadnes.cz/stredni-amerika/kostarika/#historie> [5.12.2014].

2. Národní park – Kokosový ostrov²⁴⁴ (*Parque Nacional Isla del Coco*); jde o vlhký tropický les a podvodní svět zahrnující velké mořské druhy jako např. žraloky, rejnoky, tuňáky a delfíny. Park má rozlohu 199 790 hektarů, z toho ostrov zaujímá „pouze“ 2 385 ha.

Logo NP– Kokosový ostrov²⁴⁵

Turistická mapa Kostariky²⁴⁶

3. Chráněná oblast Guanacaste (*Área de Conservación Guanacaste*). Toto území (Střední Amerika až sever Mexika) zahrnuje životní prostředí důležité pro zachování biodiverzity (žijí zde ohrožené druhy zvířat a roste vzácná flóra), včetně suchých lesů. Ochrana se vztahuje jak na pevninu, tak i na okolní moře. Celková rozloha území je 147 000 ha, z toho je 104 000 ha pevniny a 43 000 ha vodních ploch.

Chráněná oblast Guanacaste na mapě Kostariky²⁴⁷

4. Předkolumbovské osady s kamennými koulemi v Diquís (*Los Asentamientos Cacicales Precolombinos con Esferas de Piedra del Diquís*). Našly se zde záhadné kamenné koule v údolí Diquís z období 500-1500 př. n. l.

²⁴⁴ U nás proslavený hlavně díky Spielbergově filmu *Jurský park*, ale ve světě potápěčů vyhlášený jako jedna z vůbec nejlepších potápěčských lokalit na světě. Dostupné z <http://www.bajecna-kostarika.com/news/kokosovy-ostrov/> [5.12.2014].

²⁴⁵ <http://www.isladelcoco.go.cr/assets/global/images/isla-del-coco-logo.png> [3.12.2014].

²⁴⁶ <http://www.conozcacosr.com/hotels.htm> [3.12.2014].

²⁴⁷ http://www.stroudcenter.org/research/projects/treb/costarica/images/acg_costarica-thumbnail.gif [3.12.2014].

Záhadné kamenné koule²⁴⁸

9.4.2 Guatemala

K největším přírodním krásám se řadí vulkanické pásmo – jedním z aktivních vulkánů je **Volcán de Pacaya** a je součástí národního parku *Pacaya Parque Nacional "Volcán de Pacaya y Laguna Calderas"*). K dalším zajímavostem se řadí termální vodopády Finca El Paraíso či Monterrico, přímořské letoviště. Největší část mayských památek je soustředěna do Peténského pralesa (např. Tikal). Pozůstatky slavné koloniální minulosti reprezentuje město Antigua.

Památky UNESCO

- 1. Stará Guatemala** (Antigua Guatemala) – bývalo hlavním městem španělské Střední Ameriky v letech jejího největšího rozmachu, dnes se zachovalou elegantní španělskou koloniální architekturou z 16. až 18. století.
- 2. Tikal** – národní park (Parque Nacional Tikal); Tikal byl pravděpodobně největším střediskem klasické mayské kultury. Stejně jako další mayská města byl však z dosud neobjasněných příčin svými obyvateli v 10. století opuštěn. Dnes je jednou z hlavních památek mayské civilizace.
- 3. Quiriguá** – archeologická lokalita; ruiny mayského města. V dnešních ruinách lze zhlédnout např. vyřezávané sloupy a kalendáře, které jsou základním pramenem pro studium mayské civilizace.

Quiriguá²⁴⁹

---

²⁴⁸ http://www.museocostarica.go.cr/images/stories/novedades/prensa/esferas/IMG_3348.jpg [3.12.2014].

²⁴⁹ <http://www.visitguatemala.com/images/stories/destinos/izabal-caribe-verde/parque-nacional-quirigua-en-izabal.jpg> [3.12.2014].

Příklad

„Guatemala - nádherné přírodní scenérie, vulkány i kolébka mayské kultury

Guatemala je označována za kolébkou mayské kultury, jejímž centrem se stalo rozlehlé mayské město Tikal, umístěné v departamentu Petén uvnitř tropického deštného pralesa. Tento archeologický skvost s rozlohou více než 16 km² je součástí národního parku Tikal National Park (570 km²), který je od roku 1979 zařazen mezi památky světového dědictví UNESCO. [...] Tikal býval jedním z největších a nejdůležitějších mayských měst, na jeho území bylo postaveno okolo 3 000 staveb, od malých chýší až po velkolepé chrámové pyramidy. Nejvyšší pyramida Temple IV dosahuje úctyhodných 70 metrů. Odhaduje se, že zde mohlo žít okolo 10 000 lidí, v době největšího rozkvětu dokonce až 90 000 obyvatel. [...] Práce na objevování dalších částí města neustále pokračují.“[...] ²⁵⁰

9.4.3 Salvador

Salvador je nejmenší středoamerický přímořský stát při pobřeží Tichého oceánu. Tato země je doposud neobjevenou destinací turismu, ale potenciálním návštěvníkům má co nabídnout: písčité pláže v délce 300 km (letovisko Sonsonate, pláže Salinitas Metalio, oblast La Libertad), ideální podmínky pro surfování (El Cucoy, El Tamarindo), přírodní krásy v národních parcích (El Imposible, Cerro Verde, Los Volcanos), města s moderní i koloniální architekturou (hlavní město San Salvador, Alegria).

Příklad

„Exotická dovolená na tichomořském pobřeží Střední Ameriky

V posledních dvou desítkách let toho u nás o Salvadoru, nejmenší zemi Střední Ameriky, mnoho neslyšíme. Občanská válka tam skončila, sopky, jichž tam je nepočítaně, daly už delší čas pokoj. Mostem, který nám nyní Salvador přibližuje, je cestovní ruch. Česko je jednou ze dvou nebo ze tří evropských zemí, odkud do Salvadoru míří charterové turistické lety. [...] Salvadorské pobřeží, zejména ta jeho část, jíž se říká Costa del Bálsamo, je podle odborníků jedním z nejlepších surfařských terénů v Americe. Hlavním střediskem surfařů je město La Libertad.“²⁵¹

²⁵⁰ <http://www.novinky.cz/cestovani/amerika/281969-guatemala-nadherne-prirodni-scenerie-vulkany-i-kolebka-mayske-kultury.html> [3.12.2014].

²⁵¹ <http://www.novinky.cz/cestovani/151785-exoticka-dovolena-na-tichomorskem-pobrezi-stredni-ameriky.html> [30.12.2014].

9.4.4 Nikaragua

Země v současné době bojuje s chudobou a určitou izolovaností, což je důsledek občanské války (ta už sice skončila před mnoha lety, její následky pro ekonomiku země jsou ale stále citelné).²⁵² Pomoci by mohl rozvoj cestovního ruchu,²⁵³ pro který má země dobré lokalizační předpoklady: koloniální architekturu (hlavní město Managua, Granada, Santiago de los Caballeros de León), pláže (San Juan del Sur), největší sladkovodní jezero ve Střední Americe (Lago de Nicaragua – se 400 ostrůvky a jediným sladkovodním druhem žraloka na světě) či sopky, v jejichž okolí nalezneme i přírodní rezervace.

Plán nového průplavu²⁵⁴

„Středoamerická Nikaragua dnes začíná stavět průplav, který bude jako nové propojení Atlantického a Tichého oceánu konkurovat Panamskému průplavu. Na jeho budování se má podílet čínská firma a jeho dokončení je plánováno na rok 2019. Chudá středoamerická země si od projektu slibuje příliv peněz do státní kasy. Lidé žijící v okolí stavby se ale bojí ztráty zemědělské půdy i ohrožení přírody. [...] Délka kanálu bude 278 kilometrů a bude širší i hlubší než Panamský průplav, kde limitují lodě, které si cestu průplavem mohou zkrátit, podle jejich rozměrů či ponoru. Nikaragujský průplav doplní výstavba dvou přístavů, letiště a průmyslové zóny. Plánované datum dokončení je v roce 2019. O rok později by měl začít fungovat (22. 12. 2014).“²⁵⁵

²⁵² Nikaragua také předložila projekt na výstavbu meziocéánské vodní cesty, která by měla konkurovat Panamskému průplavu.

²⁵³ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/296193-v-nikaragui-ode-dneska-rote-konkurence-panamskemu-pruplavu/> [3.12.2014].

²⁵⁴ <https://pbs.twimg.com/media/B5dVxOzIQAA6RBI.png:large> [22.12.2014].

²⁵⁵ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/296193-v-nikaragui-ode-dneska-rote-konkurence-panamskemu-pruplavu/> [22.12.2014].

Nikaragujský průplav, by měl jako nové spojení Atlantického a Tichého oceánu konkurovat Panamskému průplavu. Nikaragua už předložila projekt na výstavbu této meziocéánské vodní cesty. To je tedy dílo blízké budoucnosti.

9.4.5 Honduras

Památky UNESCO

1. Copán – jedno z nejdůležitějších nalezišť mayské civilizace, bylo objeveno v roce 1570. S vykopávkami se ale začalo až v 19. století. Ruiny citadely a impozantní budovy odhalují tři etapy vývoje města, kterými město prošlo předtím, než bylo v 10. století opuštěno.²⁵⁶

Copán²⁵⁷

2. Biosférická rezervace Río Plátano (*La Reserva de la Biosfera del Río Plátano*) – se nachází v povodí stejnojmenné řeky. Jedná se o jedno z posledních území ve Střední Americe, kde se zachoval tropický deštný prales s bohatou flórou a faunou. Park se nachází v hornaté oblasti, která se postupně svažuje k pobřeží Karibského moře. Na území parku žije tradičním způsobem života asi 2 000 původních obyvatel.²⁵⁸

Část pro zájemce 1

„Honduras - podivuhodná země Střední Ameriky

[...] La Ceiba, někdy přezdíváná jako nevěsta či přítelkyně Hondurasu, je přístavní město na březích Karibského moře a je čtvrtým největším v zemi. Bylo pojmenováno podle obrovského stromu ceiba, který rostl do roku 2007 nedaleko starých doků. La Ceiba má své vlastní mezinárodní letiště a je známé pořádáním slavností, karnevalů a přírodními zajímavostmi. Každý rok v druhé polovině května se zde pořádá slavnost

²⁵⁶ http://www.mujiptuvodce.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=600028&id=1438 [5.12.2014].

²⁵⁷ http://www.visitcentroamerica.com/?q=files/imagecache/live_slideshow/experience_section/panoramica_del_parque_arqueologico_de_copan_0.jpg [5.12.2014].

²⁵⁸ http://www.visitcentroamerica.com/?q=files/imagecache/live_slideshow/experience_section/panoramica_del_parque_arqueologico_de_copan_0.jpg [5.12.2014].

---

oslavující patrona farmářů svatého Isidora. V té době město navštíví téměř půl milionu turistů z celého světa.²⁵⁹

Část pro zájemce 2

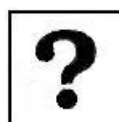
Cesta do mayské Střední Ameriky

Přečtěte si článek Miloše Matuly, spisovatele a žurnalisty, který se zabývá předkolumbovskými kulturami a publikuje články a knihy s touto problematikou.²⁶⁰

Shrnutí

1. Od hranic s Mexikem až po Kostariku se táhne oblast seizmicky značně neklidná, je zde několik desítek sopečných kuželů, mezi nimiž je řada činných sopek.
2. Celé území se nachází v tropickém podnebném pásu. Množství srážek ovlivňují pasátové větry, nejvíce srážek přináší severovýchodní pasát.
3. Etnické složení obyvatelstva Střední Ameriky souvisí s historií území. Ve většině států převládají mesticové, druhou nejvýznamnější skupinou jsou indiáni, především na území Guatemaly a Belize, běloši tvoří 14,5 % populace, černoši a mulati reprezentují zhruba jen 2 %.
4. Ekonomiky jednotlivých zemí Střední Ameriky se v detailech liší, ale souhrnně je lze charakterizovat jako málo rozvinuté. Ve všech státech převládá jednoznačně zemědělství nad průmyslem.
5. K nejvýznamnějším oblastem cestovního ruchu ve Střední Americe patří hlavní města zemí, centra plážové turistiky a místa s památkami UNESCO.
6. Nejnavštěvovanějšími destinacemi jsou písčné pláže, národní parky, pyramidy a místa předkolumbovských civilizací, především mayské kultury.
7. Nejvyhledávanějšími zeměmi Střední Ameriky jsou Kostarika, Panama, Guatemala a Salvador.

Kontrolní otázky a úkoly

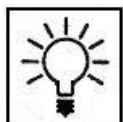
1. Do jakého podnebného pásu spadá celé území Střední Ameriky?
2. Popište etnické složení obyvatelstva Střední Ameriky.
3. Kdo jsou Garifunové, kde žijí a čím je jejich kultura specifická?
4. Na jaké úrovni je ekonomika zemí Střední Ameriky? Na čem závisí?

---

²⁵⁹<http://www.novinky.cz/cestovani/amerika/289625-honduras-podivuhodna-zeme-stredni-ameriky.html> [5.12.2014].

²⁶⁰<http://www.national-geographic.cz/clanky/cesta-do-mayske-stredni-ameriky-2.html#.VPSSl3yG-qY> [5.12.2014].

5. Co je to Středoamerický integrační systém?
6. Jaké jsou hlavní oblasti cestovního ruchu těchto států?
7. Uveďte památky UNESCO v Kostarice. Charakterizujte hlavní turistické destinace.
8. Uveďte památky UNESCO v Guatemale i jiné tamní pozoruhodnosti, které nejsou na Seznamu UNESCO. Popište kolébku mayské kultury – Tikal.
9. Co nabízí návštěvníkům Salvador?
10. Jaká místa v Hondurasu figurují na Seznamu UNESCO?

Otázky k zamyšlení

1. Zamyslete se, jak nový projekt průplavu přispěje k rozvoji CR v Nikaragui.
2. A jak to bylo s Panamským průplavem? Doporučuji přečíst si zajímavý článek o výstavbě průplavu *Panamský průplav stál desetitisíce životů, ale splnil sen starý stovky let*²⁶¹ a podívat se i na video.

Literatura

- <http://afro.cz/magazin/garifunove-z-karibiku-poprve-v-praze> [28.12.2014].
- <http://espanol.mapsofworld.com/wp-content/uploads/2011/09/mapa-de-centroamerica.jpg> [3.12.2014].
- <http://latinskaamerikadnes.cz/stredni-amerika/kostarika/#historie> [5.12.2014].
- http://media.novinky.cz/289/342899-top_foto2-9zu64.jpg [28.12.2014].
- <http://www.bajecna-kostarika.com/news/kokosovy-ostrov/> [5.12.2014].
- <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/296193-v-nikaragui-ode-dneska-roste-konkurence-panamskemu-pruplavu/> [3.12.2014].
- <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/296193-v-nikaragui-ode-dneska-roste-konkurence-panamskemu-pruplavu/> [22.12.2014].
- <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/283125-panamsky-pruplav-stal-desetitisice-zivotu-ale-splnil-sen-stary-stovky-let/> [3.12.2014].
- <http://www.conozcacostarica.com/hotels.htm> [3-12.2014].
- <http://www.isladelcoco.go.cr/assets/global/images/isla-del-coco-logo.png> [3.12.2014].
- <http://www.lideazeme.cz/clanek/na-karibske-tancovacce> [28.12.2014].
- http://www.mujiprudce.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=600028&id=1438 [5.12.2014].

²⁶¹ <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/283125-panamsky-pruplav-stal-desetitisice-zivotu-ale-splnil-sen-stary-stovky-let/> [3.12.2014].

---

http://www.museocostarica.go.cr/images/stories/novedades/prensa/esferas/IMG_3348.jpg [3.12.2014].

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/stredni_amerika/kostarika/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html [28.12.2014].

<http://www.national-geographic.cz/clanky/cesta-do-mayske-stredni-ameriky-2.html#.VPSSl3yG-qY> [5.12.2014].

<http://www.novinky.cz/cestovani/151785-exoticka-dovolena-na-tichomorskem-pobrezi-stredni-ameriky.html> [30.12.2014].

<http://www.novinky.cz/cestovani/amerika/281969-guatemala-nadherne-prirodni-scenerie-vulkany-i-kolebka-mayske-kultury.html> [3.12.2014].

<http://www.novinky.cz/cestovani/amerika/289625-honduras-podivuhodna-zeme-stredni-ameriky.html> [5.12.2014].

http://www.stroudcenter.org/research/projects/ltreb/costarica/images/acg_costarica-thumbnail.gif [3.12.2014].

http://www.visitcentroamerica.com/?q=files/imagecache/live_slideshow/experience_section/panoramica_del_parque_arqueologico_de_copan_0.jpg [5.12.2014].

http://www.visitcentroamerica.com/?q=files/imagecache/live_slideshow/experience_section/panoramica_del_parque_arqueologico_de_copan_0.jpg [5.12.2014].

<http://www.visitcentroamerica.com/sites/all/themes/glassical/logo.png> [3.12.2014].

<http://www.visitguatemala.com/images/stories/destinos/izabal-caribe-verde/parque-nacional-quirigua-en-izabal.jpg> [3.12.2014].

<https://pbs.twimg.com/media/B5dVxOzIQAA6RBl.png:large> [22.12.2014].

<https://wikisofia.cz/index.php/Gar%C3%ADfuna> [28.12.2014].

Videa

Videa k této kapitole naleznete v multimediální části výukového materiálu ve složce „Multimédia“.

10. Karibik

V této kapitole se dozvíte:

- základní údaje o oblasti Karibiku
- jaké jsou lokalizační předpoklady cestovního ruchu v Karibiku
- jaké jsou lokalizační, selektivní a realizační předpoklady CR na Kubě, Martiniku a Guadeloupe
- o významných přírodních atraktivitách Martiniku a Guadeloupe

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- charakterizovat aktuální politickou, společenskou a ekonomickou situaci na Kubě
- vysvětlit, díky kterým předpokladům CR se Kuba stala nejnavštěvovanější destinací v Karibiku
- popsat nejvýznamnější přírodní a kulturně-historické památky Kuby zapsané na Seznam UNESCO
- vysvětlit, proč je základem ekonomiky Martiniku a Guadeloupe cestovní ruch
- popsat realizační faktory rozvoje cestovního ruchu na Martiniku, především dopravu a nabídku ubytování
- popsat významné přírodní atraktivity Guadeloupe

Klíčová slova kapitoly: Karibik, Kuba, Martinik, Guadeloupe, lokalizační, selektivní a realizační předpoklady CR.

Průvodce studiem

V bloku věnovaném geografii cestovního ruchu Latinské Ameriky pokračujeme studiem oblastí Karibiku. Budou uvedeny obecné charakteristiky cestovního ruchu a poté se soustředíme hlavně na lokalizační předpoklady, z nichž převažují přírodní, a kulturně-historické aspekty rozvoje cestovního ruchu v dané zemi. Uvedené konkrétní příklady vám pomohou tyto země lépe poznat. Z oblasti Karibiku dostávají prostor tři země: francouzsky mluvící – Martinik a Guadeloupe a jedna španělsky mluvící – Kuba.

10.1 Oblast Karibiku jeho předpoklady pro CR

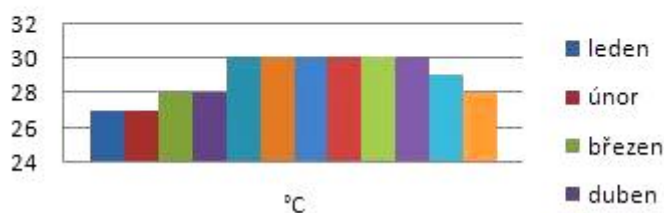

Mapa Střední Ameriky a Karibiku²⁶²

10.1.1 Lokalizační předpoklady

Ostrovní oblouk je tvořen pásmy kordillerské horské soustavy, přecházející do Amerického středomoří (Karibiku) z americké pevniny. Karibik se skládá z několika ostrovních řetězců, mezi nimiž jsou z hlediska rozlohy i počtu obyvatel největší Velké Antily. Všechny ostrovy subregionu mají tropické podnebí s častým výskytem tropických cyklonů – hurikánů. Charakteristickým rysem Karibiku je i vysoká vlhkost vzduchu pohybující se od 70 do 90 %, v letních měsících je téměř 100 %.

Průměrné teploty v Karibiku

Průměrné teploty v Karibiku²⁶³

Pokud jde o podnebí a počasí, blízkost rovníku zaručuje návštěvníkům Karibiku celoročně stabilní podmínky pro strávení dovolené. Většina turistů přijíždí v zimních měsících, protože v letních měsících je vznik tropických bouří častější. Přestože se počasí v Karibiku liší ostrov od ostrova, v rámci daných ostrovů jsou tu teploty většinou stabilní, pouze s malými sezónními odchylkami během roku. Stálé pasátové

²⁶² <http://www2.luventicus.org/mapas/americantralyelcaribe.gif> [3.12.2014].

²⁶³ <http://1.bp.blogspot.com/-jVlbW-zxz8/UdHw6cPmlAI/AAAAAAAAAJA/nlJ8ouMIINbk/s352/nakres+3.jpg> [25.12.2014].

větry přináší ke karibským ostrovům převážně od východu teplý vzduch a blízkost Golfského proudu zase teplé moře i v zimě. Pro cestovní ruch jsou nejdůležitější lokalizační předpoklady přírodního charakteru (teplé podnebí, korálové moře), ze společenských předpokladů částečně historické památky a folklór. Na Kubě jsou vedle lokalizačních předpokladů významné také kulturně-historické památky, především ty, které jsou zapsané na Seznam UNESCO (koloniální architektura). Karibik je ideálním místem pro okružní plavby na výletních lodích. Karibik samozřejmě znamená především slunce, pláže a moře, a proto je pro celou oblast nejdůležitější plážová turistika. Karibské moře patří mezi nejteplejší moře světového oceánu s bohatým životem korálových útesů. Kromě koupání a procházek podél pobřeží nabízí karibské země i sportovní aktivity, buď jako cíl pobytu nebo jako doplňkový program. Jde hlavně o vodní sporty – potápění a jachting, kterému přejí severovýchodní pasáty ženoucí mořské vlny k západu, nebo rybaření v přírodních přístavech. Další vodní sport, který láká tisíce turistů, je windsurfing, pro nějž jsou zde ideální podmínky.

10.1.2 Selektivní předpoklady

Většina států Karibiku je závislá, stejně jako země Střední Ameriky, na produkci jedné či několika plodin. Nejvýznamnějšími jsou cukrová třtina, tabák a tropické ovoce. Průmyslová výroba se zaměřuje většinou jen na zpracování zemědělských plodin, zejména cukrové třtiny na cukr a rum. Výjimkou jsou ropné rafinerie v Portoriku a na Bahamách nebo těžba bauxitu na Jamajce a na ní založená výroba hliníku.²⁶⁴ Význam průmyslu je o něco větší na Kubě. Země Karibiku jsou ekonomicky silně závislé na USA, ale organizačně udržují kontakty s Evropskou unií. Výjimku tvoří komunistická Kuba, která byla řadu let spjata s integrací RVHP (Rada vzájemné hospodářské pomoci),²⁶⁵ a po rozpadu komunistického bloku, ale i v současné době, obtížně hledá partnery pro spolupráci. Ekonomický význam Karibiku spočívá především v sektoru služeb, hlavně cestovním ruchu.

10.2 Základní údaje o teritoriu některých zemí Karibiku

10.2.1 Dominikánská republika (República Dominicana)

Oficiální název: Dominikánská republika

²⁶⁴Poznámka: Jamajka a Bahamy nebudou v další části textu figurovat.

²⁶⁵RVHP byla obchodní organizace (1949-1991) sdružující v době studené války socialistické státy sovětského bloku.

Administrativní členění: 31 distriktů a distrikt hlavního města

Rozloha²⁶⁶: 48 198 km²

Obyvatelstvo: 10,2 milionů (2014)

Hlavní město: Santo Domingo

Složení obyvatelstva: většina obyvatel má svůj původ v míšení Španělů a afrických otroků.

Náboženství: 91,2 % jsou katolíci

Jazyky: španělština

Státní zřízení: republika s prezidentským systémem

Měna: dominikánské peso

Katedrála *Basílica Catedral Metropolitana Santa María de la Encarnación Primada de América* je nejstarší katedrálou v Americe. Katedrála je součástí koloniálního města Santo Domingo (*Ciudad Colonial de Santo Domingo*), které je na Seznamu UNESCO.²⁶⁷

10.2.2 Portoriko (Puerto Rico)

Oficiální název: Svobodný přidružený stát Portoriko, Portorické společenství

Rozloha: 9 104 km²

Obyvatelstvo: 3,7 milionů²⁶⁸ (2014)

Hlavní město: San Juan

Složení obyvatelstva: většina portorického obyvatelstva jsou míšenci, potomci Španělů a černých otroků

Náboženství: převažuje katolické

Jazyky: oficiální jsou španělština a angličtina. Ve všech oblastech patřících Spojeným státům americkým se užívá angličtina.

---

²⁶⁶http://www.dominicanaonline.org/Portal/espanol/cpo_ubicacion.asp [cit. 28.12.2014].

²⁶⁷http://blog.belivehotels.com/wp-content/uploads/2012/07/417034612_cf0d2171be_z-640x350.jpg [cit. 28.12.2014].

²⁶⁸http://countrysmeters.info/es/Puerto_Rico [cit. 28.12.2014].

Státní zřízení: samosprávný volně přidružený stát USA

Měna: americký dolar

10.3 Martinik (Martinique)

10.3.1 Základní údaje

Oficiální název: Martinik (francouzsky Martinique), zámořský region a zámořský departement Francie (č. 972), francouzsky Départements d'outre-mer (DOM)

Poloha: leží na stejnojmenném ostrově v Karibském moři. Je součástí souostroví Malých Antil a nachází se mezi ostrovy Dominika a Svatá Lucie.

Administrativní členění: ostrov je rozdělen do 4 arrondissementů, které se dále dělí na 45 kantonů a 34 obcí

Rozloha: 1128 km². Ostrov měří 65 km na délku a přibližně 20 km na šířku

Obyvatelstvo: 388 300 (2014)

Hlavní město: Fort-de-France

Hustota osídlení: 351 obyvatele na km²

Složení obyvatelstva: 90 % černochů, 5 % bělochů a 5 % jiných etnik

Jazyky: francouzština, mezi převážnou částí obyvatel se však používá i antilská kreolština

Státní zřízení: zámořský region a zámořský departement Francie (č. 972), je součástí EU

Měna: euro (EUR)

10.3.2 Lokalizační faktory rozvoje CR v departementu Martinik

10.3.2.1 Lokalizační přírodní předpoklady

Přírodní předpoklady jsou bezesporu základními a prvořadými faktory pro CR Martiniku. Stávající nabídka zájezdů cestovních kanceláří je v podstatě založena na přírodním bohatství a také na jedinečnosti krajiny tohoto karibského ostrova.

Podnebí

Podnebí na Martiniku je mírné tropické, často vanou vlhké pasátové mořské větry a průměrná teplota je mezi 24 ° C v únoru až 27 ° C v srpnu. Moře má teplotu mezi 25° C a 28° C. Střídá se zde období dešťů a sucha: a) od února do června, období sucha nebo téměř sucha a b) období dešťů od července do ledna a možnost tvorby cyklonů v září a říjnu, hrozí také hurikány a záplavy.²⁶⁹

²⁶⁹http://www.mzv.cz/paris/cz/konzulami_informace/podminky_pro_vstup_do_zeme/zamorske_departemety_a_zamorska_uzemi/martinik.html [5.12.2014].

Reliéf

Ostrov je sopečného původu a má kopcovitý terén. Nejvyšší hora ostrova je rovněž vulkanického původu, je to Mont Pelée, poslední aktivní sopka, která měří 1 397 m n. m. a nachází se na severu ostrova. V severní části ostrova převládá rozlehlý deštný prales. Karibské pobřeží je proslulé krásně bílými písčnými plážemi, kterým dominují kokosové palmy. Z hlediska využití přírodních předpokladů je důležité uvést, že kromě klasické plážové turistiky, která je hlavním turistickým lákadlem přitahujícím značný počet návštěvníků, se v některých departementech rozvíjí CR částečně odlišným způsobem. Jde o ekoturistiku, jejímž základním cílem je uchování kulturního a přírodního dědictví bez negativních dopadů na životní prostředí.

10.3.2.2 Lokalizační kulturně-historické předpoklady

Kulturně-historické předpoklady jsou pro rozvoj cestovního ruchu na Martiniku, vzhledem k uvedeným přírodním předpokladům druhořadým faktorem, protože ve srovnání s přírodním bohatstvím je historických památek a zajímavostí méně. Přesto Martinik nabízí zajímavý pohled na kombinaci francouzských a karibských vlivů, které se zachovaly dodnes jak v místních tradicích a zvyklostech obyvatel, tak i v architektuře. Cenný je koloniální styl, který můžeme obdivovat třeba i na opevněních, která chránila území před nájezdy nepřátel. K lákadlům kulturního cestovního ruchu patří rytmy karibské hudby, často interpretovány v různém hudebním stylu, nebo tance. Nejzajímavějším kulturním a společenským zážitkem je karneval, který se koná na všech ostrovech Antil.

10.3.3 Selektivní předpoklady rozvoje cestovního ruchu

A. Stručná charakteristika hospodářství

Hlavními odvětvími martinické ekonomiky jsou cestovní ruch, potravinářský průmysl a zemědělství. Z přírodních zdrojů je důležité dřevo a moře. V sektoru zemědělství převládá pěstování kakaovníku, bavlníku, cukrové třtiny, ananasovníku, banánovníku apod. Klíčovým vývozním produktem jsou banány - banánové plantáže zaujímají kolem jedné třetiny zemědělské plochy celkové rozlohy ostrova. Cukrová třtina je druhou nejvýznamnější zemědělskou plodinou. Třtina se dále používá v místních destilériích k výrobě rumu, který je spolu s květinami významným vývozním artiklem. Největším obchodním partnerem je Francie, kam směřuje skoro 50 % místních produktů. Dalšími jsou Guadeloupe, Velká Británie, Itálie a Francouzská Guyana. Hospodářské ukazatele souvisí s životní úrovní obyvatel ostrova. Díky ekonomické dynamice se životní úroveň obyvatelstva na Martiniku během posledních

třiceti let výrazně zlepšila, ačkoli nedosahuje výše úrovně departementů kontinentální Francie. Tempo růstu ekonomiky země ovlivnil rozhodujícím způsobem především cestovní ruch: formou investic, vytvářením pracovních míst ve stavebnictví a ve všech komplementárních službách souvisejících s cestovním ruchem.

B. Politické faktory

Cestovní ruch ovlivňují politické faktory, které jsou úzce spojeny s faktem, že Martinik je zámořským departementem a je nedílnou součástí Francie. Je tedy i členem Evropské unie. EU jako taková je vybudovaná na demokratických principech, z nichž je pro rozvoj CR velmi důležitý volný pohyb osob, kterému na Martiniku nejsou kladeny ani politické, ani administrativní překážky.

10.3.4 Realizační faktory rozvoje CR v departementu Martinik

A. Doprava

Vzhledem k poloze ostrova a přístupnosti ze vzdálených evropských nebo jiných destinací všech světadílů (kromě geografické blízkosti Severní Ameriky), je pro mezinárodní cestovní ruch bezpodmínečně nutné mít zajištěnou leteckou dopravu. V současné době lze využít hlavně charterových letů. Kromě mezinárodní a mezikontinentální letecké dopravy fungují na Martiniku i pravidelné spoje, které létají z letiště na Martiniku na další karibské ostrovy. Mezinárodní letiště Aimé Césaire leží poblíž hlavního města Fort-de-France. Vedle leteckého spojení Martiniku s oblastí Karibiku je významná i lodní doprava. Trajekty denně přepravují z Martiniku na okolní ostrovy desítky až stovky lidí. Vnitrostátní dopravu zajišťují místní autobusy, které poskytují spojení mezi nejdůležitějšími lokalitami ostrova. K individuálnímu cestování po ostrově mohou turisté využít pronájmu auta v autopůjčovnách, které jsou k dispozici po celém ostrově. Kvalita silnic a jejich značení jsou velmi dobré a tím jsou vytvořeny ideální podmínky pro individuální poznávání ostrova pronajatým vozem. Movitější turisté mohou vedle poměrně husté autobusové sítě běžně i služeb taxislužby. Důležité je, že dostupnost ubytovacích zařízení, která jsou situována ve větší vzdálenosti od letišť, je bezproblémová.

B. Ubytování

Nabídka ubytování je velmi pestrá: od soukromých hostinských pokojů až po honosné hotely. Pro vícedenní pobyty se nabízí ubytování v soukromí, a to ve vilách a apartmánech, které skýtá možnost pronájmu buď luxusní, nadstandardně vybavené vily se službami, nebo si turista zvolí ubytování na skromnější úrovni. Obdobně jako ve všech evropských i mimoevropských destinacích pro plážovou turistiku, nabízí

Martinik několik typů hromadných ubytovacích zařízení v hotelových komplexech (podle standardní klasifikace). V posledních letech nabízí Martinik ubytování v soukromí v blízkém kontaktu s přírodou. Pro zájemce o klidné prostředí, daleko od hlučného a často přeplněného hotelu, jsou určeny domy a apartmány *Gîtes ruraux* nebo ubytování v soukromí v *Chambres d'hôtes*. Z hlediska udržitelného rozvoje CR, souvisejícího také se šetrným přístupem k životnímu prostředí, jsou právě zmíněné typy ubytování velmi vhodné. Vede to k rozvoji ekoturistiky a agroturistiky či venkovského cestovního ruchu. Další ubytovací zařízení, které slouží venkovskému CR jsou *villages de vacances*, v českém překladu „prázdninová vesnice“, neboli prázdninová střediska či osady, ubytování v chatkách nebo apartmánech se samostatným sociálním zařízením. V areálu je také restaurace s možností výběru plné penze i polopenze. Bazén a dětské hřiště jsou v bezprostřední blízkosti areálu. Dalším typem ubytování jsou i u nás dobře známé kempy, ubytování, které je v blízkosti pláží, restaurací a obchodů, s komfortním hygienickým zařízením a za nízké ceny.

C. Sportovní a zábavní zařízení

Na Martiniku vznikla řada sportovních a zábavních zařízení, která nabízejí pestrou škálu aktivit. Mezi ta nejdůležitější patří golfová hřiště. Příznivci golfu mají na Martiniku nevšední možnosti k provozování tohoto sportu, neboť golfové hřiště s 18 jamkami Martinique Golf & Country Club se nachází ve výjimečném prostředí, mezi pobřežím a překrásnou zelení. Díky poloze Martiniku, ostrovu uprostřed moře, tam vzniklo několik potápěčských center. Ostrov je vhodný i pro surfaře. Je možné vyzkoušet vodní skútry a lyže, podniknout výlet lodí na blízké ostrovy nebo si udělat výlet pod mořskou hladinu s krmením ryb. Na Martiniku lze provozovat cyklistiku, jízdu na koni nebo se zúčastnit dobrodružné jízdy na kajaku a kánoi. Sportu a zábavě je určena adrenalinová jízda v buginách 4x4 nebo jízdy na koni či přelet nad ostrovem. K dalším sportovním či zábavním aktivitám vybízí *Mangofil parc d'aventures en pleine nature*²⁷⁰ a mořské zábavní centrum *Maya Beach Club*. V klubu jsou různá sportovní a zábavní zařízení, třeba trampolíny, tobogány atd. Paintball²⁷¹ se hraje na rozloze přibližně 580 hektarů.

---

²⁷⁰ *Mangofil parc d'aventures en pleine nature*. Dostupné z http://www.bellemartinique.com/Mangofil-Parc-d-aventures-en-pleine-nature-Aventurez-vous-dans-les-arbres_926.htm [5.12.2014].

²⁷¹ Paintball je adrenalinová, moderní a týmová hra, ve které je spolupráce a správná taktika mezi hráči klíčem k úspěchu.

Aktivity v sportovním a zábavním parku *Mangofil*

Aktivity v sportovním a zábavním parku *Mangofil*²⁷²

10.4 Guadeloupe

Po charakteristice Martiniku z pohledu geografie cestovního ruchu se věnujme dalšímu karibskému ostrovu – Guadeloupe, který má s ostrovem Martinik hodně podobných, místy stejných rysů, přesto ostrovy nejsou zcela identické a každý z nich má svou vlastní tvář. Z hlediska cestovního ruchu je Guadeloupe rovněž velmi zajímavý a připadá běžným turistům, stejně jako Martinik a další ostrovy Karibiku, exotický.

Guadeloupe 1²⁷³

10.4.1 Základní údaje

Oficiální název: Guadeloupe

²⁷² http://www.mangofil.eu/images/sites/galerie_images/s_rie_J_r_me_73.JPG [5.12.2014].

http://www.mangofil.eu/images/sites/mgm_fevrier_2014/379579_346788048783006_1887565499_n.jpg [5.12.2014].

²⁷³ http://www.mzv.cz/public/46/d8/bc/149482_14896_guadeloupe_port_de_peche.jpg [5.12.2014].

Poloha: Souostroví Guadeloupe je součástí Malých Antil v Karibském moři. Nachází se přibližně 600 km severně od pobřeží Jižní Ameriky a přibližně 6 700 kilometrů od francouzských břehů. Souostroví tvoří 8 samostatných ostrovů, jejichž celková rozloha je 1 704 km. Svým tvarem připomíná motýla s roztaženými křídly.

Počet obyvatel: 403 750²⁷⁴ (2014)

Rozloha: 1 704 km²

Hlavní město: Basse-Terre

Administrativní členění: Guadeloupe je rozdělen do 2 arrondissementů (Basse-Terre a Pointe-à-Pitre), které se dále dělí na 40 kantonů a 32 obcí.

Složení obyvatelstva: většina obyvatel jsou potomci afrických otroků a francouzských osadníků. Z celkového počtu obyvatel tvoří 90 % černoši a mulati, 6 % běloši a zbylá 4 % obyvatelé asijského původu.

Jazyky: francouzština; mateřským jazykem obyvatel je guadeloupská varianta kreolštiny, která ale není úředním jazykem.

Náboženství: 95 % římskokatolické. Hinduisté tvoří 4 %, protestanti 1 %.

Měna: euro (EUR)

Státní zřízení: francouzský zámořský departement (*Départements d'outre-mer* (DOM) a v rámci Francie patří do Evropské unie.

Mapa Guadeloupe²⁷⁵

10.4.2 Přírodní lokalizační předpoklady

Přírodní předpoklady jsou obdobně jako u Martiniku základními a prvořadými faktory pro CR ostrova. V nabídce zájezdů cestovních kanceláří převažuje plážová turistika s doplňkovým programem fakultativních výletů. Cestovní kanceláře slibují dovolenou na exotickém, ale zároveň klidném místě, za přijatelné ceny.

²⁷⁴ Population selon le sexe et l'âge au 1er janvier 2014. Dostupné z http://www.insee.fr/themes/tableau.asp?reg_id=26&ref_id=poptc02104 [5.12.2014].

²⁷⁵ http://www.mzv.cz/public/f9/e3/3/149472_14896_guadeloupe.jpg [5.12.2014].

Reliéf

Ostrov Basse-Terre leží na západě, je hornatý, nejvyšší hora Soufrière (1 467 m. n. m) je dodnes činnou sopkou. Ostrov tvoří tropický prales a říká se mu také zelený ráj. Na jihozápadě ostrova leží správní středisko celého souostroví stejného jména jako ostrov, tedy Basse-Terre. Grande-Terre na východě je mírně zvlněná krajina, která je pokryta plantážemi cukrové třtiny a je od Basse-Terre oddělená kanálem Rivière Salée (Slaná řeka). Největším městem je Abymes (cca 63 000 obyvatel), druhým nejlidnatějším a nejdůležitějším centrem je Pointe-a-Pitre, který leží na ostrově Grande-Terre a s městy Abymes, Gosier, Jarry a Baie-Mahault tvoří rozsáhlou aglomeraci. Ostrov Grande-Terre je rovinný a vhodný pro zemědělství. Souostroví Guadeloupe tvoří další ostrovy – kromě hlavního Guadeloupe ještě Îles des Saintes, Marie-Galant a La Désirade.

Podnebí

Klima je mírnější tropické. Teploty se po celý rok pohybují v rozmezí od 23 °C do 32 °C, moře má teplotu mezi 25 °C a 28 °C a vlhkost je 77 %. Rozlišují se dvě sezóny: od února do června období sucha nebo téměř sucha a období dešťů od července do ledna. Hojné srážky a možnost tvorby cyklonů jsou v období září a října. Pasáty osvěžují ovzduší téměř po celý rok.²⁷⁶

Guadeloupe²⁷⁷

Významné přírodní atraktivita Guadeloupe

Z hlediska využití přírodních předpokladů, které jsou základními a prvořadými faktory pro cestovní ruch ostrova, je důležité uvést, že kromě čistého moře, bílého písku a příjemného podnebí – základních předpokladů klasické plážové turistiky – Guadeloupe nabízí zázemí i pro aktivní dovolenou. Klidné moře na závětrné straně Guadeloupe je jednou z nejoblíbenějších destinací pro potápění. O ostrovu se traduje,

²⁷⁶http://www.mzv.cz/paris/cz/konzulami_informace/podminky_pro_vstup_do_zeme/zamorske_departementy_a_zamorska_uzemi/guadelup.html [5.12.2014].

²⁷⁷http://www.mzv.cz/public/c9/65/d6/149882_14896_krok.gif [5.1.2014].

že Jacques-Yves Cousteau kdysi popsal jeho pobřežní vody jako „jedno z 10 nejlepších světových potápěčských míst.“ Ostrov je opravdovým rájem pro potápěče a velmi populární je také šnorchlování. Hotely vyšší kategorie nabízí vybavení pro bezmotorové i motorové vodní sporty. Moře kolem Malých Antil je také ideální jachtařskou oblastí a uspokojí i surfaře. Obdobně jako na Martiniku mají turisté možnost si půjčit vodní skútry, vyzkoušet vodní lyže, jízdu na koni nebo podniknout výlet lodí na blízké ostrovy či výlet pod mořskou hladinu s krměním ryb. Zájemce o tenis potěší četné tenisové kurty rozestě po celém ostrově. Osmnáctijamkové golfové hřiště mezinárodní úrovně Golf International de Saint-Francois golfistům nabízí v jedinečném prostředí poměrně rovný terén obklopený nádhernými výhledy. Vyhledávaným výletním místem je v západní části ostrova Basse-Terre národní park se sopkou La Soufrière. Národní park (Parc national de la Guadeloupe) je na Seznamu UNESCO a tvoří téměř 20 % rozlohy celého Guadeloupe. Bohatá flóra, množství řek, vodopádů a termálních pramenů v úzkých a hlubokých údolích láká turisty vystřídat odpočinek u moře a po značené trase pro pěší turistiku, která není náročná – trvá kolem 2 hodin –, se dozvědět, proč původní obyvatelé Karibové ostrov pojmenovali „Karukera“ – ostrov krásných vod.²⁷⁸ Návštěvníci parku se mohou ještě vydat po některé z naučných tras a procházkou deštným pralesem poznávat tropickou vegetaci. Na ostrově roste i mnoho druhů exotických květin, rozličné druhy palem, oleandrů, ibišků, ale i magnólie a anturie.

Mapa národního parku Guadeloupe²⁷⁹

²⁷⁸ Dnešní jméno pochází od Kryštofa Kolumba, který ostrovy pro Evropany objevil a pojmenoval podle kláštera Santa María de Guadalupe ve vesnici Guadalupe ve španělské provincii Cáceres.

²⁷⁹ <http://es.parcnationaux.fr/var/pnf/storage/images/mediatheque/images/fiches-parcs/carte-des-parcs/carte-du-parc-national-de-la-guadeloupe/72889-3-fre-FR/ Carte-du-Parc-national-de-la-Guadeloupe.jpg> [6.12.2014].

10.4.3 Selektivní předpoklady rozvoje cestovního ruchu

Stručná charakteristika hospodářství

Základem ekonomiky souostroví jsou cestovní ruch, potravinářský průmysl a zemědělství. Obdobně jako na Martiniku, jsou hlavním vývozním produktem banány, tropické ovoce, koření a květiny. Dalším důležitým vývozním artiklem je rum, vyráběný stejně jako na Martiniku a v celé oblasti Karibiku z cukrové třtiny. Místní specialitou je výroba různých druhů rumů s ovocnou příchutí. Třtina se pěstuje v severní části ostrova Grande-Terre. Na Basse-Terre se věnují pěstování banánů. Pro hospodářství ostrova je negativem postupný zánik cukrovarů. Třetí významnou plodinou a následně produktem, jsou bezesporu kakaové boby, *mères du cacao*, tedy matky kaka. Nejvíce pracovních míst na Guadeloupe vytváří sektor služeb. Cestovnímu ruchu vděčí souostroví za svůj ekonomický růst.

Znak Guadeloupe²⁸⁰

Mapa Guadeloupe²⁸¹

Příklad

„Francouzský motýl Karibiku

[...] Guadeloupe sice na první pohled vypadá jako sourozenec Martiniku a pokud bychom je navštívili po sobě, budeme mít chvíli pocit, že jsme Martinik neopustili – řada měst má stejná jména a západní ostrov jakoby Martiniku z oka vypadl. I jídlo je téměř identické. Po delším putování ale začne být jasné, že je zde mnohem méně restaurací i hotelů a vůbec zájem o nějaké podnikání je mnohem menší. Stejně tak je menší i zájem mateřské země, která do rozvoje Guadeloupu investovala neporovnatelně méně nežli do ostatních ostrovů, což je o to méně pochopitelné, když

²⁸⁰ <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/thumbnails/233.gif> [15.12.2014].

²⁸¹ <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/articlefiles/233-Gu2.jpg> [15.12.2014].

---

si uvědomíme, že až do nedávné doby bylo správní středisko francouzské části Karibiku právě zde.²⁸²

Část pro zájemce

„GUADELOUPE - ostrov bílých pláží

Ostrov Guadeloupe je centrem karibské kreolské kultury, ovlivněné jak kouzlem Francie, tak africkým vlivem. Turisté z celého světa sem jezdí kvůli neopakovatelnému spojení moderních měst, klidných vesniček, deštných lesů a výjimečně krásných pláží. Pobřeží je nazýváno Normandií tropů a nacházejí se zde sněhobílé pláže.²⁸³

Kontrolní otázky a úkoly

Karibik

1. Popište lokalizační a selektivní předpoklady Karibiku.
2. Jaké je složení obyvatelstva v Dominikánské republice a Portoriku?

Martinik

1. Jaké je administrativní členění a státní zřízení ostrova? Jakými jazyky se zde hovoří?
2. Stručně charakterizujte hospodářství Martiniku.
3. Jmenujte jeho přírodní lokalizační předpoklady.
4. Jakým způsobem ovlivnil cestovní ruch tempo růstu hospodářství země?
5. Jaký politický faktor ovlivňuje cestovní ruch Martiniku?
6. Popište dopravní služby na Martiniku.
7. Srovnajte ubytování v hotelu, *gîtes ruraux*, *chambres d'hôtes* a ve *villages de vacances*.
8. Jaké jsou možnosti zábavy a sportu na Martiniku? Vyjmenujte nejdůležitější druhy sportovních a zábavních zařízení.

Guadeloupe

1. Jaké je státní zřízení a administrativní členění Guadeloupe?
2. Co je základem ekonomiky Guadeloupe?
3. Jaká je hlavní motivace turistů k návštěvě ostrova?
4. Jak kdysi popsal Jacques-Yves Cousteau pobřežní vody ostrova?
5. Jaké jsou možnosti zábavy a sportu na Guadeloupe?
6. Popište stručně národní park (Parc National de la Guadeloupe).

---

²⁸² www.cestovatel.cz/clanky/francouzsky-motyl-karibiku [16.12.2014].

²⁸³ <http://www.copernic.cz/guadeloupe.html> [16.12.2014].

7. Jaké vlivy lze pozorovat na dnešní kultuře ostrova?
8. Které výrobky z cukrové třtiny patří k místním specialitám?

Korespondenční úkol na téma:

Problémy AIDS v turistické oblasti Karibik. Srovnání dřívější a dnešní situace na příkladu ostrova Guadeloupe nebo Dominikánské republiky.

Úryvky z tisku:

1. „Pozor na sexuálně přenosné choroby, zvláště AIDS, v jehož výskytu Guadeloupe drží smutný rekord mezi francouzskými departementy“²⁸⁴ (konzulární informace MZV České republiky).
2. „Dominikánská republika: HIV/AIDS – 45.000 případů, 1900 úmrtí následkem AIDS (2013)“²⁸⁵.

Shrnutí

A. Karibik

1. Karibik se skládá z několika ostrovních řetězců, mezi nimiž jsou z hlediska rozlohy i počtu obyvatel největší Velké Antily.
2. Všechny ostrovy subregionu mají tropické podnebí s častým výskytem tropických cyklonů – hurikánů. Charakteristickým rysem Karibiku je i vysoká vlhkost vzduchu.
3. Karibik je ideálním místem pro okružní plavby na výletních lodích a plážovou turistiku.
4. Většina států Karibiku je závislá na produkci jedné či několika plodin. Průmyslová výroba se zaměřuje většinou jen na zpracování zemědělských plodin. Země Karibiku jsou ekonomicky silně závislé na USA, ale organizačně udržují kontakty s Evropskou unií.

B. Martinik

5. Martinik je zámořský region a zámořský departement Francie (č. 972), a je tudíž součástí EU.
6. Přírodní předpoklady jsou bezesporu základními a prvořadými faktory pro CR Martiniku.
7. Kulturně-historické předpoklady jsou pro rozvoj CR na Martiniku, vzhledem k přírodním předpokladům druhořadým faktorem, protože ve srovnání s přírodním bohatstvím je historických památek a zajímavostí méně.

²⁸⁴http://www.mzv.cz/paris/cz/konzulami_informace/podminky_pro_vstup_do_zeme/zamorske_departementy_a_zamorska_uzemi/guadelup.html [16.12.2014].

²⁸⁵http://www.medica-langer.cz/aktualne/cestovni_medicina_2.pdf [16.12.2014].

---

8. Hlavními odvětvími martinické ekonomiky jsou cestovní ruch, potravinářský průmysl a zemědělství. Cestovní ruch ovlivnil rozhodujícím způsobem tempo růstu hospodářství země.

9. Z realizačních faktorů rozvoje CR v departementu Martinik, je pro mezinárodní cestovní ruch bezpodmínečně nutné mít zajištěnou leteckou dopravu.

Kromě mezinárodní letecké dopravy fungují na Martiniku i pravidelné spoje, které létají z letiště na Martiniku na další karibské ostrovy.

10. Nabídka ubytování je velmi pestrá: od soukromých hostinských pokojů až po honosné hotely.

11. Na Martiniku vznikla řada sportovních a zábavních zařízení, která nabízí pestrou škálu aktivit.

C. Guadeloupe

12. Guadeloupe je francouzský zámořský departement a v rámci Francie patří do Evropské unie.

13. Guadeloupe má s ostrovem Martinik hodně podobných, místy i stejných rysů, přesto každý z nich má svou vlastní tvář.

14. Přírodní předpoklady jsou základními a prvořadými faktory pro CR ostrova. Převažuje plážová turistika s doplňkovým programem fakultativních výletů. Z hlediska využití přírodních předpokladů je důležité, že kromě základních předpokladů klasické plážové turistiky Guadeloupe nabízí zázemí i pro aktivní dovolenou nebo zajímavé zpestření pobytu – potápění, četné tenisové kurty a osmnáctijamkové golfové hřiště mezinárodní úrovně. Vyhledávaným výletním místem je národní park se sopkou La Soufrière, který je na Seznamu UNESCO.

15. Základem ekonomiky souostroví jsou cestovní ruch, potravinářský průmysl a zemědělství. Nejvíce pracovních míst na Guadeloupe vytváří sektor služeb. Cestovnímu ruchu vděčí souostroví za svůj ekonomický růst.

Literatura

http://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/podminky_pro_vstup_do_zeme/za_morske_departementy_a_zamorska_uzemi/martinik.html [5.12.2014].

http://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/podminky_pro_vstup_do_zeme/za_morske_departementy_a_zamorska_uzemi/guadelup.html [5.12.2014].

http://www.mzv.cz/public/2b/39/fd/149476_14896__3rivieres_port.jpg [5.12.2014].

http://www.mzv.cz/public/46/d8/bc/149482_14896_guadeloupe_port_de_peche.jpg
[5.12.2014].

http://www.mzv.cz/public/c9/65/d6/149882_14896_krok.gif [5.1.2014].

http://www.mzv.cz/public/e8/c1/f3/220129_22087_cu_flag.gif [3.12.2014].

http://www.mzv.cz/public/f9/e3/3/149472_14896_guadeloupe.jpg [5.12.2014].

<http://www.povlastniose.eu/2005-martinik/informace> [5.12.2014].

<http://www2.luventicus.org/mapas/americacentralyelcaribe.gif> [3.12.2014].

<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/articlefiles/233-Gu2.jpg> [15.12.2014].

<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=233> [5.12.2014].

<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/articlefiles/233-Gu2.jpg> [5.12.2014].

<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/thumbnails/233.gif> [15.12.2014].

Nombre d'habitants de chaque commune du département de la Martinique.

Dostupné z <http://www.guidedesdemarches.com/REGION/VILLE972.htm>
[5.12.2014].

www.cestovatel.cz/clanky/francouzsky-motyl-karibiku [16.12.2014]

11. Kuba (República de Cuba)

Kubánská republika

Vlajka Kuby²⁸⁶

Průvodce studiem

V následující kapitole je Kuba představena z pohledu geografie cestovního ruchu: základní údaje o teritoriu a její selektivní, lokalizační a realizační předpoklady. Při zpracování tématu v případě Kuby lze najít tři základní prameny informací: oficiální zdroje Ministerstva zahraničních věcí (MZV) České republiky a jeho informační portál a dále oficiální portál pro podnikání a export,²⁸⁷ který se ve svých informacích často odkazuje na údaje MZV. Druhým zdrojem je Velvyslanectví Kubánské republiky, které odkazuje na svůj web. Pod názvem Embassy of Cuba in Czech Republic, v záložce Menu nabízí informace v angličtině. Třetím zdrojem jsou

²⁸⁶ http://www.mzv.cz/public/e8/c1/f3/220129_22087_cu_flag.gif [3.12.2014].

²⁸⁷ „Problématická je do jisté míry i vypovídací hodnota kubánských hospodářských statistik s obecně kritizovanou metodikou jejich výpočtu, zejména díky různým směnným kurzům obou národních měn pro výrobu, spotřebu a hospodářské statistiky.“ *Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok* [...] Dostupné z <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kuba-ekonomicka-charakteristika-zeme-18887.html> [cit. 28.12.2014].

zdroje ze dvou veřejnoprávních médií – České televize a Českého rozhlasu – a cestovatelské portály. Použité jsou různé reportáže známých i méně známých autorů. Ve snaze o co největší objektivitu jsou v podkapitole výukového materiálu uvedené informace ze všech tří zmíněných zdrojů. Za relevantní a důvěryhodné považujeme údaje o politicko-hospodářské situaci na Kubě, které ve svých Zprávách uveřejnilo MZV, k rozšíření poznatků o hospodářské a politické situaci jsou v oddíle Pro zájemce články a odkazy Velvyslanectví Kuby. U Příkladů, např. památek, atraktivit, zajímavostí z Kuby jsou použity články, reportáže zpravodajů České televize a Českého rozhlasu a názory, zkušenosti cestovatelů, uveřejněné v cestovatelském magazínu a na cestopisném serveru, které podle nás patří mezi kvalitnější na českém webu a pro účely tohoto výukového materiálu se hodí nejlépe.

11.1 Základní údaje o teritoriu

Oficiální název: Kubánská republika

Administrativní členění: Kuba se člení na 15 provincií

(jedna z nich je hlavní město Havana/La Habana) a zvláštní okrsek Ostrov Mládeže (španělsky Isla de la Juventud, do roku 1978 Isla de Pinos).

Rozloha: 109 886 km² (hlavní ostrov 105 000 km², ostrov Isla de la Juventud 2 000 km² a ostatní ostrovy celkem 3 000 km²)

Obyvatelstvo: 11 233 232²⁸⁸ (2014)

Hlavní město: Havana (La Habana), 2,2 milionu obyvatel

Složení obyvatelstva: mulati: 51 %, běloši: 37 %, černoši: 11 %, Asijci: 1 %

Kubánci se považují za „Afrolatinoameričany“.

Náboženství: laický stát donedávna ateistický, pouze v poslední době se toleruje veřejné praktikování víry. Před revolucí převažovali katolíci. Paralelně existuje santería.²⁸⁹

Náboženství: ateisté, katolíci, africká náboženství, judaismus. Oficiální údaje o zastoupení nejsou publikovány.

Jazyky: španělština. Ostatní nejčastěji používané jazyky – angličtina v obchodním styku, pro styk s turisty také francouzština, italština a němčina.

Státní zřízení: socialistická republika. Komunistická strana Kuby je od roku 1965 jedinou povolenou politickou stranou. Fidel Castro stál v čele státu od roku 1959, kdy

²⁸⁸ Población del reloj de Cuba. Dostupné z <http://countrymeters.info/es/Cuba> [30.12.2014].

²⁸⁹ Santería je afrokubánský kult (kombinace afrického božstva a katolických svatých).

vítězná revoluce svrhla režim generála Fulgencia Batisty. V únoru 2008 byl Fidel Castro ve své funkci hlavy státu vystřídán svým bratrem Raúlem Castrem. Raúl Castro je zároveň předsedou Komunistické strany Kuby. Ve volbách v roce 2013 byl hlavou státu na další a pravděpodobně již poslední pětileté funkční období znovuzvolen Raúl Castro Ruz, který je současně předsedou Státní rady (prezident), dále předsedou Rady ministrů (premiér), 1. tajemníkem ÚV KSK a vrchním velitelem ozbrojených sil.

Měna: v zemi platí dvě oficiální měny: kubánské peso – peso cubano nacional (CUP)/ 100 centavos (nacionales) a konvertibilní peso – peso cubano convertible (CUC)/ 100 centavos (convertibles).²⁹⁰

Státní svátky:

1. leden – Den osvobození a Výročí revoluce v roce 1959 (hlavní státní svátek);
2. leden – Den vítězství ozbrojených sil; 1. květen – Svátek práce.
- 25.–27. červenec – Den národního povstání (útok na kasárna Moncada dne 26. 7. 1953);
10. říjen – Začátek bojů za nezávislost, osvobození otroků roku 1867 (Grito de Yara);
25. prosinec – Vánoce – vyhlášeny volným dnem od roku 1998 po návštěvě papeže Jana Pavla II.; 31. prosinec – Konec roku.

Kuba od r. 2014 uzákonila Velký pátek jako sváteční den. Tím sice byl již od papežské návštěvy Benedikta XVI. v roce 2012, nicméně pouze vyhlášením *ad hoc*.²⁹¹

11.2 Selektivní předpoklady cestovního ruchu

A. Politické selektivní předpoklady

Politická situace na Kubě

– vládne výhradně jedna politická strana: Komunistická strana Kuby (KSK/PCC)

Dělbá moci:

- a) legislativní: Národní shromáždění lidové moci Kubánské republiky
- b) výkonná: Rada ministrů (vláda)
- c) soudní: Nejvyšší lidový soud²⁹²

²⁹⁰ *Peso convertible CUC* – hlavní užívaná měna; její kurz je stanoven 1:1 s USD, *peso nacional CUP* – pro peso nacional platí vícenásobný směnný kurz, ve státních směnách je kurs: 1 CUC = 24 CUP, státní podniky nejčastěji účtují v kurzu 1 CUC = 1 CUP. Většina obchodů s dovozem zboží prodává za CUC. Nacházejí se především v lokalitách, kde se vyskytují cizinci. V obchodech za CUP jsou k dostání přidělové potraviny a v omezené míře také průmyslové výrobky převážně kubánské či asijské produkce. Za CUP je také zelenina a ovoce na trzích. Některé restaurace a bary fungují v CUP nebo v obou měnách.

²⁹¹ http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/-mzv-publish-cz-encyklopedie_statu-stredni_amerika-kuba-zakladni_informace_o_teritoriu.html [5.12.2014].

Ústava z roku 1976, jež prošla úpravou v roce 1992, Kubu deklaruje jako socialistický stát pracujících fungující na základě marxisticko-leninských principů. V roce 2002 kubánská vláda schválila ústavní dodatek o neměnitelnosti socialistického zřízení na Kubě.

B. Ekonomické selektivní předpoklady

1. Blokáda Kuby. RVHP

V novodobé historii Kuby, tedy od svržení Batistova režimu, kdy na Kubě zvítězila marxistická revoluce 1. ledna 1959, mají dlouhodobě přetrvávající problémy kubánského hospodářství své kořeny v podstatě ve dvou základních změnách, které se dotkly kubánského politicko-ekonomického systému. Změny představují dva hlavní faktory, které souvisí se směřováním ekonomiky, s její transformací a které ovlivňují dosahování ekonomického růstu. Ta první byla americká ekonomická blokáda Kuby, jež od roku 1960 stále trvá a druhá byla závislost Kuby na zahraniční pomoci (ve výši 5 miliard dolarů ročně) ze strany států RVHP.²⁹³ Po skončení pomoci byla Kuba nucena zavést úsporná opatření, tzv. *zvláštní období v době míru*²⁹⁴ (el Período Especial en Tiempo de Paz), a přistoupit k reformám, aby předešla hrozícímu kolapsu svého hospodářství.

K zapamatování

„Ekonomická blokáda Kuby ze strany USA trvá už půl století

(19. 10. 2010)

Přesně před půl stoletím spustily Spojené státy ekonomickou blokádu Kuby. Washington tak reagoval na to, že Havana znárodnila majetek amerických občanů a společností. Embargo dodnes platí a jde tak o nejdelší obchodní a finanční blokádu v dějinách. Dva roky po vyhlášení embarga vypukla takzvaná Karibská krize,²⁹⁵ tehdy měl svět asi nejbližší ke třetí světové válce. Sovětský svaz tehdy využil toho, že Kuba byla ochotná stát se spojencem a začal na ostrov posílat vojenský materiál. [...] „Styky se zhoršovaly od roku 1959. V říjnu roku 1960 už byla situace velmi napjatá, ale kvůli oběma stranám. V USA nejprve zavládlo nadšení, že byl svržen

---

²⁹²http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/stredni_amerika/kuba/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html [5.12.2014].

²⁹³ „Fungování RVHP skončilo 28. června 1991, kdy byla rada rozpuštěna. S bortícím se impériem Sovětského svazu totiž přestalo mít působení RVHP smysl.“ Dostupné z <http://www.novinky.cz/veda-skoly/historie/236309-rvhp-42-let-cinnosti-ukoncila-schuze-netrvajici-ani-hodinu.html> [cit. 20.12.2014].

²⁹⁴ ČEBIŠ, Vladimír (1990). „*Rozpad socialistického společenství“ a ortodoxní komunistické režimy.* Dostupné z mv.iir.cz/article/download/865/917 [20.12.2014].

²⁹⁵ Kubánská krize Dostupné z http://www.zemepis.estranky.cz/clanky/Kuba.html#Kub.C3.A1nsk.C3.A1_krize_1962 [cit. 5.12.2014].

Batistův režim, který měl velmi špatnou pověst.[...],“ připomněl události na Kubě profesor Josef Opatrný z iberoamerického střediska Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. [...] Na jaře roku 1960 byly přerušeny vojenské dodávky a pak začala hospodářská blokáda, což byl velký problém, protože v té době byla ještě Kuba silně navázaná na USA.²⁹⁶

Fidel Castro a Nikita Sergejevič Chruščov²⁹⁷

Polovina Kubánců je pro Castra, druhá by ráda Emigrovala.²⁹⁸

K zapamatování

17. prosince 2014 světová média informují palcovými titulky, že došlo k historické změně, protože Obama mluvil s Castrem. Telefonát, který je prvním významným rozhovorem vůdců obou zemí od roku 1961, podle agentury AP navazuje na více než rok trvající tajná vyjednávání mezi americkými a kubánskými činiteli.

Přečtete si celý článek a sledujte průběžně další kroky obou vlád. Teprve budoucnost ukáže, zda se normalizují vzájemné vztahy a dojde i na vyřešení přes půl století trvajícího amerického obchodního embarga.

Příklad 1

„Kubánské hospodářství

[...] významné bylo jakési partnerství se Sovětským svazem. V rámci vzájemných dohod například Sovětský svaz odebíral cukr za ceny nad úrovní tržních cen, ropu však za ceny nevýhodné.²⁹⁹

2. Aktuální situace

Ze zprávy *Kuba: Ekonomická charakteristika země 1.10.2014* našeho Zastupitelského úřadě v Havaně vyplývá, že ekonomická situace na Kubě je velmi kritická. Kubánská

²⁹⁶ Celý článek si můžete přečíst a poslechnout si i prof. Josefa Opatrného v *Ranním Interview* o ekonomické blokádě Kuby na http://www.rozhlas.cz/zpravy/amerika/_zprava/799142 [5.12.2014].

²⁹⁷ http://www.turismo.cz/assets/country/kuba/upload/photo/4011703511_14aa89721c_o.jpg [5.12.2014].

²⁹⁸ http://media.rozhlas.cz/_obrazek/1053021-polovina-kubancu-je-pro-castra-druha-by-rada-emigrovala-1-800x600p0.jpeg [5.12.2014].

²⁹⁹ <http://www.turismo.cz/kuba/informace/kubanske-hospodarstvi/> [20.12.2014].

---

ekonomika za rok 2013 vzrostla o 2,7 procenta, což je méně než se předpokládalo, v roce 2014 je očekáván růst HDP ve výši pouhých 1,4 procenta. (Poznámka: v době zpracování výukového materiálu ještě nebyly k dispozici údaje za rok 2014). Zpráva hodnotí hospodářský vývoj za minulý rok a konstatuje, že došlo ke stagnaci kubánské ekonomiky. Dlouhodobě přetrvávají nejzávažnější problémy kubánského centrálně plánovaného hospodářství – dvojitá měna, neefektivní zemědělství, korupce a přetrvávající přidělový systém.

V předpovědi dalšího vývoje zpráva uvádí, že budoucí vývoj se bude ubírat směrem, který budou vytyčovat základní proměnné potřeb kubánské ekonomiky. Kuba potřebuje zejména podstatně zvýšit domácí produkci potravin, neboť výdaje za jejich dovoz jsou již neudržitelné. Dalším problémem, který je nutné řešit, je dosavadní forma ropné spolupráce ze strany Venezuely (je potřebné provést měnové sjednocení).

Pokud jde o strukturu hospodářství, je zastoupen hlavně primární a sekundární sektor, sektor služeb zaostává. Kuba se zabývá především pěstováním a zpracováním cukrové třtiny, produkuje kávu, kakao a tabák. K nejdůležitějším exportním artiklům patří kvalitní rum, sirupy vyrobené z cukrové třtiny, ale také surový cukr³⁰⁰ a již tradičně kvalitní a proslavené kubánské doutníky, které se vyvázejí do celého světa. Z dalších vývozních artiklů lze vyjmenovat ryby, citrusové plody, kávu a také například vakcíny. Je potřebné v rámci vývozu uvést jeden důležitý fakt. Podle České televize zhruba 5 miliard dolarů ročně plyne i z exportu lékařů, které Kuba vyváží do 83 zemí světa, především do Venezuely. Kuba v podstatě nejvíce exportuje do stejných zemí, z nichž pochází její import, tedy Kanady, Číny a Španělska a přidává se k těmto zemím Nizozemí. Dováží hlavně dopravní prostředky, stroje, oblečení a potraviny, a to z Venezuely (zhruba 92 tisíc barelů ropy denně, která Kubě pomáhá budovat rafinerie), Číny, Španělska a Kanady. V oblasti těžby, zpracování a exportu nerostných surovin převládá především nikl, jeho zásoby jsou druhé největší na světě. Kromě toho je Kuba na pátém místě ve světové těžbě kobaltu. Vedle uvedených komodit jsou velmi důležitým zdrojem ekonomiky finanční transfery volných měn od Kubánců žijících a pracujících v USA.

---

³⁰⁰ *Kuba. Hospodářství: „Dřívější hlavní opora ekonomiky, cukrová třtina a výroba cukru je v rozvratu, občas musí Kuba, donedávna nazývaná „cukřenka světa“, cukr dovážet.“* Dostupné z http://www.zemepis.estranky.cz/clanky/Kuba.html#Kub.C3.A1nsk.C3.A1_krize_1962 [cit.20.12.2014].

Sektor služeb

Podle Estefanie Escobarové, zástupkyně kubánského ministerstva turistického ruchu, je CR jedním z nejdůležitějších sektorů kubánské ekonomiky. Turisté přijíždí hlavně z Kanady, dále na Kubu jezdí Španělé, Italové, Francouzi, Němci a Mexičané. Jsou i další trhy, které Kubánci označují jako „rozvojové“, mezi ně patří např. ruský trh. Také podle MZV je důležitým zdrojem deviz cestovní ruch. Statistiky posledních let zaznamenaly nárůst, ačkoliv např. začátkem roku 2013 došlo k jisté stagnaci a poté pouze k půlprocentnímu nárůstu oproti předchozímu roku. Kubánský cestovní ruch již delší dobu poznamenávají vysoké ceny a relativně nízká kvalita služeb CR, zejména špatný technický stav hotelů a stravování. Dalším důležitým faktem je, že přímo či nepřímo zaměstnává CR na 300 tisíc lidí. Z hodnocení sektoru služeb MZV vyplývá ještě jeden málo pozitivní rys kubánského CR: „Kuba se v posledních letech stala střediskem „sexuální turistiky“. Kubánské úřady se prostituci snaží potírat, nicméně ve skryté formě prostituce prosperuje dál. Na prostituci je samozřejmě vázána další kriminalita.“

Příklad 1

Podle MZV mají pro kubánské hospodářství mimořádnou důležitost i „tzv. *remittance*, tj. finanční prostředky zasílané kubánskými emigranty svým příbuzným na ostrově. Jejich celková výše činí okolo 2,6 mld. USD ročně, což pro srovnání třikrát převyšuje platy všech kubánských státních zaměstnanců dohromady. K zasílaným financím je zapotřebí připočítat i zboží zasílané příbuzným na ostrově s hodnotou odhadovanou na 2,5 mld. USD. Zásilky oblečení, elektroniky, potravin, autodílů apod. nejenom zlepšují životní standard šťastnější části kubánské populace, ale jsou klíčové i pro rozvoj malého podnikání jako vybavení soukromých restaurací, ubytování a dílen.“

Příklad 2

„Kuba by bez dovozu ze zahraničí nepřežila

Výstavní hotely a slunné pláže jsou však jen jednou tváří Kuby. Tou druhou je chudoba a také nedostatek. Bez dováženého zboží by Kuba nemohla přežít [...]. Chybí i to nejdůležitější – potraviny. Vlastní produkce nedokáže pokrýt poptávku ani z jedné čtvrtiny. Základní potraviny jsou na přidělový systém. A tak se Kubánci snaží přivydělat, jak se jen dá. Žebrají peníze od turistů, mnoho z nich ale také podporují rodinní příslušníci, kteří odešli hledat štěstí do ciziny. [...] Zájmu o exportní produkty na Kubě se snaží využít i české firmy. Navazují přitom na dobré obchodní vztahy, které mělo Československo s Kubou před rokem 1989. I když se v první polovině 90.

---

let mnohé vztahy zpřetrhaly, v druhé polovině desetiletí už český export na Kubu znovu rostl, od roku 2003 dokonce o 30 procent ročně. [...]“³⁰¹

11.3 Realizační předpoklady cestovního ruchu

A. Dopravní služby

Doprava je na Kubě, ostatně jako i v dalších zemích oblasti, jedním z nejdůležitějších realizačních předpokladů cestovního ruchu. Dopravní dostupnost je důležitým faktorem, který v případě Kuby značně ovlivňuje hlavně rozvoj individuální turistiky. Možností, jak se přepravovat po ostrově má turista několik. Turisté, kteří přijíždějí neorganizovaně, pro své cestování využívají ve městech městskou hromadnou dopravu. Po ostrově mohou cestovat pravidelnou autobusovou, železniční nebo leteckou dopravou na vnitrostátních linkách. Pokud se rozhodnou pro:

- auto: Vypůjčí si auto (nebo skútr) v autopůjčovně. Autopůjčovny jsou ve všech turistických střediscích, v Havaně a v některých dalších městech. Půjčená auta jsou v dobrém stavu a část vozového parku tvoří auta českých značek.
  - autobus: Kvalita cestování po ostrově je na relativně vysoké úrovni, cestuje se klimatizovanými autobusy, které skýtají možnost občerstvení. K cestování po městě jsou určeny i tzv. *camellos* („velbloudi“), vozy s lavicemi, které mohou pojmout až 300 cestujících. Autobusy (*guaguas*) městské hromadné dopravy se turistům kvůli značnému nepohodlí nedoporučují. (Viz také článek *Veřejná doprava po kubánsku* v oddíle *Pro zájemce*). Podle informací Ministerstva zahraničních věcí ČR se špatná situace v dopravě v posledních letech mírně zlepšila. V rámci obnovy zastaralého autobusového parku vláda nakoupila především čínské autobusy.
  - taxík: V rámci měst, ale i na kratší vzdálenosti mezi městy fungují soukromé a veřejné taxíky. Vedle klasických taxíků lze použít i specifické dopravní prostředky typu *bicitaxi*, *cocotaxi* (motorikša) nebo kočár tažený koňmi.
- Kvalita silnic je všeobecně horší hlavně mimo hlavní město. V relativně dobrém stavu jsou dálnice.
- vlak:³⁰² Jízdy jsou velmi pomalé, jízdní řády málo spolehlivé, poruchy a zastavení na trati velmi časté. Ačkoliv železnice spojuje všechna důležitá města Kuby, do většiny destinací jedou spoje jen v určité dny, někdy pouze několikrát do týdne.

---

³⁰¹ Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/82362-kuba-chudy-raj-cestovniho-ruch> [cit.20.12.2014].

³⁰² Kuba byla první zemí Latinské Ameriky, kde byla železnice zavedena.

– letadlo: Vnitrostátní leteckou dopravu do nejvýznamnějších turistických center ostrova zajišťuje např. společnost Cubana de Aviación.³⁰³ Současně se mohutně investuje i do oprav železnice a modernizace letišť. Do země létá přes 100 leteckých společností, zejména charterového charakteru. Hlavní mezinárodní letiště jsou např. v Havaně, ve Varaderu, v Santiagu de Cuba.

Po ostrově lze cestovat i na kole, ale možnosti přespání a doplňování zásob jsou omezené. Pro cestovní ruch jsou významné jachetní (sportovní) přístavy jak na severním, tak i jižním pobřeží.

Část pro zájemce

„Veřejná doprava po kubánsku.“³⁰⁴

„**Speciální havanské autobusy.** Správně se jim říká metrobusy, protože každý takový prostředek pojme až 300 cestujících. Mají označení M-1 až M-7 a jezdí po hlavním městě na sedmi linkách. Kubánci jim ovšem říkají zcela jednoduše camellos. Doslova a do písmene: velbloudi.“

B. Ubytování

Ministerstvo zahraničních věcí ČR k ubytovacím službám uvádí, že ubytování v hotelech je obecně dobré kvality. Hotely, většinou provozovány společně se zahraničním partnerem, jsou řetězce především známých španělských, italských a německých hotelů a zaručují standardní kvalitu služeb. Ke kempování nejsou vytvořeny podmínky a kempy v podstatě neexistují. Existuje jedině tzv. *lidový camping*, který je určen Kubáncům. Díky ekonomickým reformám Raúla Castra získává podporu také soukromé podnikání a turisté mohou využít ubytování v soukromí v tzv. *casa particular*. Podle jiných zdrojů není zázemí pro cestovní ruch na potřebné úrovni. Je potřebné zlepšit a rozšířit turistickou infrastrukturu, hlavně ve městech. Hotely nemají dostatečnou kapacitu a rovněž jejich úroveň často nelze

³⁰³ Kuba. Možnosti cestování a dopravy. Dostupné z <http://www.invia.cz/kuba/doprava/> [20.12.2014].

³⁰⁴ Veřejná doprava po kubánsku. Dostupné z <http://www.hedvabnastezka.cz/expedicni-fond/2713-verejna-doprava-po-kubansku/> [cit. 20.12.2014].

---

srovnávat se standardy v jiných zemích. Standardy se snižují podle ceny a umístění. Některé hotely jsou špatně udržované.

C. Restaurace

Hotelové restaurace nabízejí široký výběr z americké, evropské i kubánské kuchyně: snídaně, obědy i večeře bývá bufet s výběrem teplých a studených jídel. Státní restaurace mají malý výběr. Soukromé malé rodinné restaurace tzv. *paladares*, obvykle nabízejí mnohem lepší jídlo než jednotvárný jídelniček státních podniků.

11.4 Lokalizační předpoklady turismu

11.4.1 Přírodní lokalizační předpoklady CR

Přírodní podmínky umožnily Kubě vznik cestovního ruchu a přispěly nejvíce k jeho rozvoji. I přes ekonomické embargo USA a další politicko-ekonomické problémy země, které jsou spojeny s omezením rozvoje cestovního ruchu, mají i svou pozitivní stránku. Ostrov byl z těchto důvodů do značné míry ušetřen masové turistiky a na Kubě se mohly zachovat celé oblasti s téměř nedotčenou přírodou a čistým mořem. Z hlediska flory a fauny je ostrov opravdu jedinečným v celém Karibiku, „je tady téměř 850 km korálových útesů, kde žije na 6,5 tisíce druhů ryb, koryšů, mořských hub a měkkýšů, žije zde kolem 15,5 tisíce nejrůznějších živočišných druhů a více než 6 tisíc druhů rostlin. Přibližně polovina z nich je endemických a nikde jinde na světě, než na Kubě, se nevyskytují.“³⁰⁵ Na ochranu přírodního bohatství Kuby dohlíží od roku 1978 Národní komise pro ochranu životního prostředí a udržitelné využívání přírodních zdrojů (*COMARNA – Comisión Nacional de Protección del Medio Ambiente y el Uso Racional de los Recursos Naturales*).

Podnebí

Z hlediska motivace turistů hrají z přírodních podmínek velmi důležitou roli poloha, podnebí a reliéf. Kuba leží na severní polokouli a je největším a nejzápadnějším ostrovem souostrovní Velké Antily. Leží v subtropickém pásmu a charakteristické pro ostrov jsou malé teplotní výkyvy. Období od května do září je nejteplejším obdobím a průměrná roční teplota dosahuje 25 stupňů. Teploty se mohou lišit i mezi západem a východem ostrova, přičemž vyšší teploty jsou na východě. Teplé mořské proudy a silné větry způsobují, že kubánské podnebí je vlhké, v letních měsících dosahuje vlhkost vzduchu až 80 %. Pokud jde o srážky, průměr je 1 320 mm, ale cca 60 % procent srážek spadne od května do října, sušší období je od listopadu či prosince do

---

³⁰⁵ *Kubánská příroda*. Dostupné z <http://www.kuba-web.cz/clanky/kubanska-priroda> [cit.20.12.2014].

dubna a je to i období vrcholné turistické sezóny. Vyšší množství srážek má východní část ostrova. Kuba je ovlivněna pasáty, které zpříjemňují vysoké denní teploty. Kuba občas zažívá v měsících září a říjnu i ničivé hurikány, kdy silný vítr dosahuje rychlosti až 250 kilometrů za hodinu a je doprovázen prudkými dešti. K nejvíce postiženým oblastem patří obvykle město Havana a provincie Pinar del Río.

Reliéf

Území ostrova lze z hlediska reliéfu rozčlenit do několika oblastí. Východní Kuba je homatá, v pohoří Sierra Maestra se nachází nejvyšší vrchol Pico Turquino (s výškou cca 1 970 m n. m).³⁰⁶ Pohoří Sierra Maestra je nejen nejvyšší, ale i turisticky nejnavštěvovanější pohoří Kuby. Na severovýchodě se rozprostírá horský masiv Sagua-Baracoa s tropickým deštným pralesem. Ve středu Kuby se vypínají pohoří Escambray a Sancti Spiritus, ale větší část tvoří široké roviny, které jsou úplně odlesněné a slouží převážně k produkci cukrové třtiny. V horských údolích se pěstuje káva. Na západě se táhne horský masiv Cordillera de Guaniguanico (skládá se ze dvou pohoří – Sierra del Rosario a Sierra de los Órganos). Cordillera tvoří unikátní krasové útvary zvané *mogoty*.³⁰⁷ Zbývající povrch Kuby tvoří rozlehlé nížiny, rozsáhlé pláně, polopouště, již zmíněné deštné pralesy a pole s cukrovou třtinou. S bažinami a s mangrovovými porosty se setkáme například na poloostrově Zapata, který je největší bažinnou oblastí v Karibiku a je pokrytý mangrovovými močály a pastvinami. Vyskytují se zde některé chráněné živočišné druhy, např. krokodýl a početné druhy ptáků. Pobřeží Kuby, které je dlouhé přibližně 6 000 km tvoří kromě krásných bílých pláží také stovky kilometrů korálových útesů. Ze souostroví Sabana-Camagüey je nejznámější ostrovní útes Cayo Coco spojený s pevninou uměle vybudovanou dlouhou hrází. Je vyhledávaný turisty z celého světa kvůli plážím s bělostným pískem, tropické vegetaci a možnostem rybaření, potápění a safari.³⁰⁸

Vodstvo

Ostrov je ze severu omýván vodami Atlantského oceánu (severozápad Mexickým zálivem) a z jihu Karibským mořem. Nedaleko od pobřeží je ve vodě ukryto množství korálových ostrůvků a malých ostrůvků. Kubou protéká přibližně dvě stě řek. Masivní zásahy do přírody bohužel vedly ke ztrátám vody v řekách a kvůli nedostatku vody většinou nejsou vodní toky splavné (splavných je celkem asi

³⁰⁶ Různé zdroje uvádí různou výšku.

³⁰⁷ Mogoty jsou vápencová skaliska vysoká asi 300 metrů, která vznikla silnou krasovou erozí.

³⁰⁸ www.destinace.cz/zeme/kuba/popis/ [20.12.2014].

240 km). Dalším negativem je, že většina vodních toků je často silně znečištěna. Nejdelší řeka je Río Cauto. V bezprostřední blízkosti města Morón leží dvě sladkovodní jezera – Laguna la Redonda a největší kubánské jezero Laguna de Leche, do kterého navíc protéká třemi kanály mořská voda.

11.4.1.1 Přírodní dědictví na Seznamu UNESCO a Biosférické rezervace UNESCO

Mapa památek UNESCO na Kubě³⁰⁹

Na Kubě se nacházejí dvě přírodní památky zapsané na Seznam UNESCO – Národní park Alejandro de Humboldt a Desembarco del Granma:

Národní park Desembarco del Granma (Parque Nacional Desembarco del Granma). Nachází se na jihovýchodě Kuby, v provincii Granma. Zahrnuje velkolepé mořské terasy a na ně navazující krasovou oblast. Korálové útesy, které se v tomto národním parku nacházejí, jsou jedny z nejpůsobivějších, nejstarších a civilizací nejméně dotčených pobřeží v oblasti lemující západní Atlantik. Národní park je pro Kubu důležitý kromě krásné přírody i kvůli oblasti mysu Cabo Cruz, kde přistál dne 2. prosince 1956 s lodí *Granma* Fidel Castro.

Národní park Alexandra Humboldta (Parque Nacional Alejandro de Humboldt). Leží ve východní části ostrova, na území provincií Guantánamo a Holguín. Je považován za jeden z nejvýznamnějších národních parků tropického pásu na západní polokouli, protože různorodost jeho ekosystémů, flóry a fauny je nesrovnatelná s ostatními karibskými ekosystémy. Národní park byl pojmenovaný po významném německém přírodovědci Alexandru von Humboldtovi, který zkoumal a popsal mnoho druhů místní fauny a flóry. Park je unikátní tím, že geologické

³⁰⁹http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/72/Cuba_location_map.svg/750px-Cuba_location_map.svg.png [20.12.2014].

podloží je na mnoha místech pro flóru toxické, a proto se vývoj místních rostlin a živočichů musel přizpůsobit specifickým podmínkám. Tento ojedinělý evoluční proces vyvrcholil vznikem nových druhů rostlin. Nachází se zde hodně endemických druhů³¹⁰ rostlin i živočichů vzniklých na tomto jedinečném geologickém podloží. V parku lze navštívit i archeologické naleziště z předkolumbijského období.

Biosférické rezervace UNESCO

V současné době je na Kubě 6 biosférických rezervací zapsaných na Seznam UNESCO:

Biosferická rezervace Buenavista (Reserva de la Biosfera Buenavista) byla také vyhlášena Smluvní oblastí Ramsar (tedy ramsarský mokřad).³¹¹ Leží na rozhraní Villa Clara, Sancti Spíritus a Ciego de Ávila.

Biosferická rezervace Cuchillas del Toa (Reserva de la Biosfera Cuchillas del Toa) – nachází se v provinciích Guantánamo a Holguín. Jsou to deštné pralesy, ve kterých žije vzácný datel knížecí.

Biosferická rezervace Sierra del Rosario – Las Terrazas (Reserva de la Biosfera Sierra del Rosario), leží v provincii Pinar del Río. Byla první biosférickou rezervací na Kubě. V pohoří Sierra del Rosario se nachází jediný *eco hotel* na Kubě La Moka v ekologickém městečku Las Terrazas, obklopeném lesnatými kopci s neporušenou přírodou. V Las Terrazas je zajímavý historický podnik Cafetal Buena Vista, který je památkou UNESCO. Dnes malé muzeum připomínající francouzské pěstitele kávy z počátku 19. století a technologii jejího zpracování.

Biosferická rezervace Poloostrov Guanahacabibes (Reserva de la Biosfera Península de Guanahacabibes) leží v provincii Pinar del Río. Tato oblast Kuby je jediná, kde existují dvě rezervace biosféry v jediné provincii: Sierra del Rosario a Poloostrov Guanahacabibes. Nachází se zde i velmi významná botanická zahrada – orchiderárium Soroa. V zahradě jsou bohatě zastoupeny také různé druhy stromů jagüey, ceiby, kávovníků nebo odrůdy manga.

Biosferická rezervace Ciénaga de Zapata (Reserva de la Biosfera Ciénaga de Zapata) – leží na poloostrově Zapata v provincii Matanzas, je to nejrozsáhlejší (6 282 km²) a nejméně dotčená mangrovová bažina v Karibiku. Vyskytují se zde

³¹⁰Endemity, čili organismy, které vznikly a jsou rozšířeny pouze na určitém omezeném území a nikde jinde na světě se nevyskytují.

³¹¹Ramsarská úmluva (je zkrácený název pro Úmluvu o mokřadech, majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního plectva). Mokřadům, kterých se smlouva týká, se říká ramsarské.

---

některé chráněné živočišné druhy, např. krokodýl, kapustňák a početné druhy ptáků. Poloostrov je hodně navštěvovaný i z důvodů dalších zajímavostí: vesnici původních indiánů Taínos (Taínové) – Guamá, dále Zátoky pokladů (Laguna del Tesoro), rezervace zvěře Santo Tomás y la Salina a kvůli jednomu z nejvýznamnějších a nejznámějších míst Kuby – pláži Girón v Zátoce sviní (Playa Girón, Bahía de los Cochinos). Zátoka sviní, kromě četných jeskynních systémů jak na pobřeží, tak i pod mořskou hladinou, nabízí možnost šnorchlování. V historii Kuby proslula událostí ze 17. dubna 1961, kdy proběhla takzvaná *Invaze v Zátoce sviní*, která odstartovala Karibskou krizi.

Biosferická rezervace Baconao (Reserva de la Biosfera Baconao) leží v provincii Santiago de Cuba, mezi Sierra Madre a Karibikem. Jeho největší atrakcí je Prehistorický park (Valle de la Prehistoria), kde lze spatřit asi 230 věrně zpodoběných dinosaurů, tygrů, mamutů a dalších zvířecích modelů v životní velikosti.

Některé další významné přírodní atraktivity Kuby

K zapamatování

„Kubánské pláže

Kuba je vyhlášená svými nádhernými plážemi, údajně mají nejbělejší a nejjemnější písek na světě. Turisté, kteří se z exotické dovolené na Kubě vracejí, o nich vyprávějí jako o karibském ráji. Celkem si na kubánském pobřeží můžete vybrat ze tří set krásných a velmi čistých pláží. Moře bývá většinou podél pobřeží mělké a poměrně mírné. Tři čtvrtiny turistů přijíždějících na Kubu míří na pláže luxusního Varadera, které nabízí rušnější dovolenou. Pro milovníky potápění je ideální okolí ostrůvků Cayo Coco a Cayo Largo s bohatým podmořským světem.

Za oblast nádherných pláží platí také známá Zátoka sviní.³¹²

Část pro zájemce

„Isla de La Juventud

„Ostrov mládí“, patřící do souostroví Archipiélago de los Canarreos, je největším z celkového počtu 4 200 ostrovů a ostrůvků, obklopujících hlavní ostrov Kuby. Leží jižně od západního pobřeží a jako pirátské hnízdo (včetně návštěv Francise Drakea) inspiroval Louise Stevensona k napsání románu „Ostrov pokladů“. [...] Hlavní atrakcí ostrova je nedotčená příroda (s želvami, leguány a pelikány), panenské pláže a korálové útesy podél Pirátského pobřeží. Malby v jeskyni Punta del

---

³¹² Kuba. Dostupné z <http://kuba.tripzone.cz/> [26.12.2014].

Este připomínají původní indiánský kmen Siboney. Na ostrově byl vězněn Fidel Castro. Zajímavostmi jsou ostrůvek Cayo Iguana (přezdívaný „Jurský park“), turistické letoviště Cayo Largo de Sur (s pláží dlouhou 24 km), národní památník El Abra (farma, kde žil národní hrdina José Martí, muzeum), mezinárodní potápěčské centrum El Colony (každoroční soutěž podmořské fotografie), přírodní rezervace Los Indios - San Felipe a mořský národní park Punta Francés.³¹³

11.4.2 Společenské lokalizační předpoklady CR

Přírodní lokalizační předpoklady CR na Kubě byly představeny podrobněji, protože jsou pro stávající rozvoj cestovního ruchu nejdůležitější. Díky jejich kvalitě se Kuba stala pro turisty nejnavštěvovanější destinací v Karibiku. Plážová turistika zůstává pro tři čtvrtiny všech klientů cílem jejich pobytu a návštěvy přírodních atraktivit se objevují jako komplementární program v rámci pobytů u moře. Obdobně je to i s nabídkou návštěv kulturních památek a vystoupení, jež jsou zařazeny do programu ve formě fakultativních výletů. V další části textu budou představeny nejdůležitější kulturně-historické památky Kuby zapsané na Seznam UNESCO.

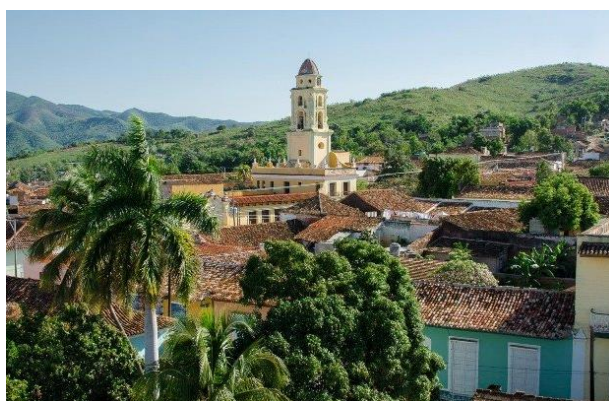
Údolí Viñales (Valle de Viñales) v provincii Pinar del Río, je zapsáno na Seznam UNESCO jako kulturní památka – kulturní krajina. Do oblasti Viñales patří několik vzájemně propojených údolí, která ústí do největšího údolí Valle de Viñales. V tomto údolí leží městečko Viñales, podle kterého se údolí jmenuje. Údolí je obklopeno horami, vápencovými útvary pokrytými bujnou vegetací, známé jako tzv. *mogoty* (mogotes) s krasovou oblastí, s jeskyněmi, které jsou velmi atraktivní ze speleologického hlediska. K jednomu z nejvyhledávanějších patří jeskynní systém Cuevas de Santo Tomás a největší turistická atrakce – projížďka na loďkách podzemní říčkou v krasové jeskyni Cueva del Indio. Dalším charakteristickým krajinným prvkem oblasti, který představuje výtvoř človeka kombinované s přírodou, je především pěstování tabáku nejvyšší kvality, přičemž při jeho pěstování se stále používají již po několika generacích původní tradiční zemědělské techniky, včetně sušáren tabákových listů (secaderos). Součástí kulturní krajiny jsou městečko Viñales, vesnice a farmy, které si zachovaly původní koloniální architekturu, a multietnické obyvatelstvo této lokality, které ilustruje minulý kulturní vývoj oblasti Karibiku.

³¹³ *Kuba*. Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/cestovani/23133-kuba/> [26.12.2014].

Údolí Viñales³¹⁴

Trinidad³¹⁵

Archeologická krajina prvních kávovníkových plantáží jihovýchodní Kuby (Paisaje Arqueológico de las Primeras Plantaciones Cafetaleras en el Sudeste de Cuba) se nachází v provinciích Santiago de Cuba a Guantánamo. Na Seznamu UNESCO jsou pozůstatky kávových plantáží z 19. století, které ukazují formy zemědělství v těžkém terénu horské oblasti (Sierra Maestra) a prezentují zemědělské metody prvních osadníků. Jsou jedinečným důkazem ekonomického, společenského a technologického vývoje v oblasti Karibiku.

Trinidad a údolí Valle de los Ingenios (El Centro Histórico de Trinidad y su Valle de los Ingenios). Mezi Karibským mořem a pohořím Escambray v provincii Sancti Spiritus, leží jedno z nejstarších kubánských měst založené roku 1514 Diegem Velázquezem de Cuéllar. Na Seznam UNESCO se Trinidad zapsal díky své koloniální architektuře a historickému jádru. Město bohatlo z vysokých příjmů z obchodu s cukrem v 18. a 19. století. V okolí Trinidadu se nachází plantáže

---

³¹⁴ <http://www.cestujzadara.cz/cestopisy/cestovani-po-americe/cestopisy-z-kuby/kuba-a-jeji-zajimavosti/vinales-jpg.jpg> [26.12.2014].

³¹⁵ <http://www.cestujzadara.cz/cestopisy/cestovani-po-americe/cestopisy-z-kuby/kuba-a-jeji-zajimavosti/trinidad-cuba-jpg.jpg> [26.12.2014].

s cukrovou třtinou ve třech propojených údolích Valle de los Ingenios.³¹⁶ 45metrová věž Torre Manaca Iznaga sloužila pro hlídání otroků na cukrových plantážích a připomíná, že Trinidad byl městem nejenom bohatým, který byl díky svým příjmům z obchodů a poloze u Karibského moře častým cílem pirátů, ale také střediskem trhu s otroky.

Hrad San Pedro de la Roca v Santiagu de Cuba (Castillo San Pedro de la Roca de Santiago de Cuba) je jedním z nejkompexnějších příkladů renesanční vojenské architektury, přizpůsobené požadavkům evropských koloniálních mocností v Karibiku. Soustava opevnění na pobřeží Karibského moře ze 17. století stojící na skalním útesu nad zálivem chránila přístav před útoky pirátů i korzárů. Charakteristická je především velkým počtem zvedacích mostů a mohutnými dělostřeleckými baštami.

Historické centrum města Camagüey (Centro Histórico Urbano de Camagüey), Camagüey je hlavním městem stejnojmenné provincie. Město bylo založeno začátkem 16. století a na rozdíl od dalších měst jeho koloniální část nebyla postavena v pravidelném pravoúhlém uspořádání. Jeho ulice jsou klikaté, úzké a vedou na různě velká náměstí. Nejcenější jsou sakrální památky a zrestaurované dlážděné náměstí Plaza San Juan de Dios, obklopené zářivě barevnými jednopodlažními budovami z 18. století. Kvůli nedostatku vody v provincii zachycovali obyvatelé dešťovou vodu do velkých kameninových nádob (*tinajones*). Dnes jsou hliněné barevné nádoby a džbány symbolem města a ozdobou mnohých náměstí a dvorů. Nedaleko od Camagüey na pobřeží Santa Lucía se táhne 21 kilometrů dlouhá pláž znalci označovaná za nejkrásnější na Kubě.

Historické centrum města Cienfuegos (Centro Histórico Urbano de Cienfuegos). Přístavní město Cienfuegos je jedno z nejmladších měst na Kubě a hlavním městem stejnojmenné provincie. Bylo založeno francouzskými kolonisty počátkem 19. století a bývá označováno jako Perla jihu (La Perla del Sur). Na Seznam UNESCO bylo zapsáno kvůli své architektuře v neoklasicistním slohu z 19. století. Pravoúhlé uspořádání širokých ulic, stavby, promenády a parky dokumentují nové pojetí urbanismu měst Latinské Ameriky na začátku 19. století.

Stará Havana a její opevnění (Centro Histórico de La Habana Vieja y su Sistema de Fortificaciones Coloniales). Na Seznamu UNESCO je nejcenější částí Stará

---

³¹⁶ Podívejte se na video Dostupné z <http://www.escambray.cu/especiales/monumentos/valle/> [26.12.2014].

Havana, která se už několik let rekonstruuje a na její opravy dala organizace UNESCO již nemalé částky. Historické centrum je směsice stylů, od baroka až po neoklasické stavby. Mnohá bývalá šlechtická sídla a paláce slouží dnes jako galerie, muzea, hotely nebo restaurace. Čtyři hlavní náměstí Staré Havany tvoří historické jádro města: *Plaza de la Catedral* s barokními domy z 18. století a rovněž barokní katedrálou sv. Kryštofa, zasvěcenou objeviteli Kubu, Kryštofu Kolumbovi; jehož ostatky zde byly až do r. 1898 a poté byly převezeny do španělské Sevilly.

Plaza de San Francisco de Asís, náměstí, kostel i klášter zasvěcený sv. Františkovi z Assisi; přímo v centru Havany leží náměstí *Plaza de Armas*, které vzniklo v roce 1519 jako místo pro slavnostní přehlídky. Uprostřed náměstí se nachází malý park a zajímavé jsou také stavby z korálového vápence. Čtveřici náměstí doplňuje *La Plaza Vieja* s kompletně zrekonstruovanými budovami v kubánském baroku, vedle budov inspirovaných modernismem Antonia Gaudího. Podmořský tunel vede na druhý břeh havanského zálivu k hradu a pevnosti *El Morro* a *La Cabaña*, které tvoří druhou část památek UNESCO. Hrad El Morro, dnes muzeum vojenské historie se skládá z hradu a z pevnosti a rozlehlá vojenská pevnost *La Cabaña*, která byla postavena v 18. století a sloužila v průběhu staletí k různým účelům: nejdříve byla používána jako zbrojírna, kasárna, později jako vězení a popraviště. Kromě výhledu na oceán je zajímavý každý večer v 21 hodin ceremoniál vojáků v uniformách z 18. století. Jde o střelení z děla. Výstřel symbolizoval nástup večera a uzavření městské brány.

La Habana Vieja: Castillo de la Real Fuerza³¹⁷ Catedral de La Habana³¹⁸

---

³¹⁷ <http://www.visitarcuba.org/Images/thumbs/La-Habana-Vieja-Catedral-de-La-Habana.jpg> [3.12.2014].

³¹⁸ <http://www.visitarcuba.org/Images/thumbs/Castillo-de-la-Real-Fuerza-La-Habana-Vieja.jpg> [3.12.2014].

La Habana Vieja: Plaza Vieja³¹⁹

Podtácek³²⁰

“Mi Mojito en La Bodeguita!”– Ernest Hemingway

La Bodeguita del Medio³²¹

„Když mojito, tak v Bodeguitě. Když daiquirí, tak ve Floriditě," zní heslo na tabulce v baru La Bodeguita del Medio, které tam zanechal nositel Nobelovy ceny za literaturu Ernest Hemingway (1899–1961), když se procházel v padesátých letech uličkami starého města. La Bodeguita a La Floridita byly dva spisovatelovy oblíbené bary.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Jaké je státní zřízení Kuby? Která politická strana má výsadní postavení?
2. Jaká je měna na Kubě?
3. Jaké kroky učinila kubánská vláda, aby čelila hrozícímu kolapsu svého hospodářství?

³¹⁹ <http://www.visitarcuba.org/Images/thumbs/La-Habana-Vieja-Plaza-Vieja.jpg> [3.12.2014].

³²⁰ <http://cloud1.todocoleccion.net/tc/2013/11/05/22/39831125.jpg> [3.12.2014].

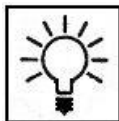
³²¹ <http://www.visitarcuba.org/Images/thumbs/La-Bodeguita-del-Medio.jpg> [3.12.2014].

-
4. Vyjmenujte dlouhodobě přetrvávající nejzávažnější problémy kubánského centrálně plánovaného hospodářství.
  5. Co znamená pojem *remittance*?
  6. Jak funguje doprava na Kubě? Popište jednotlivé druhy dopravních služeb.
  7. Jaká je infrastruktura – ubytovací a stravovací služby?
  8. Charakterizujte přírodní lokalizační předpoklady CR Kuby.
  9. Proč bylo Údolí Viñales zapsáno na Seznam UNESCO jako kulturní památka – kulturní krajina?
  10. Co jsou to *mogoty*?
  11. Vysvětlete pojem *santería*.
  12. Vyjmenujte místa na Kubě, která byla zapsaná na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO.

Úkoly k textu

1. Čím získalo věhlas město Guantánamo na Kubě?
2. Řada děl Hemingwaye se odehrává na Kubě, kde několik let pobýval:
  - a) dohleďte názvy jeho povídek a novel; které napsal na Kubě
  - b) vyhleďte informace o místech, kde bydlel a kam rád chodíval.

Otázky k zamyšlení

1. Na Kubě působí celá řada nepovolených opozičních organizací. Myslíte, že má jejich činnost smysl? Mají nějaký vliv na politický režim v zemi?
2. Jak souvisí státní zřízení a politická orientace země se selektivními předpoklady CR?

Shrnutí

1. K nejdůležitějším politickým a ekonomickým selektivním předpokladům cestovního ruchu patří dlouhodobě přetrvávající problémy kubánského hospodářství, které historicky souvisí s americkou ekonomickou bloádou Kuby a její závislosti na zahraniční pomoci na státech bývalé RVHP. Aktuální ekonomická situace na Kubě je velmi kritická, kubánská ekonomika roste méně, než se předpokládalo a došlo ke stagnaci kubánského centrálně plánovaného hospodářství. Cestovní ruch je jedním z nejdůležitějších sektorů kubánské ekonomiky.
2. Špatná situace v dopravních službách se v posledních letech mírně zlepšila. Ubytování v hotelech, které je většinou provozováno společně se zahraničním partnerem, zaručuje standardní kvalitu služeb.

3. Přírodní podmínky umožnily Kubě vznik cestovního ruchu a přispěly nejvíce k jeho rozvoji. Na Kubě se nacházejí 2 přírodní památky, 6 biosférických rezervací a 7 kulturně-historických památek zapsaných na Seznam UNESCO. Údolí Viñales je zapsáno na Seznam UNESCO jako kulturní památka – kulturní krajina.

Literatura

- ČEBIŠ, Vladimír (2008): *Rozpad socialistického společenství a ortodoxní komunistické režimy*. Dostupné z mv.iir.cz/article/download/865/917 [20.12.2014].
- Doprava na Kubě*. <http://kuba.esotravel.cz/doprava/> [20.12.2014].
- <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kuba-ekonomicka-charakteristika-zeme-18887.html#sec6> [20.12.2014].
- <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kuba-ekonomicka-charakteristika-zeme-18887.html#sec6> [20.12.2014].
- <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/82362-kuba-chudy-raj-cestovniho-ruch> [20.12.2014].
- <http://www.escambray.cu/especiales/monumentos/monumentos-cuba/>[26.12.2014].
- <http://www.hedvabnastezka.cz/uploads/gallery/detail/16677.jpg> [20.12.2014].
- http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/stredni_amerika/kuba/cestovani/other.html [20.12.2014].
- http://www.zemepis.estranky.cz/clanky/Kuba.html#Cestovn.C3.AD_ruch [20.12.2014].
- Gastronomie. Kuba – Úrodný ostrov s nedostatkem masa*.
- <http://kuba.esotravel.cz/gastronomie/>[20.12.2014].
- <http://1.bp.blogspot.com/--jVlbW-xzx8/UdHw6cPmIAI/AAAAAAAAAaA/nlJ8ouMINbk/s352/nakres+3.jpg> [25.12.2014].
- http://cestovani.idnes.cz/havana-a-slavny-bar-la-bodeguita-del-medio-fp3-/kolem-sveta.aspx?c=A120425_114048_igsvet_tom [3.12.2014].
- http://cestovani.lidovky.cz/kuba-ceka-nejlepsi-sezonu-0yo-aktuality.aspx?c=A120127_102440_aktuality_mev [5.12.2014].
- <http://cloud1.todocoleccion.net/tc/2013/11/05/22/39831125.jpg> [3.12.2014].
- <http://jpribylska.euweb.cz/> [5.12.2014].
- <http://kuba.orbion.cz/stat/pruvodce/doprava-1498/> [20.12.2014].
- <http://kuba.svetadily.cz/clanky/Jardines-del-Rey-je-svet-koralovych-ostruvku>

<http://kuba.svetadily.cz/clanky/NP-Cienaga-de-Zapata> [25.12.2014].

<http://kuba.tamchci.cz/havana.php> [25.12.2014].

http://media.rozhlas.cz/_obrazek/1053021--polovina-kubancu-je-pro-castra-druha-by-rada-emigrovala--1-800x600p0.jpeg [5.12.2014].

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/7/72/Cuba_location_map.svg/750px-Cuba_location_map.svg.png [20.12.2014].

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kuba-ekonomicka-charakteristika-zeme-18887.html> [20.12.2014].

<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kuba-ekonomicka-charakteristika-zeme-18887.html#sec6> [25.12.2014].

http://www.lidovky.cz/poprvе-od-roku-1961-si-telefonovali-lidri-usa-a-kuby-pres-50-veznu-je-volnych-1lk-/zpravy-svet.aspx?c=A141217_174455_In_zahranici_ele [20.12.2014].

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/stredni_amerika/kuba/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html [20.12.2014].

http://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/podminky_pro_vstup_do_zeme/zamorske_departementy_a_zamorska_uzemi/martinik.html [5.12.2014].

Kuba. Dostupné z <http://kuba.orbion.cz/stat/pruvodce/doprava-1498/> [20.12.2014].

Kuba. Možnosti cestování a dopravy. Dostupné z <http://www.invia.cz/kuba/doprava/> [20.12.2014].

Veřejná doprava po kubánsku. Dostupné z <http://www.hedvabnastezka.cz/expedicni-fond/2713-verejna-doprava-po-kubansku/> [20.12.2014].

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/cestovani/23133-kuba/#mista> [25.12.2014].

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/82362-kuba-chudy-raj-cestovniho-ruch> [20.12.2014].

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1185966822-na-cestech/209562260120008-na-cestech-po-matanzas/> [25.12.2014].

<http://www.destinace.cz/zeme/kuba/popis/> [25.12.2014].

<http://www.hedvabnastezka.cz/uploads/gallery/detail/16677.jpg> [20.12.2014].

<http://www.kuba-web.cz/clanky/kubanska-priroda> [25.12.2014].

http://www.lidovky.cz/poprvе-od-roku-1961-si-telefonovali-lidri-usa-a-kuby-pres-50-veznu-je-volnych-1lk-/zpravy-svet.aspx?c=A141217_174455_In_zahranici_ele [20.12.2014].

http://www.mujiprudce.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=600028&id=1402&p1=2295 [20.12.2014].

http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/servis_exporterum/teritorialni_informace/-mzv-publish-cz-encyklopedie_statu-stredni_amerika-kuba_zakladni_informace_o_teritoriu.html [5.12.2014].

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/stredni_amerika/kuba/cestovani/other.html [20.12.2014].

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/stredni_amerika/kuba/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html[20.12.2014].

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/stredni_amerika/kuba/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html [5.12.2014].

<http://www.novinky.cz/veda-skoly/historie/236309-rvhp-42-let-cinnosti-ukoncila-schuze-netrvajici-ani-hodinu.html> [cit. 20.12.2014].

http://www.rozhlas.cz/zpravy/amerika/_zprava/799142 [5.12.2014].

<http://www.solwaysreisen.de/cz/kuba/kuba-geografie.html> [25.12.2014].

http://www.turismo.cz/assets/country/kuba/upload/photo/4011703511_14aa89721c_o.jpg [5.12.2014].

<http://www.turismo.cz/kuba/informace/kubanske-hospodarstvi/>[20.12.2014].

<http://www.turismo.cz/kuba/informace/pocasi-na-kube/> [25.12.2014].

<http://www.visitarcuba.org/Images/thumbs/Castillo-de-la-Real-Fuerza-La-Habana-Vieja.jpg> [3.12.2014].

<http://www.visitarcuba.org/Images/thumbs/La-Bodeguita-del-Medio.jpg> [3.12.2014].

<http://www.visitarcuba.org/Images/thumbs/La-Habana-Vieja-Catedral-de-La-Habana.jpg> [3.12.2014].

<http://www.visitarcuba.org/Images/thumbs/La-Habana-Vieja-Plaza-Vieja.jpg> [3.12.2014].

<http://www.visitarcuba.org/la-habana-vieja> [3.12.2014].

http://www.zemepis.estranky.cz/clanky/Kuba.html#Cestovn.C3.AD_ruch [20.12.2014].

http://www.zemepis.estranky.cz/clanky/Kuba.html#Kub.C3.A1nsk.C3.A1_krize_1962 [20.12.2014].

<https://www.adventura.cz/zeme/kuba/> [3.12.2014].

Kuba. <http://kuba.tripzone.cz/> [26.12.2014].

Kuba. Dostupné z <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/cestovani/23133-kuba/>
[26.12.2014].

Kuba. Možnosti cestování a dopravy. Dostupné z <http://www.invia.cz/kuba/doprava/>
[20.12.2014].

Kubánská krize. Dostupné z
http://www.zemepis.estranky.cz/clanky/Kuba.html#Kub.C3.A1nsk.C3.A1_krize_1962 [5.12.2014].

Kubánská příroda. Dostupné z <http://www.kuba-web.cz/clanky/kubanska-priroda>
[20.12.2014].

Veřejná doprava po kubánsku. Dostupné z <http://www.hedvabnastezka.cz/expedicni-fond/2713-verejna-doprava-po-kubansku/> [20.12.2014].

www.destinace.cz/zeme/kuba/popis/ [20.12.2014].

www.zedmariel.com/ [5.12.2014].

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/stredni_amerika/kuba/cestovani/other.html [20.12.2014].

http://cestovani.lidovky.cz/kuba-ceka-nejlepsi-sezonu-0yo-/aktuality.aspx?c=A120127_102440_aktuality_mev [20.12.2014].

Kubánská příroda. Dostupné z <http://www.kuba-web.cz/clanky/kubanska-priroda>
[20.12.2014].

Videa

Videa k této kapitole naleznete v multimediální části výukového materiálu ve složce „Multimédia“.

12. Jižní Amerika I.

V této kapitole se dozvíte:

- geografické informace, které navazují na středoškolské znalosti z hodin zeměpisu
- nové informace, které jsou nezbytné pro pochopení aktuálního stavu na trhu CR
- o přírodních, kulturních, lokalizačních, selektivních a realizačních předpokladech CR v hispanofonních a frankofonních zemích Jižní Ameriky

Po jejím prostudování byste měli být schopni:

- popsat základní druhy a formy CR v Jižní Americe

- uvést nejdůležitější turistické destinace Jižní Ameriky
- charakterizovat předpoklady rozvoje CR v Jižní Americe

Klíčová slova kapitoly: Jižní Amerika, lokalizační, selektivní a realizační předpoklady rozvoje CR v Jižní Americe

Průvodce studiem

Pokračujeme v bloku věnovaném Latinské Americe. Následující text vám přinese základní informace o geografii cestovního ruchu v Jižní Americe. Ačkoliv se Latinská Amerika vyznačuje nějakým druhem sounáležitosti (jazykové, geografické, kulturní, historické...), jsou rozdíly jak mezi jednotlivými oblastmi, tak i jednotlivými státy. Vzhledem k tomu, že se jedná o celý subkontinent s obrovským územím s přibližně 407 milióny obyvatel, není možné z hlediska cílů a rozsahu výukového materiálu pojednat podrobně o cestovním ruchu ve všech jeho zemích. Proto tato kapitola obsahuje základní informace o geografii cestovního ruchu v Jižní Americe a stejně, jako v případě regionu Střední Ameriky a Karibiku, se soustředíme na podrobnější charakteristiku dvou nejvýznamnějších destinací – Argentiny a Peru, které jsou (vedle Brazílie) nejnavštěvovanějšími státy Jižní Ameriky. Z francouzsky mluvících zemí bude představena Francouzská Guyana. Kromě samotného textu máte opět doplňující učivo v multimediální složce, příloze tohoto výukového textu.

12.1 Jižní Amerika a její předpoklady pro CR

Z hlediska forem a druhů cestovního ruchu v Jižní Americe jsou nejdůležitějšími základními formami rekreační, sportovně-turistický a kulturně-poznávací cestovní ruch. Proto bude kapitola zaměřena na ty lokalizační, selektivní a realizační faktory, které nejvíce ovlivňují a utvářejí charakter cestovního ruchu v hispanofonních a frankofonních oblastech Jižní Ameriky.

12.1.1 Lokalizační předpoklady CR

12.1.1.1 Přírodní lokalizační předpoklady

Poloha

Jižní Amerika se nachází na západní a z větší části jižní polokouli Země.

- Je omývána dvěma světovými oceány: na východě Atlantským oceánem, na západě Tichým oceánem.
- Jižní Ameriku považujeme za subkontinent Ameriky. Subkontinenty – Severní Amerika a Jižní Amerika jsou spojeny úzkou Panamskou šíjí. Ze strategických důvodů zde byl prokopán Panamský průplav, který spojuje Atlantský oceán s Tichým a je považován za přírodní hranici mezi oběma subkontinenty.³²²
- Z politického hlediska probíhá hranice mezi Severní a Jižní Amerikou po souši, za rozhraní mezi Severní a Jižní Amerikou se obvykle považuje státní hranice mezi Panamou a Kolumbií.
- Karibské moře na severu subkontinentu J.A. patří geograficky k Atlantskému oceánu. Jižní cíp kontinentu tvoří ostrov Ohňová země a od Antarktidy jej odděluje Drakeův průliv; na jih od Ohňové země se nachází Hornův mys.

Rozloha

- Jižní Amerika má rozlohu 17 843 000 km². Ve směru sever-jih je Jižní Amerika dlouhá 7 350 km, maximální šířka je 5 170 km.

Členitost

Pobřeží Jižní Ameriky je poměrně málo členité. Ostrovy a poloostrovy zabírají asi 1 % povrchu.

- **Nejzazší body na pevnině a pevninské mysy**

Nejzazší body na pevnině 1³²³

³²² Na vymezení hranice mezi subkontinenty se objevují v hispanofonní a anglofonní geografické literatuře rozdílné názory. České i francouzské zdroje se drží anglofonního vymezení, ve studijní opoře se držíme vymezení podle české geografické literatury.

³²³ http://rgla.upol.cz/soubory/pdf/1_poloha_txt.pdf [10.12.2014].

Nejzazší body včetně ostrovů 2³²⁴

➤ **Poloostrovy, ostrovy**

- **Největší poloostrov:** Guajira
- **Nejznámější ostrovy a souostrovní jsou:**
  - Trinidad a Tobago na severu³²⁵
  - Isla Grande de Tierra del Fuego (Ohňová země) na jihu
  - Falklandy³²⁶ (Malvíny – Islas Malvinas) na jihovýchodě (asi 500 km východně od pobřeží Argentiny)
  - Galapágy v Tichém oceánu
  - Ilha de Marajó (Ostrov Marajó, největší říční ostrov Ameriky,
  - nachází se v Brazílii u ústí Amazonky), Chiloé (Chile) na jižním pobřeží Chile.

Zálivy – La Plata, Maracaibo, záliv Sv. Matouše (vše Atlantský oceán).

Průlivy – Drakeův mezi Jižní Amerikou a Antarktidou je nejširší a nejhlubší průliv Ameriky, má 950 km a Magalhãesův, který odděluje jižní část kontinentu od Ohňové země.

³²⁴http://rgla.upol.cz/soubory/pdf/1_poloha_txt.pdf [10.12.2014].

³²⁵Většina karibských ostrovů se přiřazuje k Severní, resp. Střední Americe (viz předchozí kapitoly). Výjimkou je souostroví Trinidad a Tobago, případně též Nizozemské Antily, a ostrovy spravované jihoamerickými státy.

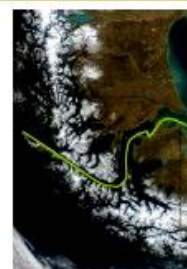
³²⁶Falklandy jsou zámořské území Velké Británie, které Britové nazývají Falklandami a Latinoameričané Malvíny.

Ostrovy, poloostrovy³²⁷

Ohňová země ...

- ▣ **Tierra del Fuego** = souostroví (73,8 tis. km²) jižně od Magalhãesova průlivu (**Estrecho de Magallanes**)
- ▣ **Isla Grande de Tierra del Fuego** = hlavní ostrov (48,0 tis. km²)

Ohňová země³²⁸

Povrch

Od jižních okrajů Karibského moře až po Patagonii se zvedá pásmo Kordiller (v Jižní Americe se jejich část nazývá Andy).

- Andy (Cordillera de los Andes), které se táhnou podél celého západního pobřeží Jižní Ameriky (od poloostrova Toco na Trinidadu až do Ohňové země), jsou nejdelším a jedním z nejvyšších horských systémů světa.
- Nejvyšší horou And a zároveň i Ameriky je Aconcagua – 6 959 m n.m., která leží na hranici mezi Argentinou a Chile.
- Nejnižší bod kontinentu se nachází na poloostrově Valdés – 40 metrů pod hladinou světového oceánu (v Argentině, na východním pobřeží Patagonie).
- Pohoří And lze rozdělit na tři základní části:
  - ✓ **Severní Andy** se silně větví a vytvářejí mezi sebou široká údolí a úvaly:
    - Karibské Andy
    - Severozápadní Andy
    - Ekvádorské Andy, které se člení na Západní a Východní a uzavírají mezi sebou mezihorskou plošinu.
  - ✓ **Centrální Andy** jsou nejširší částí celého pohoří a zahrnují 44 potenciálně činných vulkánů (vyhaslých či činných sopek). V této části se nachází také nejrozsáhlejší mezihorská kotlina, hustě zalidněné bolivijské Altiplano, v nadmořské výšce (kolem 4 000 m n. m.) s milionovým městem La Paz. Na jihu je poušť Atacama.

³²⁷ http://rgla.upol.cz/soubory/pdf/1_poloha_txt.pdf [10.12.2014].

³²⁸ http://rgla.upol.cz/soubory/pdf/1_poloha_txt.pdf [10.12.2014].

✓ **Jižní Andy:**

- Chilsko-argentinské Andy; na východě leží Přední Kordiléra s **Aconcaguou**.
  - Patagonské Andy, jsou poměrně nízké s aktivní vulkanickou oblastí na severu a jsou silně zaledněny. Na východě na ně navazuje Patagonská vysočina s výškou kolem 750 m.
  - Jádrem pevniny je **brazilsko-guyanský štít**:
- ✓ **Brazilská vysočina** zaujímá dvě třetiny brazilského území, místy přesahuje i do sousedních zemí.
- ✓ **Guyanská vysočina** – její reliéf tvoří mírně zvlněné roviny a hory označované jako *tepui*.³²⁹ Auyantepuy³³⁰ s povrchem vrcholu asi 700 km², patří k neznámějším, protože z jejích stěn padá nejvyšší vodopád světa (979 m) El Salto del Ángel. Na Guyanské vysočině pramení řeky s řadou dalších vodopádů. Podél pobřeží Atlantského oceánu obklopuje vysočinu Guyanská nížina. Vrchol Pico da Neblina (3 014 m) je nejvyšším bodem vysočiny.

Mezi nimi se rozprostírají největší a nejdůležitější nížiny Orinocká, Amazonská a Laplatská. Při pobřeží Atlantského oceánu na jihu kontinentu jsou ještě další menší nížiny:

- ✓ **Orinocká nížina**
- ✓ **Amazonská nížina**, zahrnuje celou pánev řeky Amazonky a je největší aluviální³³¹ nížinou na světě (téměř 6 mil. km²) a je pokryta vlhkými tropickými lesy (selvas).
- ✓ **Laplatská nížina**, která se dělí na dvě oblasti lišící se především klimaticky a biogeograficky:
  - severní oblast – Gran Chaco: je tropická rovina rozkládající se západně od řek Paraná a Paraguay, ve střední části má rovinný povrch a na východě přechází v močálovitou nížinu Paraguaye.

³²⁹ Slovo *tepui* (*El tepuy*) je převzaté z jazyka indiánů a označuje mesety – stolové hory. Jedná se o geologické formace nacházející se v Guyanské vysočině, zejména v její venezuelské části. Jejich izolovanost je důvodem výskytu endemických druhů rostlin a živočichů (vývoj živých organizmů probíhal odděleně i v rámci jednotlivých stolových hor). V celé Guyanské vysočině je přes sto takovýchto hor.

³³⁰ Auyantepuy (2 535 m), ve španělské odborné literatuře psané také Auyan-Tepuy nebo Aiyantepuy, znamená pekelná nebo d'áblova hora.

³³¹ *Aluvium*, geologie: usazeniny říčního původu, mladé říční náplavy; termínu *aluviální* je dáována přednost před termínem *fluviatilní* (*fluviální*). Dostupné z geologie.vsb.cz/Sedimentologie/.../Aluviální%20sedimenty.htm [10.12.2014].

- jižní oblast, které se říká pampy (Pampas) se nachází jižněji a sahají až k řece Colorado. Povrch tvoří rovina. Dělí se na Západní Pampy (*Pampa Seca*, které jsou polopouštní bez stálé říční sítě, a Východní Pampy (*Pampa Húmeda*) s kvalitní černozemní půdou a jsou obilnicí kontinentu.

Výškové extrémy³³²

Nejvyšší bod Jižní Ameriky– Aconcagua³³³

Vodstvo

➤ Řeky

Jižní Amerika leží mezi Tichým a Atlantským oceánem. Disponuje obrovským vodním potenciálem, který není zatím dostatečně využíván, ačkoliv od 70. let se staví obrovské vodní rezervoáry na řekách v Brazílii a na přítocích řeky Paraná (např. obrovská přehradní nádrž Itaipú, v překladu „zpívající kámen“, je nejvýkonnější vodní elektrárna na světě a největší hydroelektrárna na jižní polokouli).

³³² http://rgla.upol.cz/soubory/pdf/1_poloha_txt.pdf [10.12.2014].

³³³ http://rgla.upol.cz/soubory/pdf/1_poloha_txt.pdf [10.12.2014].

Výkon odpovídá zhruba 7 Temelínům.³³⁴

Komentované prohlídky³³⁵

K povodí Tichého oceánu patří jen úzké pobřeží a západní svahy pobřežního pásma And. Tichomořské řeky jsou většinou krátké, ale velmi vodnaté. Významnější říční síť je ve východní části a většina území je odvodňována do Atlantského oceánu.

➤ Největší říční povodí

a) **Povodí Amazonky** (Amazonas), nejdelší, nejvodnatější největší řeky světa, s 500 přítoky, z nich 20 je delších než 1500 km.³³⁶

b) **Systém La Platy** – zahrnuje řeky Uruguay a Paraná, které se vlévají do estuárového³³⁷ ústí La Plata (Río de la Plata). La Plata tvoří přirozenou hranici mezi Argentinou a Uruguayí, na březích této řeky leží i obě hlavní města – Buenos Aires a Montevideo. Paraná je druhá nejdelší řeka Jižní Ameriky a spolu s přítoky tvoří četné peřeje a vodopády, nejznámější jsou vodopády na jejím přítoku Iguazú/ Iguaçu (Cataratas de Iguazú/ Iguaçu).

³³⁴ www.itaipu.gov.br/en/press-office/photos [10.12.2014].

³³⁵ www.itaipu.gov.br/en/press-office/photos [10.12.2014].

³³⁶ [...] *prvenství v délce toku je sporné (nejednotné vymezení pramene, a diskutabilní měření délky některých úseků jak u Amazonky, tak u „konkurenčních“ řek)[...]*. Cit. Hydrologie Latinské Ameriky s. 41. Dostupné z http://rgla.upol.cz/soubory/pdf/4_hydrologie.pdf [10.12.2014].

³³⁷ Estuár je typ říčního ústí do moře, protáhlého, nálevkovitého tvaru.

Ústí La Plata³³⁸

Paraná vzniká soutokem řek Paranaíba a Grande.³³⁹

c) Povodí Orinoka (Orinoco), největší řeky severní části Jižní Ameriky, je třetím největším povodím a najdeme zde El Salto del Ángel, který se nachází v Guyanské vysočině, Auyantepuy³⁴⁰, z jejichž stěn padá nejvyšší vodopád světa (979 m). V horním toku tvoří Orinoko jedinečný přírodní jev – bifurkaci, tj. rozdvojení řeky – viz mapu a fotografii. Z hlavního toku se odpojuje rameno Casiquiare, které odvádí vodu do Amazonské nížiny, soutokem s řekou Guania vytváří Río Negro.³⁴¹

Povodí Orinoca

Bifurkace³⁴²

³³⁸ http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fa/Plata_buenos_aires_montevideo_map.svg/270px-Plata_buenos_aires_montevideo_map.svg.png [10.12.2014].

³³⁹ <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/13/Riodelaplatabasinmap.png/1017px-Riodelaplatabasinmap.png> [10.12.2014].

³⁴⁰ Ve španělské odborné literatuře psané také Auyan-Tepuy (2 400 m) nebo "Aiyantepuy" znamená pekelná hora, někdy označována jako ďáblova hora.

³⁴¹ http://www.tabldeflandes.com/frank_mayer/rio_casiquiare_183.jpg [10.12.2014].

³⁴² Bifurkace. <http://www.rinconcete.com/images/Casiquiarecopia.jpg> [10.12.2014].

➤ Jezera

Jezera v J.A. poměrně málo. Nejvýznamnější jezera a jejich původ:

- **Titicaca** (Lago Titicaca) – mírně slané průtočné jezero³⁴³ tektonického původu se nachází na hranici Peru a Bolívie a je největším vysokohorským jezerem, navíc nejvýše položeným jezerem s pravidelnou říční dopravou.
- Lago de Maracaibo³⁴⁴ – lagunové jezero ve Venezuele.
- Jezera ledovcového původu jsou v jižní části And, nejčetnější jsou průtočná ledovcová jezera.
- Slaná jezera bez odtoku: největší z nich je Salinas Grandes v Argentině (obklopené slanými bažinami, které v teplém období roku vysychá a mění se na slanou poušť).
- Salar de Uyuni – solná pláň s rozlohou 10 582 km² je pozůstatkem prehistorického jezera.³⁴⁵
- Další oblastí s větším výskytem jezer jsou bezodtoké náhorní plošiny.
- K jezerům můžeme řadit i velké umělé vodní nádrže na velkých řekách.

Část pro zájemce

„**Guaíra** – vodopády, které zmizely [...] byly nejvodnatějšími vodopády planety a byly v místě, kde se řeka Paraná prudce zužovala ze šířky 380 metrů na 60 metrů. Dnes je na jejich místě jen klidná vodní hladina vodní nádrže Itaipú. Vodopády Guaíra totiž zmizely 27. října 1982 definitivně a navždy pod vodou. A to i přesto, že se proti jejich zatopení protestovalo, i přesto, že byly součástí stejnojmenného národního parku. Výstavba přehrady byla důležitější. Po jejich zatopení pak dokonce brazilská vláda nechala prudké skalní stěny, které byly jen těsně pod hladinou, zničit dynamitem, aby nedošlo k poškození lodí. [...] S jejich koncem je spojená i tragédie, která se odehrála 17. ledna 1982.“³⁴⁶

³⁴³ Průtočné jezero – do něhož ústí nějaká řeka a zároveň z něj řeka vodu odvádějí; tektonického původu – vzniklo sopečnou činností nebo pohybem litosférických desek.

³⁴⁴ Více na http://cestovani.idnes.cz/venezuela-jezero-maracaibo-a-catatumbske-blesky-ftw-/kolem-sveta.aspx?c=A150330_173816_kolem-sveta_tom [10.12.2014].

³⁴⁵ [...] Před více než 40 tisíci lety byla oblast Altiplana na jihozápadě Bolívie součástí obrovského slaného jezera s názvem Lago Minchín. Jakmile jezero vyschlo, zůstala po něm dvě menší jezera Poopó a Uru Uru a tak dvě solné pánve – velká Salar de Uyuni a menší Salar de Copaisa. Salar de Uyuni nacházející se v nadmořské výšce 3650 metrů dnes spadá do bolivijského departamentu Potosí a Oruro, kde je obklopeno majestátními hřebenými And. Pro označení solných plání se v Jižní Americe obvykle používá slovo „salar“ či „salinas“. [...] Cit. z článku Salar de Uyuni – největší solná pláň na světě. Dostupné z <http://bolivie.svetadily.cz/clanky/Salar-de-Uyuni-nejvetsi-solna-plan-na-svete>. [12.12.2014].

Podnebí

Klima Jižní Ameriky je velmi rozmanité. Z faktorů, které ovlivňují podnebí Jižní Ameriky je potřebné uvést především: zeměpisnou šířku, s níž je spojena insolace (množství dopadajícího slunečního záření) a reliéf, který hraje významnou roli (všechny důležité horské soustavy se nacházejí u pobřeží). Zejména Andy působí jako klimatická bariéra a rozdělují kontinent na západní oblast pod vlivem Pacifiku (okraj západního pobřeží subkontinentu a západní svahy And) a střední a východní část (celá rovinná a nížinná oblast na východě), ovlivněnou Atlantikem. Důležitý je charakter oceánských proudů omývajících pobřeží (teplé nebo studené), který ovlivňuje nejen teplotu v pobřežních oblastech, ale také zcela zásadně srážky. Pod vlivem studených oceánských proudů je extrémně suchá střední část západního pobřeží Jižní Ameriky (Peruánský proud).

Jižní Amerika má tři hlavní klimatické oblasti:

- **Tropický pás**³⁴⁷ – nachází se zde velká část území se nachází v tropickém podnebném pásu, který se **člení na 4 dílčí oblasti**:
  - pacifickou na západním pobřeží, zcela bez srážek. V tomto pásu se nachází např. poušť Atacama (tropické aridní klima),
  - velehorskou – vnitřní svahy And a náhorní plošiny, které jsou suché a počasí je obecně velmi proměnlivé,
  - kontinentální – v oblasti Grand Chaca,
  - atlantskou – jsou to vlhké tropy. Oblast je poměrně rozsáhlá a zcela ovlivněna prouděním z Atlantiku, pouze severovýchod Brazílské vysočiny je suchý.
- **Subtropický pás** – území mezi 30° a 40° j. š. Obecně lze říct, že vlhké a teplé podnebí je po celý rok na východě, velmi suché na západě. Podobně jako tropický pás se dělí do 4 značně odlišných oblastí: pacifické, vysokohorské, kontinentální a atlantské.
- **Mírný pás** – je v oblasti jižně od 40° j. š. (v zúžené jižní části). Celá oblast je pod vlivem západního proudění vzduchu z Pacifiku.

Na jihu, zvláště v zimním období, je klima ovlivněno Antarktidou.

---

³⁴⁶<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika-amerika/347985-prehrada-itaipu-technicky-zazrak-napustili-za-14-dni-a-ukryva-obri-hydroelektramu.html> [12.12.2014].

³⁴⁷Rovníková oblast se rozkládá hlavně v amazonském povodí. Je tu vlhké teplé klima. Oblast představuje největší pralesní komplex světa, „plíce Země“.

Biogeografické poměry a oblasti přírodní krajiny Jižní Ameriky³⁴⁸

Charakter vegetace úzce souvisí s klimatickými poměry, proto její rozložení vykazuje mnohé obdobné znaky jako uspořádání klimatických oblastí. Vzhledem k velikosti území, nacházejí se na něm téměř všechny vegetační zóny od stále zelených tropických lesů až na pás tunder a arktických pustin. Vývoj a současná podoba flóry a fauny Jižní Ameriky je ovlivněna i původním spojením s africkou pevninou a také jejím pozdějším spojením se severoamerickým kontinentem. Charakteristiku dnešní přírodní krajiny utvářeli také lidé, na mnoha místech byly v důsledku zásahů do krajiny a zemědělské činnosti narušeny původní biogeografické poměry. Dochází ke snižování plochy pokryté vegetací, lesy jsou káceny bez obnovy původní úrovně biodiverzity, což má za důsledek úbytek přirozeného prostředí mnoha živočichů a rostlin, vymírání druhů apod.

Amazonský tropický deštný prales

Amazonie, rozkládající se na území velkém jako Spojené státy americké, je největším tropickým pralesem na světě. Odhaduje se, že zde žije polovina všech suchozemských živočišných a rostlinných druhů. Dnes zbývají necelé dvě třetiny tohoto pralesa a stále jej ubývá. Jeho křehká rovnováha je již po dlouhou dobu narušena. Hlavní příčinu představuje intenzivní těžba tropického dřeva a přeměna pralesa na ornou půdu. Tyto činnosti ničí útočiště mnoha živočichů, například jaguára, divoké kočkovité šelmy žijící v pralesích Jižní a Střední Ameriky. Kvůli lovu a ničení životního prostoru už z mnoha oblastí zmizel a jeho počty se nadále snižují. K životu potřebuje území o rozloze 40 km², avšak vhodná teritoria jsou stále vzácnější.

©Greenpeace/Greig   ©Greenpeace/Beltrá

Amazonský tropický deštný prales³⁴⁹

³⁴⁸Zpracováno podle FŇUKAL, Miloš, ŠEBESTA, David (2013). *Regionální geografie Latinské Ameriky a Karibiku*. Olomouc (pracovní verze určená k ověření ve výuce).

³⁴⁹http://www.greenpeace.org/czech/Global/czech/file/2009/9/letak-sedm_uzasnych_pralesu.pdf [10.12.2014].

Holé pláně, pastviny pro dobytek.³⁵⁰

Charakteristika fauny a základních biogeografických oblastí

1. Vlhké tropické lesy

- zabírají značně rozsáhlé území na severu Jižní Ameriky (přes 5 500 000 km² na území 9 států). Rovníkový a tropický deštný prales je soustředěn převážně v oblastech Amazonie a povodí řeky Orinoko.
- Amazonský prales má mnoho pater vegetace a bohatou druhovou skladbu: různé druhy dřevin – kaučukovník, kaučukové fikusy, maniok, koka, palisandr, červené dřevo, kokosové, olejné, broskvové aj. palmy; stromy jsou hustě ovinuty liánami.
- V Amazonce je mnoho vodních rostlin.
- Ve velkých nížinách zatápných vodami Amazonky jsou rozšířeny lesní formace s převahou palem – tzv. *igapó* (pojmenování pochází z Brazílie).
- **Fauna:** je druhově bohatě zastoupena a řada druhů, rodů i čeledí je endemická:
  - ze savců zde žije řada druhů vyder, dikobrazů, pásovců, tapíři, endemické druhy opic; téměř 600 druhů plazů, více než 100 endemických; z ptáků je charakteristická volavka, harpyje, sup královský, četné druhy tukanů, mnoho druhů papoušků (známé rody ara), a kolibříků; z ryb električtí úhoři, dravá piraña, arapaima;
  - velmi bohatě je zastoupen hmyz (pavouci, motýli).

³⁵⁰ *Amazonský deštný prales.* Více na <http://www.greenpeace.org/czech/cz/Kampan/Ochrana-pralesu/Amazonsky-destny-prales/> [10.12.2014].

2. Tropické poloopadavé a opadavé lesy

- vyskytují se v oblasti Gran Chaco, přecházejí do Bolívie a oblasti Mato Grosso.
- Ve srovnání se stále zelenými tropickými lesy se zde již projevují teplotní rozdíly mezi chladným a teplým obdobím a srážky jsou rozloženy do suchého a vlhkého období. Průměrná výška stromu je 20 metrů.
- Typickými druhy pásu jsou brazilské araukárie a rozsáhlé porosty paraguayského čajového dřeva maté,³⁵¹ ale i květy jasmínu, manga, ibišků, orchidejí atd.
- **Fauna:** divoké prase, divoké prase pekari, tapír, puma, jaguár, nosál, pásovec, opice; navíc se zde vyskytují mnohé rostlinné i živočišné čeledi předchozího pásu.

3. Savany

- Značnou rozlohu Jižní Ameriky zabírají savany. Největší oblast jejich výskytu je na západních svazích a v podhůří Brazilské i Guyanské vysočiny a povodí Orinoka.
- **Llanos** je název pro savany v pánvi řeky Orinoko. Jsou zavlažovány touto řekou a jejími přítoky; vegetaci tvoří asi 50 cm vysoké trávy, luční květiny, kaktusovité a jiné rostlinné druhy. V suchém období zde dochází často k požárům. Zajímavé je, že mnohé rostlinné druhy (pyrofyty) těmto požárům úspěšně odolávají a dokonce je potřebují ke zdárnému vývoji. Stromy se zde vyskytují pouze v malých ostrůvcích nazývaných *matas* (česky křovina), dorůstají zhruba do výšky jednoho metru.
- **Fauna:** vyskytuje se zde mravenečník nebo pásovec, z šelem puma, jaguár a vlk hřivnatý.

4. Stepi

- Přejít z tropického do subtropického a mírného podnebného pásu v jižní části subkontinentu – (v Bolívii a hlavně v Argentině, Uruguayi) tvoří stepi, využívané k zemědělství a nazývané v Jižní Americe pampy.
- V severních teplejších a vlhčích oblastech se vyskytuje bohatá travní vegetace dosahující výšky až 2 metrů.

³⁵¹Velmi známá je také cesmína paraguayská, maté (yerba mate) divoce rostoucí keř.

- Suché stepi Patagonie až po Ohňovou zemi mají druhově mnohem chudší flóru s travami, kaktusy a keři.
- **Fauna:** ze savců zde žijí např. lama guanaco, stepní jelen, jaguár, puma, stepní kočka, zajíc pampový, několik druhů pásovců a mravenečníků. Typickým představitelem ptáků je nandu pampový.

5. Pouště

- V Jižní Americe jsou poměrně málo zastoupeny. Vyskytují se hlavně na pobřeží Tichého oceánu.
- Extrémně suché jsou západní, závětrné svahy And, kde se nacházejí horské a rovinné slané pouště téměř bez vegetace.
- Nejznámější je tropická poušť Atacama.
- **Fauna:** z živočichů jsou zastoupeni nejvíce hadi, ještěrky, hlodavci a hmyz.

6. Oblast vysokých pohoří, horské pásmo And

- V horském pásmu And se projevuje vertikální zonalita³⁵² vegetace.
- V Andách rozlišujeme následující zóny:
  - tropický deštný les, který se vyskytuje do výšek 1000 m n. m.
  - horský tropický les do výšek 2000 m n. m.
  - formace zvané **páramos** a **puna** ve výšce 3 000 – 4 000 m n. m.
  - horské tundry do výšek 5000 m n. m.
- Pás páramos je mezi 10° s.š. a 15° j.š., od Venezuely po střední Peru, nejvíce je v Kolumbii a Ekvádoru, kde zaujímá hlavně plošiny (mesety) mezi gigantickými severojižními pásemnými pohořími Cordillera Occidental, Central a Oriental.
- Nad pásem páramo se v rozmezí asi mezi 4100–4700 m n. m. vytváří ještě pás **superpáramo**, někde označovaný jako „desierto andino“ (andská poušť), jehož horní hranici tvoří trvalý sníh.
- Ekologické podmínky páramos jsou velmi specifické a nemají v jiných ekosystémech obdoby. Vegetace, obecně nazývaná *paramal*, je zde limitována povětrnostními podmínkami a specifické podmínky páramos

³⁵²Jak už bylo uvedeno v 1. kapitole, mezi lokalizační přírodní faktory patří také klima. V souvislosti s klimatickými poměry a rozdělením přírodních krajin se mluví o zonalitě. Zonalita je vertikální neboli výšková (rozdělení přírodních krajin podle nadmořské výšky) a horizontální neboli šířková (rozdělení přírodních krajin v závislosti na zeměpisné šířce). Vertikální a horizontální zonalita způsobují různé hodnoty teplot, vlhkosti vzduchu, množství srážek, výšky sněhové pokrývky.

vyvolaly u většiny rostlin zvláštní tvarová přizpůsobení (růstové formy) řady typů.

- Na andské páramo navazuje odlišná vegetační formace – puna, zvaná též altioplano. Přejídné území mezi páramem a punou v Peru se nazývá *jalca*. Puna pokrývá oblasti od středního Peru do severního Chile a vysokohorské polohy Bolívie a severozápadní Argentiny ve výškách nad 3 200 m n. m. Má ráz vysokohorské bezlesé stepi. Ve vegetaci převládají trávy, dřeviny tvoří většinou jen malé keřky.
- **Fauna:** z velkých savců zde žije medvěd brýlatý. V národních parcích Sangay a Podocarpus v Ekvádoru dosud žije tapír.
- Vyskytují se zde např. i tři druhy jelenů, z větších šelem je to puma, z hlodavců činčila. Králem ptáků je největší dravec kondor velký, dosahující v rozpětí křídel až přes 3 m. Patří však k ohroženým druhům. Početné jsou druhy kolibříků.
- Ze zdomácnělých zvířat se v páramos nejčastěji využívají lamy a o něco menší alpaky z čeledi velbloudovitých a jejich kříženci (*guarizo*). V puně jižního Peru žijí v nevelkých počtech divoce či polodivoce lamám příbuzné vikuně s dlouhou bílou srstí na plecích a hnědé guanaky.³⁵³

K zapamatování

„Jihoamerické páramo a puna

Pojmenování páramo používali Španělé ve své vlasti pro neúrodné horské oblasti, často náhorní planiny (*mesety*) porostlé jen chudou vegetací a poskytující obyvatelstvu a domácím zvířatům pouze minimální obživu. Po dobytí rozsáhlých území Jižní Ameriky označovali tímto slovem i vysokohorské polohy And nad hranicí lesa. Dnes rozumíme pod tímto výrazem z přírodovědného hlediska alpský stupeň velehor vlhkých tropů s charakteristickou rostlinnou pokrývkou. [...].

Životní podmínky obyvatel páramos a puny nejsou v drsném klimatu nijak jednoduché. Trvalé osady, většinou indiánů, se vyskytují asi do 3 500 m n. m.; výše nacházíme zpravidla jen jednotlivá obydlí pastevců a salaše. Dopravní spojení často závisí pouze na možnostech vesničanů. Chovají se zde krávy, ovce, kozy, k tahu koně i muly. Morčata se chovají jako u nás králíci. Početná stáda a přílišná pastva jsou však pohromou pro původní vegetaci a mají za následek rapidní zhoršení vodní i větrné

³⁵³Zpracované podle ZELENÝ, Václav: *Jihoamerické páramo a puna*. Dostupné z http://mama.indstate.edu/users/johannes/ch10_azone.jpg [10.12.2014].

eroze, která má na prudkých svazích hroznivé rozměry. Negativně působí také umělé vypalování páramos“[...].³⁵⁴

Lama³⁵⁵ v peruánských Andách³⁵⁶

Obyvatelky páramos a puny³⁵⁷

7. Antarktická oblast

- ze všech zmíněných oblastí má nejchudší flóru; vegetaci tvoří hlavně polopouštní trávy a keře. Z jihoamerického subkontinentu zasahuje pouze na Falklandy a do Patagonie, kde vytváří samostatnou patagonskou podoblast a je druhově nejbohatší částí antarktické oblasti.
- **Fauna:** zálivy ve východní části Patagonie mají klidné vody a jsou místem páření velryb.
- Typickým živočichem pobřeží je tučňák, který se zde vyskytuje v několika druzích od Ohňové země (tučňák magellanský) až daleko na sever podél západního pobřeží do Peru a na Galapágy (tučňák Humboldtův a galapážský). Veškerá populace tučňáků je ohrožená a stále klesá v důsledku komerčního rybolovu, zdecimování jejich hnízdních oblastí, havárií ropných tankerů, ale také kvůli klimatickému jevu *El Niño*.

³⁵⁴ZELENÝ, Václav. *Jihoamerické páramo a puna*. Dostupné z http://mama.indstate.edu/users/johannes/ch10_azon.jpg [10.12.2014].

³⁵⁵[...] Český název lama odpovídá dvěma taxonomickým rodům *Lama* a *Vicugna*, česky též vikuňa. **Lamy**, známé též jako velbloudi Jižní Ameriky, jsou zvířata z čeledi velbloudovití, která se přizpůsobila těžkému životu v Andách. V posledních 40 letech se šíří do celého světa jako chovný dobytek či zvěř chovaná v zoologických zahradách. [...] Cit. <https://cs.wikipedia.org/wiki/Lama> [12.12.2014].

³⁵⁶https://pixabay.com/static/uploads/photo/2013/07/07/16/45/peru-143872_640.jpg [12.12.2014].

³⁵⁷http://tripio.cz/media/images/9/a/file-4e221560aeea9_1000.jpg [12.12.2014].

Tučňák galapážský³⁵⁸

12.2 Základní formy cestovního ruchu v Jižní Americe³⁵⁹

V této podkapitole bylo věnováno více pozornosti přírodním faktorům Jižní Ameriky, protože tvoří základní lokalizační předpoklady cestovního ruchu a přispěly značnou měrou k rozvoji ekoturismu, sportovně-turistického a dobrodružného cestovního ruchu. Ovlivňují plážový cestovní ruch, formují v mnoha oblastech jak domácí, tak i příjezdový cestovní ruch.

Jižní Amerika nabízí rozmanité přírodní krajiny. Charakterizuje ji pestrost klimatu ve třech klimatických pásech (tropickém, subtropickém i mírném) a také různorodost flóry a fauny, které vyplývají nejen z velikosti území, ale rovněž z pestrého reliéfu a rozdílného působení mořských proudů na atlantském a pacifickém pobřeží.

12.2.1 Plážový cestovní ruch

Vzhledem k délce pobřeží Jižní Ameriky (kolem 140 000 km), je plážový cestovní ruch v Jižní Americe mnohem méně zastoupený a má význam pouze v některých zemích, resp. oblastech. Využívání pobřeží k rekreaci je dáno výše uvedenými přírodními faktory: podnebím, charakterem pobřeží, typem pobřežní vegetace a teplotou vody v oceánu.

V případě velké části atlantického a karibského pobřeží Francouzské Guyany, Venezuely nebo Kolumbie kvalitu a kvantitu pláží ovlivňují také delty řek a pobřežní vegetace.

U Atlantiku, na východním a jižním pobřeží Argentiny a Chile, ovlivňuje koupání hlavně nízká teplota vody téměř během celého roku.

Tichomořské pobřeží také není optimální destinací pro koupání v moři, na mnoha místech je velmi skalnaté. Oceán je studený vlivem Humboldtova proudu a vlny spíše

³⁵⁸ <http://www.penguinsworld.cz/img/picture/66/galpen.jpg> [10.12.2014].

³⁵⁹ Vzhledem k zaměření výukového textu se zabýváme pouze hispanofonními a frankofonními zeměmi Jižní Ameriky.

---

velké, ideální pro windsurfing. Vedle klasické plážové turistiky pobřeží nabízí hlavně příjezdový CR i ekoturismus a aktivity sportovně-turistického cestovního ruchu, často formou fakultativních výletů. Zahraniční turisté (hlavně z Evropy) volí kombinaci kulturního cestovního ruchu s rekreačním, krátkodobým pobytem u moře.

Atraktivní turistické cíle

a) Karibské moře

Venezuela: nejlepší pláže na koupání se nacházejí v Mochima, v národním parku (NP) Henri Pittier, NP Morrocoy, východně od Río Caribe. Neznámější pláže jsou na severu ostrova Isla de Margarita a na souostroví Los Roques. Většina venezuelských pláží je bez kvalitní infrastruktury.

Kolumbie: pro koupání je asi nejvhodnější NP Tayrona, chráněné území v severní části Kolumbie, které se rozkládá na ploše 225 km² a nabízí písčité pláže (např. Playa Grande) obklopené palmami, kamennými útesy a ačkoliv zde chybí dobrá infrastruktura a služby na vysoké úrovni, patří k nejkrásnějším v celé Kolumbii.

Ekoturismus v NP Tayrona v Kolumbii. Ubytování.³⁶⁰

Interiér eko-ubytování a „hamaca“ visuté lůžko.³⁶¹

b) Tichý oceán

Tichomořské pobřeží Peru nemá optimální pláže ke koupání, ale nabízí koupání

---

³⁶⁰<http://www.parquesnacionales.gov.co/portal/es/ecoturismo/region-caribe/parque-nacional-natural-tayrona/> [10.12.2014].

³⁶¹<http://www.parquesnacionales.gov.co/portal/es/ecoturismo/region-caribe/parque-nacional-natural-tayrona/> [10.12.2014].

v termálních léčivých pramenech. Oblíbené jsou například prameny v La Calera nedaleko Chivay.

Tichomořské pobřeží Chile, obdobně jako Peru, má velmi málo vhodných destinací pro koupání v moři. Mnohé pláže jsou často nezpůsobilé ke koupání nebo na nich dokonce hrozí nebezpečí: oceán je studený, tvoří se velké vlny a nebezpečné jsou spodní mořské proudy. Nejproslulejší pláže jsou ve Viña del Mar, ačkoliv i tyto jsou využívány převážně k opalování a plážovým rekreačním aktivitám.

Ekvádorské pobřeží o délce asi 650 kilometrů nabízí opuštěné pláže a ideální podmínky pro surfování. Cestovní kanceláře nabízí např. turistické centrum Puerto López na okraji Národního parku Machalilla (ekoturistika), s možností potápění a pozorování velryb, pláž La Playa de los Frailes nebo malá města Atacames a Salinas, oblíbená letoviska místních obyvatel. Je nutno podotknout, že ani na tomto pobřeží není dobrá infrastruktura.

c) Atlantský oceán

Argentina: nejznámějším přímořským letoviskem je Mar del Plata, které každoročně navštíví až 6 milionů turistů. Kromě koupání na nejslavnější pláži Playa Bristol a na stejně rušné, populární Playa La Perla, je možné ve městě si prohlédnout koloniální architekturu nebo navštívit četná muzea. V nabídce je také projížďka na koni, plavba lodí nebo rybolov. Dalším významným centrem je Pinamar, s přibližně 1 600 000 návštěvníky ročně.

Surfování v Atlantiku³⁶²

Pinamar: paragliding na pláži³⁶³

Uruguay: známé a velmi oblíbené je přímořské letovisko Punta del Este, s krásnými plážemi. Rušné město je plné turistů, luxusních hotelů, restaurací, ale nabízí i mnoho možností kulturního i sportovního vyžití (např. vodního lyžování, rybaření, golfová hřiště apod.). Kromě pláží u Atlantiku jsou poblíž hranice s Brazílií také laguny,

³⁶²<http://www.welcomeargentina.com/pinamar/imagenes/surf23.jpg> [10.12.2014].

³⁶³<http://www.welcomeargentina.com/pinamar/imagenes/parapente.jpg> [10.12.2014].

z nichž nejznámější je Laguna Merín (portug. Lagoa Mirim) o rozloze 3 750 km², ležící přímo na hranici s Brazílií.

Přímořské letovisko Punta del Este.

12.2.2 Ekoturismus, sportovně-turistický a dobrodružný cestovní ruch

Je nutné podotknout, že především turisté ze zámoří stále více preferují jedinečné přírodní ekosystémy v mezinárodním měřítku ojedinělé svou strukturou, zachovalostí a přítomností význačných přírodních fenoménů. S ohledem na tuto zvýšenou poptávku je důležité, aby byla zajištěna kvalitní nabídka služeb (potřebná infrastruktura) ekologicky šetrného cestovního ruchu, aby jihoamerické země využívaly potenciálu přírodního bohatství svého regionu, aniž by hrozila jeho devastace či nenávratné poškození.³⁶⁴

Pro mezinárodní cestovní ruch mají z lokalizačního přírodního potenciálu Jižní Ameriky velký význam:

- přírodní pozoruhodnosti, tedy atraktivní přírodní výtvoř, přírodní zvláštnosti, např. chráněné druhy fauny a flóry, které se nejčastěji vyskytují v národních parcích a biosférických rezervacích,
- vhodné oblasti:
  - pro horolezectví, pěší a vodní turistiku, zimní sporty (lyžování)
  - pro rekreaci typu lesy/hory
  - pro sportovní rybolov
- krajiny pro pozorování ptáků, i vodních a ostatních vodních živočichů (krokodýlů, želv, ještěřů, anakondy, dravých piraní) nebo saveců žijících ve vodě, jako třeba velryb apod.

³⁶⁴ Ochranou přírody se začala většina jihoamerických států systematicky zabývat až v 80. letech minulého století. Jedním z mnoha problémů je např. nedostatek financí pro NP.

Proto mezi nejnavštěvovanější místa v Jižní Americe patří především Andy, amazonský deštný prales, národní parky a biosférické rezervace na Seznamu UNESCO, vodopády (Iguazú, Salto del Ángel) a některá jezera (např. Titicaca).

12.2.3 Nejreprezentativnější příklady přírodního potenciálu Jižní Ameriky na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO

Argentina

Národní park Los Glaciares (El Parque Nacional Los Glaciares) – vysokohorský, ledovcový národní park v Patagonii. Na území parku se nachází tři rozsáhlé ledovce a řada ledovcových jezer a řek, které vznikly činností ledovců. Největším jezerem je Lago Argentino s hloubkou 500 m a šířkou téměř 20 km, do něhož ústí všechny tři největší ledovce.

Ledovec Perito Moreno v NP Los Glaciares.³⁶⁵

Puma³⁶⁶

Národní park Iguazú (Parque Nacional Iguazú – Parque Nacional do Iguazú), v oblasti subtropického deštného lesa na hranici s Brazílií, který zahrnuje i vodopády Iguazú.

Ďáblův chřtán (Garganta del Diablo) – nejpůsobivější část vodopádů Iguazú.³⁶⁷

Poloostrov Valdés (Península Valdés), rezervace v Patagonii, kde v původním prostředí žijí mořští savci. Oblast je domovem ohrožených velryb, lachtanů a lvounů.

³⁶⁵ http://www.tripzone.cz/content_img_cs/001/narodni-park-los-glaciares-ledovec-perito-moreno-w-1307.jpg [10.12.2014].

³⁶⁶ <http://www.losglaciares.com/img/80/puma1.jpg> [10.12.2014].

³⁶⁷ <http://www.iguazuargentina.com/wp-content/gallery/garganta-del-diablo/14.jpg> [10.12.2014].

Poloostrov Valdés³⁶⁸

Přírodní parky Ischigualasto a Talampaya (Parques Naturales de Ischigualasto / Talampaya), pouštní oblast na západní hranici Sierra Pampemas ve střední Argentíně, nabízí nejkompletnější sbírku fosilií z období triasu (před 245 až 208 milióny let).

Bolívie

Národní park Noel Kempff Mercado (Parque Nacional Noel Kempff Mercado) je jedním z největších a civilizací nejméně dotčených parků v povodí Amazonky. Je ukázkou přírodního prostředí od savany až po tropický amazonský prales s více než 4 000 druhy flóry a 600 druhy fauny.

Ekvádor

Galapážské souostroví, Galapágy (Islas Galápagos) tvoří 19 větších ostrovů a další ostrůvků v Tichém oceánu, asi 1 000 km od Jižní Ameriky. Spolu s okolní mořskou rezervací bývá nazýváno „žijící muzeum evoluce“. Ostrovy inspirovaly Charlese Darwina k vyslovení jeho evoluční teorie. Přírodní procesy spolu s izolací ostrovů vedly k vývoji nezvyklých zvířecích druhů, z nichž jsou nejznámější prehistoricky vyhlížející ještěři a obří suchozemské želvy.

Národní park Sangay (Parque Nacional Sangay) v Andách se dvěma vulkány a řadou ekosystémů od tropického lesa až po ledovce. Díky izolaci parku přežilo mnoho živočišných druhů jako např. tapír nebo andský kondor.

Kolumbie

Národní park Los Katíos (Parque Nacional Natural de Los Katíos) u hranic s Panamou, zahrnující pahorky, lesy a vlhké nížiny, s velmi bohatou a různorodou flórou a faunou a mnoha ohroženými zvířecími druhy, společně s NP Darien

---

³⁶⁸<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robben-001.jpg> [10.12.2014].

v Panamě tvoří biogeografický most mezi Severní a Jižní Amerikou. NP Los Katíos je od r. 2009 z důvodů nelegální těžby dřeva, v ohrožení.³⁶⁹

Fauna a flóra ostrova Malpelo (Santuario de flora y fauna de Malpelo), největší mořská rezervace ve východním Pacifiku chrání řadu vzácných druhů ryb (např. tuňáků, žraloků) zákazem rybolovu.

Peru

Río Abiseo – národní park (Parque Nacional del Río Abiseo) v Andách, je památkou smíšeného charakteru na Seznamu UNESCO. Vedle endemické flóry a fauny je v oblasti 36 archeologických lokalit.

Archeologická lokalita v NP Río Abiseo³⁷⁰

NP Río Abiseo, Laguna La Empedrada, 3874 m n.m.³⁷¹

Huascarán – národní park (Parque Nacional Huascarán), nazvaný podle hory Huascarán, nejvyšší hory Peru. NP tvoří většina z Cordillera Blanca, nejzaledněnějšího tropického pohoří světa. Vzhledem ke stále se zvyšujícím teplotám ledovce poměrně rychle mizí a zůstávají z nich horská jezera. Pod ochranou parku jsou vzácné rostliny a živočichové (např. k ohroženým už patří medvěd brýlatý, kondor andský, liška andská).

³⁶⁹ UNESCO vede i zvláštní *Seznam památek světového dědictví v ohrožení* zahrnující přírodní památky, kterým hrozí akutní nebezpečí zániku.

³⁷⁰ http://cde.3.elcomercio.pe/ima/0/0/6/5/4/654142/base_image.jpg [20.12.2014].

³⁷¹ http://cde.3.elcomercio.pe/ima/0/0/6/5/4/654136/base_image.jpg [20.12.2014].

K zapamatování

„Hrozbou pro celý národní park je tání ledovců vlivem globálního oteplování, (obyvatelstvo v údolí ohrožují tající ledovce a náhlé sesuvy), postupně mizející rostlinná pokrývka, pasoucí se stáda dobytka,³⁷² vliv a dopad turismu na ekosystémy, pytláčení, projekty na využití hydroenergie.³⁷³ Bohužel, není to ojedinělý příklad postupné devastace přírodní krajiny, s obdobnými problémy se potýká řada dalších národních parků a biosférických rezervací v celé Jižní Americe.“

Příklad 1

„Národní park Huascarán/Parque Nacional Huascarán³⁷⁴

[...] Tato oblast má pro nás, Čechy, smutnou historii. V roce 1970 zde zahynula česká horolezecká výprava. Dodnes se jedná o největší tragédií v dějinách českého (československého) horolezectví. 31. května postihlo Peru zemětřesení, které se nejvíce ničivě projevilo v oblasti Huascaránu. Jeho následkem byl pád kamenné laviny, která zavalila tábor českých horolezců na svazích Huascaránu. Dodnes na tomto místě můžete navštívit pomník těmto obětem. Zemětřesení o síle 7 až 9 stupňů RichtEROVY stupnice patří k největším v historii Peru. Přírodní katastrofa zpustošila oblast o rozloze 83 500 km². Zcela nebo téměř zaniklo 250 měst a obcí, celkem zahynulo asi 75 000 lidí, dalších 50 000 bylo vážně zraněno a bez přístřeší zůstalo 200 000 lidí. Téměř třetina všech obětí zahynula v oblasti Huascaránu“.

Manú – národní park (Parque Nacional del Manu), největší v Peru, s mimořádně velkým množstvím rostlinných a živočišných druhů (např. kolem 850 druhů ptáků, ze savců – vzácný pásovec velký, vydra obrovská a jaguár). Většina plochy tohoto tropického deštného pralesa je přísně chráněna a turistické aktivity jsou zde omezeny. Zahnuje několik vegetačních pásem (od 150 m n.m. až do 4 200 m n.m).

³⁷² Poznámka autorky - celoroční pasení a jeho dopady na vegetaci, na vzácné a endemické druhy rostlin, pokles druhové diverzity, ačkoliv některé turistické aktivity jsou v NP omezeny.

³⁷³ Zpracované podle článku *Parque Nacional Huascarán - Perfil de Parque - Resumen. Amenaza*. Dostupné z parkswatch.org/parkprofile.php?l=spa...per... [20.12.2014].

³⁷⁴ <http://www.turistika.cz/mista/narodni-park-huascarán-parque-nacional-huascarán> [20.12.2014].

Parque Nacional de Manu
NP Manú ukázky flóry a fauny³⁷⁵

Machu Picchu, kečuánsky Machu Pikchu – Starý vrch (Santuario histórico de Machu Picchu), je památkou smíšeného charakteru na Seznamu UNESCO. Ruiny inckého města Machu Picchu leží v nadmořské výšce 2 430 metrů uprostřed tropického pralesa.

Příklad 2

„Machu Picchu³⁷⁶“

Co asi cítil Hiram Bingham onoho červencového dne roku 1911 po mnohaletém bádání a hledání „ztraceného města Inků“? Ať už byly jeho pohnutky jakékoli, nejspíše by v ještě větším úžasu zůstal stát dnes, sto let od okamžiku, kdy pro svět objevil Machu Picchu. Zatímco po staletí pohlcovala kamenné ruiny jen džungle, dnes je tato nejslavnější jihoamerická památka v zajetí turistů. [...] Machu Picchu dnes bez nadsázky praská ve švech. Ročně jej navštíví téměř dva miliony lidí, přitom ještě před deseti lety to byla pouhá pětina, a to některé odhady hovoří až o šesti milionech turistů, kteří přijedou do Peru v roce 2018. Ochránci přírody a etnografové varují, ale turistickým agenturám to nevysvětlí a obyčejným lidem jinou alternativu nenabízejí. Zdá se, že osud Machu Picchu je zpečetěn. [...] dnes tu sotva pořídíte fotografii bez amerického či japonského turisty. Kouzlo tohoto místa je zkrátka, alespoň z našeho pohledu, nenávratně pryč. Krutá daň za plnicí se pokladny místního správního střediska, regionální i peruánské vlády a cestovních agentur“.

Venezuela

Canaima – národní park (Parque Nacional Canaima).

Příklad 3

³⁷⁵ <http://www.hostelcuscosamanapata.com/wp-content/uploads/2013/10/parque-nacional-de-manu.jpg> [20.12.2014].

³⁷⁶ ŠIMKOVÁ-BROULOVÁ, Kamila. *Machu Picchu*. Časopis Lidé a Země. Dostupné z <http://www.lideazeme.cz/clanek/machu-picchu> [20.12.2014].

„Ztracený svět Národního parku Canaima³⁷⁷“

[...] Jde o území o rozloze 30 tisíc kilometrů čtverečních, na němž je možné se kochat opravdu jedinečnou přírodou. Canaima je kombinací pralesa, unikátních stolových hor, strmých stěn a desítek vodopádů – včetně toho nejvyššího na světě. [...] Jde o jeden z nejrozsáhlejších národních parků na světě. Zaujímá podstatnou část Guayanské vysočiny a většina jeho území je odvodňována řekou Caroní. [...] V parku panuje tropické rovníkové klima. [...] Dominantním prvkem Národního parku Canaima jsou stolové hory, tzv. tepui,³⁷⁸ které jsou charakteristické pro celou Guayanskou vysočinu (celkem se jich zde nachází 115). Název tepui je odvozen z indiánského slova, které je možné přeložit jako „Domov bohů“. Indiáni totiž věřili, že na těchto horách sídlí bohové. Jde o prakticky izolované geologické formace, tvořené křemencem, které mohou dosahovat nadmořské výšky až 3000 metrů. Jejich stěny jsou téměř kolmé a na mnoha místech vystupují z džungle a vytváří tak unikátní přírodní scenérie. Stolové hory pokrývají asi 65% Národního parku Canaima. Vzhledem k jejich dlouhodobé izolaci jsou dnes místem, kde se vyskytují endemické druhy rostlin a živočichů, které nenajdete nikde jinde na světě.“ [...]

Část pro zájemce 1

„Salto Ángel³⁷⁹“ vodopád ve Venezuele

...v tu chvíli se musí říct také jméno jeho novodobého objevitele Jimmyho Ángela. Ten se jednoho dne v roce 1935 vrátil ze svého letu nad džunglí a nevěřícím přátelům tvrdil, že objevil vodopád vysoký jednu míli. Mnoho lidí mu nevěřilo, vždy spíše přeháněl. [...]

Stolová hora Ayuán Tepuy

Samozřejmě nejde o prvního člověka, který tento vodopád spatřil a pojmenoval. Indiáni již dávno věděli o obrovském masivu stolové hory Ayuán Tepuy a o vodopádu, který se řítí z jejího povrchu. Pojmenovali jej Churún Merú. Dodnes je ale ve většině světa znám jako Salto Ángel podle svého objevitele a dokonce je často zapomínáno i na letce Ángela a název je často vysvětlen jako „Andělské vodopády.“ [...]

---

³⁷⁷ Dostupné z <http://venezuela.svetadily.cz/clanky/Ztraceny-svet-Narodniho-parku-Canaima> [20.12.2014].

³⁷⁸ Poznámka: viz také podkapitulu tohoto výukového materiálu „Povrch“, text o Guayanské vysočině.

³⁷⁹ <http://www.treking.cz/cestovani/salto-angel.htm> [20.12.2014].

Jezero Titicaca, třetí největší jihoamerické jezero a největší vysokohorské jezero a nejvýše položené (3821 m n. m.) splavné jezero na světě sice nefiguruje na Seznamu UNESCO, ale patří k nejnávštěvovanějším lokalitám Peru a Bolívie.

Část pro zájemce 2

Seznamte se s unikátními rákosovými ostrovy na jezeře Titicaca a se životem jejich obyvatel v článku: „Jezero Titicaca: To jsou plovoucí vesnice a v nich Urové, tajemný národ s černou krví“³⁸⁰ nebo poodhalte tajemství mýtického jezera a přečtete si článek o expedicích: „Jaká tajemství skrývá jezero Titicaca a peruánské Andy?“³⁸¹

12.4 Společenské lokalizační předpoklady CR v Latinské Americe

Společenské neboli kulturně-historické předpoklady cestovního ruchu formovalo v Latinské Americe³⁸² období až do objevení Ameriky v roce 1492, tedy předkolumbovské kultury a civilizace, a poté koloniální období (1492-1810). Z hlediska dobývání a kolonizace území různými evropskými mocnostmi bylo v první etapě neaktivnější Španělsko a Portugalsko. Od začátku 17. století začaly kolonizovat Ameriku i další země – především Anglie a Francie, v menší míře i Nizozemsko. Kolonizovaly především Severní Ameriku, některé oblasti Karibiku nebo území na severu Jižní Ameriky při pobřeží Guyany (starší názvy států, dříve pod nadvládou těchto zemí: Britská Guyana, Nizozemská Guyana a Francouzská Guyana). Uvedené země si rozdělily území Jižní Ameriky a měly vliv na veškerý (politický, ekonomický, sociální, kulturní) vývoj ve svých koloniích. Koloniální éra v Latinské Americe je považována obecně za formativní dobu Latinské Ameriky, protože dědictví z doby kolonialismu má dopad i na dnešní latinskoamerickou společnost. Období kolonialismu má společné rysy, charakteristické pro celou oblast Latinské Ameriky:

1. Obrovský pokles domorodé (indiánské) populace označovaný za „demografickou katastrofu“, který byl výsledkem kombinace několika příčin (např. nové infekční choroby dovlečené evropskými kolonizátory, kruté zacházení s původním obyvatelstvem). K úplnému vyhubení domorodého obyvatelstva došlo, např. na Antilských ostrovech.

³⁸⁰ <http://www.novinky.cz/cestovani/exotika-amerika/276166-jezero-titicaca-to-jsou-plovouci-vesnice-a-v-nich-urove-tajemny-narod-s-cernou-krvi.html> [12.12.2014].

³⁸¹ <http://www.cez-okno.net/clanok/jaka-tajemstvi-skriva-jezero-titicaca-a-peruanske-andy> [12.12.2014].

³⁸² Viz společenské předpoklady CR v Mexiku, Střední Americe a v oblasti Karibiku [10.12.2014].

-
2. Dovoz černošských otroků z Afriky měl ekonomické důvody. Byl nedostatek pracovní síly hlavně v oblastech, kde nebylo možné již využívat nucené práce indiánů (např. v karibské oblasti a v Brazílii).
  3. Vybudování správního systému evropských koloniálních mocností a hierarchické institucionální struktury.
  4. Rozdělení latinskoamerické společnosti v průběhu kolonizace na sociální třídy.
  5. Křesťanství se stává jediným a oficiálním náboženstvím a římsko-katolická církev získala v ekonomické a politické oblasti velmi silnou pozici.
  6. Ničení a někde dokonce zánik domorodé kultury a tradic.
  7. Vznik multietnické populace v celé Latinské Americe.
  8. Koloniální architektura: jde o sakrální architekturu (katedrály, klášterní a farní kostely, poutní místa) budovanou ve španělských a portugalských koloniích Severní, Střední a Jižní Ameriky. V období baroka (17.–18. století) kromě církevních staveb vznikají i stavby palácového, vojenského i civilního typu a dokonce se staví celá města.

K rozdílnému politicko-ekonomickému vývoji v jednotlivých jihoamerických zemích dochází od období získání nezávislosti (1811-1825), které nastartovalo proces formování moderních latinskoamerických národů a budování vlastní národní identity nově vzniklých státních útvarů.

Za poslední období formování kulturně společenských předpokladů lze považovat období začínaje 20. stoletím a trvajícím doposud. S uvedenými společenskými předpoklady cestovního ruchu, které se utvářely v několika historických obdobích a ovlivnily jeho vznik a rozvoj, souvisí i aktuální formy a druhy turismu v jednotlivých jihoamerických zemích. Z hlediska využití kulturního potenciálu v mezinárodním cestovním ruchu v Jižní Americe je nejdůležitější formou kulturně-poznávací cestovní ruch. Je založený na kulturně-historických památkách, skanzenech a muzeích, kulturních akcích (také s religiózním zaměřením, např. tradičních katolických svátcích jakými jsou Dušičky, Velikonoce a Svatý týden, folklórních slavnostech, různých festivalech) nebo kongresech, konferencích a veletrzích mezinárodního významu. Jižní Amerika disponuje i potenciálem pro vzdělávací cestovní ruch (např. výuka španělštiny, tance). V posledním desetiletí se začíná více rozvíjet např. vinařský cestovní ruch v Argentině a Chile (vinařské stezky po proslulých vinařských oblastech).

12.4.1 Ukázky hmotného a nehmotného kulturního dědictví UNESCO

Z bohatého kulturního potenciálu Jižní Ameriky v následující části textu budou představeny ukázky hmotného a nehmotného kulturního dědictví UNESCO, které reprezentují období před objevením Ameriky, tedy nejnavštěvovanější památky předkolumbovské kultury, z koloniálního období typické příklady koloniální architektury, dále postkoloniálního stylu a závěrem ukázkou moderní architektury 20. století.

12.4.1.1 Nejnavštěvovanější památky předkolumbovské kultury

Argentina

Cueva de las Manos, Río Pinturas („Jeskyně rukou“), archeologická lokalita, nástěnné malby. V důsledku nezodpovědného chování návštěvníků této jeskyně s prehistorickými nástěnnými malbami dochází k jejímu poškozování.

Jeskynní umění, které vznikalo před 10 000 až 1 000 lety.³⁸³

Quebrada de Humahuaca³⁸⁴

Údolí Quebrada de Humahuaca (Quebrada de Humahuaca) je památkou smíšeného charakteru na Seznamu UNESCO. Údolí Quebrada de Humahuaca sleduje hlavní linii incké kulturní stezky (Camino Inca) podél Río Grande de Jujuy, které bylo celých 10 000 let hlavní kulturní a obchodní cestou mezi náhorními oblastmi And a soutokem Río Grande s Río Leone v nížinách. V údolí se nacházejí četné důkazy o funkci této

³⁸³ <http://www.cuevadelasmanos.org/fotos/slide3.jpg> [10.12.2014].

³⁸⁴ <http://www.kamsevydat.cz/wp-content/uploads/2014/05/Argentina-kam-se-vydat-23.jpg> [10.12.2014].

---

cesty, jsou zde stopy prehistorických komunit lovců-sběračů nebo z období incké říše a také boje za nezávislost v 19. až 20. století. (viz níže uvedený andský systém cest).

Bolívie

Tiwanaku - duchovní a politické centrum kultury Tiwanaku (Tiwanaku: centro espiritual y político de la cultura tiwanaku), archeologický komplex asi 20km od jezera Titicaca. Hlavní město předhispánské říše, která ovládala území jižních And a vrcholný rozkvět zažila v letech 500 až 900 n.l. Jeho monumentální ruiny svědčí o kulturním a politickém významu této civilizace, která se odlišuje od všech ostatních předhispánských říší v Americe.

Tiwanaku: vchod na kamenná plošinu Kalasaya³⁸⁵

Archeologická oblast Chan Chan³⁸⁶

Peru

Archeologická oblast Chan Chan (Zona arqueológica de Chan Chan), rozvaliny největšího z předkolumbovských měst. Chimská říše, jejíž hlavním městem byl Chan Chan, dosáhla vrcholu svého rozkvětu v 15. století, krátce před tím, než padla do rukou Inků. Urbanistický plán tohoto obrovského města, ukazuje přísnou politickou a sociální strategii, která je zjevná v rozdělení města do devíti „citadel“ nebo „paláců“, tvořících autonomní jednotky.

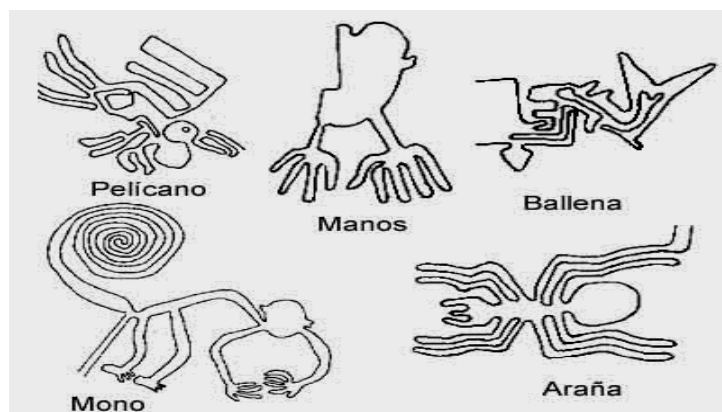
---

³⁸⁵https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/67/Tiwanaku__Eingangstor_zur_Kalasaya_Plattform.jpg/ [10.12.2014].

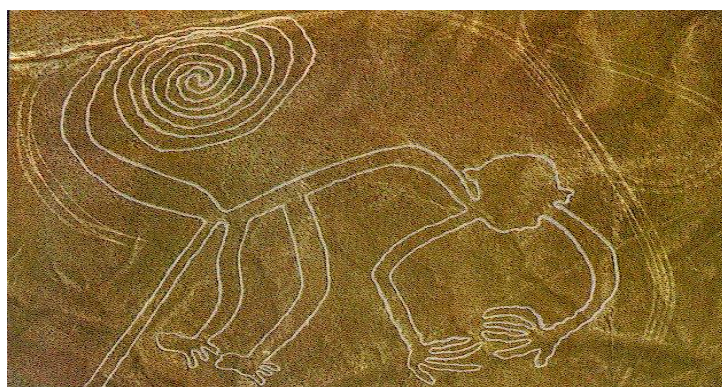
³⁸⁶<http://peru21.pe/noticia/1340519/chan-chan-invadida-300-familias> [10.12.2014].

Geoglyfy na planině Nazca a Pampas de Jumana (Líneas y geoglifos de Nazca y de Pampas de Jumana), asi 400 km jižně od Limy. Obrazce zabírají plochu kolem 450 km². Linie, jež byly vyryty do povrchu země v rozmezí let 500 př. n. l. až 500 n. l., představují vzhledem ke svému počtu, své povaze, velikosti a kontinuitě, jednu z největších záhad pro archeology. Geoglyfy zobrazují živé bytosti, stylizované rostliny, imaginární tvory a geometrické tvary, dlouhé několik kilometrů. Předpokládá se, že mají rituální astronomickou funkci.

Nazca – geoglyfy³⁸⁷

Nazca – geoglyfy– opice³⁸⁸

Chavín (Sitio arqueológico de Chavín), archeologické naleziště dalo jméno kultuře, která se rozvíjela v období 900–200 let př. n. l. Někdejší posvátné místo je jednou z nejranějších a nejznámějších jihoamerických památek předkolumbovské éry. Má neobyčejný vzhled, s komplexem teras a náměstí obklopených tesanými kameny se zoomorfickou výzdobou.

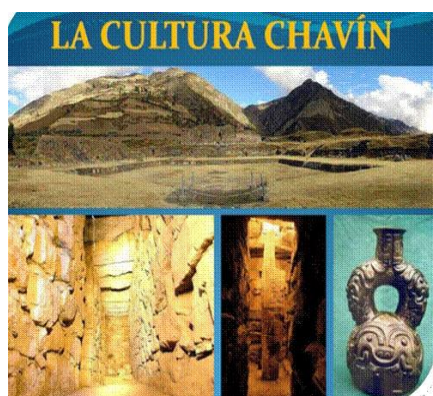
³⁸⁷ <http://www.online-spanisch.com/blog/wp-content/uploads/2008/11/nasca-geoglifos.jpg> [10.12.2014].

³⁸⁸ <http://www.online-spanisch.com/blog/wp-content/uploads/2008/11/nasca-mono.jpg> [10.12.2014].

Chavín, lokalizace³⁸⁹

Chavín, plánek komplexu³⁹⁰

Chavínská kultura³⁹¹

Cuzco nebo nově psáno **Cusco** (kečuánsky Qusqu či Qosqo) bylo původně důležité náboženské a administrativní centrum incké říše. Po dobytí města Španěly v 16. století, jeho základní struktura se zachovala, na jeho ruinách však byly postaveny barokní kostely a paláce.

Qhapaq Ñan, andský systém cest (Qhapaq Ñan, sistema viario andino)

Vzhledem k tomu, že **andský systém cest** vede územím několika zemí a má přeshraniční charakter, památku zapsanou na Seznam UNESCO sdílí několik států:

 Argentina, **Bolívie** **Ekvádor**, **Chile**, **Kolumbie** a

Peru

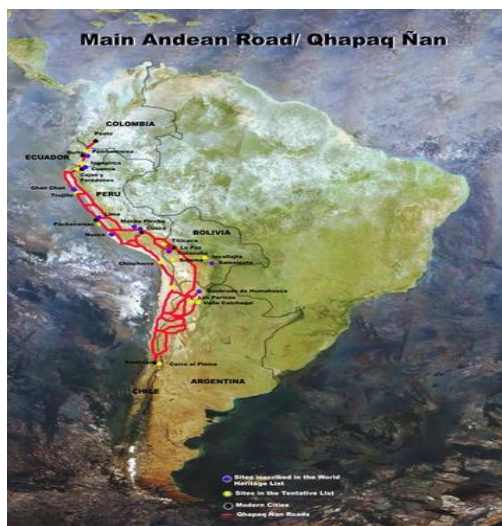
Síť inckých stezek, vedoucí od vrcholků And až na pobřeží, přes deštné pralesy, úrodná údolí a pouště napříč Jižní Amerikou, je rozsáhlá soustava silnic používaná na zásobování a sloužila i vojenským účelům. Společně s infrastrukturou umožňovala komunikaci, dopravu i obchod.

³⁸⁹ <http://www.culturamundial.com/2010/04/cultura-chavin.html> [10.12.2014].

³⁹⁰ <http://www.monografias.com/trabajos82/la-cultura-chavin/image002.jpg> [10.12.2014].

³⁹¹ <http://www.monografias.com/trabajos82/la-cultura-chavin/image017.gif> [10.12.2014].

Qhapaq Ñan³⁹²Sochy, které domorodci přemísťovali po Rapa Nui.³⁹³

Národní park Rapa Nui (Parque Nacional de Rapa Nui). Rapa Nui je domorodý název pro Velikonoční ostrov patřící Chile. Polynéská kultura, která se tam okolo r. 300 n. l. usadila, položila základ silné, nápadité a originální tradice monumentálního sochařství a architektury. Od 10. do 16. století stavěla tato společnost svatyně a vztyčovala obrovské kamenné postavy známé jako sochy moai.

Část pro zájemce

Po stopách Inků <http://jizni-amerika.net/downloads/clanek4x4.pdf> [10.12.2014].

Starobylá pavučina horských cest se proplétá šesti státy

<http://www.novinky.cz/cestovani/340935-starobyla-pavucina-horskych-cest-se-propleta-sesti-staty.html> [10.12.2014].

Perly Jižní Ameriky: To jsou chodící sochy, Měsíční údolí i výborná kuchyně

<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika-amerika/292158-perly-jizni-ameriky-to-jsou-chodici-sochy-mesicni-udoli-i-vyborna-kuchyne.html> [10.12.2014].

2. Nejnavštěvovanější památky koloniálního období

Jezuitské redukce

Jezuitští misionáři působili na velmi rozsáhlém území Nového světa, od Kalifornie až po oblast Patagonie v Jižní Americe, a zakládali na dobytém území misie již v 16. století. Během 17. a 18. století zakládali jezuité v oblasti kolem řeky Paraná indiánské obce tzv. redukce (špan. „las reducciones“). Nejvýznamnější misie zřízená

³⁹² http://whc.unesco.org/uploads/thumbs/activity_65-600-20091222113433.jpg [10.12.2014].

³⁹³ <http://media.novinky.cz/149/351495-gallery1-aiv38.jpg> [10.12.2014].

---

jezuity byla mezi Indiány kmene Guaraní. Hlavním cílem redukcí byla misijní činnost a šíření křesťanství.

Dnes jsou pozůstatky těchto redukcí chráněny jako památky UNESCO v Paraguayi (Jezuitské misie La Santísima Trinidad de Paraná a Jesús de Tavarangue), Brazílii i Argentině (Jezuitské misie kmene Guaraní tvoří 4 argentinské a 1 brazilská lokalita; Jezuitský komplex a misie v Córdobě, 6 lokalit ve střední Argentině) a v Bolívii (Jezuitské misie na území Chiquitos, 6 lokalit).

Koloniální architektura

Ekvádor

Quito (Ciudad de Quito), leží přibližně 20 kilometrů od rovníku, v nadmořské výšce 2850 metrů. Bylo založeno v 16. století na ruinách města Inků. Jeho historické koloniální centrum tvoří domy, kostely a katedrály, z nichž nejvýznamnější sakrální stavbou je klášter a kostel San Francisco a jezuitský kostel La Compañía de Jesús se svými bohatými interiéry. Patří k nejlépe dochovaným památkám koloniální architektury v celé Latinské Americe.

Bolívie

Historické město Sucre (Ciudad histórica de Sucre), bylo založeno Španěly v první polovině 16. století. Z tohoto období pochází četné, dobře zachovalé církevní stavby, které představují směs místních architektonických tradic se styly dovezeným z Evropy.

Peru

Historické centrum Limy (Centro histórico de Lima). Lima byla založena španělským dobyvatelem Franciscem Pizzarem. Ve městě je největší množství koloniálních staveb z 16. století v celé Jižní Americe. Největší koncentrace koloniální architektury je na náměstí Plaza de Armas.

3. Období od získání nezávislosti

Uruguay

Historická čtvrt' města Colonia del Sacramento (Barrio histórico de la Ciudad de Colonia del Sacramento), město založené Portugalci bylo strategicky důležité v boji proti Španělům. Zachovalé městské centrum je příkladem zdařilého splynutí portugalského, španělského a postkoloniálního stylu.

Kolumbie

Kulturní krajina kávových plantáží v Kolumbii (Paisaje cultural cafetero de Colombia)

Příklad

„Světové dědictví UNESCO, nejreprezentativnější soubor lidských i přírodních památek, se rozrostl o 21 nových „pokladů“.³⁹⁴

Kolumbijská kávová kulturní krajina

Výjimečný příklad trvale udržitelné a produktivní kulturní krajiny, která je jedinečná a reprezentuje silnou tradici produkce kávy. Oblast zahrnuje 18 urbanistických center na svazích západního a centrálního hřebene Cordillera de los Andes na západě země. Odráží staletou tradici pěstování kávy na malých parcelách ve vysoko položených lesích a způsob, jakým farmáři přizpůsobili kultivaci složitým horským podmínkám. Městečka, položená převážně na relativně plochých vršcích kopců nad svažitémi kávovými poli, charakterizuje architektura starobylé kolonizace se španělským vlivem.[...].

Technické (industriální) památky Jižní Ameriky na Seznamu UNESCO

Chile

Továrny na zpracování ledku v Humberstone a Santa Laura (Oficinas salitreras de Humberstone y Santa Laura). Tisíce dělníků z Chile, Peru a Bolívie žilo v nehostinném prostředí pampy více než 60 let. Od r. 1880 zde vyráběli především dusíkaté hnojivo, které se vyváželo do Evropy a přineslo Chile velké bohatství. Vzhledem k zranitelnosti struktury a vlivu zemětřesení byla tato lokalita zařazena do Seznamu ohrožených památek světového dědictví.

Další technické památky:

Město Potosí (Bolívie) (Ciudad de Potosí), těžila se tady stříbrná ruda. Lokalita se skládá z průmyslového komplexu Cerro Rico, koloniálního města Casa de la Moneda, kostela San Lorenzo, několika aristokratických paláců a tzv. barrios mitayos, dělnických čtvrtí.³⁹⁵

Důlní město Sewell (Ciudad minera de Sewell), lokalita zařazena do Seznamu ohrožených památek světového dědictví. Bylo postaveno firmou Braden Copper jako ubytování pro horníky, pracující v dolech na měď El Teniente.

³⁹⁴http://cestovani.lidovky.cz/obrazem-21-novych-nejkrasnejsich-mist-sveta-fk4/aktuality.aspx?c=A110626_220111_aktuality_mpr [10.12.2014].

³⁹⁵www.mujiprudce.cz [10.12.2014].

Část pro zájemce

„BOLÍVIE – Potosí, nejvýše položené město světa

<http://ecesty.cz/cestopisy/1998-9-cesta-kolem-sveta/bo-potosi>

[10.12.2014].

Nové lokality zapsané na seznam světového dědictví UNESCO. Důlní město Sewell. archiv.ihned.cz/c1-18977930-nove-lokality-zapsane-na-seznam-svetove.

[10.12.2014].

4. Období od 20. století

Univerzitní město v Caracasu (Ciudad Universitaria de Caracas), postavené podle plánu architekta Carlose Raúla Villanuevy v polovině 20. století, je příkladem moderní architektury a urbanismu. Univerzitní kampus má architektonické prvky Bauhausu.

12.4.1.2 Památky nehmotného kulturního dědictví UNESCO

K bohatému kulturnímu potenciálu Jižní Ameriky patří i památky nehmotného kulturního dědictví UNESCO. Na Reprezentativním seznamu nehmotného kulturního dědictví lidstva se podílí jihoamerické země celou řadou památek, nejvíce památek má Kolumbie a Peru (z toho 1 sdílí s Ekvádorem), obě se podílejí osmi, čtyřmi památkami Bolívie, dvěma Ekvádor, Venezuela, Chile a Argentina společně s Uruguayí mají po jedné památce. K neznámějším památkám nehmotného kulturního dědictví jihoamerických národů patří karnevaly a tanec tango.

Karneval v Barranquille (El Carnaval de Barranquilla) Kolumbie

Karneval černých a bílých (El Carnaval de Negros y Blancos) Kolumbie

Tango (El tango), které sdílí Argentina společně s Uruguayí.

Příklad

„Karneval v Barranquille 2014: Aby ho zažil celý svět!

<http://asocheca.org/cz/2014/02/karneval-barranquilla-2014/> [10.12.2014].

Karneval černých a bílých v Pastu

<http://asocheca.org/cz/2013/12/karneval-cernych-bilych-pasto/> [10.12.2014].

UNESCO zapsalo tango na seznam světového nehmotného dědictví

<http://life.ihned.cz/c1-38476460-unesco-zapsalo-tango-na-seznam-svetoveho-nehmotneho-dedictvi> [10.12.2014].

13. Jižní Amerika II

13.1 Selektivní a realizační předpoklady cestovního ruchu

Státy Jižní Ameriky se obvykle dělí do několika geografických oblastí:

1. **sever**, při pobřeží Karibského moře a severně od Brazílie: Francouzská Guyana, Kolumbie, Venezuela, Guyana, Surinam.
2. **Laplatská oblast**: Argentina, Paraguay a Uruguay (tzv. laplatské země).
3. **Andská oblast**: Bolívie, Chile, Ekvádor a Peru (tzv. andské státy).

V Jižní Americe je 12 nezávislých států (Argentina, Bolívie, Brazílie, Ekvádor, Guyana, Chile, Kolumbie, Paraguay, Peru, Surinam, Uruguay, Venezuela) a 4 závislá území (Falklandy, Francouzská Guyana, Jižní Georgie a Jižní Sandwichovy ostrovy).

Jihoamerické státy jsou členy různých mezinárodních organizací a integračních sdružení, např. OSN, OAS (Organizace amerických států). Z ekonomických seskupení je nejvýznamnější **MERCOSUR** (společný trh Argentiny, Brazílie, Paraguaye, Uruguaye, 2006 přistoupila Venezuela, přidruženy jsou také Chile a Bolívie), další je Latinskoamerické integrační sdružení (šp. zkratka **ALADI**), Andské společenství národů (šp. **CAN**), celní unie států v Jižní Americe. Pod CAN pracuje i The Andean Committee of Tourist Authorities (**CAATUR**),³⁹⁶ který sdružuje národní turistické organizace členských států a má za účel podporovat turismus v Andském společenství jako celku. Unie jihoamerických národů (šp. **UNASUR**) je mezinárodní organizací, která integruje dvě dosud existující unie: MERCOSUR a Andské společenství. Je vytvořena podle vzoru Evropské unie. Již v předchozích kapitolách, u jiných krajín a oblastí jsme viděli, že lokalizační předpoklady nejsou jediné stimuly pro vznik a rozvoj cestovního ruchu. Důležitou roli sehrávají i selektivní faktory, (politické, ekonomické, ekologické aj. podmínky) a pro konečnou fázi různých forem cestovního ruchu mají dominující postavení realizační podmínky, (ubytovací a stravovací zařízení, doprava apod.).

V další části textu se budeme zabývat některými selektivními a realizačními faktory, které jsou charakteristické pro jihoamerické země.

Kromě společných geografických znaků (poloha, reliéf apod.), mají země jednotlivých oblastí i mnoho společných rysů historických, politických, sociálních nebo ekonomických. Po desetiletích autoritářských vlád, v posledních letech jsou

³⁹⁶CAATUR = Comité Andino de Autoridades de Turismo

---

v zemích Jižní Ameriky demokraticky zvolené vlády. Pokud jde o ekonomiku jihoamerických zemí, lze říct, že prochází v posledním desetiletí zásadní transformací. Ekonomiky se postupně stabilizují a dosahují hospodářského růstu. Některé země rostou velmi rychle, jako třeba Peru, Chile, některé naopak pomalu. Odborníci se domnívají, že poslední desetiletí znamená pro Latinskou Ameriku v její moderní historii asi nejdelší dobu kontinuálního růstu bez nějakých větších problémů. Přes jisté zlepšení však vážné sociální problémy stále přetrvávají. Je potřebné razantněji řešit sociálně-ekonomické nerovnosti, věnovat se systematicky otázkám investic, budovat adekvátní infrastrukturu či zabývat se otázkami životního prostředí.

V hospodářské úrovni států nebo jejich skupin jsou značné regionální rozdíly. U některých zemí jsou ekonomické rozdíly i mezi jednotlivými oblastmi. U většiny krajín se dlouhodobě objevují tendence charakteristické pro hospodářství méně rozvinutých států: převládá těžební průmysl, je nedostatečně rozvinutá energetika, zemědělská výroba má monokulturní zaměření a její produktivita je poměrně nízká. Z dalších společných rysů lze vyjmenovat přítomnost zahraničních monopolů, vysokou zadluženost nebo problémy se zajištěním potravin pro vlastní obyvatele.

Pokud jde o situaci v cestovním ruchu, překážkou jeho rozvoje je politická nestabilita – v některých zemích je problematická vnitropolitická situace (např. Bolívie, Kolumbie, Paraguay, Venezuela), nízká úroveň infrastruktury a kvalita služeb, nedostatečná jazyková vybavenost pracovníků ve službách včetně cestovního ruchu, zdravotní rizika v některých oblastech plynoucí z nedostatečné úrovně hygieny, kriminalita, násilí, přírodní katastrofy, chudoba, slumy na okrajích velkoměst apod. Začínajícím závažným problémem je také masový cestovní ruch v některých destinacích kulturního a přírodního dědictví nebo degradace životního prostředí. Značnou brzdou jsou nízké veřejné investice do infrastruktury, rozvoje turismu, někdy malý zájem vlády či samosprávy o cestovní ruch.

Problémem některých jihoamerických zemí (Peru, Kolumbie) je produkce a vývoz drog, které jsou v rukou mafiánských organizací – kartelů.

13.1.1 Obyvatelstvo Jižní Ameriky

➤ 1. Rozmístění obyvatelstva, základní charakteristika

- rozmístění je nerovnoměrné; větší hustota je na pobřeží a v oblasti And,
- hustě zalidněné jsou i některé semiaridní a aridní oblasti (např. oázy v Atacamě – zdroje minerálů); řídké osídlení mají Amazonská nížina a Patagonie,

- velkoměsta jako Caracas a další hlavně v pobřežním pásmu, rozsáhlé aglomerace oblasti La Plata (Montevideo, Buenos Aires), severní pobřeží (záliv Maracaibo) jsou hustě osídlené.
- charakteristickým rysem latinskoamerických měst jsou slumy:
  - ✓ žije v nich přibližně 25–40 % obyvatel a většinou se nachází na okrajích měst,
  - ✓ obyvatelé pochází buď z venkova nebo se dostali do chudinské čtvrti kvůli cenám bydlení v jiných částech města
  - ✓ lokální názvy pro slumy: *favely* v Brazílii, *poblaciones callampas* v Chile, *villas miseria* v Argentině, *ranchos* ve Venezuele, *barriadas* v Peru, *barrios marginales* v Ekvádoru, *cuidades perdidas* v Mexiku.³⁹⁷

Ranchos ve Venezuele³⁹⁸

➤ 2. Jazyková struktura v hispanofonních a frankofonních oblastech Jižní Ameriky

Románské jazyky: španělština, portugalština, francouzština.

Úřední jazyky: 1. španělština, portugalština, francouzština; 2. španělština

a domorodé jazyky: kečuánština + aymarština (v Peru, Bolívii); guaraní (Paraguayi).

³⁹⁷FŇUKAL, Miloš, ŠEBESTA, David (2013). *Regionální geografie Latinské Ameriky a Karibiku. Obyvatelstvo Latinské Ameriky*. Olomouc (pracovní verze určená k ověření ve výuce). Dostupné z <http://rgla.upol.cz/soubory/pdf> [12.12.2014].

³⁹⁸http://img.desmotivaciones.es/201110/10230_1228381703006_1032975326_741005_5608497_n_1.jpg [10.12.2014].

Mapa románských jazyků³⁹⁹

Mapa domorodých – indiánských jazyků v Lat. Am.

Úřední jazyky v Jižní Americe⁴⁰⁰

Trojazyčné cedule na autobusovém nádraží v Cusku: španělsky, kečuánsky a anglicky.⁴⁰¹

³⁹⁹ http://es.wikipedia.org/wiki/Am%C3%A9rica_Latina [10.12.2014].

⁴⁰⁰ <http://latinskaamerikadnes.cz/jizni-amerika/> [10.12.2014].

⁴⁰¹ <http://www.indianskejazyky.cz/pictures/kecuanstina/16.jpg> [10.12.2014].

Lenguas de América Latina:

– los idiomas oficiales y mayoritarios de los países de América Latina son lenguas romances como el español 66%, el portugués 33% y el francés 3%.

Lenguas indígenas de América: lenguas americanas, con estatus oficial reconocido o no, que enriquecen el patrimonio lingüístico del continente. Algunas de estas otras lenguas son:

Quechua - 9 a 14 millones. (Perú y Ecuador)

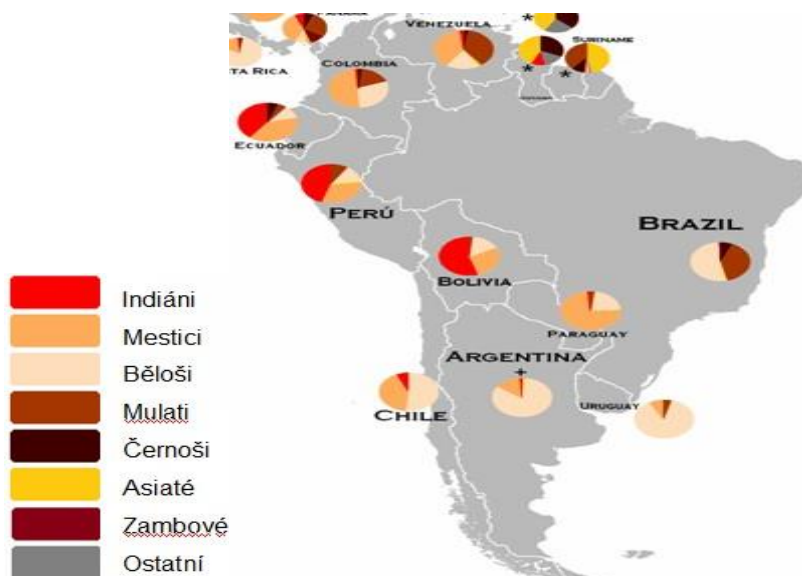
Guaraní - 7 a 12 millones. (Argentina, Paraguay y Bolivia)

Aymara - 2 a 3 millones. (Argentina, Bolivia y Perú)

Náhuatl - 1,3 a 5 millones. (México)

Maya - 900 000 a 1,2 millones. (Guatemala, y minorías en El Salvador y México)

Mapudungun - 940 000 hablantes. (minoría aislada en el sur de Chile y Argentina)

Domorodé jazyky – indiánské⁴⁰²**3. Rasová skladba****Rasová skladba obyvatel jižní Ameriky⁴⁰³****➤ 4. Náboženské složení obyvatelstva**

Aktuální náboženská struktura obyvatelstva Latinské Ameriky má kořeny v období kolonizace, kdy docházelo k násilné konverzi domorodého obyvatelstva na katolickou víru. Díky kolonizátorům (Francouzům, Španělům, Portugalcům) je dnes v Jižní Americe převaha římských katolíků. Náboženské složení obyvatelstva jednotlivých zemí a další informace o obyvatelstvu španělsky a francouzsky mluvících zemí jsou v následující části textu.

13.1.2 Základní informace o teritoriu**Kolumbie**

Oficiální název: Kolumbijská republika

⁴⁰² https://es.wikipedia.org/wiki/Am%C3%A9rica_Latina#Idiomas_de_Am%C3%A9rica_Latina [20.12.2014].

⁴⁰³ dum.rvp.cz/materialy/stahnout/.../Latinska_Amerika_-_obyvatelstvo.ppt [10.12.2014].

Administrativní členění: 32 departamentů a distrikt hlavního města

Rozloha: 1 141 748 km²

Obyvatelstvo: 47,4 milionů (2014)

Hlavní město: Bogotá, DC

Složení obyvatelstva: více než polovina obyvatel je kreolského původu nebo míšenci; 20 % tvoří Evropani, 14 % mulati a zůstává 1 % indiánského obyvatelstva.

Náboženství: 95 % katolíků. Existuje právo na svobodu vyznání.

Jazyky: španělština je úředním jazykem, nicméně mluví se dalšími 90 indiánskými jazyky a kreolskou angličtinou.

Státní zřízení: republika (s prezidentským systémem)

Měna: kolumbijské peso

Venezuela

Oficiální název: Bolívarovská republika Venezuela.

Administrativní členění: 23 států s částečnou autonomií a jeden distrikt hlavního města.

Rozloha: 916 700 km²

Obyvatelstvo: 30 milionů (2014)

Hlavní město: Caracas

Složení obyvatelstva: Venezuelané jsou míšenci Evropanů, Afričanů a indiánů. Míšenci představují 67 %, běloši 21 %, černoši 10 % a indiáni 2 % obyvatel.

Náboženství: většina (96 %) jsou katolíci.

Jazyky: oficiální je španělština; mluví se také různými indiánskými jazyky (31).

Státní zřízení: federativní republika (s prezidentským systémem).

Měna: bolívar

Ekvádor

Oficiální název: Ekvádorská republika

Administrativní členění: 22 provincií. K Ekvádoru patří „Kolumbovo souostroví“ neboli Galapágy.

Rozloha: 283 560 km²

Obyvatelstvo: 15,9 milionů (2014)

Hlavní město: Quito

Složení obyvatelstva: Ekvádorci pochází většinou z indiánského kmene Kečua, který tvořil Království Quita. Na současném stavu složení obyvatel se podíleli i míšenci se Španěly a ke skladbě obyvatel přispěli rovněž černošští otroci z Afriky. V Ekvádoru žije devět indiánských národů.

Náboženství: převažuje katolické

Jazyky: oficiální je španělština, ačkoli 40 % obyvatel mluví kečuánsky a dalšími indiánskými jazyky.

Státní zřízení: republika (s prezidentským systémem)

Měna: americký dolar

Peru

Oficiální název: Peruánská republika

Administrativní členění: 25 departamentů a jedna ústavní provincie

Rozloha: 1 285 220 km²

Obyvatelstvo: 30,6 milionů (2014)

Hlavní město: Lima

Složení obyvatelstva: téměř polovina Peruánců jsou přímými potomky indiánů – Kečuánců a Aymarů, kteří zde sídlili již před dobytím území Španěly. Různá indiánská etnika žijí i na východě země v amazonských pralesích. Na pobřeží žijí převážně míšenci indiánů s Evropany, kteří tvoří 37 % populace. Běloši představují pouze 15 %. Žijí zde i komunity černochů a Asiatů.

Náboženství: přibližně 95 % obyvatel vyznává katolickou víru.

Jazyky: úředními jazyky jsou španělština, kečuánština a aymarština, kromě toho se mluví dalšími 51 místními jazyky.

Státní zřízení: republika (s prezidentským systémem)

Měna: nuevo sol

Bolívie

Oficiální název: Bolivijská republika

Administrativní členění: 9 departamentů

Rozloha: 1 098 580 km²

Obyvatelstvo: 10,2 milionů (2014)

Hlavní město: Sucre, je ústavním hlavním městem a sídlem soudní moci a La Paz je od roku 1988 sídlem vlády.

Složení obyvatelstva: Bolivijci jsou většinou původu kečuánského a aymarského 57 %; 25 % tvoří míšenci a menšinu obyvatelé evropského původu. Na východě žijí indiáni kmene tupí-guaraní.

Náboženství: většina katolická

Jazyky: španělština, kečuánština, aymarština. Celkem je zde 33 etnicko-lingvistických skupin.

Státní zřízení: republika (s prezidentským systémem).

Měna: boliviano

Chile

Oficiální název: Chilská republika

Administrativní členění: 13 regionů a metropolitní oblast Santiago

Rozloha: 756 950 km²

Obyvatelstvo: 16,9 milionů (2014)

Hlavní město: Santiago de Chile

Složení obyvatelstva: chilský národ má svůj původ v míšení domorodého obyvatelstva a evropských přistěhovalců. Počet původního indiánského etnika dosahuje kolem 300 000 obyvatel.

Náboženství: většinou katolické (84 %)

Jazyky: španělština

Státní zřízení: republika (s prezidentským systémem)

Měna: chilské peso

Argentina

Oficiální název: Argentinská republika

Administrativní členění: pět regionů s 23 provinciemi, Federální distrikt Buenos Aires, Národní území Ohňová země.

Rozloha: 2 766 890 km²

Obyvatelstvo: 41,6 milionů (2014)

Hlavní město: Buenos Aires

Složení obyvatelstva: 85 % jsou potomci Evropanů (Italů, Španělů), kteří masivně přicházeli v letech 1870 až 1950 (mezi nimi najdeme největší židovskou kolonii v Latinské Americe).

Zbývajících 15 % tvoří mestici a američtí indiáni. Podle neoficiálních údajů se indiánské obyvatelstvo skládá z 15 původních a tří smíšených národů.

Náboženství: Argentinci jsou převážně katolíci (90 %).

Jazyky: španělština je oficiálním jazykem. Kromě angličtiny, italštiny a němčiny se mluví 17 indiánskými jazyky (kečuánština, guaraní...), které se stále používají v některých regionech.

Státní zřízení: federativní republika s prezidentským systémem.

Měna: argentinské peso

Paraguay

Oficiální název: Paraguayská republika

Administrativní členění: 17 departamentů

Rozloha: 406 750 km²

Obyvatelstvo: 6,8 milionů (2014)

Hlavní město: Asunción

Složení obyvatelstva: 90 % Paraguayců jsou mestici, potomci Španělů a indiánů, patřících k velkému kmeni Guaraní. Přistěhovalectví vytvořilo menšiny německé, italské, argentinské a brazilské. V zahraničí žije milion Paraguayců, z nichž kolem 200 000 emigrovalo z politických důvodů.

Náboženství: katolické je převažující

Jazyky: španělština je úředním a jazyk guaraní národním jazykem. Většina Paraguayců je bilingvní.

Státní zřízení: republika (s prezidentským systémem).

Měna: guaraní

Uruguay

Oficiální název: Uruguayská východní republika

Administrativní členění: 19 departamentů

Rozloha: 176 220 km²

Obyvatelstvo: 3,3 milionů (2014)

Hlavní město: Montevideo

Složení obyvatelstva: předky většiny Uruguayců jsou Španělé, Italové a další Evropané.

Potomci afrických otroků představují asi 10 % obyvatelstva.

Náboženství: velká část populace je bez vyznání. Ostatní jsou většinou katolíci. Praktikují se také náboženství afro-brazilského původu.

Jazyky: španělština

Státní zřízení: republika (s prezidentským systémem)

Měna: uruguayské peso

13.2 Zámorské území Evropské unie - Francouzská Guyana⁴⁰⁴

Úřední název: Guyane

Hlavní město: Cayenne

Úřední jazyk: francouzština

Měna: euro (EUR)

Státní zřízení: francouzský zámorský departement

Rozloha (km²): 83 534 km²

Počet obyvatel: 239 648 (2014)⁴⁰⁵

Národnostní složení: černoši a mulati (66 %), běloši (12 %), Indové, Číňané a Indiáni (12 %)

Guyana je regionem a zároveň největším francouzským departementem (DOM), jediným francouzským územím a vůbec územím Evropské unie, které leží v Jižní Americe.⁴⁰⁶ *La Guyane* neboli Guyana leží na pobřeží Atlantického oceánu poblíž rovníku na severovýchodě Jižní Ameriky. Sousedí se Surinamem a Brazílií. Více než 95 % území tvoří rovníkový prales, který zůstává jedním z nejbohatších a nejméně ekologicky poškozených tropických pralesů. Je bohatý na živočišné i rostlinné druhy, nově zde vznikl na ochranu pralesa národní park a 6 přírodních rezervací. Obyvatelstvo je soustředěno na pobřeží. Podnebí je zde rovníkové – tropické, horké a velmi vlhké. Výkyvy teplot jsou minimální a průměrná teplota se pohybuje se kolem 27° C. Období dešťů trvá od prosince až do července s krátkou přestávkou v březnu. V jakémkoliv ročním období je ale největším problémem velmi vysoká vlhkost. Ubytování a zdravotní péče ve městech na pobřeží je na evropské úrovni. Pláže jsou velmi pěkné, ale z hlediska turistického zájmu jsou poněkud zastíněny atraktivnějšími letovisky Karibiku. Častým cílem návštěvníků

---

⁴⁰⁴<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=246> [10.12.2014].

⁴⁰⁵Údaje o počtu obyvatel dostupné z <http://www.guidedesdemarches.com/REGION/VILLE973.htm> [29.12.2014].

⁴⁰⁶http://www.mzv.cz/paris/cz/konzulami_informace/podminky_pro_vstup_do_zeme/zamorske_departementy_a_zamorska_uzemi/francouzska_guyana.html [10.12.2014].

Guyany je také kosmodrom ve městě Kourou, ze kterého startují rakety Evropské vesmírné agentury. Země je hospodářsky velmi závislá na Francii. Neexistuje zde prakticky žádný průmysl, tři čtvrtiny exportu tvoří rybářské úlovky. Poslední dobou vzrůstá význam turistického ruchu. Železnice zde neexistuje a jediná "asfaltová" silnice vede po pobřeží. Pro cesty do vnitrozemí je nejlepší využít řeky.⁴⁰⁷

K zapamatování 1

„Hospodářská aktivita Francouzské Guyany je typická dvěma extrémy. Na jednu stranu těžba nerostných surovin (vzácná dřeva, zlato) a zemědělství, naproti tomu špičkové technologie v podobě evropského kosmického střediska v Kourou. [...] Přestože Francouzská Guyana nemá pověst vysoce atraktivní destinace, za návštěvu rozhodně stojí zdejší únorový karneval.“⁴⁰⁸

Znak Guyany⁴⁰⁹

Mapa Guyany⁴¹⁰

K zapamatování 2

Zámořská území Evropské unie – Francouzská Guyana

V minulosti bylo Guyanou nazýváno velké území ohraničené na severu Amazonkou a na jihu řekou Orinoko. Dnes je toto území rozděleno na tři části. Francouzský departement je označován jako Francouzská Guyana, aby se nepletl s dnes již nezávislou bývalou britskou kolonií Guyana. Třetí část území tvoří dnešní Surinam, bývalá holandská kolonie. Ve Francii se ale přívlastek "Francouzská" nepoužívá a oficiální název regionu je pouze Guyane. V letech 1854 až 1936 byla Francouzská Guyana podle původního rozhodnutí císaře Napoleona III. oficiální trestaneckou kolonií pro těžké zločince. Nejtvrdší věznice se nacházely na Ďábelských ostrovech

⁴⁰⁷ Zpracováno podle *Zámořská území Evropské unie - Francouzská Guyana*. Dostupné z <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=246> [10.12.2014].

⁴⁰⁸ ŠURMAN, Jiří. (2008). *Základní informace*. Dostupné z <http://www.cumbres.cz/exp/francouzska-guyana/francouzska-guyana-info/> [10.12.2014].

⁴⁰⁹ <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/thumbnails/246.gif> [10.12.2014].

⁴¹⁰ <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/articlefiles/246-guyanepop.jpg> [10.12.2014].

asi 15 km od pobřeží, útěk z nich byl prakticky nemožný. Poslední vězni byli z Guyany repatriováni až v roce 1954. Jeden z vězňů Henri Charrière (1906–1973) napsal o svém osudu knihu *Motýlek*, která byla později úspěšně zfilmována.⁴¹¹

Část pro zájemce 1

„Ostrovy spásy a galejnická historie

[...] Ďáblův ostrov byl vyhrazen pro politické vězně. Nejznámějším z politických vězňů byl Alfred Dreyfus, který zde byl držen v úplné izolaci po čtyři roky (1895 – 1899). Tzv. *Dreyfusova aféra* je ve francouzské historii dosud velkým pojmem. [...] Dobový tisk (*Le Journal illustré* z 18. prosince 1869) přináší i reportáž o odsouzených ženách směřujících do Francouzské Guyany, aby se tam provdaly a napomohly osídlování. Ženy se měly postupně stávat družkami a manželkami galejníků a přispívat tak k růstu místní populace. Míra úmrtnosti mezi ženami byla ještě drastičtější než u mužů. Deportace žen do Francouzské Guyany byly zakázány zákonem z 19. července 1977.⁴¹²

Část pro zájemce 2

„Návštěva vesmírného střediska

Guyanské vesmírné středisko již neslouží čistě Francii a dostalo vzletnou nálepku „Vesmírný přístav Evropy.“⁴¹³

1. Kosmodrom v Kourou, Francouzská Guyana.⁴¹⁴ 2. Maketa rakety Ariane 5 ve vesmírném středisku.⁴¹⁵

⁴¹¹ Zámorská území Evropské unie - Francouzská Guyana. Dostupné z <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=246> [10.12.2014].

⁴¹² ŠURMAN, Jiří. (2008). *Ostrovy spásy a galejnická historie*. Dostupné z <http://www.cumbres.cz/exp/francouzsko-guyana/ostrovy-spasy/> [10.12.2014].

⁴¹³ ŠURMAN, Jiří. (2008). *Návštěva vesmírného střediska*. Dostupné z <http://www.cumbres.cz/exp/francouzsko-guyana/vesmirne-stredisko/> [10.12.2014].

⁴¹⁴ http://www.cumbres.cz/exp/francouzsko-guyana/vesmirne-stredisko/p//technet.idnes.cz/foto.aspx?r=tec_vesmir&c=A111019_195602_tec_vesmir_mla&foto=KUZ324eba_IMG_8213.JPG [10.12.2014].

⁴¹⁵ http://www.cumbres.cz/site_media/images/zajimava_mista/fr_guyana/3_Guyana.jpg [10.12.2014].

Část pro zájemce 3

„Dříve peklo, dnes ráj: Dábelské ostrovy byly poslední štací galejníků, teď lákají na pláže

Na mapě jsou to jen tři malé tečky při pobřeží Francouzské Guyany, které člověk snadno přehlédne a z jednoho konce na druhý je přejde za pár minut. Lidské neštěstí se na nich ale koncentrovalo v obrovském množství. [...] Srovnávat kdysi a dnes opravdu nejde. Zatímco dnes si v jednoduché restauraci můžete objednat limonádu ještě předtím, než začnete žíznit, dříve tu lidé žízni umírali. Zatímco dnes si může člověk, když ho začnou sluneční paprsky pálit, sednout na pláži do stínu palmy, kdysi před nimi nebylo úniku. Dábelské ostrovy byly cílovou destinací galejníků, která vyvolávala děs i v těch nejotrlejších. Dnes je tu ale krásně. A tři ostrůvky, které leží při pobřeží Francouzské Guyany asi deset kilometrů vzdušnou čarou od města Kourou, platí za pozemský ráj s děsivou minulostí.⁴¹⁶

Pláž na Guyaně⁴¹⁷

Σ

Shrnutí

- Subkontinenty – Severní Amerika a Jižní Amerika jsou spojeny Panamskou šíjí, která je široká 48 km.
- Jižní Amerika má rozlohu 17 843 000 km².
- Pobřeží Jižní Ameriky je poměrně málo členité.
- Od jižních okrajů Karibského moře až po Patagonii se zvedá pásmo Kordiller (v Jižní Americe se jejich část nazývá Andy). Nejvyšší horou And a zároveň i Jižní Ameriky je Aconcagua – 6959 m n. m., která leží na hranici mezi Argentinou a Chile.
- Pohoří And lze rozdělit na tři základní části: Severní Andy, Centrální Andy, Jižní Andy.

⁴¹⁶ <http://www.novinky.cz/cestovani/exotika/334156-drive-peklo-dnes-raj-dabelske-ostrovy-byly-posledni-staci-galejniku- ted-lakaji-na-plaze.html> [10.12.2014].

⁴¹⁷ http://www.mzv.cz/public/34/b1/87/149586_14896_iles12.jpg [10.12.2014].

- Jádrem pevniny je brazilsko-guyanský štít: Brazilská vysočina a Guyanská vysočina.
- Největší a nejdůležitější nížiny jsou Orinocká, Amazonská, Laplatská.
- ✓ Laplatská nížina se dělí se na dvě oblasti: severní oblast – Gran Chaco a jižní oblast Pampy (Pampas).
- Jižní Amerika leží mezi Tichým a Atlantským oceánem a její říční síť patří k nejhustším na světě.
- Největší říční povodí: a) Povodí Amazonky b) Systém La Platy c) Povodí Orinoka,
- Jezer je poměrně málo. Nejvýznamnější jezera: Titicaca, Maracaibo.
- Klima Jižní Ameriky je velmi rozmanité. Z faktorů, které ovlivňují podnebí Jižní Ameriky je potřebné uvést především: zeměpisnou šířku, reliéf, všeobecnou cirkulaci atmosféry.
- Jižní Amerika má tři hlavní klimatické oblasti.

Základní formy cestovního ruchu v Jižní Americe

A. Plážový cestovní ruch

Využívání pobřeží k rekreaci je dáno přírodními faktory.

B. Ekoturismus, sportovně-turistický cestovní ruch, dobrodružný cestovní ruch

- přírodní pozoruhodnosti, tedy atraktivní přírodní výtvoři, přírodní zvláštnosti, např. chráněné druhy fauny a flóry, které se nejčastěji vyskytují v národních parcích a biosférických rezervacích,
- mezi nejnavštěvovanější místa v Jižní Americe patří především Andy, amazonský deštný prales, národní parky a biosférické rezervace na Seznamu UNESCO, vodopády (Iguazú, Salto del Ángel) a některá jezera (např. Titicaca).

Obyvatelstvo Jižní Ameriky:

1. Jazyková struktura v hispanofonních a frankofonních oblastech Jižní Ameriky:

– románské jazyky: španělština, portugalština, francouzština

– úřední jazyky: 1. španělština, portugalština, francouzština; 2. španělština a domorodé jazyky: kečuánština + aymarština (v Peru, Bolívii); guaraní (Paraguayi).

2. Náboženské složení obyvatelstva: Aktuální náboženská struktura obyvatelstva

Latinské Ameriky má kořeny v období kolonizace, kdy docházelo k násilné konverzi domorodého obyvatelstva na katolickou víru. Díky kolonizátorům

(Francouzům, Španělům, Portugalcům) je dnes v Jižní Americe převaha římských katolíků.

- **Guyana:** je regionem a zároveň největším francouzským departementem (DOM), jediným francouzským územím a vůbec územím Evropské unie, které leží v Jižní Americe.
- Více než 95 % území tvoří rovníkový prales, bohatý na živočišné i rostlinné druhy, nově zde vznikl na ochranu pralesa národní park a 6 přírodních rezervací.
- Častým cílem návštěvníků Guyany je kosmodrom ve městě Kourou, ze kterého startují rakety Evropské vesmírné agentury.
- Země je hospodářsky velmi závislá na Francii. Poslední dobou vzrůstá význam turistického ruchu.

Společenské lokalizační předpoklady CR v Jižní Americe

Společenské neboli kulturně-historické předpoklady cestovního ruchu formovaly v Latinské Americe čtyři období.

Z hlediska využití kulturního potenciálu Jižní Ameriky v mezinárodním cestovním ruchu je nejdůležitější formou kulturně-poznávací cestovní ruch.

Příklady nejnavštěvovanějších památek na Seznamu UNESCO ze všech čtyř historických období.

Selektivní a realizační předpoklady cestovního ruchu

Státy Jižní Ameriky se obvykle dělí do 3 geografických oblastí. V Jižní Americe je 12 nezávislých států a 3 závislá území.

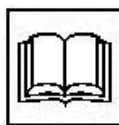
Kromě společných geografických znaků (poloha, reliéf apod.), mají země jednotlivých oblastí i mnoho společných rysů historických, politických, sociálních nebo ekonomických.

Kontrolní otázky a úkoly

1. Vyhledejte na mapě nejvýznamnější pohoří, nížiny, řeky, jezera a nejznámější ostrovy a souostroví Jižní Ameriky.
2. Jaké jsou tři největší říční systémy Latinské Ameriky? Proč jsou tak důležité?
3. Vyjmenujte nejvýznamnější jezera a určete jejich původ. Mají využití i pro turismus?
4. Jaký měla ekologický dopad výstavba obrovské přehradní nádrže Itaipú?

-
5. Které faktory ovlivňují podnebí Jižní Ameriky?
  6. Do jakých klimatických oblastí se dělí Jižní Amerika? Řekněte jejich charakteristiky a vyhledejte na mapě příslušná území v jednotlivých pásech.
  7. Uveďte charakteristiku fauny a základních biogeografických oblastí.
  8. Popište llanos, páramos, superpáramos a puny. Vysvětlete význam slova *paramal*.
  9. Která zdomácnělá zvířata se v páramos nejčastěji využívají a do které čeledi patří?
  10. Které přírodní faktory tvoří základní přírodní lokalizační předpoklady cestovního ruchu?
  11. Ke vzniku kterých druhů a forem CR přispěly přírodní faktory?
  12. Které v textu uvedené tzv. vhodné oblasti jsou předpokladem pro dobrodružný cestovní ruch a pro sportovní rybolov?
  13. Které přírodní oblasti/lokality patří k nejnavštěvovanějším v Jižní Americe?
  14. Jaké jsou preference zahraničních turistů?
  15. Popište obyvatelstvo Jižní Ameriky z hlediska jazykové struktury, náboženského a rasového složení.
  16. Charakterizujte Guyanu.
  17. Která historická období formovala společenské předpoklady cestovního ruchu v Latinské Americe?
  18. Vysvětlete, jaký dopad měly epidemie na dobývání Latinské Ameriky.
  19. Vysvětlete, proč je koloniální období obdobím, které nejvíce zformovalo dnešní Latinskou Ameriku.
  20. Která forma je z hlediska využití kulturního potenciálu v mezinárodním cestovním ruchu v Jižní Americe nejdůležitější? Na jaké bázi funguje?
  21. Uveďte 3 příklady hmotného a 3 příklady nehmotného kulturního dědictví UNESCO, které reprezentují období před objevením Ameriky.
  22. Vyhledejte 5 příkladů moderní architektury 20. a 21. století v Latinské Americe a doplňte je stručným popisem.
  23. Do kterých geografických oblastí se obvykle dělí státy Jižní Ameriky?
  24. Uveďte společné geografické znaky jednotlivých oblastí.
  25. Uveďte nejvýznamnější překážky rozvoje cestovního ruchu v Jižní Americe.

Literatura

Amazonský deštný prales. Bifurkace.

http://www.tabladeflandes.com/frank_mayer/rio_casiquiare_183.jpg [10.12.2014].

Delimitación. https://es.wikipedia.org/wiki/Am%C3%A9rica_del_Norte [10.12.2014].

Geoesquema de las Naciones Unidas.
https://es.wikipedia.org/wiki/Geoesquema_de_las_Naciones_Unidas [10.12.2014].

Géographie. <http://venezuela.svetadily.cz/clanky/Ztraceny-svet-Narodniho-parku-Canaima> [20.12.2014].

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Lama> [10.12.2014].

geologie.vsb.cz/Sedimentologie/.../Aluviální%20sedimenty.htm [10.12.2014].

http://cde.3.elcomercio.pe/ima/0/0/6/5/4/654136/base_image.jpg [20.12.2014].

http://es.wikipedia.org/wiki/Am%C3%A9rica_Latina [10.12.2014].

<http://espanol.mapsofworld.com/wp-content/uploads/2011/09/mapa-f%C3%ADsico-de-america-del-sur.jpg> [10.12.2014].

http://hostalsamani.com/news/wp-content/uploads/selva-ma*nu.jpg [10.12.2014].

<http://latinskaamerikadnes.cz/jizni-amerika/> [10.12.2014].

<http://media.novinky.cz/457/234572-original1-lu3yd.jpg> [10.12.2014].

<http://media.novinky.cz/457/234572-original1-lu3yd.jpg> [10.12.2014].

http://rgla.upol.cz/soubory/pdf/1_poloha_txt.pdf [10.12.2014].

http://rgla.upol.cz/soubory/pdf/5_biogeografie.pdf [10.12.2014].

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/13/Riodelaplatabasinmap.png/1017px-Riodelaplatabasinmap.png> [10.12.2014].

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/f/fa/Plata_buenos_aires_montevideo_map.svg/270px-Plata_buenos_aires_montevideo_map.svg.png [10.12.2014].

http://web.science.upjs.sk/novotny/Amerika/SKRIPTUM_RG_Ameriky.pdf [10.12.2014].

http://www.cumbres.cz/exp/francouzskaa-guyana/vesmirne-stredisko/p://technet.idnes.cz/foto.aspx?r=tec_vesmir&c=A111019_195602_tec_vesmir_mla&foto=KUZ324eba_IMG_8213.JPG [10.12.2014].

http://www.cumbres.cz/site_media/images/zajimava_mista/fr_guyana/3_Guyana.jpg [10.12.2014].

<http://www.greenpeace.org/czech/cz/Kampan/Ochrana-pralesu/Amazonsky-destny-prales/> [10.12.2014].

http://www.greenpeace.org/czech/Global/czech/file/2009/9/letak-sedm_uzasnych_pralesu.pdf [10.12.2014].

<http://www.hostelcuscosamanapata.com/wp-content/uploads/2013/10/parque-nacional-de-manu.jpg> [10.12.2014].

<http://www.iguazuargentina.com/wp-content/gallery/garganta-del-diablo/14.jpg> [10.12.2014].

<http://www.losglaciares.com/img/80/puma1.jpg> [10.12.2014].

http://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/podminky_pro_vstup_do_zeme/zamorske_departementy_a_zamorska_uzemi/francouzska_guyana.html [10.12.2014].

http://www.mzv.cz/public/34/b1/87/149586_14896_iles12.jpg [10.12.2014].

<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika/334156-drive-peklo-dnes-raj-dabelske-ostrovy-byly-posledni-staci-galejniku-ted-lakaji-na-plaze.html> [10.12.2014].

<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika-amerika/347985-prehrada-itaipu-technicky-zazrak-napustili-za-14-dni-a-ukryva-obri-hydroelektrarnu.html> [10.12.2014].

<http://www.parquesnacionales.gov.co/portal/es/ecoturismo/region-caribe/parque-nacional-natural-tayrona/> [10.12.2014].

<http://www.parquesnacionales.gov.co/portal/es/ecoturismo/region-caribe/parque-nacional-natural-tayrona/> [10.12.2014].

<http://www.penguinsworld.cz/img/picture/66/galpen.jpg> [10.12.2014].

<http://www.rinconcete.com/images/Casiquiarecopia.jpg> [10.12.2014].

<http://www.treking.cz/cestovani/salto-angel.htm> [20.12.2014].

http://www.tripzone.cz/content_img_cs/001/narodni-park-los-glaciares-ledovec-perito-moreno-w-1307.jpg [10.12.2014].

<http://www.turistika.cz/mista/narodni-park-huascaran-parque-nacional-huascaran> [20.12.2014].

<http://www.welcomeargentina.com/pinamar/imagenes/parapente.jpg> [10.12.2014].

<http://www.welcomeargentina.com/pinamar/imagenes/surf23.jpg> [10.12.2014].

<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/articlefiles/246-guyanepop.jpg> [10.12.2014].

<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=246> [10.12.2014].

<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=246> [10.12.2014].

<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/thumbnails/246.gif> [10.12.2014].

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robben-001.jpg> [10.12.2014].

https://es.wikipedia.org/wiki/Am%C3%A9rica_Latina#Idiomas_de_Am.C3.A9rica_Latina [10.12.2014].

https://fr.wikipedia.org/wiki/G%C3%A9ographie_de_l'Am%C3%A9rique_du_Sud [10.12.2014].

- https://pixabay.com/static/uploads/photo/2013/07/07/16/45/peru-143872_640.jpg
[10.12.2014].
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/61/Machu_Picchu_Locn-cs.png/220px-Machu_Picchu_Locn-cs.png [20.12.2014].
- Světového dědictví v ohrožení.*
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_sv%C4%9Btov%C3%A9ho_d%C4%9Bdictv%C3%AD_v_ohro%C5%BEen%C3%AD [10.12.2014].
- ŠIMKOVÁ-BROULOVÁ, Kamila. *Machu Picchu. Časopis Lidé a Země.*
- <http://www.lideazeme.cz/clanek/machu-picchu> [20.12.2014].
- ŠURMAN, Jiří. (2008). *Návštěva vesmírného střediska.*
- <http://www.cumbres.cz/exp/francouzsko-guyana/vesmirne-stredisko/> [10.12.2014].
- ŠURMAN, Jiří. (2008). *Ostrov spásy a galejnická historie.*
- <http://www.cumbres.cz/exp/francouzsko-guyana/ostrov-spasy/> [10.12.2014].
- ŠURMAN, Jiří. (2008). *Základní informace.*
- <http://www.cumbres.cz/exp/francouzsko-guyana/francouzsko-guyana-info/> [10.12.2014].
- Údaje o počtu obyvatel.*
- <http://www.guidedesdemarches.com/REGION/VILLE973.htm> [29.12.2014].
- http://cestovani.idnes.cz/venezuela-jezero-maracaibo-a-catatumbske-blesky-ftw-/kolem-sveta.aspx?c=A150330_173816_kolem-sveta_tom [10.12.2014].
- www.itaipu.gov.br/en/press-office/photos [10.12.2014].
- Zámořská území Evropské unie - Francouzská Guyana.*
- <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=246> [10.12.2014].
- ZELENÝ, Václav. *Jihoamerické páramo a puna.*
- http://mama.indstate.edu/users/johannes/ch10_azone.jpg [10.12.2014].
- Parque Nacional Huascarán - Perfil de Parque - Resumen. Amenaza.*
- parkswatch.org/parkprofile.php?l=spa...per... [10.12.2014].
- FŇUKAL, Miloš, ŠEBESTA, David (2013). *Regionální geografie Latinské Ameriky a Karibiku. Obyvatelstvo Latinské Ameriky.* Olomouc (pracovní verze určená k ověření ve výuce). <http://rgla.upol.cz/soubory/pdf> [12.12.2014].
- Delimitación.* Dostupné z https://es.wikipedia.org/wiki/Am%C3%A9rica_del_Norte;
- Geoesquema de las Naciones Unidas.* Dostupné z https://es.wikipedia.org/wiki/Geoesquema_de_las_Naciones_Unidas; Géographie. [12.12.2014].

Géographie. Dostupné z

https://fr.wikipedia.org/wiki/G%C3%A9ographie_de_l'Am%C3%A9rique_du_Sud
[10.12.2014].

<http://www.cuevadelasmanos.org/fotos/slide3.jpg> [10.12.2014].

<http://www.kamsevydat.cz/wp-content/uploads/2014/05/Argentina-kam-se-vydat-23.jpg> [10.12.2014].

<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika/334156-drive-peklo-dnes-raj-dabelske-ostrovky-byly-posledni-staci-galejniku-ted-lakaji-na-plaze.html> [12.12.2014].

http://www.mzv.cz/public/34/b1/87/149586_14896_iles12.jpg [10.12.2014].

<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika-amerika/276166-jezero-titicaca-to-jsou-plovouci-vesnice-a-v-nich-urove-tajemny-narod-s-cernou-krvi.html> [10.12.2014].

<http://www.cez-okno.net/clanok/jaka-tajemstvi-skryva-jezero-titicaca-a-peruanske-andy>

http://img.desmotivaciones.es/201110/10230_1228381703006_1032975326_741005_5608497_n_1.jpg [10.12.2014].

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/e6/Pobreza_Chile_AB.jpg/800px-Pobreza_Chile_AB.jpg [12.12.2014].

<http://latinskaamerikadnes.cz/jizni-amerika/> [10.12.2014].

<http://www.indianskejazyky.cz/pictures/kecuanstina/16.jpg> [10.12.2014].

https://es.wikipedia.org/wiki/Am%C3%A9rica_Latina#Idiomas_de_Am.C3.A9rica_Latina [10.12.2014].

dum.rvp.cz/materialy/stahnout/.../Latinska_Amerika_-_obyvatelstvo.ppt

<http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=246> [10.12.2014].

<http://espanol.mapsofworld.com/wp-content/uploads/2011/09/mapa-f%C3%ADsico-de-america-del-sur.jpg> [10.12.2014].

http://rgla.upol.cz/soubory/pdf/1_poloha_txt.pdf [12.12.2014].

<http://espanol.mapsofworld.com/wp-content/uploads/2011/09/mapa-f%C3%ADsico-de-america-del-sur.jpg> [12.12.2014].

www.itaipu.gov.br/en/press-office/photos [12.12.2014].

<http://www.rinconcete.com/images/Casiquiarecopia.jpg> [12.12.2014]

www.itaipu.gov.br/en/press-office/photos [10.12.2014].

<http://www.losglaciares.com/img/80/puma1.jpg> [12.12.2014].

http://www.tripzone.cz/content_img_cs/001/narodni-park-los-glaciares-ledovec-perito-moreno-w-1307.jpg [12.12.2014].

<http://www.iguazuargentina.com/wp-content/gallery/garganta-del-diablo/14.jpg>
[12.12.2014].

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robben-001.jpg> [12.12.2014].

https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_sv%C4%9Btov%C3%A9ho_d%C4%9Bdictv%C3%AD_v_ohro%C5%BEen%C3%AD. [12.12.2014].

<http://www.turistika.cz/mista/narodni-park-huascaran-parque-nacional-huascaran>
[12.12.2014].

<http://hostalsamani.com/news/wp-content/uploads/selva-manu.jpg> [12.12.2014].

<http://www.hostelcuscosamanapata.com/wp-content/uploads/2013/10/parque-nacional-de-manu.jpg> [12.12.2014].

geologie.vsb.cz/Sedimentologie/.../Aluviální%20sedimenty.htm [10.12.2014].

http://cde.3.elcomercio.pe/ima/0/0/6/5/4/654142/base_image.jpg [20.12.2014].

<http://espanol.mapsofworld.com/wp-content/uploads/2011/09/mapa-f%C3%ADsico-de-america-del-sur.jpg> [10.12.2014].

http://mama.indstate.edu/users/johannes/ch10_azone.jpg [10.12.2014].

<http://www.cez-okno.net/clanok/jaka-tajemstvi-skryva-jezero-titicaca-a-peruanske-andy>

<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika-amerika/276166-jezero-titicaca-to-jsou-plovouci-vesnice-a-v-nich-urove-tajemny-narod-s-cernou-krvi.html> [20.12.2014].

<http://www.treking.cz/cestovani/salto-angel.htm> [20.12.2014].

https://pixabay.com/static/uploads/photo/2013/07/07/16/45/peru-143872_640.jpg
[12.12.2014].

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/61/Machu_Picchu_Locn-cs.png/220px-Machu_Picchu_Locn-cs.png [20.12.2014].

ŠIMKOVÁ-BROULOVÁ, Kamila. Machu Picchu. Časopis Lidé a Země. Dostupné z <http://www.lideazeme.cz/clanek/machu-picchu> [20.12.2014]. Dostupné z <http://venezuela.svetadily.cz/clanky/Ztraceny-svet-Narodniho-parku-Canaima> [20.12.2014].

www.itaipu.gov.br/en/press-office/photos [10.12.2014].

http://tripio.cz/media/images/9/a/file-4e221560aeea9_1000.jpg [12.12.2014].

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Lama> [12.12.2014].

<http://www.penguinsworld.cz/img/picture/66/galpen.jpg> [10.12.2014].

<http://www.parquesnacionales.gov.co/portal/es/ecoturismo/region-caribe/parque-nacional-natural-tayrona/> [10.12.2014].

<http://www.welcomeargentina.com/pinamar/imagenes/surf23.jpg> [10.12.2014].

<http://www.welcomeargentina.com/pinamar/imagenes/parapente.jpg> [10.12.2014].

<http://media.novinky.cz/457/234572-original1-lu3yd.jpg> [10.12.2014].

<http://www.iguazuargentina.com/wp-content/gallery/garganta-del-diablo/14.jpg> [10.12.2014].

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robben-001.jpg> [10.12.2014].

Více na http://cestovani.idnes.cz/venezuela-jezero-maracaibo-a-catumbske-blesky-ftw-/kolem-sveta.aspx?c=A150330_173816_kolem-sveta_tom [12.12.2014].

<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika-amerika/347985-prehrada-itaipu-technicky-zazrak-napustili-za-14-dni-a-ukryva-obri-hydroelektrarnu.html> [12.12.2014].

http://cde.3.elcomercio.pe/ima/0/0/6/5/4/654136/base_image.jpg [20.12.2014].

parkswatch.org/parkprofile.php?l=spa...per... [20.12.2014].

<http://www.turistika.cz/mista/narodni-park-huascaran-parque-nacional-huascaran> [20.12.2014].

<http://hostalsamani.com/news/wp-content/uploads/selva-manu.jpg> [20.12.2014].

<http://www.hostelcuscosamanapata.com/wp-content/uploads/2013/10/parque-nacional-de-manu.jpg> [20.12.2014].

<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika-amerika/276166-jezero-titicaca-to-jsou-plovouci-vesnice-a-v-nich-urove-tajemny-narod-s-cernou-krvi.html> [12.12.2014].

<http://www.cez-okno.net/clanok/jaka-tajemstvi-skryva-jezero-titicaca-a-peruanske-andy> [12.12.2014].

<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika-amerika/276166-jezero-titicaca-to-jsou-plovouci-vesnice-a-v-nich-urove-tajemny-narod-s-cernou-krvi.html>

<http://www.cez-okno.net/clanok/jaka-tajemstvi-skryva-jezero-titicaca-a-peruanske-andy>

Dostupné z http://mama.indstate.edu/users/johannes/ch10_azone.jpg [12.12.2014].

http://cde.3.elcomercio.pe/ima/0/0/6/5/4/654136/base_image.jpg [20.12.2014].

Dostupné z parkswatch.org/parkprofile.php?l=spa...per... [20.12.2014].

<http://www.turistika.cz/mista/narodni-park-huascaran-parque-nacional-huascaran> [20.12.2014].

<http://hostalsamani.com/news/wp-content/uploads/selva-manu.jpg> [20.12.2014].

<http://www.hostelcuscosamanapata.com/wp-content/uploads/2013/10/parque-nacional-de-manu.jpg> [20.12.2014].

<http://www.losglaciares.com/img/80/puma1.jpg> [12.12.2014].

http://www.tripzone.cz/content_img_cs/001/narodni-park-los-glaciares-ledovec-perito-moreno-w-1307.jpg [12.12.2014].

<http://www.iguazuargentina.com/wp-content/gallery/garganta-del-diablo/14.jpg> [12.12.2014].

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robben-001.jpg> [12.12.2014].

https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_sv%C4%9Btov%C3%A9ho_d%C4%9Bdictv%C3%AD_v_ohro%C5%BEen%C3%AD. [12.12.2014].

FŇUKAL, Miloš, ŠEBESTA, David (2013). *Regionální geografie Latinské Ameriky a Karibiku. Obyvatelstvo Latinské Ameriky*. Olomouc (pracovní verze určená k ověření ve výuce). Dostupné z <http://rgla.upol.cz/soubory/pdf> [12.12.2014].

http://img.desmotivaciones.es/201110/10230_1228381703006_1032975326_741005_5608497_n_1.jpg [10.12.2014].

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/e6/Pobreza_Chile_AB.jpg/800px-Pobreza_Chile_AB.jpg [12.12.2014].

http://es.wikipedia.org/wiki/Am%C3%A9rica_Latina [10.12.2014].

<http://latinskaamerikadnes.cz/jizni-amerika/> [10.12.2014].

<http://www.indianskejazyky.cz/pictures/kecuanstina/16.jpg> [10.12.2014].

https://es.wikipedia.org/wiki/Am%C3%A9rica_Latina#Idiomas_de_Am.C3.A9rica_Latina [20.12.2014].

<http://www.turistika.cz/mista/narodni-park-huascarán-parque-nacional-huascarán>. [12.12.2014].

<http://hostalsamani.com/news/wp-content/uploads/selva-manu.jpg> [12.12.2014].

<http://www.hostelcuscosamanapata.com/wp-content/uploads/2013/10/parque-nacional-de-manu.jpg> [12.12.2014].

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/61/Machu_Picchu_Locn-cs.png/220px-Machu_Picchu_Locn-cs.png [20.12.2014].

ŠIMKOVÁ-BROULOVÁ, Kamila. Machu Picchu. Časopis Lidé a Země. Dostupné z <http://www.lidezeme.cz/clanek/machu-picchu> [20.12.2014].

http://img.desmotivaciones.es/201110/10230_1228381703006_1032975326_741005_5608497_n_1.jpg [10.12.2014].

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/e6/Pobreza_Chile_AB.jpg/800px-Pobreza_Chile_AB.jpg [12.12.2014].

http://es.wikipedia.org/wiki/Am%C3%A9rica_Latina [10.12.2014].

---

https://es.wikipedia.org/wiki/Am%C3%A9rica_Latina#Idiomas_de_Am.C3.A9rica_Latina [10.12.2014].

dum.rvp.cz/materialy/stahnout/.../Latinska_Amerika_-_obyvatelstvo.ppt [10.12.2014].

<http://www.cuevadelasmanos.org/fotos/slide3.jpg> [10.12.2014].

<http://www.kamsevydat.cz/wp-content/uploads/2014/05/Argentina-kam-se-vydat-23.jpg> [10.12.2014].

<http://www.cuevadelasmanos.org/fotos/slide3.jpg> [10.12.2014].

<http://www.kamsevydat.cz/wp-content/uploads/2014/05/Argentina-kam-se-vydat-23.jpg> [10.12.2014].

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/67/Tiwanaku__Eingangstor_zur_Kalasaya_Plattform.jpg [10.12.2014].

<http://peru21.pe/noticia/1340519/chan-chan-invadida-300-familias> [10.12.2014]

<http://www.online-spanisch.com/blog/wp-content/uploads/2008/11/nasca-geoglifos.jpg> [10.12.2014].

<http://www.online-spanisch.com/blog/wp-content/uploads/2008/11/nazca-mono.jpg> [10.12.2014].

<http://www.cuevadelasmanos.org/fotos/slide3.jpg> [10.12.2014].

<http://www.kamsevydat.cz/wp-content/uploads/2014/05/Argentina-kam-se-vydat-23.jpg> [10.12.2014].

<http://jizni-amerika.net/downloads/clanek4x4.pdf>

http://whc.unesco.org/uploads/thumbs/activity_65-600--20091222113433.jpg [10.12.2014].

<http://media.novinky.cz/149/351495-gallery1-aiv38.jpg> [10.12.2014].

Po stopách Inků. <http://jizni-amerika.net/downloads/clanek4x4.pdf> [10.12.2014].

Starobylá pavučina horských cest se proplétá šesti státy.

<http://www.novinky.cz/cestovani/340935-starobyla-pavucina-horskych-cest-se-propleta-sesti-staty.html> [10.12.2014].

Perly Jižní Ameriky: To jsou chodící sochy, Měsíční údolí i výborná kuchyně.

<http://www.novinky.cz/cestovani/exotika-amerika/292158-perly-jizni-ameriky-to-jsou-chodici-sochy-mesicni-udoli-i-vyborna-kuchyne.html> [10.12.2014].

BOLÍVIE – Potosí, nejvýše položené město světa.

<http://ecesty.cz/cestopisy/1998-9-cesta-kolem-sveta/bo-potosi> [10.12.2014].

Nové lokality zapsané na seznam světového dědictví UNESCO. Důlní město Sewell.

---

archiv.ihned.cz/c1-18977930-nove-lokality-zapsane-na-seznam-svetove..
[10.12.2014].

Karneval v Barranquilla 2014: Aby ho zažil celý svět!

<http://asocheca.org/cz/2014/02/karneval-barranquilla-2014/> [10.12.2014].

Karneval černých a bílých v Pastu.

<http://asocheca.org/cz/2013/12/karneval-cernych-bilych-pasto/> [10.12.2014].

UNESCO zapsalo tango na seznam světového nemotného dědictví

<http://life.ihned.cz/c1-38476460-unesco-zapsalo-tango-na-seznam-svetoveho-nehmotneho-dedictvi> [10.12.2014].

Karneval v Barranquilla 2014: Aby ho zažil celý svět!

<http://asocheca.org/cz/2014/02/karneval-barranquilla-2014/> [10.12.2014].

Karneval černých a bílých v Pastu

<http://asocheca.org/cz/2013/12/karneval-cernych-bilych-pasto/> [10.12.2014].

UNESCO zapsalo tango na seznam světového nemotného dědictví

<http://life.ihned.cz/c1-38476460-unesco-zapsalo-tango-na-seznam-svetoveho-nehmotneho-dedictvi> [10.12.2014].